Šejhul-islam Tekijuddin Ahmed b. Tejmijje

(rahimehullahu te'ala)

(661-728. h.g.)

Slijeđenje Pravog puta

u suprotstavljanju stanovnicima Vatre

knjiga 2

∃

Šejhul-islam Ibn Tejmijje
Slijeđenje
Pravog puta
u suprotstavljanju stanovnicima Vatre
Es Sunne

Predgovor verifikacije

Zahvala pripada samo Allahu, Njega hvalimo, od Njega pomoć i oprosta tražimo. Allahu se utječemo od zla nas samih i naših zlih djela. Koga Allah uputi - njega niko u zabludu ne može zavesti, a koga u zabludi ostavi - njega niko uputiti ne može. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Koji ortaka nema i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik.

"O vjernici, bojte se Allaha istinskom bogobojaznošću i nipošto ne umirite osim kao muslimani!" (Sura Al Imran, 102)

"O ljudi, bojte se Gospodara svoga, Koji vas je stvorio od jedne osobe, od koje je njen par stvorio, a od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao! Bojte se Allaha, Čijim imenom jedni druge molite, i čuvajte rodbinske veze! Allah doista nad vama bdije!" (Sura En-Nisa, 1)

"O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo Istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti... A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao postići će ono što bude želio." (Sura El-Ahzab, 70-71)

A zatim: Najbolji govor je Allahov govor, a najbolja uputa je Muhammedova ﷺ uputa, neka je na njega i na njegovu porodicu selam i salavat. A najgora stvar je inovacija, svaka inovacija je novotarija, svaka novotarija je zabluda a svaka zabluda vodi u Vatru.

Potom: Ovo je knjiga ''*Slijeđenje Pravog puta u suprotstavljanju stanovnicima Vatre*'' u novom ruhu kojeg stavljamo pred one koji traže nauku poput dragocjenog dragulja, kako bi bila oružje i neprobojni štit u suprotstavljanju stanovnicima Vatre.

Koliko je naroda koji su uništeni zbog toga što su se poistovjetili sa zabludjelim narodima. Ovaj ummet nije daleko od njemu sličnih, osim onih kojima se Allah smilovao. Ovo iz tog razloga jer se veliki broj muškaraca i žena ovog ummeta poistovjetio sa stanovnicima Vatre.

Mislim da to nije ni radi čega osim zbog njihovog udaljavanja od vjere i zbog nepoznavanja blagog Šerijata njihovog Gospodara. Ovo je hadis od Allahovog Poslanika ﷺ koji jasno poput Sunca u sred bijela dana predočava stanje ovog ummeta, majku i oca bih za njega žrtvovao, pa kaže:

"Vi ćete slijediti one koji su bili prije vas pedalj po pedalj, lakat po lakat, pa kada bi oni ušli u gušterovu rupu vi bi ih slijedili. "Rekoše: "Allahov Poslaniče, jel jevreji i kršćani? " Kaže: "A ko drugi." (Mutefequn alejhi)[1]

Ova knjiga ispred tebe, nije izostavila ni malo ni veliko, o ovoj temi a da nije spomenuto u njoj. Ujedno predstavlja jedinstvenu enciklopediju ove vrste. Kako i ne bi kada ju je napisao učenjak Šejhul Islam Ibn Tejmijje – rahimehullah - Tako mi Allaha osim Kojeg drugog boga nema, kada bi se svi učenjaci našeg vremena sastavili da napišu ovakvu knjigu ne bi im pošlo za rukom pa čak ni njenu polovicu. Pa uzmi je kao inoču siroticu, sa njom ćeš se okititi dobrom naukom. Svoju biblioteku ćeš povećati sa još jednim djelom od Šejhul Islama Ibn Tejmijje – rahimehullah.

[1] Mutefequn alejhi je hadis oko čije su se vjerodostojnosti složili Buharija i Muslim.

POGLAVLJE

Poistovjećivanje sa njima u onome što nije od našeg šerijata se dijeli na dva dijela:

Jedan je znanje da ovo je djelo specifičnost njihove vjere. A to djelo koje je specifično za njihovu vjeru može se činiti samo zbog poređenja sa njima, što je veoma malo, ili zbog strasti koja se veže za to djelo, možda zbog sumnje u njemu koja mu ga pričinjava korisnim na dunjaluku i na Ahiretu. U sve ovo nema sumnje da je haram, ali ta zabrana u nekima dostiže stupanj velikih grijeha, ili pak da postane kufrom shodno šerijatskim dokazima.

Što se tiče djela za koja počinioc ne zna da su njihova djela, njih su dvije vrste:

Prva je ono što je u osnovi uzeto od njih, možda na način na koji to oni čine, ili sa nekom vrstom izmjene u vremenu i mjestu ili u samom postupku, i sl. tome. To je većina slučajeva sa čime su iskušani obični ljudi od onoga što čine u jadnom četvrtku, Isaovom rođenju i sl. Oni su odgojeni na tome praznovanju u to su preuzeli sa koljena na koljeno. Većina njih ne zna za polazište toga, tako da je potrebno pojasniti im propis, pa ako ne prestane postat će od prve skupine.

Druga vrsta je ono što nije u osnovi uzeto od njih ali ga oni također čine, u tome nema opasnosti od poistovjećivanja. Ali moguće je da se propusti korist razlikovanja, dok se njegova pokuđenost ili zabrana zadržava na šerijatskom dokazu zbog mogućnosti da se u tome nalazi poistovjećivanje. Jer ne mora značiti da je preče da su se oni poistovjetili sa nama nego što smo mi sa njima. Što se tiče poželjnosti ostavljana takvog djela zbog koristi u razlikovanju ako u njegovom propuštanju nema štete, je očito iz onoga što je prethodilo o razlikovanju.

Ovako je moguće da šerijat nalaže obavezu razlikovanja od njih, ili nalaže njima da se razlikuju od nas, kao što je po pitanju

odjeće i slično. Ili se možda zadrži kod poželjnosti kao što je slučaj u pogledu farbanja brade, namaza i sedžde u obući. Ili može dostići status mekruha kao što je kod odgađanja akšama i iftara.

Za razliku od poistovjećivanja u onome što je preuzeto od njih, jer je ono u osnovi zabranjeno kao što je prethodno spomenuto.

POGLAVLJE

'Praznik' je naziv za rod u kojeg ulazi svaki dan ili mjesto na kojem se skupljaju, kao i svako djelo koje uvedu na ovim mjestima i u ovim vremenima. Tako da se zabrana ne odnosi posebno na praznike nego na sve ono što veličaju od vremena i mjesta koja nemaju osnove u vjeri islamu. A ono što od djela uvedu ulazi u ove okvire.

Također zabrana praznika se odnosi na ono prije i ono poslije njega od dana u kojima se dešavaju ove stvari radi njega. Ili ono što se dešava od djela radi njegovih djela, njegov propis ulazi u ovaj propis, tako da se ništa od toga ne čini. Pojedini ljudi zabranjuju da se uvode inovacije u danima njihovih praznika. Kao što je četvrtak ili rođenje, ili kaže porodici: "Ja ću vam pripremiti ove sedmice ili drugi mjesec." Ono što navodi na ovaj postupak je postojanje njihovog praznika, a da nije njega oni ne bi posegli za ovim postupkom. To je jedan od razloga poistovjećivanja. Ali se sljedbenici odaju Allahovom i Poslanikovom prazniku te im se u njemu određuju prava što prekida želju za davanjem počasti drugima. Ali ako se ne zadovolje time onda nema ni snage ni moći niko osim Allaha, a onaj ko rasrdi porodicu radi Allaha Allah će biti sa njim zadovoljan a i njih će učiniti da budu sa njim zadovoljni.

Razumni neka se paze poslušnosti ženama u tome. U obadva 'Sahiha' se od Usame b. Zejda prenosi da je rekao: "Allahov Poslanik ﷺ kaže: "Nisam ostavio štetniju smutnju mom ummetu, poslije mene, od žena muškarcima."[1]

Ono što najviše uništava države i kraljevine jesu žene.

U Buharinom 'Sahihu' se Ebu Bekra ؓ prenosi da je rekao: "Allahov Poslanik ﷺ kaže: "Neće uspjeti narod koji je svoju vlast prepustio ženi."[2]

[1] Bilježi ga Buharija u 'Sahihu' br. 5096, 'Feth', i Muslim u svom 'Sahihu' br. 2740.
[2] 'Sahih Buhari' br 7099.

Takođe se prenosi da je rekao: "Ljudi su uništeni onda kada su se pokorili ženama."[1]

Allahov Poslanik ﷺ je jednoj od majki pravovjernih – kada ga je upitala zato što je prepustio Ebu Bekru mihrab - rekao:" Vi ste prijateljice od Jusufa."[2] Želi ukazati na to da žene provjeravaju postupke čak i razboritih ljudi, kao što je u drugom hadisu: "Nisam vidio nikoga sa manjkom razuma i vjere da ima veći utjecaj nad razboritošću razboritog čovjeka od jedne od vas."[3]

Kada mu se Eaši obratio u kasidi – Eaši Bahile – u stihovima u kojima kaže:

One su zlo pobjednika kojeg pobijede

Pa je Poslanik ﷺ ponavljao ove stihove: " One su najgori pobjednik koga pobijede."[4] Zbog toga je Allah ﷻ ukazao na blagodat koju je darovao Zekerijahu عليه السلام pa kaže:

"Pa smo mu njegovu ženu učinili dobrom." (Sura El-Enbija, 90)

Neki učenjaci kažu da se čovjek treba truditi u traženju od Allaha da mu ženu učini dobrom.

---

[1] Bilježi ga Hakim u 'Mustedreku' 4. dio, str. 291, Ahmed u 'Musnedu' 4. dio, str. 45, i drugi od Ebu Bekre Bekara b. Abdul Aziza b. Ebu Bekre od njegovog oca od Ebu Bekre da je došao Vjerovjesniku ﷺ muštulukdžija sa radosnom viješću te ga obavijestio sa uspjehom njegovih konja, a njegova glava je bila u Aišinoj sobi, pa je ustao i zahvalio se Allahu na sedždi, a kada je ustao zapita izaslanika, pa mu je govorio, pa između ostaloga što mu je govorio bilo je priče o neprijatelju, kojeg je predvodila žena, pa je Vjerovjesnik ﷺ rekao:".... pa je naveo hadis.
Hakim kaže: "Lanac mu je vjerodostojan." A sa njime se složio Zehebi.
Albani u 'Daife' 1. dio, str. 34. kaže: "Ovo je njegov propust ovdje što je naveo o Bekaru u 'Mizanu." "Ibn Muin kaže: "Nije ništa." Ibn Adijj kaže: "On je od skupine slabih prenosilaca čiji se hadisi pišu."
Hadis je daif, pogledaj 'Daif džami'a sagir' br. 6097.

[2] Ovo je potvrđeno u hadisu kojeg bilježi Buharija u 'Sahihu' br. 3384, 'Feth' od Aiše majke pravovjernih radijjallahu anha.

[3] Bilježi ga Buharija u 'Sahihu' br. 304, 'Feth', i Muslim u svom 'Sahihu' br. 79, navedena verzija je od njega.

[4] Bilježi ga Ahmed u 'musnedu' 2. dio, str. 202, i Ibn Sead u 'Tabekatul kubra' 7. dio, str. 53 – 54. a u njegovom lancu se nalaze nepoznati prenosioci.

POGLAVLJE

Nevjerničkih praznika je mnogo i razlikuju se. Nije dužnost muslimana da za njima traga i da ih zna, ali mu je dovoljno da zna o kojem se djelu od djela, danu ili mjestu radi, te da je razlog toga djela ovaj dan, ili veličanje mjesta i vremena od njih samih, makar i ne znao da je razlog sa njihove strane ali mu je dovoljno da zna da za to nema osnove u vjeri islamu. Jer ako nema osnove moguće je da su to uveli pojedini ljudi iz svojih želja, ili da je preuzeto od njih, što znači da u najmanju ruku može biti novotarija.

Mi ukazujemo na ono što smo vidjeli ljude da su pali u njega.

Od toga je i jadni četvrtak koji je na kraju njihovog posta, jer je on dan praznovanja trpeze kao što tvrde, nazivaju ga praznikom večere. To je sedmica od nedjelje do nedjelje u kojoj je njihov veliki praznik tako da sve ono što čovjek učini u njemu jeste od zala.

Od toga je izlazak žena i kađenje kaburova ili stavljanje odjeće na terase, ili pisanje na papiriće i njihovo kačanje na vrata, te uzimanje ovih dana sezonom za prodaju tamjana, isto tako i kupovina tamjana u tom vremenu ako se uzme za vrijeme prodaje. Ili rukje u tamjanima općenito u tom vremenu i drugima, ili sa namjerom kupovanja tamjana sa rukjom, jer kupovanje tamjana sa rukjom i smatranje istoga stvarima koje približavaju Allahu je uzeto od vjere kršćana i vatropoklonika. Tamjan je miris sa kojim se miriše pomoću njegovog dima, isto onako kao što se osoba namiriše sa miskom ili nekim drugim mirisom. Ili ono što ima dijelove tamjana makar bili blagog mirisa ili jačega, ali je poželjno da se koristi tamjan isto onda kada je to poželjno za mirise.

Također njegovo izdvajanje da se kuha riža sa mlijekom, ili krupe na siru ili mastima, ili leća, ili farbanje jaja i sl. tome.

Što se tiče kockanja sa jajima ili prodaje onom ko će se kockati, ili kupovanje od onih koji se kockaju, je očit propis.

Ili ono što rade okeri sa farbanjem krava sa crvenim tačkama, ili farbanja drveća crvenim tačkama, ili sakupljanje vrsta odjeće i traženje blagoslova od nje ili kupanje sa njenom odjećom.

O toga je i korištenje kod žena maslinovog lišća ili kupanje sa njegovom vodom, ili namjera da se okupa sa nečime od toga, jer osnova toga jeste 'sveta vodica.'

Od toga je puštanje obaveznih poslova, od proizvodnje, trgovina, ili halki nauke, i drugih stvari. Ili da se uzme za dan odmaranja i veselja, ili da se u njemu zabavljaju sa konjima i drugim stvarima na način koji se razlikuje od onih prije i onih poslije dana.

Okvir toga jeste da se ne u njemu ništa ne uvodi novo u osnovi, nego da ga učini kao što to čini sa svakim danom, jer mi smo prethodno spomenuli da je Poslanik ﷺ: "Zabranio da se igraju u ona dva dana u kojima su se igrali u džahilijetu." Te da je: "Zabranio da se kolje žrtva na mjestu ako su na njemu mušrici praznovali."

Od toga je i ono što veliki broj ljudi čini dvadeset četvrtog decembra, tvrdeći da je to dan kada se rodio Isa عليه السلام, tako da sve ono što se u tom danu čini jeste od zala. Kao što je paljenje vatri, pripremanje posebne i ogromnih količina hrane, pravljenje svijeća i drugih stvari. Praznovanje Isaovog rođenja je kršćanski praznik, a on nema osnove u vjeri islamu. Ovom proslavljanju rođenja nije bilo spomena u vrijeme selefa, nego je njegova osnova preuzeta od kršćana, čemu se pridodao prirodni razlog, a to je da se po zimi pale vatre, i različite vrste hrane koje se pripremaju.

Zatim kršćani tvrde da je nakon njegovog rođenja – mislim da je to oko jedanaest dana – Jahja krstio Isaa u krštenoj vodi. Oni se škrope i krste u ovom vremenu kojeg nazivaju praznik Bogojavljanja ili Sveta tri kralja. Veliki broj džahila među ženama uvode djecu u ovo vrijeme u javna kupatila, ... misleći da to koristi djetetu, dok je to u stvari od kršćanske vjere. Što opet predstavlja najveće zlo među haramima.

Isto je sa perzijskim praznicima kao što su festivali i karnevali, ili jevrejski praznici ili drugi od kafirskih praznika, nearapa, pa i arapa koji uzimaju njihovo propis od onoga što smo spomenuli.

Isto kao što se sa njima neće poistvjetiti neće se pomagati muslimanu koji se poistovjećuje sa njima u tome. Nego će mu se to zabraniti, tako da onaj ko napravi poziv za razliku od običaja u njihovim praznicima neće se odgovoriti na njegov poziv.

Ko muslimanima pokloni poklon u ovim praznicima suprotno običaju u drugim vremenima mimo ovog praznika njegov se poklon neće prihvatiti, posebno ako se radi o poklonu kojim se pomaže poistovjećivanje sa njima. Kao što je poklanjanje svijeća i drugih stvari u vrijeme Isaovog rođendana, ili poklanjanje jaja, mlijeka i sitne stoke malog četvrtka koji je na kraju njihovog posta.

Isto tako nikome od muslimana se neće poklanjati ništa u ovim praznicima od poklona sa kojima se pomaže kako bi se poistovjetilo sa njima, kao što smo spomenuli.

Musliman neće prodavati ono sa čime se muslimanima pomaže u poistovjećivanju sa njima u prazniku, od jela, odjeće i sličnoga, jer se time pomažu zla.

Ali prodaja onoga sa čime se oni pomažu u svom praznovanju, ili da se prisustvuje njihovim praznicima radi kupovine:

Jer ono što smo prethodno naveli da je Imamu Ahmedu bilo rečeno: "Ovi praznici koji se obilježavaju kod nas u Šamu kao što je 'Tur babur' ili 'Dir Ejjub' i njima slični, na kojima prisustvuju muslimani na tržnicam, dovodeći na njih sitnu stoku, goveda, donoseći brašno, ječam i sl. osim što oni kupuju od njih ali ne ulaze u njihove bogomolje?" Pa je rekao: "Ako ne ulaze u njihove bogomolje, nego samo silaze na tržnice nema smetnje."

Ebu Hasen Amidi kaže: “Što se tiče onoga što prodaju na tržnicama u toku njihovih praznika nema smetnje da se tome prisustvuje.” Ovako je zapisano od Ahmeda u predaji od Muhene.

I kaže: “Nego će im biti zabranjeno da ulaze kod njih u njihove crkve i bogomolje. dok ono što se prodaje na tržnicama onda ne. Čak iako bi imali namjeru da se to nabavi i ukrasi radi njih.”

Ovaj govor može značiti da je prisustvovanje općenito dozvoljeno, bez obzira kao prodavač ili kupac, jer je rekao: “Ako ne ulaze kod njih u njihove crkve, nego prisustvuju tržnicama onda nema smetnje.” Ovo se odnosi na prodavca i kupca. A posebno ako se lična zamjenica 'dovode' odnosi na muslimane pa je to naveo kao da im je dozvoljeno da dobavljaju robu na tržnice.

Također može značiti – što prevladava – da je samo dozvoljeno da samo prisustvuju na tržnicama. Kao i to da im je dozvoljeno da kupuju od njih. Ali se nije posvetio da oni prodaju, jer je ovaj čovjek upitao o prisustvovanju tržnicama na kojima kafiri obilježavaju svoje praznike. Na kraju pitanja kaže: “Kupuju ali ne ulaze kod njih u njihove bogomolje.” Zato što je pitao Muhena b. Jahja Šami, učenjak i pravnik.

Kao da je – a Allah najbolje zna – čuo ono što je došlo o zabrani prisustvovanja njihovim praznicima. Pa je Ahmed bio upitan: “Da li je prisustvovanje na njihovim tržnicama u vrijednosti kao i prisustvovanja njihovim praznicima?” Ahmed je odgovorio sa dozvolom prisustvovanja tržnicama. Ali nije bio pitan o tome da musliman prodaje njima. Možda zbog toga što je propis kod njega očit, ili zbog nepostojanja potrebe za time u tom vremenu.

Amidijev govor je dvosmislen u tom pogledu, ali očitije u njemu jeste dozvola prodaje. Zato što kaže: “Ali im je zabranjeno da ulaze kod njih u njihove crkve i manastire.” A njegove riječi: “ Čak iako bi imali namjeru da se to nabavi i ukrasi radi njih.”

Ono što je Ahmed odgovorio od dozvole prisustvovanja na tržnicama zbog kupovine bez ulaska u crkve je dozvoljeno. Jer u

tome nema prisustvovanja zlu ili pomaganja na griješenju. Jer kupovanje od njih je samo po sebi dozvoljeno. Zbog toga što u tome nema pomaganja u griješenju. Čak u tome je uklanjanje onoga što su možda htjeli za sebe preprodavati u svojim praznicima u čemu se očituje pomoć njima ili da se povećava njihovo prisustvo. Tako da je u tome umanjavanje zla. Muslimani su u džahilijetu prisustvovali tržnicama, na nekima od njih je prisustvovao i Poslanik ﷺ. Od tih tržnica su bile one poznate u periodu hadža, ili one koje su osnivane radi lažnih praznika. Takođe većina onoga što se prodaje na tržnicama je ono čime se pomaže na griješenju. To je kao da čovjek prisustvuje tržnici na kojoj se prodaje oružje sa kojim se ubija nedužna osoba, ili sok od kojeg će se napraviti alkohol. Tako da čovjek prisustvuje na ovim tržnica kako bi kupio na njima, što je još blaže. Zato što je prodavac na ovoj tržnici zimija, a njima je odobreno ovo prodavanje.

Isto tako po nama je dozvoljeno da čovjek ode u neprijateljsku zemlju kako bi kupio nešto od njih. Na što ukazuje hadis od Ebu Bekra ﵁ o trgovanju u životu Poslanika ﷺ u zemljama Šama, koje su tada predstavljale neprijateljske zemlje. Ili Omerov ﵁ hadis, kao i drugi hadisi o čemu sam govorio na nekim drugim mjestima mimo ovoga. Imajući na umu da njihove tržnice sigurno sadrže u prodaji ono čime se pomaže na griješenju.

Što se tiče onoga što musliman prodaje u vrijeme njihovih praznika čime se pomažu u svojim praznovanjima od hrane, odjeće i mirisa, i sličnih stvari ili poklanjanja njima, u čemu ima neke vrste pomaganja u obilježavanju zabranjenih praznika. Ovo se gradi na osnovi a ona je da nije dozvoljeno prodavati kafirima grožđe niti sok od kojeg će napraviti alkohol, kao što nije dozvoljeno prodavati im oružje sa kojim će se boriti protiv muslimana.

Hadis u kojem je Omer ﵁ poklonio svom bratu mušriku u Meki odijelo od svile[1] ukazuje na dozvolu prodaje svile. Ali u

[1] Pogledaj 'Sahih edeb mefred' br. 52 i 'Sahih sunnen Ebu Davud' br. 987.

globalu svila je dozvoljena osim u prevelikoj količini ljudima osim što je dozvoljeno da se sa njom smije liječiti što je tačnije u jednoj od dvije predaje.[1] Ali alkohol ni u kom slučaju nije dozvoljen, dok je njegova proizvodnja i trgovanje sa njim u osnovi dozvoljeno.

Oko ove osnove postoji sumnja, pa ako se kaže na osnovu prvog mišljenja u Ahmedovom govoru onda će se dozvoliti.

Od Ahmeda se prenose dvije predaje o dozvoljenosti prenošenja trgovine u neprijateljsku zemlju.

Moguće je reći da prodaja stvari u njihovim praznicima je kao i njeno prenošenje u neprijateljsku zemlju. Jer prenošenje odjeće i hrane u neprijateljsku zemlju jeste pomaganje njih u njihovoj vjeri općenito. Pa ako to zabranimo ovdje po pitanju neprijateljske zemlje onda će po ovom pitanju biti preče. Većina njegovih osnova i tekstova ukazuju da to vodi zabrani, ali da li se radi o zabrani kao haramu ili kao tahrimi tenzihu, tj. da je bolje zabraniti iako se ne ubraja u velike grijehe? Ovo se gradi na osnovu onoga što će doći.

Abdul Melik b. Habib navodi da se složilo oko pokuđenosti ovoga. Ali je ukazao da je u Malikovom mezhebu haram.

Abdul Melik b. Habib u 'Vadiha' kaže: “Malik je pokudio da se jede ono što je zaklano radi kršćana radi njihovih crkava, i zabranio ga je bez da kaže da je haram.”

I kaže: “Isto je ono što zakolju u Mesihovo ime ili u ime krsta, ili u ime nekoga od onih koji su bili od njihovih monaha i kaluđera koje veličaju. Malik i drugi su zabranjivali da se sve ovo jede od onoga što oni zakolju, što je u naš stav. To odgovara riječima Uzvišenog:

“...i ono što je prineseno kao žrtva u nečije drugo ime, a ne u Allahovo.” (Sura El-Beqare, 173)

[1] Obadvije predaje su od Ahmeda b. Hanbela – rahimehullah – pogledaj 'Mugni i šerhul kebir' 1.dio, str. 230.

A to su njihove žrtve koje su klali radi svojih kipova koje su obožavali.

Kaže: “Neki od učenjaka su to zanemarivali pa su govorili: “Nama je dozvoljeno da jedemo ono što zakolju.” On je znao šta govore i šta su time htjeli da kažu. Ovo su prenijeli Ibn Vehb od Ibn Abbasa, Ubade b. Samir i Ebu Derda', Sulejman b. Jesar, Omer b. Abdul Aziz, Ibn Šihab, Rabia b. Abdu Rahman, Jahja b. Seid, Mekhul i Ata'.

Abdul Melik kaže: “Klonjenje od onoga što je zaklano radi njihovih praznika, monaha, mrtvih i crkava, je bolje.”

Kaže: “U njemu se nalazi drugi nedostatak, a to je veličanje njihovog širka.”

Seid Meafiri je upitao Malika o hrani koju pripremaju kršćani radi svojih mrtvih i koju dijele kao milostinju za njih, da li je može jesti musliman? Pa je rekao: “Ne bi je trebao uzimati od njih, jer se priprema radi veličanja širka, a to je klanje poput onoga radi praznika i crkava.

Ibn Kasim je bio upitano kršćaninu koji ostavi oporuku da se proda nešto od njegovog imetka te da se pokloni crkvi, da li je dozvoljeno muslimnau da to kupi? Pa je rekao: “Nije dozvoljeno da to kupi, jer je to veličanje njihovih obreda i vjerozakona, a ako ga kupi musliman čini zlo.”

Ibn Kasim je za crkvenu zemlju rekao: “Ako prodaje krovove koji su u njenom vlasništvu, ili je to poklonjeno kao zemlja u crkvene koristi, muslimanu nije dozvoljeno da je kupi iz dva razloga:

Prvi: time potpomaže veličanje crkve.

Drugi: je prodaja obustavljenog vlasništva, a njima nije dozvoljeno da to prodaju osim ono što je dozvoljeno muslimanima, a ne vidim da muslimanski vladar ima pravo da to zabrani niti da odobri nešto od toga.

Kaže: "Ibn Kasim je upitan o plovljenju sa lađama na kojima plove kršćani radi svojih praznika, pa je to pokudio iz bojazni da se na njih ne spusti srdžba zbog širka radi kojega su se sakupili."

Ibn Kasim je smatrao pokuđenim da musliman pokloni bilo šta kršćanima u njihovim praznicima kao nadoknadu njemu. To je smatrao veličanjem njihovih praznika, te pomoganje njih na njihovom kufru. Zar ne vidiš da je muslimanima zabranjeno da bilo šta prodaju muslimanima radi njihovih praznika? Ne meso, ne kožu, ne odjeću, niti da im iznajmljuju jahalice, niti da im pomažu u bilo čemu što je vezano za njihove praznike, jer je u tome veličanje njihovog širka, i pomaganja njihovog kufra. Vladari trebaju da zabranjuju ovakve postupke muslimanima. Ovo je Malikov stav i drugih učenjaka, i nije mi poznato da se neko oko ovoga razišao.

Jedenje onoga što oni zakolju ulazi u pokuđenost ovoga oko čega postoji slaganje, ali kod mene je i više od toga. U Malikovom mezhebu je očito rečeno da nije dozvoljeno.

Što se tiče Ahmedovih tekstova o ovim pitanjima u ovom poglavlju:

Ishak b. Ibrahim kaže: "Ebu Abdullah je bio upitan o kršćaninu koji poklone kao vakuf izgubljenu stvar, da li je muslimanu dozvoljeno da je unajmi od njih? Pa je rekao: "Nipošto je neće uzeti, niti će im pomagati na onome u čemi su oni."

Također je rekao: "Čuo sam Ebu Abdullaha – da ga je pitao tesar – da li će praviti za vatropoklonike mrtvačke kovčege?" Pa je rekao: "Ne pravi ih za njih, i ne pomaži im na onome na čemu su oni."[1]

Od Muhammeda b. Hakema je prenešeno da ga je čovjek upitao za čovjeka koji kopa rake za zimije za nadnicu? Pa je rekao da nema smetnje.

[1] 'Mesail Imam Ahmed' od Nisaburija, 2.dio, str. 30.

Razlika između ova dva slučaja je u tome što je sanduk specifičnost njhove iskrivljene vjere, kao što je crkva, za razliku od općeg pojma rake. Jer sama po sebi nije grijeh, niti je od specifičnosti njihove vjere.

Hilal kaže: "Poglavlje da čovjek unajmi svoju kuću zimiji" ili da je kupi od njega. Od Mervezija se spominje da je Ebu Abdullah bio upitan o čovjeku koji je kupio kuću od zimije i u kojoj se nalazi njegovo mjesto za molitvu, pa je rekao: "Zar kršćanina." Smatrajući to velikom stvari. I kaže: "Ne kupuje se ona u kojoj se udara u zvono, i u kojoj se kačaju krstovi." I kaže: "Ne kupuje se od kafira." Pri čemu je bio veoma strog.

Od Ebu Harisa se prenosi da je Ebu Abdullah bio upitan o čovjeku koji prodaje svoju kuću, a pri tome mu je došao kršćanin i ponudio se povisivši cijenu, da li je može kupiti od njega, a on je kršćanin, jevrej ili medžusija? Kaže: "Mislim da nema pravo na to, prodaje kuću kafiru, da čini kufr prema Allahu u njoj? Da je proda muslimanu to mi je draže."

Ovo je dokaz zabrane.

Od njega Ibrahim b. Haris prenosi da je Ebu Abdullahu bilo rečeno: "Čovjek iznajmi kuću zimiji znajući da on u njoj pije alkohol i da čini širk?" Kaže: "Ibn Aun nije iznajmljivao osim zimijama. Pa je govorio: "Da ih straši." Njemu je rečeno: "Kao da je htio da time ponizi zimije." Kaže: "Ne, nego je htio reći da je pokuđeno strašiti muslimana." Kaže: "Ako bih došao kod muslimana da tražim kiriju prestrašio bih ga, ali ako je zimija onda je to lakše učiniti sa njim."

Vidio sam da se Ebu Abdullah divi Ibn Aunu zbog ovoga, isto ovako je prenio i Esrem riječima: "Rekao sam Ebu Abdullahu."

Esrem i Ibrahim b. Haris su udruđeni po ovim pitanjima.

Od njega Muhena prenosi: "Pitao sam Ahmeda za čovjeka koji svoju kuću ili dućan iznajmi meždusiji, a on zna da oni čine blud?" Pa je rekao: "Ibn Aun je gledao da ne iznajmljuje muslimanima, i govorio bi da ih straši izimajući kiriju. A gledao bih da iznajmljuje samo nemuslimanima."

Ebu Bekr Hilal kaže: "Sve što se prenosi od Ebu Abdullaha o čovjeku koji iznajmljuje kuću zimijama, Ebu Abdullah je odgovarao postupkom Ibn Auna. Ali nije prešen Ebu Abdullahov stav o tome da ga je on izrekao. Od Ibrahima se prenosi da ga je vidio kako mu se sviđa Ibn Aunov postupak. Međutim oni koji prenose od Ebu Abdullaha stav o muslimanu koji prodaje kuću zimiji, da je to veoma jako pokudio, te kada bi se Ebu Abdullahov stav prihvatio po pitanju stanovanja, stanovanje i prodaja kod mene su isti. Nego je očitija stvar u Ebu Abdullahovom stavu da im se ne prodaje, jer u njoj čini kufr, vješa krstove i sl. tome. Ali po meni je da mu se neće niti prodavati ni iznajmljivati jer se radi o jednoj stvari.

Kaže: "Obavijestio me Ahmed b. Husejn b. Hassan da je rekao: "Ebu Abdullah je bio upitan o Hussajinu b. Abdu Rahmanu? Pa je rekao: "Od njega prenosi Hafs, ali ga ne poznajem." Ebu Bekr mu je rekao: "Ovaj čovjek je mnogo obavljao obrede." Ebu Seid Ešedž me obavijestio da je čuo Ebu Halida Ahmera da kaže: "Ovaj Hafs Adevi je sam prodao kuću od Hussajjina b. Abdu Rahmana pobožnjaka među stanovnicima Kufe, od Auna Basrija." Pa mu je Ahmed rekao: "Hafs?" Kaže: "Da." Ahmed se začudio, znači zbog Hafsa b. Gijasa.

Hilal kaže: "Ovo je ojačanje za Ahmedov mezheb."

Kažem da ovaj – Aun – kao da je bio novotar, ili je bio od griješnika u djelima. Jer je Ebu Halid Ahmer pokudio postupak Hafsa b. Gijasa, Kufljanskog kadije, zbog prodaje kuće dobrog čovjeka novotaru, te da se i Ahmed začudio kadijinom postupku.

Hilal kaže: "Ako je pokuđeno prodati je griješniku isto je onda i sa kafirom. Iako se zimiji dopušta njegova vjera dok se griješniku ne dopušta, ali ono što kafir u njoj čini je gore."

Ovako Kadi prenosi od Ebu Bekra Abdul Aziaza da je svoj stav spomenuo u predaji od Ebu Harisa? Ne vidim da može iznajmiti kuću kafiru u kojoj će činiti kufr Allahu ﷻ. Da je proda muslimanu, meni je draže. Ebu Bekr kaže: "Kod njega nema razlike između iznajmljivanja i prodaje." Sa njime su se složili Kadi i njegovi prijatelji.

Od Ishaka b. Mensura se prenosi da je rekao Ebu Abdullahu: “Bio je upitan – misleći na Evzaija – o čovjeku koji će se unajmiti kršćaninu da mu nadgleda grožđe? Pa je to pokudio. Ahmed je rekao: “Kako je lijepo to što je rekao. Jer u osnovi to se vraća na alkohol, osim ako bude znao da ga prodaje radi nečega mimo alkohola onda nema smetnje.”

Od Ebu Nadra Adžlija se prenosi da je rekao: “Ebu Abdullah je za onoga koji nosi alkohol, svinju, ili mrtve, kršćanima, smtrao pokuđenim da se za to sve unajmljuje. Ali će se hamalu dati njegovo pravo nadoknade iznajmljivanja. A ako bude musliman onda je još više pokuđeno.”

Sažetost govora oko toga je da je prodaja kuće kafiru, po Ahmedovom stavu, zabranjena, ali su se njegovi prijatelji razišli, da li je ovo tahrim ili tenzih?

Šerif Ebu Alija b. Ebu Musa kaže: “Ahmed je smatrao pokuđenim da musliman proda kuću zimiji u kojoj će činiti kufr Allahu, i dozvoljavati Njegove zabrane. Pa ako to učini pogriješio je ali prodaja nije nevaljana. Takođe je Ebu Hasan Amidi smatrao pokuđenim, zadržavajući se kod toga.”

Ali Hilal i njegov prijatelj Kadi, kao što ukazuje njihov govor, tvrde: “Da je to haram.” Ja sam prethodno naveo Hilalov govor kao i njegovog prijatelja.

Kadi kaže: “Nije dozvoljeno da proda kuću ili da je iznajmi onome koji će je uzeti za vatropokloništvo ili kao crkvu, ili da u njoj prodaje alkohol, bez obrzira da li uslovio da u njoj prodaje alkohol ili ne uslovio, ali zna da će on u njoj prodavati alkohol.”

U predaji od Ebu Harisa Ahmed kaže: “Ne vidim da musliman prodaje kafiru kuću u kojoj će činiti kufr Allahu. Ali da je proda muslimanu meni je draže.”

Ebu Bekr kaže: “Kod njega nema razlike između prodaje i iznajmljivanja. Jer ako dozvoli prodaju dozvolio je i iznajmljivanje, a ako zabrani prodaju zabranio je i iznajmljivanje.”

Također je o kršćanima koji su izgubljenu stvar kod njih dali za svoje vakufe, da je musliman neće iznajmljivati od njih, čime im pomaže na onom na čemu su. Kaže: "Ovo je rekao i Šafija – rahimehullahu teala."

Kadi je zabranio iznajmljivanje onome za koga zna da će u njoj prodavati alkohol, koristeći se pri tome Ahmedovim dokazom da je ne kupuje od kafira niti da unajmljuje crkvene vakufe.

Što znači da je zabrana u oba slučaja kod njega tahrim.

Zatim je Kadi u toku ovog pitanja rekao:

"Ako se kaže: 'Zar Ahmed nije dozvolio iznajmljivanje zimijama, pored toga što je znao šta čine u njoj?"

Kaže se da se od Ahmeda prenosi da je prenio stav Ibn Auna ﷺ, te da se zadivio njegovim postupkom. A Kadi je naveo Esremovu predaju.

Ovo ukazuje da Kadi nije dozvoljavao da se iznajmi zimiji.

Ebu Bekr također kaže: "Ako je dozvolio, dozvolio je, ako je zabranio, zabranio je, a ono što nije dozvoljeno je haram." Dok Ahmedov – rahimehullah – govor može značiti dvije stvari; da njegove riječi, u predaji od Ebu Harisa: "Da je proda muslimanu meni je draže." Kao da ukazuje na tenzih, te zato što je to kod njega velika stvar kao što je u predaji od Mervezija. A njegove riječi: "Ne kupuje se od kafira." Po čemu je bio strog, ukazuje na tahrim.[1]

Što se tiče iznajmljivanja njegovi prijatelji su izjednačili između njega i prodaje. A ono što je prenio od Ibn Auna nije njegov stav. A to što se divio Ibn Aunu je bio zbog njegove lijepe namjere i dobrog nijeta.

Moguće je reći da je u predaji očito da je to dozvolio, jer divljene za nečijim postupkom je dokaz njegove dozvoljenosti kod njega, a zadovoljavanje čovjekovim postupkom ukazuje da je to njegov mezheb po jednom od dva mišljenja.

[1] Mekruhi tahrim je zabrana koja je na stupnju harama koji produktuje sa velikim grijehom onoga ko počini dok je tenzih vrsta zabrane koju je bolje neučiniti ali se ne čini veliki grijeh.

Razlika između iznajmljivanja i prodaje je u tome što se u iznajmljivanju nađe od štetnosti pomaganja jeste potisnuto drugom koristi, a to je uklanjanje prestrašivanja muslimana potražnjom kirije, što će se primijeniti nad kafirima. A to će biti kao da ih je čovjek postavio pod džizju, iako u tome ima odobravanja kafirima njihovih postupaka osim što sadrži korist pa je dozvoljeno. Isto tako je u globalu dozvoljeno praviti primirja sa kafirima.

Što se tiče prodaje, onda u njoj nema ove koristi, što je i očito u riječima od Ibn Ebi Muse i drugih: "Da je prodaja mekruh ali nije haram." Dok se ovaj mekruh u iznajmljivanju potiskuje ovom prevladavajućom koristi, kao što je u sličnim primjerima.

Tako da u ovom pitanju postoje četiri stava.

Ovo razilaženje i nezastupanje jednog stava je u onome o čemu se ne napravi ugovor o iznajmljivanju zabranjenog korištenja. Ali ako je iznajmi njemu radi prodaje alkohola ili da je uzme za crkvu ili bogomolju, neće biti dozvoljeno, što predstavlja jedan stav. Ovo je zastupao Šafija i drugi. Isto kao što nije dozvoljeno da iznajmljuje svog roba ili ropkinju za činjenje bluda.

Ebu Hanife kaže da je dozvoljeno da je (kuću) iznajmljuje za to.

Ebu Bekr Razi kaže: "Kod Ebu Hanife nema razlike između uslovljavanja da u njoj prodaje alkohol ili da ne uslovi, ali zna da će u njoj prodavati alkohol, da je takvo izajmljivanje pravilno.

Ono što će mu se ovdje zamjeriti jeste da on ovim ugovorom ne stiče pravo na činjenje ovih stvari, makar postavio uslov, on nema pravo da u njoj prodaje alkohol ili da je učini crkvom. Ali se od njega zaslužuje kirija da je isplati u vremenskom roku. Pa ako ne zaslužuje da čini ove stvari onda njihov spomen ili zapostavljanje bivaju isti, kao da unajmi kuću u kojoj će spavati, ili stanovati. On je dužan da plati kiriju, makar to i ne učinio. Isto ovako je rekao za čovjeka koji se unajmi da nosi svinju, mrtve ili alkohol: "Da je dogovor važeći." Jer se ne može time odrediti da on nosi alkohol zbog toga kada bi umjesto njega nosio sok zaslužio bi

najamninu. Ovakvo ograničavanje kod njega je pogrešno, jer je on na stupnju neograničenog iznajmljivanja. A kod njega je neograničeno iznajmljivanje dozvoljeno, iako je kod njega prevladavala sumnja da će najamnik počiniti grijeh u njoj. Kao što je dozvoljeno prodavati nekome sok od kojega će proizvoditi alkohol. Ali je nakon toga pokudio prodaju oružja kod smutnje, pa kaže: "Jer se za oružje zna da je za borbu, i da se ne koristi za druge stvari."

Većina učenjaka su se suprostavili prvoj premisi i kažu: "Da ograničeni pojam nije isto što i neograničeni, nego se ima pravo na korist oko koje je ugovor. Tako da ona biva zamijenjena za nadoknadu, a to je zabranjena korist. Ako je dozvoljeno najamniku da umjesto nje upotrijebi drugu, a njega će prisiliti kao i kada bi iznajmio kuću da se od nje načini džamija, on time neće zaslužiti činjenje onoga o čemu je dogovoreno, jer pored toga on je opovrgao ovo iznajmljivanje zbog toga što vodi obavljanju namaza, a namaz se ne može zaslužiti ugovorom o iznajmljivanju.

Dok je veliki broj naših prijatelja suprostavio se drugoj premisi i kažu: "Ako kod njega prevladava da će najamnik upotrijebiti unajmljenu stvar u harame onda takav ugovor o iznajmljivnaju biva njemu zabranjenim. Jer je Vjerovjesnik ﷺ: "Prokleo onoga ko cijedi alkohol i kome se cijedi."[1] Jer onaj ko cijedi on cijedi sok, ali ako zna da će onaj kome cijedi iskoristiti taj sok za alkohol zaslužuje proklestvo.

Ovo je osnova koja je potvrđena na drugom mjestu, ali se grijesi zimije dijele na dvije skupine:

Jedna je: Ono što na njega ukaže ugovor sa zimijom i što mu se odobri.

Druga je: Ono što se zabrani ugovorom sa zimijom te da to ne ističe.

Što se tiče druge skupine nema sumnje da nama na našoj osnovi nije dozvoljeno da iznajmljujemo ili prodajemo zimijama

[1] Ovo je došlo u sahih hadisu kojeg bilježi Ebu Davud u 'Sunnenu' i Hakim u Mustedreku u hadisu od Ibn Omera – radijjallahu anhuma.

ono što će za to koristiti, ako prevladava mišljenje da će to učiniti, kao što je slučaj sa muslimanom što je još preče.

Ali prva skupina onako kako to kaže Ibn Ebu Musa: "Da je pokuđeno, ali nije haram." Jer smo im mi to odobrili, tako da je pomaganje njemu u nastanjivanju u kući kao pomaganje u nastanjivanju u islamskoj državi, a da je ovo zabranjeno onda ne bi bilo dozvoljeno da se ostave i pored džizje. Nego je to zabranjeno zato što predstavlja pomoć bez koristi, te zbog mogućnosti da je kupi od muslimana, za razliku od ostavljanja istih sa džizjom, koja je dozvoljena radi koristi.

Na osnovu onoga što je Kadi rekao: "Da nije dozvoljeno, jer je to kao pomaganje čime on sebe pomaže na griješenju bez koristi koja će se postaviti suprotno od ove štete." Tako da nije dozvolio, za razliku od njihovog nastanjivana u islamksoj državi u čemu je korist koja je spomenuta u ineresima odobravanja njihovog naseljavanja zbog džizje.

Ovome liči i to da se Ahmedov stav razišao ako zimija proda zemlju muslimanu sa koje plaća desetinu, i to na dva stava. Ovo je šteta muslimanima, pa je rekao: "Takođe im se neće omogućiti da iznajmljuju zemlju desetine[1] zbog istog razloga."

U drugoj predaji kaže: "Nema smetnje da zimija kupi od muslimana zemlju desetine."

Zatim se njegov stav razišao po pitanju ako je to dozvoljeno u onome što je dužnost zimije od onoga što daje zemlja na dvije predaje. U jednoj od njih kaže: "Da nema desetine, niti čega drugoga osim džizje."

U drugoj predaji kaže: "Na njemu je da plati petinu od onoga što ova zemlja dadne, duplo od onoga što je davao musliman." Od nekih naših prijatelja se prenosi da su zabranjivali kupovinu ove zemlje, a ako je kupe da im se podupla desetina.

[1] Zemlja desetine je ona zemlja na kojoj se nevjernici od kitabija ostave da je obrađuju s time da će muslimanskoj vlasti plaćati desetinu svega onoga što iz nje nikne.

U Ahmedovim riječima je ono što ukazuje na ovaj stav. Iako su se njegovi stavovi razišli po pitanju mogućnosti posjedovanja zemlje desetine u čemu je podizanje desetine, zbog toga što će se vjerska šteta naći zbog njihovog kufra i griješenja u muslimanskoj zemlji, u kojoj se obožava Allah i iskazuje Mu se pokornost, što je veće od zabrane desetine.

Zbog toga i jeste neodlučnost u tome da li će se otklonuti šteta ako se zabrani posjedovanje u cjelosti, ili sa dozvoljavanjem prodaje? Kao da ugrozi muslimansko pravo, ili da se uzme zekat od kafira, što je u oba slučaja nemoguće, tako da je zabrana posjedovanja lakša, kao što smo spriječili mogućnost posjedovanja roba muslimana ili Mushafa, u čemu se daje prednost Allahovim neprijateljima nad Allahovim evlijama i Allahovim govorom.

Takođe ćemo , što je očito u mezhebu, zabraniti da kupuje robove koje su muslimani dobili od plijena. Kao što je Omer b. Hattab uslovio da se ukolni šteta ostavljanjem zemlje njima, kao i to da će se od njih, od onih koji trguju u njoj, uzeti duplo više nego što se uzima od muslimana od zekata.

Iz ovoga se izvlači da se od njega neće uzeti osim desetina kao što je u prethodnom pitanju, ali se ovo odnosi na zemlju destine ne zemlju haradža.

Što se tiče zemlje haradža rekli su: “Zimija nema pravo da proda zemlju koju su muslimani preuzeli silom. Jer ako bi dozvolili zimiji da je proda onda bi dozvolili isti propis u prodaji zemlje čiste desetine. Jer cijela zemlja desetine po nama i svim učenjacima sa značenjem jeste da se mora dati desetina od onoga što iz nje izađe.”

Isto tako sa 'mrtvom' zemljom u islamskoj zemlji, koja nije zemlja haradža, da li zimija ima pravo na posjedstvo ako je oživi?

Grupa učenjaka kažu da nema pravo na to. Ovo je stav Šafije i Ebu Hamida Gazalija, i ovo je analogija u jednoj predaji od Ahmeda u zabrani njene prodaje, jer ako mu nije dozvoljeno da je posjeduje kupovinom onda je preče da mu se ne dozvoli njenim oživljavanjem, ali se mora napraviti razlika u tome što je prodajna

zemlja nastanjena, u čemu je sigurna šteta za razliku od oživljene zemlje gde se ne potvrđuje ničije pravo.

Od Ahmeda je zapisano: "Ovo je stav svih naših prijatelja, da je posjeduje sa oživljavanjem, što je stav Ebu Hanife ali se Malik razišao."

Zatim, da li on mora davati desetinu od nje? O tome postoje dvije predaje.

Ibn Ebu Musa kaže: "Onaj ko od zimija oživi 'mrtvu' zemlju ona pripada njemu, na nju nema zekata niti desetine u onome što dadne."

Od njega se prenosi druga predaja: "Da nema haradža zimijama u njihovoj zemlji, ali će se uzeti desetina od onoga što iz nje izađe, a poduplat će im se, a prvo je očitije."

Ovo je rekao Ibn Ebu Musa o poduplavanju desetine u onome što posjeduju sa oživljavanjem, a to je analogija podupljavanja u onome što posjeduju kupovinom.

Ali od njega Harb prenosi o čovjeku zimiji koji je oživio zemlju, pa kaže: "To je zemlja desetine."

Kadi i drugi naši prijatelji su shvatili da je vadžib uzeti desetinu od muslimana bez podupljavanja, a o vadžibu po ovom pitanju od njih se prenose dvije predaje. Ibn Ebu Musa prenosi dvije predaje o obaveznosti poduplavanja.

Po Kadijevom načinu da se u pitanju prodaje odnosi desetina takođe.

Ovo što je prenio Ibn Ebu Musa je ispravnije. Kermani, Muhammed b. Harb, Ibrahim b. Hani' i Jakub b. Bahtan prenose da je Muhammed upitan – Harb kaže: "Pitao sam Ahmeda" – rekao sam: "Ako čovjek od zimija oživi 'mrtvu' zemlju, šta je njegova dužnost?" Kaže: "Što se tiče mene ja kažem da nije dužan ništa." Kaže: "Medinljani po ovom pitanju zastupaju lijep stav i kažu: "Neće se pustiti zimiji da kupi zemlju desetine." Kaže: "Basrijci zastupaju čudan stav i kažu: "Da će mu se poduplati desetina."

Kaže: “Pitao sam Ahmeda drugi put, ako čovjek od zimija oživi 'mrtvu'?” Kaže: “To je zemlja desetine.” Drugi put je rekao: “Nema nikakve dužnosti.”

Harb prenosi od Ubejdullaha b. Hasana Anberija da mu je rekao: “Kada uzimate petinu od zemlje zimija koja je u arapskoj zemlji, da li je to zbog predaje kod vas ili bez predaje?” Kaže: “O tome mi nemamo pradaju, nego smo je podijelili na osnovu onoga što je Omer b. Hattab naredio: “Da im se oduzme od imetaka sa kojim trguju i da im se naredi da dadnu desetinu.”

Ovdje je Ahmed bio upitan o zemlji koju je oživio zimija. Pa je odgovorio: “Nema nikakve dužnosti.” Pa je naveo razilaženje učenjaka u pitanju njegovog kupovanja zemlje, da li će mu se zabraniti ili će mu se poduplati desetina?

Ovo ti pojašnjava da su obadva pitanja kod njeg jednaka, tj. posjedovanje zimije zemlje putem kupovine ili oživljavanja ili na neki drugi način. Takođe je Anberi kadija stanovnika Basre rekao da oni uzimaju desetinu od svake vrste zemlje koja pripada zimijama, a to obuhvata ono što posjeduje prenosno ili početno.

Ovo ti ukazuje da po Ahmedu, ako je zimiji zabranjeno da kupi zemlju desetine da mu je isto tako zabranjeno da je oživljava, te ako mu se uzima petina od onoga što kupi da će mu se isto tako uzeti i od onoga što oživi. Ali ko od njega prenosi samo desetinu u oživljenoj zemlji bez prodane nije ispravno. Nego je njegov razlog njegovih riječi ono što prenosi Kermani u drugoj predaji: “To je zemlja desetine.” Ali ovaj govor je sažeto prikazan, međutim Ebu Abdullah ga je pojasnio na drugom mjestu, pojasnivši njegove slabosti i prenošenje fikha ako prenosilac ne zna mišljenje fakiha može pasti u veliku grešku.

Slaba tačka zastupnika ovog stava je u tome što su uporedili obradu zemlje sa trgovinom. Ako zimija trguje van svoje zemlje od njega će se uzeti duplo što se uzima od muslimana, a to je polovina desetine. Isto tako ako uzme drugu zemlju koja nije bila njegova,

jer u obadva slučaja zarađuje sa mjesta koje nije njegovo u osnovi. Pravo na obradu zemlje i trgovinu su bliski, kao što Uzvišeni kaže:

“O vjernici, dijelite od lijepih stvari koje ste stekli, i od onoga što smo vam Mi iz Zemlje izveli!” (Sura El-Beqare, 267)

Takođe u predaji od Mejmunija Ahmed kaže: “Od imetaka zimija će se uzeti ako sa njima trguju nakon što se procijeni, zatim će se od njih uzeti dupli zekat, poduplajući im, zbog Omerovih ؓ riječi: “Ja ću im ga poduplati.”

Neki su usjeve uporedili sa ovime.

Mejmuni kaže: “U što nema sumnje u riječi Ebu Abdullaha koje je izrekao ne jedanput: “Da je zemlja zimija pod primirjem bez haradža, nego se gleda u ono što iz nje izađe, tako da će se od njih dva puta uzeti desetina.”

Mejmuni kaže: “Rekao sam Ebu Abdullahu: “Onaj ko kupi zemlju desetine, kakva je njegova dužnost?” Rekao mi je: “Svi se ljudi oko toga razlikuju, neki smatraju da nema nikakvu obavezu, a njegov imetak liči na zekat ako stanuje među nama sa svojom stokom. Pa kaže: “Ovo je imetak, i u njemu nema zekata.” Neki opet kažu da su ovo prava jednog naroda koja se ne mogu zanemariti time što će neko tu zemlju prodati. Hasan je rekao: “Ako je kupi da će mu se poduplati desetina.”

Rekoh: “Kako će mu se poduplati?” Kaže: “Jer na njemu je desetina, pa će se od njega uzeti petina.” Rekoh: “Smatraš da mu se treba poduplati na petinu pa da mu se uzme petina?” On se okrenu prema meni i reče: “Da, poduplat će mu se.”

Kaže: “Ebu Abdullah nas je podsjetio da je Malik smatrao da se od njih neće uzet ništa a između njih i između prodaje je nešto razdvajalo.”

Ovu predaju je odabrao Hilal, ali se radi o veoma velikom pitanju čije mjesto nije ovdje da se pojašnjava.

Oni od kojih se prenosi poduplavanje desetine jesu: Omer b. Abdul Aziz, Hasan Basri i drugi od stanovnika Basre. Neki ovu

predaju prenose od Omera b. Hattaba ﷺ, a ovo je ujedno stav Ebu Jusufa.[1]

Od njih su neki rekli da će se uzeti desetina onako kako je bila, kao što je mišljenje nekih naših prijatelja. Ovo se prenosi od Sevrija i Muhammeda b. Hasana. Od Sevrija se prenosi da je rekao: "Nema nikakvu dužnost u njoj." Kao što je to druga predaja od Ahmeda. Ovako se takođe prenosi od Malika. Od Malika se takođe prenosi da je rekao: "Da će mu se narediti da je proda." Ovo se prenosi od Hasana b. Saliha i Šerika, a ovo je takođe Šafijin stav. Ebu Sevr kaže: "Prisilit će se na njenu prodaju."

Analogiju koju su koristili zastupnici podupljavanja desetine jeste da onaj kome je data sigurnost u islamskoj državi (muste'emen) kada bi posijao u islamskoj državi morao bi platiti pedeset puta više nego zimija. Kao i to ako bude trgovao u islamskoj državi da će se od njega uzeti desetina duplo od onoga što se uzima od zimije.

Pokazalo se da na osnovu jedne od dvije predaje – i po mišljnju skupina od učenjaka – da će mo im zabraniti da nezavladaju nekretninama u islamskoj državi gdje muslimani imaju pravo, od stanovanja, obradivih polja, kao i to da ćemo im zabraniti da u islamskoj državi naprave nove zgrade za molitve kao što su crkve, manastiri i sinagoge. Jer ugovor o zaštiti podrazumijeva njihovo ostavljanje na onome na čemu su bili, bez prava prelaska zauzimanja i prevlasti nad onim što je potvrđeno muslimanima kao pravo od nekretnina ili polja.

Ovo je zbog toga što je cilj dave da Allahova riječ bude gornja, te su ostavljeni radi džizje zbog pojave nužnosti. Propis koji je određen sa nuždom se određuje sa samom nuždom. Zbog toga niko od selefa nije potvrdio dozvolu prava na zajedničko zauzimanje u jednoj stvari sa muslimanom. Ovaj stav je zastupao Imam Ahmed rahimehullah kao i drugi. Jer ako bi na parcelu koju posjeduje musliman, dozvolili pravo udjela u zauzimanju na pravo prodaje, zimiji, to znači da bi smo prisilili muslimana da prenese

[1] Provjeri u knjizi 'Haradž' od Ebu Jusufa, str. 132, štamparija 'Darul Mearife'.

svoj posjed na zimiju na nasilan način protiv muslimana. Ovo je suprotno osnovama zbog čega je Ahmed naslovio da ako musliman prodaje parcelu a njegov ortak bude zimija da mu nije u obavezi da ga pita za dozvolu. Jer dozvola prodaje u osnovi jeste pravo jednog ortaka nad drugim, poput prava koja ima musliman nad drugim muslimanom, kao što je odgovor na poziv, obilazak bolesnika, ili da mu se zabrani da prodaje na prodaju, ili da prosi na prosidbu. Ovo se sve prenosi od Ahmeda posebno vezano za muslimane, iako u prodaji i prošnji ima razilaženja među pravnicima.

Što se tiče unajmljivanja vakufske zemlje u crkvenom vlasništvu, ili kupovine onoga što se prodaje radi crkve, Ahmed je izrekao zabranu rekavši: "Da je neće unajmiti, niti će im pomagati na onome na čemu su." Ovo je rekao Amidi i drugi.

Slično ovome je ako kupi imetak koji pripada crkvi i koji je ostavljen njoj kroz oporuku, ili da proda mašine kojima će graditi crkvu i sl. tome. Ovdje je zabrana jača, jer isti ovaj novac kojeg troši biva potrošen u grijeh. To je kao da prodaje sok onome ko će od njega napraviti alkohol, za razliku od samog stanovanja. Ono nije haram, ali će oni činiti grijehe u kući. To će ličiti na ono kao da im je prodao hljeb, meso ili odjeću. Oni će se time pomagati u kufru, iako je stanovanje iznad toga. Jer sama hrana i piće nisu haram, a korištenje onoga što je dogovoreno kroz najam – a to je boravak – može biti haram.

Zar ne vidiš da čovjeku nije zabranjeno da dadne sadaku kafirima i griješnicima u globalu. Ali mu je zabranjeno da u svojoj kući smjesti kafira ili fasika? Prethodio je govor Ibn Kasima o direktnom isticanju zabrane prodaje ove vrste. Imam Šafija je izrekao stav o zabrani pomaganja izgradnje crkve i sl. tome.

U poglavlju o 'Džizji' u knjizi 'El-Umm' kaže: "Kada bi oporučio – tj. zimija – trećinom svog imetka ili bar jednim dijelom za izgradnju crkve za molitve kršćana, ili da unajmi sluge za crkvu, ili da je nastani ili da sa tim imetkom osvjetljava crkvu ili da sa njime kupi zemlju koja će biti kao milostinja za crkvu, ili da bude nastanjena u njenim prostorijama, oporuka neće biti valjana. Kada

bi oporučio da se izgradi crkva u kojoj će se spuštati prolaznici ili da je uvakufi ljudima koji će je nastaniti, onda bi oporuka bila valjana a u izgradnji crkve ne bi bilo nepokornosti Allahu (griješenja) osim ako se ne napravi mjestom za molitvu kršćana u kojoj se oni sakupljaju na širku. Kaže: "Smatram pokuđenim da musliman radi kod njih kao graditlej ili stolar u izgradnji njihovih crkvi koje su za njihove molitve."[1]

Što se tiče Ahmedovog stava po pitanju iznajmljivanja za pravljenje sanduka za mrtvace i sl. Amidi kaže: "Nije dozvoljeno jednoglasnom predajom. Jer korist oko koje postoji dogovor je haram. Isto tako je i sa izgradnjom crkve, manastira ili sinagoge ili iznajmljivanje knjiga kako bi pisali svoje falsifikovane knjige."

Što se tiče pitanja nošenja alkohola, strvi, svinje od strane kršćanina ili muslimana, Ahmedove riječi su prethodile kada kaže: "O onome ko nosi alkohol, svinju ili strv kršćaninu, da je pokudio da jede od te najamnine koju uzme, ali će se hamalu odrediti najamnina za ono što je nosio. Ali ako bude radio to za muslimana onda je još gore." Neki su na to dodali: "Pokuđeno je da nosi strv za najamninu, ili da odstrani crknutu životinju i sl. tome."

Zatim su se naši prijatelji u ovom odgovoru razišli na tri strane.

Jedna je da biva valjanim što je očito, te da je to pitanje jednoglasna predaja.

Ibn Ebu Musa kaže: "Ahmed je smatrao pokuđenim da se musliman unajmi za nošenje strvine ili svinje kršćaninu." Kaže: "Ali ako to učini odredit će mu se najamnina. Ako se unajmi da bi nosio zabranjene stvari za muslimana, onda će pokuđenost biti još gora, ali će uzeti najamninu. A da li mu je to dozvoljeno (kao da se hrani tim imetkom)? Dva su stava. Ono tačnije je da mu nije dozvoljeno, nego da je bolje da ga podijeli kao milostinju. Ovako je naveo Ebu Hasan Amidi. Kaže: "Ako se iznajmi čovjeku da bi mu nosio alkohol, svinju ili strvinu, bit će mu pokuđeno." Ovo je zapisano od njega. Ova pokuđenost se odnosi na haram. Jer je

[1] Pogledaj knjigu 'El-Umm' 3.dio, str. 213.

Vjerovjesnik 'prokleo onoga ko ga nosi.' Ali će mu se odrediti najamnina, ali je zabranjeno da mu se uskrati najamnina, iako je zabranjeno kao naknada za hidžamu.

Ovi su ukazali na to da zaslužuje najamninu iako mu je zabranjeno po ispravnijem stavu.

Druga strana je njegova interpretacija ove predaje čime su suprostavlja njenom očitom značenju, ili da učini pitanje jednoglasnom predajom, da ova vrsta iznajmljivanja nije pravilna. Ovo je Kadijev stav u knjizi 'Mudžered'. Ali je ujedno slab stav sa kojeg se Kadi povratio u njegovim kasnijim knjigama. Jer je knjigu 'Mudžered' napisao nešto ranije.

Treća strana je da se ovo pitanje prikaže kroz dvije predaje.

Jedna je da je ovo iznajmljivanje ispravno te da zaslužuje najamninu, sa pokuđenošću postupka i iznajmljivanja.

Druga je da iznajmljivanje nije ispravno, te da za njega ne zaslužuje najamninu, makar i nosio, na osnovu analogije po pitanju alkohola, jer ga nije dozvoljeno uzimati u ruku, nego ga treba prosuti.

U predaji od Ebu Taliba kaže: "Ako primi islam, a posjeduje alkohol ili svinju, alkohol će se prosuti a svinja će se pustiti, jer mu je zabranjeno da je zadrži, a ako je ubije nema smetnje."

Takođe je zapisao da je nije dozvoljeno zadržati. U predaji od Ibn Mensura je zapisano: "Da je pokuđeno da se iznajmi čovjeku kako bi mu nadgledao grožđe, jer se osnova tome vraća na alkohol, osim ako bude znao da ga prodaje u druge svrhe osim alkohola."

Zabranio je da se iznajmi čovjeku kako bi mu čuvao grožđe od kojeg se proizvodi alkohol, onda je preče da se zabrani njegovo iznajmljivanje da nosi alkohol.

Ovo je Kadijeva strana ili način u komentarisanju i postupcima, što zastupa većina njegovih prijatelja, kao što je Ebu Hattab, kao i to da je ovo način onih koji su slijedili njegov put od kasnijih generacija.

Ono što je kod njih podržano jeste provjerena predaja. Ovo je Malikov, Šafijin, Ebu Hanifin i Muhammedov mezheb. Ovo je stav naših prijatelja ako se iznajmi za nošenje alkohola svojoj kući, ili u prodavnicu. Ali mu to nije dozvoljeno, bez obzira da li to nošenje bilo radi pića ili općenito.

Ako ga bude nosio da bi ga prosuo, ili nosi strvinu kako bi je zakopao ili da je odnese u pustinju kako ne bi smetala ljudima zbog svog ružnog vonja, onda je dozvoljeno da bude za to unajmljen, jer se radi o mubah poslu. Ali ako najamnina bude za kožu strvine onda nije dozvoljeno. Nego će zaslužiti najamninu u onolikoj mjeri koliko vrijedi taj posao. Ako je ogulio kožu te je uzeo sebi vratit će je vlasniku. Ovo je Malikov mezheb, i mislim da je takođe Šafijin mezheb, a i Ebu Hanifin u prvoj predaji.

Njegova slaba tačka u tome je ako je nošenje općeg pojma onda neće zaslužiti osim za nošenje alkohola.

Jer samo nošenje alkohola nije grijeh, zbog mogućnosti da ga nosi kako bi ga prosuo, ili da od njega napravi sirće, jer ako ga nosi radi pića neće biti dozvoljeno. Ali i pored toga nošenje opet biva pokuđenim.

Najpribližnije tačnosti – a Allah najbolje zna – je strana koju zastupa Ibn Ebu Musa jer je bliža ciljanom kod Ahmeda i bliža ispravnoj analogiji (kijasu).

A to je da je Vjerovjesnik ﷺ: “Prokleo onoga ko cijedi alkohol i kome se cijedi, onoga ko ga nosi i onoga kome se nosi.” Onaj koji cijedi i onaj koji nosi su nadoknađeni za korist kojom se zaslužuje nadoknada. Jer sama po sebi nije zabranjena, nego je zabranjena zbog namjere onoga kome se cijedi i kome se nosi. On je poput onoga koji prodaje grožđe ili sok onome koji će od njega napraviti alkohol, a sok i grođže završe u rukama kupca. Tako da novac prodavca neće biti uništen nego će mu se platiti nadoknada za to.

Takođe ovdje korist koju je ispunio najamnik neće biti besplatna, nego će mu se dati nadoknada, ali zabrana korištenja će biti sa strane onoga koji ga je unajmio a ne od njega.

Zatim mi mu zabranjujemo najamninu zbog Allahovog ﷻ prava, a ne zbog prava onoga koji ga je unajmio ili zbog mušterije. Za razliku od onoga koji se iznajmi radi bluda ili homoseksualizma, ili ubistva, ili otimanja, ili krađe. Jer ova djela su sama po sebi harami, ne zbog same namjere mušterije. Tako da to biva poput onoga ko proda strvinu ili alkohol, čime mu se neće odrediti njegova vrijednost, i zato što su ovi predmeti sami po sebi haram.

Slično ovome jeste najamnina i nadnica, koja neće biti okarakterisana kao opće pravilnom niti opće nepravilnom. Nego je ispravna u pogledu onoga koji je unajmljen tj. da mu se mora isplatiti nadoknada najamnine ili nadnice. Ali je nepravilna u pogledu najamnine, što znači da mu je haram koristiti tu najamninu ili nadnicu. Ovoga u šerijatu ima mnogo sličnoga.

Na osnovu ovoga: Ahmedovi tekstovi o pokuđenosti nadgledanja grožđa kršćaninu ne negiraju ovako nešto, jer mu mi spriječavamo ovako djelo i njegovu vrijednost, ali mu određujemo njegovu najamninu. Jer kada ne bi smo to učinili u tome bi bila velika korist za griješnike. Jer svakog čovjeka kojeg unajme da bi se pomogli u griješnom poslu bi postigli svoj cilj a nakon toga ne bi ništa dali onome ko obavi taj posao za njih, dok oni nisu zaslužni da budu potpomognuti u takvom poslu, za razliku od onoga ko im ponudi posao za kojeg ne postoji vrijednost.

Da, prostitutka, pjevač ili narikača i njima slični, ako im se dadne najamnina zatim se pokaju, da li će je podijeliti kao sadaku ili je moraju vratiti onima koji su im je dali? Postoje dva mišljenja.

Pravilnije od njih dvoga je ono koje zastupa teoriju da taj novac neće biti vraćen fasicima koji su ga potrošili u zabranjene koristi, niti će biti dozvoljen da se uzme. Nego će se podijeliti kao sadaka, potrošit će se u opća dobra muslimana, kao što je Ahmed napisao u pogledu najamnine onoga koji nosi alkohol.

Onaj koji misli da ga treba vratiti onome koji ga je iznajmio i potrošio zbog toga što je preuzet nepravilnim ugovorom, te da ga treba vratiti njemu kao što je preuzeto kamatom, ili slični nepravilni ugovori, reći će mu se; da preuzeto u nepravilnom

ugovoru uslovljava da se vrati vrijednost svakoj od dviju strana. Tako da svaki od njih vrati ono što uzeo od onoga. Kao što je preuzimanje u kamati kod onih koji kažu: "Preuzeto nepravilnim ugovorom se ne može posjedovati." Kao što je poznato u Šafijinom i Ahmedovom mezhebu. Ali ako se potroši preuzeto kod onoga koji ga je uzeo ne zaslužuje njegove protuvrijednosti općenito.

Tada se kaže; iako očita strana analogije obavezuje povrat novca na osnovu toga što je preuzet nepravilnim ugovorom. Bludnik, slušatelj pjesama i onaj kome se nariče su potrošili ovaj novac samovoljno, i za njih je obavljen zabranjeni posao, jer zabrana koja se u njemu nalazi ne odnosi se na njih. Nego se radi o Allahovom ﷻ pravu. Ova korist je prevaziđena sa preuzimanjem, a osnove nalažu: "Ako se vrati jednostrana naknada da se vrati i druga." Ali ako onaj koji je unajmio ne može vratiti korištenu stvar neće se ni njemu vratiti novac.

Takođe, ovaj od koga se preuzela korist podnosi dvostruku štetu u dvije koristi i njihovim nadoknadama koje će se uzeti od njega. Za razliku ako bi nadoknada bila alkohol ili strvina. Jer u tome nema štete ako nestane. Jer kada bi ostala mi bi smo je uduzeli (uništili) od njega. Dok korištenje pjesama i naricanja, kada bi postojali mogli bi mu se vratiti, jer bi tu korist mogao da potroši u drugu stvar, mislim na snagu koju je upotrijebio pri tome.

Na ovo se kaže; da mu se mora odrediti ako zahtijeva da je preuzme.

Reći će se da mi ne naređujemo da se isplati niti da se vrati, kao što su zabranjeni ugovori kafira. Jer ako oni prime islam kod preuzimanja mi nećemo presuditi preuzimanje, ali ako prime islam poslije nego što preuzmu nećemo presuditi povrat. Ali u pogledu muslimana zabranjuje mu se korištenje ove najamnine. Jer je on ugovorio njenu zabranu za razliku od kafira. A to je ako on zatraži najamninu mi ćemo mu reći: "Ti si pretjerao zato što si potrošio svoju snagu u haram posao, tako da ti se neće odrediti najamnina."

Ako bi preuzeo a onda onaj koji je platio kaže: "Ovaj novac mi presudite na povrat, dao sam mu ga kao nadoknadu za zabranjenu korist." Mi ćemo reći: "Ti si ga isplatio za djelo sa kojim

se bio zadovoljan, ako zahtijevaš povrat onda vrati ono što si uzeo od njega, ako u njegovom postojanju još uvijek postoji korist. " Isto ovo se odnosi na ono što preuzme od vrijednosti strvine ili alkohola.

Također, ako kupac alkohola isplati vrijednost te preuzme i kupi ga, zatim zatraži da mu se vrati vrijednost, bit će ispravnije da mu se vrati vrijednost, jer prodavcu neće biti dozvoljena. A posebno što mi kažnjavamo prodavca alkohola tako što mu spalimo trgovinu (ili mjesto gdje se proizvodi i prodaje alkohol) u kojoj prodaje alkohol. Ovo je rekao Ahmed i drugi učenjaci. Omer b. Hattab ﷺ je spalio trrgovinu onima koji su prodavali alkohol.[1] Alija b. Ebu Talib ﷺ je spalio selo u kojem se prodavao alkohol. Ovo su poznate predaje, a ovo pitanje je pojašnjeno na nekom drugom mjestu.[2]

To je zato što kod nas novčane kazne postoje i nisu derogirane.

Ako se spozna Ahmedova osnova u ovom pitanju, poznato će biti da je zabranjeno prodavati im ono sa čime će obilježavati svoje zabranjene praznike. Kao naprimjer da im proda nekretninu za stanovanje što je gore, ili je bliže kao da im prodaje sok nego što im prodaje nekretnine. Jer ono što kupuju od hrane, odjeće i sličnoga potpomažu se u praznovanju.

Praznik je – kao što smo prethodno naveli – naziv za sve ono što se čini od ibadeta i običaja. Ovo je vrsta pomoći pri onome što se čini od ibadeta. Ali sam rod hrane i odjeće nisu po sebi zabranjeni za razliku od pijenja alkohola, koji je sam po sebi zabranjen.

Pa ako je ono što kupuju i sa njime nešto rade samo po sebi zabranjeno, kao što je krst, ili cvjetnica ili sveta vodica, ili tamjan ili klanje žrtava nekome mimo Allaha ili slike i sl. nema sumnje da su ove stvari zabranjene, kao što je zabranjeno da im se proda sok od kojeg će proizvesti alkohol, ili da im se izgradi crkva. Ali ono što

[1] Bilježi ga Abdu Rezak u 'Musanifu' 6. dio, str. 77.
[2] Pogledaj 'Meždmua fetava' od autora, 28. dio, str. 664 – 667.

koriste u svojim praznicima od jela, pića i odjeće, po Ahmedovim osnovama i kod drugih, je pokuđeno. Ali da li se radi o pokuđenosti poput harama kao što je u Malikovom mezhebu, ili o mekruhi tenzihu?

Približnije je da se radi o pokuđenosti kao haramu, kao što su ostale slične stvari kod njega, jer nije dozvoljeno prodavati hljeb, meso, ili mirisne biljke griješnicima koji će sa time piti alkohol. Jer ovakva vrsta pomaganja može dovesti do ispoljavanja lažne vjere, te obilno sakupljanje ljudi radi njihovog praznika i njegovo ispoljavanje. Ovo je gore nego da se pomogne određena osoba.

Ali ko kaže da je ovo 'mekruh tenzih' kaže da se ovo vrti između prodaje soka i prodaje svinje. Ovo nije isto kao prodaja soka od kojeg će proizvoditi alkohol, jer nam je zabranjeno da prodajemo kafirima ono što je njegov rod zabranjen, kao što je alkohol ili svinjetina, ali ono što dozvoljeno u nekim situacijama a u nekim ne , kao što je recimo svila, onda je dozvoljeno da im to prodajemo.

Također hrana i odjeća koju kupuju za svoje praznike nije zabranjena sama po sebi, nego ona djela koja sa time obilježavaju i što je kao obred kufra bivaju zabranjeni muslimanu, zbog čega je šteta u onome čime se musliman uvodi u ogranke kufra. Što se tiče kafira, to mu neće povećati štetu u kojoj se on nalazi. Jer sama suština kufra postoji u njemu. Pokazatelj kufra i njegovi znakovi, ako se radi o mubah stvarima u kojima nema dodatnog kufra kao da im musliman proda odjeću sa kojom će se razlikovati od muslimana, za razliku od alkohola ili jedenja svinjetine, što je dodatak kufra.

Da, ako im musliman proda ono što uzimaju za krst ili cvjetnicu i sl. tome, on im prodaje ono čime će se potpomoći na griješenju.

Onaj ko pomogne zabranjeno to nalaže da se obredi kufra i njegovi znaci i pokazatelji odnose na dvije vrste.

Vrsta koja nam je naređena u islamskoj državi i u čemu je poniženje za kafire i njegovo tlačenje, pa ako im se to proda bit će

pomaganje onoga što je Allah i Njegov Poslanik ﷺ naredio. Tako da ćemo im mi narediti da oblače odjeću sa kojom se razlikuju.

Druga vrsta koja je zabranjena je ona kojom se uzdiže i ističe kufr, kao što je podizanje glasova kod isčitavanja njihove Knjige, ili isticanje cvjetnice, prodaje zvona njima, ili prodaje njihovih zastava i sl., sve ovo su slogani kufra koji su nam naređeni da ih uklanjamo, i da ih zabranimo u islamskoj državi, i nije dozvoljeno da im se pri tome pomaže.

Što se tiče prihvatanja poklona od njih na dan njihovih praznika mi smo od Alije b. Ebu Taliba ﷺ prethodno naveli da mu je donešen poklon u vrijeme njihovog festivala te da ga je prihvatio.

Ibn Ebu Šejbe u 'Musanifu' prenosi da mu je Džerir govorio prenoseći od Kabusa a on od oca: "Da je žena upitala Aišu, rekavši: "Mi imamo dojilja od medžusija, oni nekada imaju praznike, pa nam darivaju poklone?" Kaže: "Ono što se zakolje tog dana nemojte jesti, ali jedite od njihovih biljaka."[1]

Kaže da mu je govorio Vekia prenoseći od Hakema b. Hakima od njegove majke od Ebu Berze: "Da je imao stanovnike medžusije, te da su mu darivali u vrijeme festivala i karnevala. Pa je govorio svojoj porodici: "Ono što je od voća jedite a ono što je mimo toga vratite."

Ovo ukazuje da praznik nema uticaja u zabrani od prihvatanja poklona. Nego njihovi propisi u praznicima i van njih su isti, jer u tome nema pomaganja obreda njihovog kufra.

Ali prihvatanje poklona od kafira iz neprijateljske zemlje ili od zimija je smaostalno pitanje, oko čega postoji razilaženje i što nije mjesto da se ovdje pojašnjava.

Dozvoljeno je da se jede od hrane kitabija za vrijeme njihovih praznika, kao poklon ili da bude kupljeno, ili mimo toga

[1] Navodi ga Ibn Kajjim u 'Propisi o zimijama' 1. dio, str. 253.

što ne kolju radi praznika. Što se tiče žrtvi koje kolju medžusije propis je poznat, a to je da su zabranjene kod svih učenjaka.

Što se tiče onoga što kitabije zakolju radi svojih praznika čime se približavaju nekome mimo Allaha je isto kao ono što muslimani kolju kao poklone ili žrtve koje prinose da bi se njima približili Allahu ﷻ. Kao što kolju u ime Mesiha ili Danice, od Ahmeda se prenose dvije predaje. Poznatije u njegovim tekstovima je da nije dozvoljeno jesti ih, makar se nad njima ne spomenulo ničije ime mimo Allahovog ﷻ. Ova zabrana je prenešena od Aiše i Abdullaha b. Omera.

Mejmuni kaže: "Pitao sam Ebu Abdullaha o žrtvama koje kolju kitabije. Pa je rekao: "Ako je ono što kolju radi svojih crkava onda nije dozvoljeno." I kaže: "Pozivaju se kod spomena na krštenje, a kolju Mesihu."[1]

Također je spomenuo da je upitao Ebu Abdullaha o onima koji zakolju od kitabija i ne spomenu ništa. Pa je rekao: "Ako je ono što kolju radi njihovih crkava i ispuštaju spomen ostavljajući ga krštenju, oni kolju radi Mesiha. To je pokudio Ibn Omer, osim što je Ebu Derda' intepretirao da je njihova hrana dozvoljena, a najviše što sam kod nega mogao vidjeti pokuđenim jeste ono što kolju svojim crkvama."

Također kaže: "Pitao sam Ebu Abdullaha o ženi od kitabija koja zakolje žrtvu ali ne spomene ništa." Pa je rekao: "Ako je zaboravila onda ne smeta, ali ako je zaklala radi crkve onda oni spominju kod njegovog krštenja."

Mervezi kaže: "Abu Abdullahu je bilo pročitano:

"I ona koja je na žrtvenicima zaklana." (Sura El-Maide, 3)

Kaže: "Na idolima." I kaže: "Sve ono što je zaklano na idolima se ne jede."

Hanbel kaže: "Ami kaže: "Mrzim sve ono što je zaklano nekome mimo Allaha, i crkvama što se zakolje radi njih, a ono što kitabije zakolju sa značenjem klanja nema smetnje. A ono što je

[1] 'Mugni i šerhul kebir' 11. dio, str. 36 i 37.

zaklano radi nečega mimo Allaha ja to ne jedem, a ono što kolju na praznike smatram pokuđenim.”

Ahmed prenosi od Velida b. Muslima od Evzaija da je rekao: “Pitao sam Mejmuna o onome što zakolju kršćani radi praznika i crkava. Pa je pokudio da se jede.”

Hanbel kaže: “Čuo sam Ebu Abdullaha da kaže: “Da se ne jede, jer je zaklano u nečije drugo ime a ne radi Allaha, a ono što je mimo toga će se jesti.” Allah je dozvolio od njihove hrane ono što se spomene Allahovo ime nad njime. Allah ﷻ kaže:

“Ne jedite ono pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime.” (Sura El-En'am, 121)

I kaže:

“...i ono što je prineseno kao žrtva u nečije drugo ime, a ne u Allahovo.” (Sura El-Beqare, 173)

Sve ono što je zaklano u nečije drugo ime a ne u Allahovo se ne jede.

Hanbel prenosi od Ataija o žrtvi koju zakolje kršćanin i kaže: “U ime Mesiha.” Kaže: “Jedi.”

Hanbel kaže: “Čuo sam Ebu Abdullaha o tome pa je rekao: “Nemoj jesti.”Allah ﷻ kaže:

“Ne jedite ono pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime.” (Sura El-En'am, 121)

A ne mislim da je to njegovo klanje:

“...i ona životinja koja je zaklana u nečije drugo a ne u Allahovo ime.” (Sura El-Maide, 3)

Ebu Abdullahovo korištenje ovog ajeta kao dokaza ukazuje da se kod njega pokuđenost odnosi na haram, i ovo je stav većine prethodnika među prijateljima.

Hilal u poglavlju o ustezanju od jedenja onoga što zakolju kršćani i kitabije na svojim praznicima i žrtve kitabije radi njihovih crkava kaže: “Sve ono što je preneseno od Ebu Abdullaha je

prenešeno o pokuđenosti i nalazi se 'razbacano' u ovom poglavlju."

Ono što je Hanbel rekao prenoseći od Ebu Abdullaha o ova dva pitanja:

"Ne jedite ono pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime." (Sura El-En'am, 121)

I:

"...i ona životinja koja je zaklana u nečije drugo a ne u Allahovo ime." (Sura El-Maide, 3)

Je Ebu Abdullahov odgovor na ono što je zaklano u nečije drugo ime a ne u Allahovo. Ali kod spomena ili njegovog izostavljanja, prenosi se od svih njegovih prijatelja da nema smetnje jesti ono što nije spomenuto nad njime Allahovo ime, osim u vrijeme kada kolju radi svojih praznika i crkava. Jer to ulazi u značenje:

"...i ona životinja koja je zaklana u nečije drugo a ne u Allahovo ime." (Sura El-Maide, 3)

Od Ebu Abdullaha se prenosi da je u značenju ili tumačenju riječi Uzvišenoga:

"Ne jedite ono pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime." (Sura El-En'am, 121)

Rekao da se ovo odnosi na strvinu, što sam naveo na njegovom mjestu.

Hilal ukazuje da je Ahmedova zabrana nije bila samo radi ispuštanja spomena Allahovog imena. Jer po njemu to nije haram. Nego je to bilo zato što kolju radi nekoga mimo Allaha, bez obzira da li oni spomenuli nekoga mimo Allaha ili da ne spomenu niti Allaha niti nekoga drugoga, ali je njihova namjera klanje radi nekoga mimo Allaha.

Dok Ibn Ebu Musa kaže: "Treba se klonuti svega onoga što zakolju jevreji i kršćani radi svojih crkava i praznika, a neće se jesti ono što se zakolje radi Danice."

U drugoj predaji: "To je mekruh ali nije haram." Ovo je naveo Kadi i drugi – kao što mislim – od onoga što je prenio Abdullah b. Ahmed. Kaže: "Pitao sam oca o onome ko kolje radi Danice. Pa je rekao: "Ne sviđa mi se." Rekoh: "Je li haram to jesti?" Kaže: "Ne kažem da je haram, ali ne sviđa mi se."[1] Tako da je potvrdio pokuđenost ali ne i zabranu (haram).

Moguće je reći da je sustezanje od spomena zabranjeno, jer ono oko čega se raziđe da li je haram i oko čega se dokaz i postave suprotno jedni drugima kao što je spajanje između dviju sestara ili među robinjama i slično, da li će se nazvati haramom? Postoje dvije predaje kod njega kao i dvije predaje ako se raziđe oko onoga što je vadžib da li će se nazvati farzom? Dakle dvije predaje.

Neki naši prijatelji su se izjasnili o pokuđenosti ali to nisu pojasnili, da li su tome htjeli ukazati na haram ili mekruhi tenzih?

Ebu Hasan Amidi kaže: "Ono što se zakolje radi nekoga mimo Allaha kao što je radi crkvi, Danice, sunca ili Mjeseca." Pa je Ahmed rekao: "To je ono što je zaklano radi nečega drugoga a ne radi Allaha i ja to smatram pokuđenim. Sve ono što se zakolje nekome mimo Allaha i crkvama i ono što zakolju za vrijeme svojih praznika smatram pokuđenim, ali ono što kitabije zakolju sa značenjem klanja onda nema smetnje."

Takođe u Malikovom mezhebu je pokuđeno ono što kitabije zakolju radi crkava, ili što zakolju u Mesihovo ime ili radi krsta, ili u ime nekoga od njihovih prethodnih rabina i monaha.

U 'Mudevini' stoji da je Malik smatrao pokuđenim jedenje onoga što kitabije zakolju radi svojih crkava ili radi praznika, ali bez zabrane, tumačeći riječi Uzvišenog:

"...ili što je kao grijeh zaklano u nečije drugo, a ne u Allahovo ime." (Sura El-En'am, 145)

[1] Navodi ga Ibn Kajjim u 'Propisi o zimijama' 1. dio, str. 250.

Ibn Kasim kaže: "Isto tako ono što zakolju i spomenu Mesihovo ime, to je na stupnju onoga što kolju radi svojih crkava, i ne smatram da se može jesti."

Dozvola jedenja onoga što zakolju radi praznika i sličnoga je prenešena od nekih ashaba – radijjallahu anhum – a ovo se odnosi na ono nad čim nije spomenuto ničije ime mimo Allaha. Ali ako spomenu nečije ime mimo Allahovog, za praznike ili mimo praznika, bit će haram u svim mjesecima na osnovu dvije predaje, što mezheb svih učenjaka. Ovo je mezheb trojice fakiha onako kako to od njih prenosi ne jedan od učenjaka. Ovo je stav Alije b. Ebu Taliba i drugih ashaba, od kojih su: Ebu Derda', Ebu Umame, Irbad b. Sarije i Ubade b. Samit. Ujedno ovo je stav većine učenjaka iz Šama i drugih.

Druga predaja je da nije zabranjeno iako spomenu nečije ime mimo Allahovog, što je stav Ataija, Mudžahida, Mekhula, Evzaija i Lejsa.

Ibn Mensur prenosi da je Ebu Abdullahu rečeno: "Sufjan je bio upitan o čovjeku koji zakolje (žrtvu) ali namjerno izostavi spomen (Allahovog imena)?" Kaže: "Mislim da se ne može jesti." Pa mu je rečeno: "Šta misliš ako je smatrao da će biti dovoljno od njega pa ga nije spomenuo?" Kaže: "Smatram da se ne može jesti." Ahmed kaže: "Musliman, u njemu je Allahovo ime, pa će jesti, ali je pogriješio što je izostavio spomen – kršćani, zar oni ne spominju neko ime mimo Allaha?"

Mjesto razilaženja jeste da ovo ulazi u opći pojam riječi Uzvišenog:

"...i dozvoljavaju vam se jela onih kojima je data Knjiga." (Sura El-Maide, 5)

Ili u opći pojam riječi Uzvišenog:

"...i ona životinja koja je zaklana u nečije drugo a ne u Allahovo ime." (Sura El-Maide, 3)

Jer ovaj ajet obuhvata sve ono što se spomene mimo Allaha, pa kaže: "Koljem u ime toga i toga." Ako progovori sa njegovim imenom, iako je njegova osnova izgovaranja povišenim tonom, ali

se propis neće razlikovati podizanjem ili spuštanjem glasa, ali pošto je njihov običaj podizanje glasa ovaj govor je produktovan na osnovi toga. Tako da će značenje biti: 'Ako progovori nečim drugim mimo Allaha' ili 'ono što se spomene mimo Allaha'.

Poznato je da ono što je zabranjeno da se učini spomenom mimo Allaha da se isto odnosi i na ono što se namjeri. Tako da je ovo poput nijeta u ibadetima, iako bi se izgovorili da bi bili poptuniji ali je osnova u namjeri.

Zar ne vidiš da onaj koji se približava poklonima i žrtvama, bez obzira da li rekao: “Koljem Allahu” ili da prešuti, da je osvrt na nijet. Spominjanje Allahovog imena nad žrtvom se razlikuje od onoga što se kolje Allahu. Jer on spominje Allahovo ime nad onim što ima namjeru za njegovim mesom. Dok se kurban kolje radi Allaha ﷻ. Zato je Vjerovjesnik ﷺ za svoj kurban rekao: “Allahu od Tebe Tebi.”nakon što je rekao: “U ime Allaha a Allah je naj veći.”[1] Zbog riječi Uzvišenog:

"Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja, doista, posvećeni su Allahu, Gospodaru svjetova.” (Sura El-En'am, 162)

Kafiri to čine sa svojim božanstvima, tako da nekada spominju svoja božanstva nad svojim žrtvama, nekada ih kolju kao kurbane njima, a nekada spajaju između toga dvoga. Sve to – a Allah najbolje zna – ulazi u ono što je zaklano radi nekoga drugoga mimo Allaha. Jer onaj ko spomene nekoga drugoga mimo Allaha znači da je zaklao nekom drugom mimo Allaha. Tako ako kaže: “U ime toga.” Znači da traži pomoć od njeg, ili ako kaže: “Radi toga” ukazuje na robovanje istom, zato je Allah spojio između toga dvoga pa kaže:

“Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć molimo.” (Sura El-Fatiha, 5)

[1] Ovo je potvrđeno u vjerodostojnim hadisima od kojih je Ahmed zabilježio u svom 'Musnedu' bejheki u 'Kubra, Ebu Davud u 'Sunnenu' i Ibn Madže u svom 'Sunnenu' te drugi sa približnim verzijama.

Takođe Allah ﷻ je zabranio da se kolje na žrtvenicima a to je sve ono što se postavi da bi se obožavalo mimo Allaha.

Što se tiče Ahmedovog dokaza, na ovo pitanje, u riječima Uzvišenog:

"Ne jedite ono pri čijem klanju nije spomenuto Allahovo ime." (Sura El-En'am, 121)

Tako, da ako je spominjanje Allahovog imena uslovljeno kod klanja od strane muslimana da li će se usloviti kod klanja od strane kitabije? Postoje dvije predaje. Iako je Hilal ovdje spomenuo da se neće uslovljavati, onda njegovo dokazivanje ovim ajetom biva potvrđeno jednom od dvije predaje.

Kada se suprostavi općo pojam upozorenja, a to je:

"...i ono što je prineseno kao žrtva u nečije drugo ime, a ne u Allahovo." (Sura El-Beqare, 173)

I opći pojam dozvoljenog, a to su riječi Uzvišenog:

"...i dozvoljavaju vam se jela onih kojima je data Knjiga." (Sura El-Maide, 5)

Učenjaci su se razišli po tom pitanju.

Ono što je bliže Kur'anu i sunnetu, je ono na što ukazuje većina Ahmedovog govora o upozorenju ili zabranjenom. Iako neki od naših prijatelja novijeg doba ovu predaju ni u kom slučaju ne navode. Zato što opći pojam riječi Uzvišenog:

i

"...i ona životinja koja je zaklana u nečije drugo a ne u Allahovo ime." I **"... i ono što je na žrtvenicima zaklano."** (Sura El-Maide, 3)

Je opći pojam sačuvanog ali od njega nije izdvojena ni jedna posebna slika, za razliku od hrane onih kojima je data Knjiga, pri čemu se uslovljava kod njega da bude dozvoljeno klanje. Pa ako bi kitabija zaklao na mjestu gdje nije dozvoljeno da se kolje njegovo klanje neće biti dozvoljeno. Jer cilj kitabije je da njegovo klanje

bude kao kod muslimana, a musliman ako bi zaklao nekome drugome mimo Allaha ili da zakolje u nečije drugo ime a ne u Allahovo, neće biti dozvoljenim, makar i nevjerovao u to, a isto tako i zimija. Zbog riječi Uzvišenog:

"...i dozvoljavaju vam se jela onih kojima je data Knjiga, i vaša su jela njima dozvoljena." (Sura El-Maide, 5)

Dakle da je to isto, a oni iako ovo smatraju dozvoljenim, ali mi to ne dozvoljavamo, jer nije sve ono što oni dozvole, dozvoljeno nama.

Zbog toga što su se podudarila dva dokaza, zabranjenog i dozvoljenog, ali je zabrana preča da se uzme u obzir.

Zato što klanje nekom mimo Allaha ili u nečije drugo ime, je nama sigurno poznato da nije od vjere vjerovjesnika – alejhimu sselam – nego je to širk kojeg su izmislili kafiri. Tako da je značenje radi kojeg je dozvoljeno jesti ono što zakolju, u ovom slučaju nepostojeće. A Allah ﷻ najbolje zna.

Ali ako se kaže: "Ali ako nad njime spomenu nečije ime a ne Allahovo, kao da kažu: "U ime Mesiha" i sl. onda će njegova zabrana bit očita, ali ako ne spomenu nikoga, ali sa klanjem namjere Mesihu, Zvijezdi i sl. gdje je onda značenje zabrane?"

Reći će se da sam na to srkenuo pažnju, a to je da je Allah ﷻ zabranio ono što se kolje na žrtvenicima, što ukazuje na njegovu zabranu. Iako je onaj ko kolje kitabija, jer da je njegova zabrana bila radi toga što ga kolje idolopoklonik ne bi bilo razlike da li ga klao na žrtvenicima ili negdje drugo. I zato što ukazuje da kada nam je dozvolio da jedemo hranu od kitabija u isto vrijeme je ukazao da nam je zabranio hranu od mušrika. Tako da izdvajanje onoga što je zaklano nad idolima ukazuje na novu korist.

Također, spomenuo je zabranu onoga što se zakolje na žrtvenicima, i ono što se zakolje radi nekoga drugoga mimo Allaha, ući će, dakle, u ono što je zaklano radi nekoga mimo Allaha, ono što su kitabije zaklali radi nekog mimo Allaha. Također sve što se zakolje na žrtvenicima, pa i ono što zakolje kitabija na

onome što su postavili radi svojih kipova u crkvama je zaklano na žrtveniku.

Poznato je da se propis ne razlikuje u slučaju da se tu nađe kip ili ne. Nego je zabranjeno zbog namjere da se zakolje radi kipa ili njegovog veličanja. Za ove žrtvenike je rečeno da su od kipova dok su drugi rekli da se radi o nečemu drugom mimo kipova.

Kažu da je oko Bejtul Harama bilo tristotine šezdeset različitog kamenja, i da su pagani na njima klali žrtve, prostirući meso po njima. Oni su veličali ovo kamenje, obožavali ga i klali na njemu. A kada su htjeli zamijenili bi ovo kamenje drugim koje im se više svidjelo od njega. Ovo dokazuje hadis Ebu Zerra kada je govorio o svom prihvatanju islama kada kaže: "Pa sam postao kao žrtvenik crven." [1] Tj. želi reći da je postao crven od krvi poput žrtvenika.

U riječima Uzvišenog:

"... i ono što je na žrtvenicima kao žrtva zaklano." Su dvije predaje.

Jedna je da je dotično klanje obavljano na njima, kao što smo spomenuli, tako da je njihovo klanje na njima bilo radi približavanja kipovima, i ovo je na osnovu onih koji kažu da se radi o nečemu drugom mimo kipova. Tako da će biti da ono što je zaklano na njima da je zaklano radi kipova ili da je zaklano kipovima. A to ukazuje na zabranu svega onoga što je zaklano nečemu mimo Allaha. Jer klanje na nekom mjestu ne utječe osim ako nije zaklano radi nekoga drugoga mimo Allaha. Kao što je Vjerovjesnik ﷺ pokudio da se kolje na mjestima gdje su bili kipovi mušrika, ili na mjestima njihovih praznika. Ali je pokuđena ona žrtva koja se zakolje na određenom mjestu zbog toga što je to mjesto širka. Jer ako stvarno desi da je zaklano radi nekoga drugoga mimo Allaha onda će se stvarno naći zabrana u njemu.

Drugo mišljenje je da je klanje na žrtvenicima tj. radi žrtvenika kao što se kaže: "Allahov Poslanik ﷺ je obiželjio

[1] Bilježi ga Muslim u svom 'Sahihu' u priči Ebu Zerrovog prihvatanja islama, br. 2473. Ovaj dio kojeg je naveo autor kod Muslima je "Kao da sam crveni žrtvenik."

Zejnebinu svadbu hljebom i mesom."[1] Ili " Taj i taj je nahranio radi djeteta." Ili "Zaklao je taj i taj radi djeteta." I slično tome. U tom značenju i jesu riječi Uzvišenog:

"...da biste Allaha veličali zato što vas je uputio." (Sura El-Hadždž, 37)

Ovo je očito na osnovu riječi onih koji tvrde da su žrtvenici sami kipovi, jer nema suprotnosti između toga da se klalo radi njih i toga što su bili umazani krvlju.

Na osnovu ovog mišljenja dokazna strana je očita.

Ova dva mišljenja se razlikuju u riječima Uzvišenog: **"Na žrtvenicima."** kao razilaženje oko riječi Uzvišenog:

"Svakoj vjerskoj zajednici propisali smo klanje kurbana da bi spominjali Allahovo ime prilikom klanja stoke koju im On daje." (Sura El-Hadždž, 34)

I riječi Uzvišenog:

"Da bi svjedoci bili koristi svojih i da bi ime Allahovo spominjali u danima poznatim zato što ih je oskrbio životinjama domaćim." (Sura El-Hadždž, 28)

Rečeno je da se pod 'ime Allahovo' nad njima odnosi ako su životinje prisutne.

Dok su drugi rekli da obuhvata spomen Njegovog imena, radi njih kada su prisutne i kada nisu, kao što je u riječima Uzvišenog:

"...da biste Allaha veličali zato što vas je uputio." (Sura El-Hadždž, 37)

Ali suština obadva mišljenja se završava kod jednoga u riječima Uzvišenog:

"... i ono što je na žrtvenicima kao žrtva zaklano." Kao što smo prethodno naveli.

---

[1] Bilježi ga Buharija u 'Sahihu' br. 4793, 'Feth'. Muslim u svom 'Sahihu' br. 1428.

Po ovom pitanju postoji treće slabo mišljenje, a to je da značenje ' u ime žrtvenika' što je slabo mišljenje. Jer ovo značenje se dobija iz riječi Uzvišenog:

"...i onu koja je zaklana u nečije drugo, a ne u Allahovo ime." (Sura En-Nahl, 115)

Tako da će biti samo ponavljanje, ali kontekst teksta bi mogao ukazati na to, kao što Buharija u svom 'Sahihu' prenosi od Muse b. Ukbeta od Salima od Ibn Omera – radijjallahu anhuma – da je govorio prenoseći od Allahovog Poslanika: "Da je susreo Zejda b. Amra b. Nufejla u podnožju Beldeha – i to prije nego što se počelo objavljivati Allahovom Poslaniku ﷺ - pa sam ponudio Allahovom Poslaniku ﷺ sofru na kojoj je bilo meso a on odbi da jede zatim Zejd reče: "Ja ne jedem ono što koljete na svojim žrtvenicima, niti jedem osim ono nad čime se spomene Allahovo ime."[1]

U drugoj njegovoj predaji: "Zejd b. Amr b. Nufejl je, iustinu, pridikovao Kurejšijama zbog njihovih žrtvi. I govorio bih: "Ovca koju je stvorio Allah, i spustio joj vodu sa neba, a iz zemlje joj izveo travu, a vi je zatim koljete u nečije drugo ime mimo Allaha."[2] Kudeći taj postupak i smatrajući ga veoma velikim (ružnim).

Također riječi Uzvišenog:

"...i onu koja je zaklana u nečije drugo, a ne u Allahovo ime." (Sura En-Nahl, 115)

Očito ukazuje da ono što se zakolje nekome drugome mimo Allaha je isto kao da kaže: "Ova žrtva je tome." Ako je ovo ciljana stvar, onda je isto ako ga izgovori ili ne. Zabrana ovoga je očitija od zabrane onoga što zakolje kršćanin radi mesa, pa kod njegovog klanja kaže: "U Mesihovo ime" ili slično. Kao i ono što mi zakoljemo približavajući se time Allahu, biva čišće i veličanstvenije od onoga što koljemo radi mesa, te nad njim kažemo: "U ime Allaha", jer obožavanje Allaha sa namazom i prinošenjem žrtve Njemu je veličanstvenije od molitve za pomoć kod otpočinjanja

[1] Bilježi ga Buahrija u 'Sahihu' br. 5499, 'Feth'.
[2] Bilježi ga Buahrija u 'Sahihu' br. 3826, 'Feth'.

poslova. Isto tako širk u namazu nekom drugom i prinošenje žrtve nekome drugom je gore od spominjanja nečijeg drugog imena osim Allahovog u otpočinjanju poslova. Tako da ako se zabrani ono radi čega je rečeno: "U Mesihovo ime" ili "U ime Danice" je preče da se zabrani ono što je zaklano radi Mesiha i Danice.

Na osnovu ovoga ti postaje jasna slabost tvrdnje onih koji kažu da je zabranjeno da se jede ono pri čijem je klanju spomenuto nečije drugo ime a ne Allahovo a nisu zabranili ono što je zaklano radi nečega drugog a ne radi Allaha, kao što su to rekli neki od naših prijatelja i drugi. Čak da su rekli suprotno bilo bi primjernije, jer obožavanje nekoga mimo Allaha je gore od traženja pomoći od nekoga drugoga mimo Allaha.

Na osnovu ovoga, kada bi zaklao radi nekoga drugoga mimo Allaha približavajući se time istom, bilo bi zabranjeno, makar pri tome rekao "U ime Allaha", kao što to čine munafici ovog ummeta koji se približavaju evlijama i zvijezdama, klanjem i paljenjem tamjana i sl. Iako od ovih otpadnika nije dozvoljeno jesti ono što zakolju ni u kom slučaju. Ali u samoj žrtvi se nalaze dva faktora zabrane.

Od ovog poglavlja je i ono što neznalice rade u Mekki – da joj Allah poveća ugled – i na drugim mjestima kada kolju džinima. Zbog toga se prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ: "Zabranio ono što se zakolje džinima."[1]

Na ovo pitanju ukazuje ono što smo prethodno naveli da je Vjerovjesnik ﷺ: "Zabranio da se kolje na mjestima gdje su kipovi, i na mejstima gdje su kafirski praznici."

---

[1] Bilježi ga Bejheki u 'Sunneni kubra' 9. dio, str. 314 od Omera b. Haruna od Junusa od Zuhrija kao merfua hadis. Ibn Muin i Salih b. Džezre su ovog Omera proglasili lašcem. Hadis je Ibn Dževzi naveo u 'Mevduat' 2. dio, str. 204.
Od predaje Ibn Hibana da ga je obavijestio Hamza b. Davud da mu je govorio Ismail b. Isa b. Zazan da mu je govorio Abdullah b. Izejne od Sevra b. ... od Zuhrija od Humejda b. Abdu Rahmana od Ebu Hurejre pa je naveo hadis.
Ibn Dževzi kaže: "Ibn Hiban kaže: "Abdullah prenosi od Sevra ono što nije od njegovih hadisa i nije dozvoljeno da se koristi kao dokaz ni u kom slučaju."
Pogledaj 'Alai masnua fi ahadis mevdua' 2. dio, str. 226, i 'Tenzihu šeria' 2. dio, str. 248, i 'Fevaid medžmu'a' str. 169, i 'Medžruhin' 2. dio, str. 19 i 'Daif džami'a sagir' br. 6065.

Na ovo ukazuje takođe ono što bilježi Ebu Davud u 'Sunnenu'; govorio nam je Harun b. Abdullah govorio nam je Hamad b. Mes'ade prenoseći od Aufa od Ebu Rejhane od Ibn Abbasa – radijjallahu anhuma – da je rekao: "Da je Allahov Poslanik ﷺ zabranio nadmetanje[1] beduina."[2] Ebu Davud kaže: "Gundur, ga je pripisao Ibn Abbasu."

Ebu Bekr b. Ebu Šejbe prenosi u svom 'Tefsiru' da mu je govorio Vekia prenoseći od njegovih prijatelja od Aufa Earabija od Ebu Rejhane da je rekao: "Ibn Abbas je upitan o muakari beduina. Pa je rekao: "Bojim se da nije od onoga što je zaklano radi nečega drugoga ne radi Allaha."

Ebu Ishak Ibrahim Duhajim u svom 'Tefsiru' prenosi, govorio nam je moj otac govorio nam je Seid b. Mensur od Rab'ija od Abdullaha b. Džaruda da je rekao: "Čuo sam Džaruda da kaže: "U plemenu Benu Rebah je bio čovjek po imenu Ibn Vesil, pjesnik, pa je izazvao Ebu Firezdeka koji ga je nadvladavao u pjesništvu, kod vode na kraju Kufe, da ovaj zakolje stotinu svojih deva a ovaj stotinu svojih deva. Kada dođu na pojilo. A kada one dođoše oni krenuše na pojilo sa svojim sabljama, režući im tetive iznad papaka, pa ljudi izađoše na magarcima i mazgama želeći meso. Alija ﷺ je bio u Kufi, pa je izašao na Poslanikovoj ﷺ bijeloj mazgi, vičući: "O ljudi, nemojte jesti od njihovog mesa, jer su zaklane u ime nečega drugoga ne u Allahovo ime."[3]

Tako da su ovi ashabi tumačili ono što se ima za namjeru mimo Allaha da ulazi u ono što je zaklano u ime nečega drugoga mimo Allaha.

[1] Tj. u nadmetanju, u vremenu mira i izobilja, ko će više od njih poodsijecati devama nožnih tetiva sve dok jedan ne posustane da dokaže svoje pretvaranje i ugled pred ljudima čime nisu tražili Allahovo Lice.

[2] Bilježi ga Ebu Davud u 'Sunnenu' a Albani ga je ocjenio sahihom u 'Sahih sunnen Ebu Davud' br. 2446.

[3] Bilježi ga Ibn Kesir u svom 'Tefsiru' 2. dio, str. 7 u predaji od Ibn Ebu Hatima sa njegovim lancem od Reb'ija b. Abdullaha da je čuo od Džaruda b. Abdullaha.
Prenosioci ove predaje nemaju smetnje, Ibn Vesil je Suhajm b. Vesil Rejahi Muhadrem ali postoji prekid između Džaruda i ovog Suhajma.

Tako da znaš da ajet ne govori samo o onome koji izgovara ime mimo Allahovog, nego i ono što se ima u namjeri da mu se približi mimo Allaha da ulazi u ovaj pojam. Takođe i tabiini su tumačili da ono što se zakolje na žrtvenicima da je zaklano u nečije drugo ime a ne radi Allaha.

U Mudžahidovom poznatom 'Tefsiru' smo prenijeli od njegovih vjerodostojnih predaja od Ibn Ebu Nudžjeha u riječima Uzvišenog: **"... i ono što je zaklano na žrtvenicima."** Kaže: "Oko Kabe je bilo kamenje kojem su pagani klali mimo Allaha ﷻ, kojeg su opet mijenjali sa kamenjem koje bi im se više od njega svidjelo."

Ibn Ebu Šejbe prenosi da mu je govorio Muhammed b. Fudajl prenoseći od Eš'asa od Hasana u riječima Uzvišenog: **"... i ono što je zaklano na žrtvenicima."** Kaže: "Ovo je na stupnju onoga što je zaklano u nečije ime a ne u Allahovo."

U poznatom 'Tefsiru' od Katade kaže: "Što se tiče **"... i ono što je zaklano na žrtvenicima."** Žrtvenici su kamenje, koje su pagani obožavali, njima klali pa im je to Allah zabranio."[1]

U 'Tefsiru' od Alije b. Ebu Talhe od Ibn Abbasa se prenosi da je rekao: "Žrtvenici su kipovi na kojima su klali žrtve i od kojih su počinjali obrede."[2]

Ako se kaže: "Ismail b. Sead prenosi da je rekao: "Pitao sam Ahmeda o tome što su prinosili svojim božanstvima, da to zakolje musliman? Pa je rekao: "Nema smetnje."[3]

Reći će se da je Ahmed to rekao zato što musliman kada zakolje spomene Allahovo ime nad njim i sa tim klanjem nema namjeru da kolje nekom drugom mimo Allaha, niti spominje nekoga mimo Allaha. Ali sa (naprimjer) ovcom koju kolje ima drugu namjeru nego što je imao njen vlasnik, tako da namjera koji je imao vlasnik ovce nema utjecaja, dok je koljač taj koji utječe na klanje. Dokaz toga je da kada bi musliman opunomoćio kitabiju da zakolje za njega te on spomene nekoga drugoga a ne Allaha žrtva

[1] Bilježi ga Ibn Džerir u svom 'Tefsiru' 6. dio, str. 48.
[2] Bilježi ga Ibn Džerir u 'Tefsiru' 6. dio, str. 49.
[3] Pogledaj 'Mugni i Šerhul kebir' 11. dio, str. 36.

ne bi bila dozvoljenom. Zbog toga što je klanje ibadet sam po sebi, Alija ﵁ je smatrao pokudnim, i drugi među učenjacima kao što je Ahmed u jednoj od dvije predaje od njega 'da musliman opunomoći kitabiju u klanju njegove žrtve.' Jer samo klanje je tjelesni ibadet, poput namaza. Zbog toga se veže za mjesto ili vrijeme i sl. za razliku od podjele mesa zbog toga što se odnosi na novčani ibadet. Radi toga učenjaci su se razišli po pitanju podjele mesa od poklonjenih žrtava na stanovnike Harema (u Mekki) koje su zaklane u Haremu. Iako je ispravnije da se to meso odvoji za njih. Ovo je suprotno od sadake koja predstavlja potpuni novčani ibadet. U takvom ibadetu ne može utjecati namjera opunomoćenika, ali ovo je zapisano pitanje od Ahmeda koje ima više značenja.

Ovo je upotpunjena priča o njihovih žrtvama na njihove praznike.

POGLAVLJE

Što se tiče posta kafirskih praznika kao izdvojenog posta, kao što je post na dan karnevala (nejruza) ili festivala (mahredžana) koje veličaju perzijanci, oko njih postoji razilaženje, jer se postom postiže razlika, ili da se u osnovi ostavi bilo koji vid njegovog izdvajanja.

Mi ćemo prvo spomenuti post subotom, a to je zato što Sevr b. Zejd prenosi od Halida b. Me'adana od Abdullaha b. Bisra Silmija od njegove sestre Samma da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: "Nemojte postiti subotom osim ono što vam je propisano. Pa ako neko od vas ne bi našao osim list grožđa ili granu drveta – a u drugoj verziji: "... osim granu grožđa ili list drveta" – neka ga sažvače."[1] Bilježe ga autori četiri 'Sunnena'. Tirmizi kaže : "Ovaj hadis je hasen." Nesai ga prenosi u drugim verzijama od Halida b. Abdullaha b. Bisra, takođe ga prenosi od Sammae od Aiše.

Prijatelji i većina učenjaka su se razišli po ovom pitanju.

Ebu Bekr Esrem kaže: "Čuo sam Abu Abdullaha da je upitan o postu subotom idzvajajući je? Pa je rekao: "Što se tiče posta subotom izvajajući je, došao je hadis o tome u hadisu Sammae misleći na hadis Sevra b. Jezida od Halida b. Me'adana od Abdullaha b. Bisra od njegove sestre Sammae od Vjerovjesnika ﷺ da je rekao: "Nemojte postiti subotom osim ono što vam je propisano." Ebu Abdullah kaže: " Jahja b. Seid ga je negirao a moj mi ga otac nije govorio, a čuo ga je od Sevra da je rekao: "Čuo sam ga od Ebu Asima."[2]

[1] Bilježi ga Ebu Davud u 'Sunnenu' br. 2421, Tirmizi u svom 'Sunnenu' br. (...) Ibn Madže u svom 'Sunnenu' br. 1726, Darimi u svom 'Sunnenu' 2. dio, str. 19, Ibn Huzejme u svom 'Sahihu' br. .2164, Ahmed u svom 'Musnedu' 6. dio, str. 368, Bejheki u 'Kubra' 4. dio, str. 302, Hakim u 'Mustedreku' 1. dio, str. 435. Hakim kaže: "Hadis je sahih po Buharijinim uslovima." A sa njim se Zehebi složio. Albani je podržao njihov stav u 'Irva' 4. dio, str. 118.

[2] 'Mugni i šerhul kebir' 3. dio, str. 99.

Esrem kaže: "Ebu Abdullahov dokaz o dopuštenju posta subotom da su svi hadisi prenešeni o tome suprotni hadisu od Abdullaha b. Bisra."

Od njih je hadis Ummu Seleme kada je bila upitana: "Koje dane je Allahov Poslanik ﷺ najviše postio?" Rekla je: "Subotu i nedjelju."[1]

Takođe hadis od Džuvejrije: "Da je Allahov Poslanik ﷺ njoj rekao u petak: "Je si li postila jučer?" Rekla je: "Ne." Pa je rekao: "Želiš li da postiš sutra?"[2] A sutra se odnosi na subotu.

I hadis Ebu Hurejre ؓ: "Vjerovjesnik ﷺ je zabranio da se posti petkom osim sa danom prije njega ili danom poslije njega."[3] A dan koji je poslije njega je subota.

Od toga je: "Da je on postio cijeli Šaban."[4] A u njemu je subota.

Od toga je njegova naredba da se posti Muharrem[5] a u njemu je subota, i kaže: "Ko bude postio Ramazan zatim ga nastavi sa šest dana Ševala bit će kao da je postio cijeli život."[6] A u njemu je moguće da se nađe subota.

Takođe je naredio da se poste bijeli dani[7] a u njima se može naći subota, a primjera je mnogo.

---

[1] Bilježi ga Ahmed u 'Musnedu' 6. dio, str. 324, Bejhei u 'Kubra' 4. dio, str. 303, Ibn Huzejme u svom 'Sahihu' 3. dio, str. 318, Hakim u 'Mustedreku' 1. dio, str. 436. Hadis je hasen.

[2] Bilježi ga Buharija u 'Sahihu' br. 1986, 'Feth'.

[3] Bilježi ga Buharija u 'Sahihu' br. 1985, 'Feth'. I Muslim u svom 'Sahihu' br. 1144.

[4] Ovo je došlo u hadisu kojeg bilježi Buharija u svom 'Sahihu' br. 1970, 'Feth' od Aiše – radijjallahu anha – da je rekla: "Allahov Poslanik ﷺ nije postio ni jedan mjesec više od Šabana, a postio je cijeli Šaban, i govorio bi: "Uzmite od djela onoliko koliko možete podnijeti jer Allahu neće dosaditi ako vama dosadi." A Vjerovjesnik ﷺ je volio namaz na kojem se ustrajalo makar bilo rijetko a kada bi klanjao ustrajao bi u tom namazu."

[5] To je potvrđeno u hadisu kojeg bilježi Muslim u svom 'Sahihu' br. 1164.

[6] Bilježi ga Muslim u svom 'Sahihu' br. 1164.

[7] Od Ebu Hurejre ؓ se prenosi da je rekao: "Moj prijatelj mi je preporučio tri stvari: "Post tri dana od svakog mjeseca, dva rekata duha namaza, i da klanja vitre prije spavanja." Bilježi ga Buharija u svom 'Sahihu' br. 1981 i Muslim u svom 'Sahihu' br. 721.
Isto tako od Ebu Derda'a i Abdullaha b. Amra b. Asa, radijjallahu anhum.

Međutim Esrem je shvatio da je Ebu Abdullah zastao kod ovog hadisa, te da je dopustio post subotom, tako što je naveo hadis koji se koristi kao dokaz o pokuđenosti te je spomeno da je Imam među nedostatke hadisa naveo Jahju b. Seida te da ga se čuvao i nije ga prenosio, što ukazuje na ocjenu hadisa kao slabog.

Esrem je uzeo za dokaze mutevatir predaje[1] o postu subotom.

Ne može se reći: “Da se zabrana odnosi na jedinke jer riječi: “Nemojte postiti subotom osim što vam je propisano” iznimka je dokaz prihvatanja. To znači da hadis ukazuje na obuhvatanje posta u svim oblicima. Jer da ga je htio izdvojiti u to nebi ušao propisano post, kako bi ovaj bio iznimka, jer se ne može izdvojiti. Jer iznimka ukazuje da u to ulaze druge stvari za razliku od petka, jer je pojasnio da ga je zabranjeno postiti izdvojenim.

Na osnovu ovoga hadis je nepravilan i nije sačuvan, ili je derogiran, što je način prethodnika među Ahmedovim prijateljima koji su se sa njim družili, kao što su Esrem i Ebu Davud.

Ebu Davud kaže: “Hadis je derogiran.” Ebu Davud spominje sa svojim lancem od Ibn Šihaba da je, kada bi mu se spomenula zabrana posta subote, govorio: “Ovaj hadis je umjetni.” Od Evaija se prenosi da je rekao: “Sakrivao sam ga sve dok nisam vidio da se kasnije raširio.” Tj. hadis od Bisra u pogledu posta subotom.

Ebu Davud kaže: “Malik je rekao da je ovo laž.” A većina učenjaka smatra da nije pokuđeno postiti subotom.

Ali većina naših prijatelja su iz Ahmedovih riječi shvatili da se radilo po ovom hadisu, te da ga je prenio na izdvajanje subote. Jer je bio pitan o propisu ovog posta te odgovorio sa ovim hadisom, a odgovor sa hadisom ukazuje da radi po njemu. A ono što se spominje o Jahji je pojašnjenje onoga što se pojavilo kao sumnja. Oni su ga smatrali pokudnim da se izdvaja postom, radeći po ovom hadisu, sa blagošću njegovog lanca. To ukazuje na

[1] Mutevatir predaja je predaja koju prenosi veliki broj prenosilaca u svakom sloju lanca tako da je nemoguće da se dogovore oko laži.

njegovo nužno prihvatanje ili primjenu te su njegovo značenje prenijeli na izdvajanje, kao što je post petkom ili u Redžepu.

Ahmed prenosi u 'Musnedu' hadis od Ibn Luhej'e govorio nam je Musa b. Virdan od Ubejda E'aredža da mu je govorila njegova nana – misleći na Sammau - : "Da je ušla kod Allahovog Poslanika ﷺ u subotu, dok je ručao, pa je rekao: " Dođi ručaj." Ona reče: "Ja postim." Pa joj je rekao: " Je si li postila jučer?" Kaže: "Ne." Kaže: "Jedi, jer post subotom nije tebi (u prilog) niti protiv tebe."[1]

Ovaj, iako mu je lanac slab na njega ukazuju svi hadisi.

Tako da će na osnovu ovoga njegove riječi: "Nemojte postiti subotom" tj. nemojte namjeravati da ga posebno postite osim ako se radi o farzu, jer čovjek namjeraje da posti posebno neki dan, tako da ako mu nije obaveza postio bi osim subote, kao kada bi neko primio islam a od mjeseca nije ostalo ništa osim subota on bi je postio samostalno.

Takođe njegova namjera da ga posti samostalno u farzovima nije pokuđeno, za razliku ako bi namjeravao da ga posti u nafilama, jer bi bio pokuđen. Pokuđenost neće biti uklonjena sve dok mu se ne doda drugi dan, ili da se odnosi na njegov običaj.[2] Što znači da je kod farzova pokuđenost uklonjena time što je farz, jer u suprotnom bi se morao spojiti sa drugim danom. Tako da je kod nafila pokuđenost uklonjena time što mu je dodan drugi dan, ili zbog podudarnosti u običaju i sl. tome.

Reći će se: "Iznimka je izdvojila neke oblike dopuštanja, dok su ostali izdvojeni sa dokazima.

Zatim su se oni razišli oko dokaza pokuđenosti.

[1] Bilježi ga Ahmed u 'Musnedu' 6. dio, str. 368, ali je hadis slab. Ibn Luhej'a je miješao hadise pri kraju života tako da su mu hadisi slabi osim ako od njega prenose Abdullahi jer su prenosili hadise od njega prije nego što je počeo da miješa i prije go što su mu knjige izgorile. A Musa b. Virdan, o njemu Hafizu 'Takribu' kaže: "Bio je istinoljubiv ali je možda pogriješio dok Ubejda E'aredža ne poznajem ."

[2] Tj. da inače posti tako pa se podudari post subotom.

Ibn Akil obrazlaže da je to dan u kojem se jevreji drže posta, i u njemu se sustežu od svega, pa čak i ostavljanje poslova u njemu, dok postač biva poput pretpostavke da ostavlja poslove, tako da je njegov post kao poređenje sa njima, dok se ovo obrazloženje ne može primijeniti kod nedjelje.

Grupa među prijateljima obrazlaže time što je to dan praznovanja kitabija kojeg oni veličaju, tako da njegovo izdvajanje postom u odnosu na druge dane biva poput njegovog veličanja, i da je to pokudio kao što je pokudio izdvajanje posta dana Ašure kao veličanja kao što ga veličaju kitabije. Kao i zbog izdvajanja Redžepa kao što to čine mušrici.

Ovakvo obrazloženje se može suprostaviti nedjeljom, jer je ona praznični dan kršćana. Allahov Poslanik ﷺ kaže: "Danas je naš dan, sutra je jevrejima a prekosutra kršćanima."[1]

Reći će se: "Ako je dan njihovog praznovanja onda je suprotiranje postom a ne iftarenjem."

Na ovo ukazuje predaja koju prenosi Kurejb, Ibn Abbasov štićenik, pa kaže: "Poslali su me Ibn Abbas i ljudi od Vjerovjesnikovih ﷺ ashaba Ummu Seleme da je pitam: "Koje dane je Allahov Poslanik ﷺ najviše postio?" Kaže: "Postio je subotom i nedjeljom. To je najviše postio od dana. I govorio je: "To su dani mušričkih praznovanja, a ja volim da im suprotiram." Bilježe ga Ahmed, Ibn Ebu Hatim i Nesai.[2] Vjerodostojnim ga je ocijenilo nekoliko hafiza.[3]

---

[1] Bilježe ga Buharija u Sahihu br. 876, Feth, i Muslim u svom Sahihu br. 855, navedena verzija je od Muslima. Takođe ga bilježi Ahmed u Musnedu 2. dio, str. 503, 509 i 512 od Ebu Hurejre ﷺ.

[2] Bilježe ga Ahmed u Musnedu 6. dio, str. 324, Nesai u Sunnenul kubra br. 2776, Hakim u Mustedreku 1. dio, str. 109, Ibn Huzejme u svom Sahihu 3. dio, str. 318 i Bejheki u Kubra 4. dio, str. 313. Hadis je hasen.

[3] Sahihom ga je ocjenio Hakim u Mustedreku, Zehebi u Talhisu, Ibn Hiban u svom Sahihu. Ali kažem da je hadis samo hasen jer se nalazi u hadisu Abdullaha b. Mubareka od Abdullaha b. Muhammeda b. Omera b. Alije b. Ebu Taliba od njegovog oca ovako prenešen.

Abdullaha b. Muhammeda i njegovog oca je povjerljivima ocjenio Ibn Hiban. Od njih dvojice prenosi veliki broj muhadisa tako da su njihovi hadisi hasen hadisi inša Allah. Ali njihovi hadisi ne dostižu stupanj sahiha samih po sebi jer je o njima bilo

Ovo je dokaz o poželjnosti posta na dan njihovog praznivanja sa namjerom da im se suprotira.

Od Aiše – radijjallahu anha – se prenosi da je rekla: "Allahov Poslanik ﷺ je postio od mjeseca subotu, nedjelju i ponedjeljak. Od drugog mjeseca je postio utorak, srijedu i četvrtak." Bilježi ga Tirmizi i kaže: "Hadis je hasen."[1] Kaže: "Ovaj hadis je Ibn Mehdi prenio od Sufjana ali ga ne kao merfua predaju."

Ova dva hadisa nisu dokazi protiv onoga ko je pokudio post samo subotom, a to je pojašnjeno time što oni u tom danu ostavljaju posao dok je posto sumnja za takvim postupkom. Tako da ako bude postio subotu i nedjelju nestaje ona pokuđenost zbog specifičnog izdvajanja, a postiti će se suprotnost sa postom dana u kojem se iftare.

(negativnog) govora a njihovu povjerljivost nije potvrdio niko osim Ibn Hibana, a Allah najbolje zna.
Ibn Qajjim ga je ocjenio hasen predajom u Zadul mead, 2. dio, str. 79.
O ovom hadisu je govoreno u ovoj knjizi još otprije pa sam mu naveo hadis koji ga jača kod Tirmizije od Aiše – radijjallahu anha.

[1] Bilježi ga Tirmizi u Sunnenu br. 746. Albani ga je ocjenio sahihom u Sahiha džami'a sagir br. 4971.

POGLAVLJE

Što se tiče karnevala, festivala i drugih idlopokloničkih praznika; ima onih koji nisu pokudili post subotom, među prijateljima u mezhebu, i drugi koji su smatrali da nije pokuđeno postiti ovaj dan. Nego su smatrali poželjnim da bi se suprotiralo ovima dok ga je većina prijatelja smatrala pokudnim.

Ahmed u predaji od Abdullaha kaže: ″Govorio nam je Vekia od Sufjana od čovjeka od Enesa i Hasana da su smatrali pokuđenim post na dan karnevala i festivala.[1]

Moj otac kaže: ″To je Eban b. Ajjaš – misleći na čovjeka.″

Prijatelji su se razišli da li će ovako nešto ukazati na njegov mezheb? Postoje dva stava.

Obrazložili su to tako što su to dva dana koja veličaju kafiri. Tako da njihovo izdvajanje postom mimo drugih dana biva slaganje sa njima u njihovom velčanju istih. Tako da je pokuđeno poput subote.

Imam Ebu Muhammed Makdisi kaže: ″Analogijom ovoga se odnosi na svaki praznik kafira ili dan kojeg izdvajaju veličanjem.″[2]

Reći će se: ″Pokuđeno je da se poste dani karnevala, festivala i njima sličnih, nearapskih dana koji nisu poznati po arapskom računanju vremena. Za razliku od onoga što je došlo u obadva hadisa o postu subotom i nedjeljom. Jer ako se bude imalo za namjeru postiti ova dva nearapska i paganska dana onda će to biti poput razloga koji će voditi ka oživljavanju obreda u ovim danima i oživljavanje njihove biti, javnom ispoljavanju njihovog stanja, za razliku od subote i nedjelje. Jer se oni računaju po islamskom brojanju. Tako da u njihovom postu nema štete te da je poželjno postiti njihove praznike koji se računaju po arapsko-islamskom kalendaru, sa pokuđenošću posta poznatih praznika po

[1] Mugni ve šerhul kebir 3. dio, str. 99.
[2] Mugni ve šerhul kebir 3. dio, str. 99.

nearapsko-paganskom računanju, čime bi se spojilo među predajama, a Allah najbolje zna.

POGLAVLJE

Od zala u ovom poglavlju su svi ostali novotarski praznici i periodi, koji su u stvari pokuđena zla bez obzira dostigli pokuđenost na stupnju harama ili ne.

A to je radi toga što su praznici kitabija i nearapa zabranjeni obilježavanjem iz dva razloga:

Prvi: jer u njima je poistovjećivanje sa kafirima.

Drugi: jer su novotarije.

Sve ono što se uvede novo od perioda i praznika je zlo, makar u tome i ne bilo poistovjećivanja sa kitabijama, iz dva razloga:

Jedan je zato što to ulazi u naziv novotarija i inovacija a što opet ulazi u hadis kojeg bilježi Muslim u svom Sahihu od Džabira ﷺ da je rekao: ″Kada bi Allahov Poslanik ﷺ držao hutbu, pocrvenjele bi mu oči, glas bi mu se podigao, ljutnja bi mu se pojačala, kao da je upozoravao od napada vojske, govoreći: ″Osvanuli i omrkli.″ I kaže: ″Ja i Sudnji dan smo poslani kao ova dva – pa bi spojio između prstiju – kažiprsta i srednjeg prsta – i kaže: ″A zatim, najbolji govor je Allahova Knjiga, a najbolja uputa je Muhammedova uputa. Najgore stvari u vjeri su inovacije, svaka novotarija je zabluda.″[1]

U predaji kod Nesaija stoji: ″Svaka zabluda je u Vatri.″[2]

Takođe od onoga što je zabilježeno u Sahihu od Aiše – radijjallahu anha – da je Vjerovjesnik ﷺ govorio: ″Ko bude radio nešto što nije od naše stvari (vjere) ono mu se odbija.″[3]

U verziji u obadva Sahiha stoji: ″Ko uvede u ovu našu stvar ono što nije od nje ono mu se odbija.″[4]

[1] Sahih Muslim br. 867.
[2] Stanje ovog hadisa je naveo šejh Albani u veoma vrijednoj knizi Nužna hutba koja se može potražiti kod Islamke biblioteke.
[3] Sahih Muslim br. 1718.
[4] Mutefekun alejhi.

U vjerodostojnom hadisu kojeg bilježe autori Sunnena od Irbada b. Sarije od Vjerovjesnika ﷺ se prenosi da je rekao: ″Ko bude od vas živio poslije mene vidjet će veliko razilaženje. Na vama je da se držite mog sunneta i sunneta mojih pravednih halifa poslije mene. Držite ga se polahko, ali se čuvajte inovacija, jer svaka novotarija je zabluda.″[1]

Na ovu osnovu su ukazali sunnet i konsenzus (idžma'), pored toga što u Allahovoj Knjizi ima ono što ukazuje na nju.

Uzvišeni kaže:

"Zar oni da imaju ortake koji im propisuju da vjeruju ono što Allah nije naredio?″ (Sura Eš-Šura, 21)

Svako ko učini nešto poželjnim čime će se približiti Allahu, ili da to učini obaveznim svojim riječima ili djelima, bez da je to Allah propisao, on je u vjeri propisao ono što Allah nije naredio. A onaj ko ga bude u tome slijedio uzeo ga je za ortaka Allahu, koji mu propisuje od vjere ono što Allah nije naredio.

Da, on može biti da je loše interpretirao šerijat, tako da će mu se možda oprostiti radi toga, ako se on bude trudio na način u kojem mudžtehidu biva oprošteno kada pogriješi, ili čak da bude nagrađen za svoj trud. Ali nije dozvoljeno slijediti ga u tome, kao što nije dozvoljeno slijediti svakoga onoga ko kaže ili učini nešto, ne u govoru niti djelima, ako se zna da je istina u suprotnom, iako je isti taj govornik ili djelatnik nagrađen pored toga što mu se prihvata isprika.

″Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje, i monahe svoje i Mesiha, sina Merjemina. A naređeno im je da samo jednom Bogu ibadet čine nema boga osim Njega. On je vrlo visoko iznad onih koje Njemu ravnim smatraju.″
(Sura Et-Tewbe, 31)

Adijj b. Hatim ﷺ kaže: ″Allahov Poslaniče, oni ih nisu obožavali?″ Kaže: ″Nisu ih obožavali, ali su im dozvolili

[1] Bilježi ga Imam Ahmed u Musnedu 4. dio, str. 126.

zabranjeno pa su im se pokorili. Zabranili su im dozvoljeno pa su im se pokorili.”

Ko se pokori nekome u vjeri u onome što Allah nije propisao od zabrane, dozvole, poželjnosti i obaveze, njega sustiže udio ove pokuđenosti, kao što sustiže udio onoga ko naređuje ili zabranjuje.

Zatim svakom od njih dvojice može biti oprošteno radi idžtihada, kao i da budu nagrađeni za svoj idžtihad. Tako da ga pokuđenost mimoiđe zbog nepostojanja uslova, ili zbog postojanja onoga što ga spriječava. Iako se ono što njega uzrokuje nalazi.

Takođe pokuđenost sustiže onoga kome se pojasni istina a on je izostavi. Ili onaj ko zakaže u traženju pa mu se ne pojasni, ili da okrene glavu od traženja spoznaje iste, radi hira, lijenosti i sličnog tome.

Takođe Allah ﷾ je mušricima pokudio dvije stvari.

Prva je da su Mu oni pripisali ortake u onome što Allah ﷾ nije dozvolio.

Druga je to što su zabranili ono o čemu Allah ﷾ nije objavio zabranu.

To je Vjerovjesnik ﷺ pojasnio onako kako stoji kod Muslima od Ijjada b. Himara od Vjerovjesnika ﷺ da je rekao: ”Allah ﷾ kaže: ”Ja sam Svoje robove učinio monoteistima, pa su ih odvratili šejtani. Zabranili su im ono što Sam im dozvolio, i naredili su im da Mi pripisuju ortake u onome o čemu nisam objavio dokaza.”[1]

Allah ﷾ kaže:

> **”Mnogobošci će govoriti: Da je Allah htio, mi ne bismo druge Njemu ravnim smatrali, a ni preci naši, niti bismo išta zabranjenim učinili.”** (Sura El-En'am, 148)

Oni su tako spojili između širka i zabranjivanja, a u širk ulazi svaki ibadet kojeg Allah nije dozvolio. Mušrici tvrde da su

[1] Sahih Muslim br. 2865.

njihovi ibadeti obavezni ili poželjni. Te da je njihovo činjenje bolje od izostavljanja.

Zatim među njima je bilo onih koji su obožavali druge mimo Allaha ﷻ kako bi se tim ibadetom približili Allahu ﷻ.

Drugi su izmislili vjeru tvrdeći da na taj način obožavaju Allaha ﷻ, kao što su kršćani izmislili mnoge vrste inovacijskih novotarija.

Osnova zablude među zemaljskim stanovnicima je potekla iz ova dva razloga: uzimanjem vjere koju Allah ﷻ nije propisao ili zbog toga što su zabranjivali ono što Allah ﷻ nije zabranio. Zbog toga je osnova, na kojoj su Imam Ahmed i drugi, gradili svoj mezheb, bila da se djela stvorenja dijele na dva dijela: ibadeti koje uzimaju za vjeru i koji ima koriste na Ahiretu, ili na dunjaluku i na Ahiretu. I na običaje koji im koriste u životu.

Osnova u ibadetima da se od njih ne propisuje osim ono što je Allah ﷻpropisao.

Osnova u običajima je da se od njih ne zabranjuje osim ono što je Allah ﷻ zabranio.

Ali ovi novotarski periodi su zabranjeni samo zato što se u njih uvela vjera sa kojom su se približavali Allahu ﷻ, kao što ćemo, inša Allah, spomenuti.

Znaj da je ovo pravilo – a to je dokazivanje zbog toga što je nešto novotarija, da se radi o pokuđenoj stvari – je veličanstveno i opće pravilo, koje se upotpunjuje sa odgovorom na ono što mu suprotira.

A to je da među ljudima ima onih koji kažu: ″Da se novotarije dijele na dvije vrste; lijepa i loša. Dokazujući to Omerovim ؓ riječima, o teraviji namazu: ″Lijepa li je ovo novotarija.″[1] Kao i dokazima iz riječi i postupaka koji su se nanovo pojavili nakon Poslanika ﷺ, i koji nisu bili pokuđeni, nego su bili lijepi, sa dokazom iz konsenzusa i analogijom.

[1] Bilježi ga Buharija u Sahihu br. 2010 u priči o okupljanju muslimana u džamiji radi teravije.

Možda će se ovome priključiti oni koji nisu savladali nauku o osnovama na kojima su većina ljudi u pogledu običaja i sličnog tome. Pa će to takođe učini dokazom o ljepoti pojedinih novotarija. Kao da ono što je ono i onaj koga on poznaje, to učinio konsenzusom, makar ne poznavao mišljenje ostalih muslimana po tom pitanju. Ili da neprihvati izostavljanje onoga na što je navikao, poput onih kojima je rečeno: ″Dođite na ono što je objavio Allah ﷻ i ono što je prenešeno od Poslanika ﷺ″ a oni kažu: ″Dovoljno nam je ono na čemu smo našli naše očeve.″ A mnogo je onih koji ovo uzimaju za dokaz među onima koji se ističu i koji se pripisuju znanju ili o ibadetu sa dokazima koji nisu od nauke osnova na koje se oslanja u pogledu vjere.

Cilj je taj što su ovi dokazi, koji ukazuju na pokuđenost novotarija, suprotni onome što ukazuje na lijepu stanu pojedinih novotarija. Da li na osnovu šerijatski vjerodostojnih dokaza ili na osnovu dokaza koje koriste i na koje se oslanjaju pojedini džahili među ljudima ili da općenito izokreću značenje dokaza.

Zatim, ovi pobornici se oslanjaju na dvije teze:

Jedna je da kažu: ″Ako se potvdi da su neke novotarije lijepe a neke ružne, onda je ružno ono što nam je Zakonodavac zabranio, ali ono što je prešutio od novotarija onda one nisu ružne, nego su lijepe.″ Ovo zastupaju pojedinci među njima.

Druga teza je da se o lošoj novotariji kaže: ″Ovo je lijepa novotarija, jer u njoj se nalazi ovakva i ovakva korist.″

Ovi pobornici kažu da nije svaka novotarija zabluda.

Odgovor je taj da riječi: ″Najgora stvar (u vjeri) su inovacije, svaka novotarija je zabluda, a svaka zabluda je u Vatri″ jesu riječi upozorenja od inovacija. Ovo je dokaz od Allahovog Poslanika ﷺ i nikome nije dozvoljeno da odbije njegove dokaze o pokuđenosti novotarija, a onaj ko se susprostavi u njegovom dokazivanju je protivnik.

Što se tiče suprotnih dokaza, onda je odgovor na dva načina:

Kao da se kaže da ono što je potvrđeno lijepim da to nije novotarija, čime je opći pojam sačuvan te da nepostoji posebnost u njemu.

Ili da se kaže da ono što je potvrđeno lijepim da je to posebno izdvojeno od općeg pojma. Opći određeni pojam je dokaz za ono što je mimo slike posebnoga. Tako da onaj ko misli da su neke novotarije izdvojene iz ovog općeg pojma, ima potrebu za dokazom posebnosti, a ako nema dokaza onda je ovaj opći terminološki pojam sa značenjem obavezujući zabrani.

Zatim izdvojeni propisi su dokazi iz Kur'ana, sunneta i konsenzusa, tekstualno ili da bude izvučeno iz tih dokaza. Ali što se tiče običaja jedne ili više država, ili mišljenje velikog broja učenjaka, ili pobožnjaka, ili većine njih i slično tome, nije ono što može biti suprotno postavljeno Poslanikovim ﷺ riječima, kao bi se moglo primjeriti sa njima.

Ko bude bio ubjeđen da su većina ovih običaja, koji se suprotiraju sunnetu, ono oko čega postoji konsenzus, na osnovu toga što ih je ummet odobrio i nije ih negirao, on griješi u ovom ubjeđenju. Jer nije prestalo niti će prestati postojati u svakom vremenu onih koji će odvraćati od inovacijskih običaja koji se suprostavljaju sunnetu. Nije dozvoljeno pozivati se na idžma' djelovanjem neke države između muslimanskih država, pa kakav je onda slučaj sa djelima grupe od njezinih grupa? Ako se većina učenjaka nije oslonula na djela učenjaka među stanovnicima Medine u Malikovom dobu, nego su smatrali sunnet dokazom protiv njih, kao što je dokaz protiv svakog drugog, i pored onoga što im je dato od znanja i imana, kako će se onda učenjak osloniti na običaje na koje su navikli većina običnih ljudi. Ili one koje su odredili obični ljudi, ili ljudi koji su ispunjeni neznanjem, i koji nisu jaki u nauci, niti se ubrajaju među pretpostavljene, niti koriste za dogovaranje. Ili čak njihovo vjerovanje u Allaha i Njegove poslanike možda još nije usavršen, ili da se sa njima uvukao po običaju naroda među uglednima bez da prenosi (mišljenja) ili zbog sumnje, njihovo najbolje stanje je da budu na stupnju mudžtehida među imamima i istinoljubivima?

Uzimanje za dokaze ovakvih argumenata, odgovor je poznat, da nije na način učenjaka. Ali zbog obilnosti neznanja moguće je da se na njih osloni veliki broj ljudi. Čak i onih koji se pripisuju znanju i vjeri, ili da se učenjacima ili vjerskim ličnostima u tome pojave drugi oslonci u šerijatskim dokazima. Allah ﷻ zna da njegovo mišljenje i njegovo znanje o njemu nije drugi oslonac u šerijatskim dokazima, makar u njemu bilo sumnje. Nego je on oslonac u stvarima koje nisu uzete od Allaha niti Njegovog Poslanika, poput oslonaca na koje se oslanjaju oni koji nisu učeni niti vjernici, nego se spominje šerijatski dokaz kao dokaz protiv nekog drugog kako bi odbio ono o čemu se raspravlja.

Pohvaljena rasprava je ona u kojoj se ispoljavaju spoznaje i iznose dokazi na koje se oslanjaju govori i djela. Ali isticanje oslanjanja na ono što nije oslonac i riječima ili djelu, je vrsta nifaka u nauci, raspravi, govoru i djelu.

Također nije dozvoljeno primjenjivati Poslanikove ﷺ riječi: ″Svaka novotarija je zabluda.″ na novotariju koju je posebno zabranio. Jer u tom je poništavanje koristi koja se nalazi u ovom hadisu. Jer ono što je zabranjeno od kufra, fiska i vrsta grijeha je poznato iz te zabrane, je to da se dozvoli zabanjeno, bez obzira da li se radilo o novotariji ili ne. Jer ako u vjeri ne postoji zabranjeno osim ono što je posebno zabranio, bez obzira da li se to primjenjivalo u vrijeme Allahovog Poslanika ﷺ ili ne, ono što je zabranio je zlo, bez obzira da li to bilo novotarijom ili ne, onda opis novotarije će biti nepostojećeg utjecaja. Njegova prisutnost neće ukazivati na ružnoću, niti nepostojanje lijepoga, nego će njegove riječi ″Svaka novotarija je zabluda″ biti na stupnju njegovih riječi ″Svaki običaj je zabluda″ ili ″Sve ono na čemu su arapi i nearapi je zabluda″ čime se želi ″da ono što je od toga zabranjeno jeste zabluda.″

Ovakvo obesnaživanje dokaza je poput falsifikacije i negiranja, a nije sa strane poznate interpretacije, u čemu su mnoge vrste šteta.

Prva je rušenje oslonjanja na ovaj hadis. Ono što je poznato da je posebno zabranjeno time se spoznaje njegov propis o toj

zabrani. A ono što nije poznato ne potpada pod ovaj hadis, tako da ovaj hadis nema koristi, pored toga što se Vjerovjesnik ﷺ ovim hadisom obraćao skupinama, i koji se ubraja u njegov sažet govor.

Druga je da riječ novotarija i njeno značenje bivaju nazivi za nepostojeći uticaj. Tako da vezanje propisa ili značenja, za ovaj termin ili značenje, je vezanje za ono što nema uticaja, kao što je slučaj sa svim drugim nepostojećim svojstvima koja nemaju utjecaja.

Treća je da ovakvo obraćanja ako se nema za cilj osim neki drugi opis – tj. njegova bit kao zabrane – je skrivanje onoga što se mora pojasniti ili pojašnjenje onoga što se nema za cilj očitovati. Novotarija i posebna zabrana među njima je općenitost i posebnost, jer nije svaka novotarija ona o kojoj je došla posebna zabrana, niti je svaka posebna zabrana novotarija. Tako da govor o jednom od ova dva naziva sa željom ukazivanja na drugi je puko podmetanje. Čime ne pristaje govorniku osim ako nije onaj ko prenosi indirektno, kao da kaže 'crno' a misli na konja ili da kaže 'konj' a misli na crno.

Četvrta je da njegove riječi "Svaka novotarija je zabluda, čuvajte se inovacijskih stvari" ako ovime misli ono u čemu je posebna zabrna, onda ih je naveo na ono što se htjelo ovim hadisom što to opet možda niko nije shvatio iz njega. Ili da ga većina neće shvatiti osim posebni ljudi u ummetu, a ovakvo nešto nije dozvoljeno ni u kom slučaju.

Peta je da ako je njime htio ono u čemu se nalazi posebna zabrana biva manjim od onoga u čemu nema posebne zabrane od novotarije. Jer ako razmisliš o novotarijama koje je posebno zabranio i one koje nije zabranio, vidjet ćeš da je ova vrsta mnogobrojnija. A opći pojam se ne smije odnositi na rijetke i malobrojne slučajeve.

Ovi slučajevi i drugi nužno nalažu da je ovakvo tumačenje nepravilno. Nije dozvoljeno mjeriti hadis po njemu, bez obzira da li tumač htio da pojača svoje tumačenje sa vodećim dokazom ili nije imao namjeru da ga ojača. Zbog toga tumač mora pojasniti

dozvoljenost značenja hadisa kojeg je naveo za ovaj hadis, zatim da pojasni dokaz koji ga je naveo na takvo nešto.

Svi ovi oblici spriječavaju da se želi ovo značenje u ovom hadisu.

Ovo je dokaz na njihovu prvu tezu.

Što se tiče druge teze reći će se dokažite da se novotarije dijele na lijepe i ružne.

Jer ovakva procjena ne spriječava ovaj hadis kako ukazuje da su sve novotarije ružne. Ali najviše što se može reći ako se potvrdi da je ovo lijepo, to će biti iznimka iz općeg pojma, a ako ne onda osnova je da je svaka novotarija zabluda.

Jasno je da je odgovor na sve ono što se suprostavlja njime jeste da je ono lijepo, a to je novotarija, time da se možda neradi o novotariji, ali da se radi o specifičnoj stvari. Tako da sam prihvatio ono na što je ukazao hadis.

Ovo je odgovor na ono za šta se potvrdilo lijepim.

Ali što se tiče drugih stvari za koje se misli da su lijepe ali u stvari one to nisu, ili stvari koje mogu biti lijepima. Onda nije korisno suprotirati njima, nego se na njih odgovara dvostrukim odgovorom.

A to je da ako se potvrdi lijepa strana ovoga onda neće biti novotarijom, tako da ili će biti posebnim pojmom, a ako se ne potvrdi lijepim onda ulazi pod opći pojam.

Ako si spoznao da je odgovor na ovo suprostavljanje sa jednim od ova dva odgovora onda postoje dvije pretpostavke: da je dokazna strana hadisa postojeća još uvijek, i da se ne može odbiti onime što su rekli. I nikome nije dozvoljeno da se suprostavi ovoj sažetoj cjelokupnoj riječi Allahovog Poslanika ﷺ, a to su njegove riječi: ″Svaka novotarija je zabluda.″ tako što će negirati općenitost ovog dokaza, time što će reći: ″Da nije svaka novotarija zabluda.″ Jer ovakvo nešto je bliže suprostavljanju Allahovom Poslaniku ﷺ nego što liči na interpretaciju.

Ali ono što će se reći za postupke čija se ljepota potvrdi i za koje se kaže da su novotarije, da ovo određeno djelo, naprimjer, nije novotarija. Tako da se nemože ubrojati u hadis ili ako uđe u njegov pojam, onda je izdvojen iz njegove općenitosti, radi takvog i takvog dokaza, koji je jači od općenitosti pojma. Iako je prvi odgovor bolji.

Ovaj odgovor treba razmotriti. Ako misli na namjeru općenitosti i očitoj obuhvaćenosti iz Poslanikovog ﷺ hadisa sa ovim općim cjelovitim pojmom onda se neće ostavljati njegova namjera – oca i majku za njega ﷺ bi žrtvovao.

Što se tiče teravije namaza, ona nije novotarija u šerijatu, nego je sunnet po riječima i djelu Allahovog Poslanika ﷺ. On je rekao: ″Allah vam je propisao post u Ramazanu, a njegov noćni namaz vam je učinjen sunnetom.″

Niti teravija u džematu, nije novotarijom, nego je sunnet u šerijatu, jer ju je Allahov Poslanik ﷺ klanjao na početku Ramazana u džematu, dvije noći, čak i tri. Takođe ju je klanjao u džematu posljednjih deset noći više puta. Allahov Poslanik ﷺ kaže: ″Ako čovjek klanja sa imamom sve dok ne završi upisat će mu se bdijenje cijelu noć.″ Kada im je klanjao kijamu lejl (noćni namaz) pa su se pobojali da ne propuste uspjeh. Bilježe ga autori Sunnena.[1]

Ovaj hadis su Ahmed i drugi uzeli za dokaz da je obavljanje teravije u džematu bolje od obavljanja samostalno.

U ovim njegovim riječima je podsticanje na klanjanje noćnog namaza u Ramazanu iza imama. To je sigurnije nego da se kaže da je opći sunnet. Ljudi su ga klanjali u džematu u džamiji u vrijeme Allahovog Poslanika ﷺ, a on im je to odobrio. A njegovo odobrenje je sunnet od njega ﷺ.

Što se tiče Omerovih ؓ riječi ″Lijepa li je ovo novotarija.″ Većina onih koji uzimaju ovo za dokaz kažu da ako bi htjeli

[1] Bilježe ga Ebu Davud u Sunnenu br. 1375, Nesai u svom Sunnenu br. 1292, Tirmizi u svom Sunnenu br. 806, Ibn Madže u svom Sunnenu br. 1327. Tirmizi kaže: ″Hadis je hasen sahih.″ Albani ga je ocjenio sahihom u Sahiha džami'a br. 1615, a hadis je od Muaza ؓ.

Omerovim ؓ riječima da potvrdimo propis u kojem mu se nije suprostavio – rekli bi: ″Riječi ashaba nisu dokaz.″ Kako će onda biti dokazom njima u suprostavljanju riječima Allahovog Poslanika ﷺ?A onaj ko je ubjeđenja da su riječi ashaba dokaz onda neće biti ubjeđen ako se suprostavi hadisu.

U oba slučaja, nije dozvoljeno suprotstaviti se hadisu sa riječima ashaba.

Da, dozvoljeno je odrediti opći pojam riječima ashaba koji se ne suprostavlja, po jednoj od dvije predaje. Ovo im koristi za ljepotu te novotarije ali za druge ne.

Zatim mi kažemo da najviše što je Omer mogao da nazove ovaj postupak novotarijom, pored njene lijepe strane, jeste da se radi o terminološkom nazivu, ne šerijatskom. A novotarija u jeziku označava sve ono što radi kao početno bez prethodnog primjera. Dok je novotarija u šerijatu sve ono na što ne ukaže šerijat sa šerijatskim dokazom.

Ako je hadis Allahovog Poslanika ﷺ ukazao na poželjnost nekog postupka ili na obaveznost poslije njegove smrti, kao što je knjiga o zekatu koju je iznio Ebu Bekr ؓ. Pa ako neko učini tako djelo nakon njegove smrti dozvoljeno ga je u jeziku nazvati novotarijom. Jer se radi o početnom djelu, kao i to da se sama vjera sa kojom je došao Vjerovjesnik ﷺ naziva novotarijom i inovacijom u jeziku. Kao što su to rekli izaslanici Kurejšija Nedžašiju o ashabima Allahovog Poslanika ﷺ koji su učinili hidžru u Abesiniju: ″Oni su izašli iz vjere svojih očeva, i nisu ušli u vjeru kralja. Nego su došli sa inovacijskom vjerom koja nije poznata.″

Zatim to djelo na koje ukažu Kur'an i sunnet, ne biva novotarijom u šerijatu, makar se u jeziku nazvalo novotarijom.

Riječ 'novotarija' u jeziku je općenitiji pojam od riječi 'novotarija' u šerijatu.

Poznato je da su riječi Allahovog Poslanika ﷺ ″Svaka novotarija je zabluda.″ Ne odnosi se na svako djelo koje se otpočne, nego vjera islam, čak svaka vjera sa kojom su dolazili

poslanici, je početno djelo. Nego želi ukazati na ono što se otpočelo od djela koja nije propisao Poslanik ﷺ.

Ako je to tako, onda oni su klanjali noćni namaz u Ramazanu u Vjerovjesnikovo ﷺ doba, u džematu i pojedinačno. U trećoj i četvrtoj noći im je, kada su se sakupili rekao: "Ništa me nije spriječilo da vam izađem osim što mi je bilo mrsko da vam se propiše kao obaveza. Nego klanjajte u vašim kućama. Jer nabolji čovjekov namaz je u njegovoj kući osim propisanih."[1] Tako da je Poslanik ﷺ obrazložio svoje neizlaženje zbog bojazni da im se ne propiše, što znači da se znalo da razlozi njegovog izlaska postoje. A da nije bilo bojazni da će im se propisati on bi izašao. Ali kad je došlo Omerovo vrijeme on ih je sakupio iza jednog učača, i osvijetlio je džamiju. Pa je ova slika – a to je njihovo sakupljanje u jednom džematu iza jednog učača u osvijetljenoj džamiji – djelo koje nisu činili otprije, pa je nazvano novotarijom. Jer se tako naziva u jeziku. A ako se ne radi o šerijatskoj novotariji, a sunnet ukazuje da se radi o dobrom djelu, osim što se bojao da im se ne propiše. Strah od propisivanja obaveznim je nesatao sa njegovom smrću ﷺ, tako da nema ni onoga što bi se moglo suprostaviti.

Isto tako sakupljanje Kur'ana, prepreka njegovog sakupljanja Kur'ana u vrijeme Allahovog Poslanika ﷺ je bilo zbog toga što je objava još uvijek bila spuštana. Allah je mijenjao što je htio, a potvrđivao ono što je htio. A da je bio sakupljen u jednom mushafu bilo bi teško ili neuspjelo da se mijenja svako malo vremena. Ali kada je Kur'an upotpunjen Poslanikovom ﷺ smrću, i kada se šerijat ustanovio njegovom smrću, ljudi su bili mirni od toga će se u Kur'an nešto dodati ili od njega oduzeti. Bili su sačuvani od toga da im se nešto zabrani ili stavi u obavezu. Razlog djelovanja je bio podstaknut Poslanikovim ﷺ sunnetom, tako da su muslimani radili na osnovu Poslanikovog ﷺ sunneta. A to djelo je od njegovog sunneta, iako se ovakvo nešto u jeziku naziva novotarijom. Ovo je bilo poput Omerovog رضي الله عنه protjerivanja jevreja iz Hajbera, kršćana iz Nedžrana, i njima sličnih iz zemlje. Allahov

---

[1] Bilježi ga Buharija u Sahihu br. 924, 2012 i 7290, Feth. Muslim ga bilježi u svom Sahihu br. 761.

Poslanik ﷺ im je to ostavio u obavezu u svojoj bolesti, pa kaže: ″Istjerajte jevreje i kršćane sa Arapskog poluotoka.″[1] Ebu Bekr ovo nije izvršio jer je bio zauzet borbom protiv odmetnika, te zbog priprema i ratovanja protiv bizantijaca i perzijanaca. Takođe Omer ؓ ovo nije izvršio na početku svog hilafeta jer je bio zauzet ratovanjem protiv bizantijaca i perzijanaca. Ali kada mu se ukazala prilika za to izvršio je ono što mu je Vjerovjesnik ﷺ naredio. Iako se ovakav postupak u jeziku naziva novotarijom. Kao što su jevreji rekli: ″Kako nas istjeruješ kad nas je Ebu Kasim ostavio?″ Ili kao što su došli kod Alije ؓ u njegovom hilafetu tražeći od njega da ih vrati, pa su rekli: ″Tvoja knjiga tvojim rukopisom.″[2] Pa se ustegao od toga, jer takav postupak od Omera ؓ je bio naložen od Allahovog Poslanika ﷺ, iako je inoviran poslije njega, i suprotan onome kako je to učinio Allahov Poslanik.

Takođe Poslanikove ﷺ riječi: ″Uzmite dar ono što je dar, ako je zamjena za dug nekog od vas onda ga nemojte uzimati.″[3] Ali kada su upravnici (emiri) počeli Allahov imetak dijeliti onima koji su im pomagali u upotpunjavanju njihovih prohtjeva, iako se radilo o grijesima, a onaj ko se suprostavio bio je od onih koji su slijedili Poslanikov ﷺ sunnet. Tako je odbijanje prihvatanja darova od namjesnika nova stvar, ali kada su uveli ono što su uveli od novotarija posljednji propis je donešen na osnovu sunneta Allahovog Poslanika ﷺ.

Takođe, kada je dao sablju Ahbanu b. Sajfiju rekavši mu: ″Ubijaj sa njom mušrike a kada vidiš da su se muslimani sukobili onda je slomi.″[4] Iako je njegovo lomljenje sablje, nova stvar jer u vrijeme Allahovog Poslanika ﷺ muslimani nisu lomili sablje, ali je to bilo po njegovoj ﷺ naredbi.

Od ovoga poglavlja je Ebu Bekrova ؓ borba protiv onih koji su odbili dati zekat, iako se radilo o jezičkoj novotariji jer Allahov

---

[1] Bilježi ga Muslim u Sahihu br. 1767 i drugi od Ebu Ubejde b. Džeraha ؓ.
[2] Bilježi ga Ebu Ubejd u Emval str. 98 sa lancem od Salima b. Ebu Džeada kao mursel predaju.
[3] Bilježi ga Ebu Davud u Sunnenu br. 2958. Albani ga je ocjenio slabim u Daif džami'a br. 2819.
[4] Bilježi ga Ahmed u Musnedu 5. dio, str. 69, sličnim u istoj priči.

Posanik ﷺ se nije borio ni protiv koga samo radi davanja zekata, ali kada je rekao: ″Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne posvjedoče da nema drugog božanstva koje uistinu zaslužuje ibadet osim Allaha i da je Muhammed Njegov Poslanik. A ako to učine zaštitili su svoju krv i svoje imetke od mene osim sa njenim pravom. A njihovo svođenje računa je na Allahu.″[1] Poznato je da je zekat od prava 'la ilahe illallah', tako da se ne može zaštiti pukim izgovaranjem kako bi odbio zekat kao što je pojasnio u drugom vjerodostojnom hadisu: ″Sve dok ne posvjedoče da nema drugog božanstva koje uistinu zaslužuje ibadet osim Allaha, i da je Muhammed Njegov poslanik, dok ne obave namaz i ne dadnu zekat.″[2] Ovo poglavlje je opširno.

Granica u pogledu ovoga je – Allah najboje zna – da se kaže da ljudi neće uvesti ništa novo osim ono u čemu vide korist, jer da su to smatrali štetnim ne bi ga uveli, i jer u takvo nešto ne poziva niti razum niti vjera. Tako da ono što muslimani vide korisnim pogledat će se u razlog potrebe, pa ako se utvrdi da je razlog potrebe ono što se nanovo desilo poslije Poslanika ﷺ, ali ga je Allahov Poslanik ﷺ propustio bez našeg nemara, onda je dozvoljeno da je uvede ono za čime postoji potreba. Također ako razlog takvog postupka postoji još u vrijeme Allahovog Poslanika ﷺ ali ga je Poslanik ﷺ izostavio radi nečega što je nestalo njegovom smrću.

Ali ono za što nije postojao potrebni razlog, ili da je razlog nužde pojava pojedinih grijeha među robovima, onda ovdje nije dozvoljeno uvođenje ničega novoga. Svaka stvar za koju se zna da je razlog njene pojave postojao u vrijeme Allahovog Poslanika ﷺ da je postojala korist i nije učinjana, onda se zna da u tome nema koristi.

Ali ono što se pojavilo novim kao razlogom nakon njegove smrti bez da to bude grijeh prema stvoritelju, onda biva korisnim.

Zatim pravnici ovdje koriste dva načina ili puta:

[1] Bilježi ga Muslim u Sahihu br. 21.
[2] Mutefekun alejhi.

Prvi je da to djelo nije zabranjeno, i ovo je stav onih koji zastupaju prenešene koristi (mesalih mursele).

Drugi je da se neće činiti ono što nije naređeno, što je stav onih koji ne zastupaju postojanje mesalih mursele, a njih su dvije vrste:

Jedni su oni koji ne potvrđuju propis ako ne ulazi u dokaz od zakonodavca, njegov postupak ili odobrenje, oni negiraju analogiju ili kijas.

Drugi su oni koji ga potvrđuju sa riječima ili postupcima zakonodavca, oni su pristalice zastupnika kijasa.

Ali ono što je moguće da bude razlogom kod postojanja koristi, ali ga on i pored toga nije propisao, ali ako se uvede bit će uzrokom izmjene Allahove ﷻ vjere, nego su to uveli oni koji se pripisuju onima koji mijenjaju vjeru od kraljeva, učenjaka i pobožnjaka. Ili pak onih koji su posrnuli kod idžtihada, kao što se prenosi od Vjerovjesnika ﷺ i pojedinih ashaba: ”Najviše što vam se bojim jeste učenjakovog posrtanja, ili da se munafik raspravlja sa Kur'anom, i imama zablude.”[1]

[1] Nisam ga našao u ovoj verziji u cjelosti, ali ga Ibn Muflih bilježi u Adab šer'ije 2. dio, str. 52 od Jezida b. Ebu Zijada od Mudžahida od Omera kao merfua predaju riječima: ”Najviše čega se bojim svom ummetu su tri stvari; posrtanja učenog, rasprave munafika Kur'anom i dunjaluka koji će vam polomiti vratove pa će te ga optuživati radi sebe.”

Ibn Muflih kaže: ”Jezid je slab i nije ostavljen.”

Kažem da je su ovog Jezida Kurešija Hašimiju Ebu Abdullaha slabim ocjenili svi učenjaci kao čovjeka slabih hadisa. Ali o pojedinim dijelovima postoje drugi hadisi koji ih jačaju. Tako da njegov ﷺ strah od munafika u pogledu Kur'ana je potvrđeno u riječima: ”Naviše čega vam se bojim poslije mene jeste munafik koji je znanog jezika.” Bilježi ga Taberani u Kebiru i Bejheki u Šuabul iman u hadisu od Imrana b. Hussajjina.

Kaže: ”Imami zablude”, Ahmed u Musnedu i Taberani u Kebiru sa vjerodostojnim lancem bilježe od Ebu Derda'a merfua predaju: ”Najviše čega se bojim svom ummetu su imami zablude.”

Što se tiče prvog dijela hadisa a to su riječi: ”Najviše čega vam se bojim je posrtanje učenog” nisam našao predaju koja bi ga ojačala u onim izvorima koje sam pregledao. Allah ﷻ najbolje zna.

Primjer ove vrste su ezani kod bajrama koje su uveli neki emiri i što su muslimani odbili kao novotariju. Jer da njihovo svojstvo novotarije nije bilo dokazom toga što su odbačeni u supronom bi bilo rečeno: ″Ovo je Allahov zikr, pozivanje stvorenja na robovanje Allahu.″ Tako da bi ušlo u opće pojmove, kao što su riječi Uzvišenog:

″Često Allaha spominjite i hvalite.″ (Sura El-Ahzab, 41)

I riječi Uzvišenog:

″A ko govori ljepše od onoga koji poziva Allahu.″ (Sura Fussilet, 33)

Ili da se koristi analogija poređenjem na ezan u vrijeme džume, jer dokazivanje ljepote ezana kod bajrama je najjače dokazivanje ljepote najveće novotarije.

Nego će se reći da ga je Allahov Poslanik ﷺ izostavio, iako je postojoalo ubjeđenje o postojanju razloga, i nestanka prepreke, sunneta, kao i to da je njegovo činjenje sunnet.

Ali kada je naredio ezan kod džume, bajrame je klanjao bez ezana i ikameta, tako da je propuštanje ezana u ovim prilikama bilo sunnet, i niko nema pravo da doda nešto na ovo, nego dodavanje u ovom pogledu je poput dodavanja u broju namaza, u broju rekata ili hadža. Jer ako bi čovjek volio da klanja podne sa pet rekata i ako mu se kaže da je ovo djelo lijepo, neće imati pravo na takvo nešto. Ili kada bi htio da postavi ili odredi neko mjesto koje će biti za upućivanje dova Allahu i gdje će se Allah spominjati, neće imati pravo na ovako nešto, niti može reći da je ovo lijepa novotarija nego će mu se reći svaka novotarija je zabluda.

Mi smo znali za ovu zabludu prije nego što smo znali posebnu zabranu o njoj ili da znamo ono što je u njoj od štete.

Ovo je primjer za ono što se desilo, pored postojanja uzroka radi kojeg bi se desilo i nepostojanja prepreke, kada se radi o dobru.

Sve ovo što iznosi ovaj govornik od koristi ili to koristi kao dokaz je bilo potvrđeno u vrijeme Allahovog Poslanika ﷺ. Ali i

pored toga Allahov Poslanik ﷺ to nije činio, tako da je ostavljanje ovoga poseban sunnet, i predispozicija za svaki opći pojam i svaku analogiju.

Primjer onoga što je uvedeno kao novo radi potrebe zbog pretjerivanja ljudi poput davanja prednosti hutbe nad bajram namazima. Kada su ovo učinili pojedini emiri muslimani su to negirali[1] jer se radilo o novotariji. Opravdanje onom koji je ovo uveo je bilo to što su ljudi napuštali mjesto klanjanja prije slušanja hutbe, dok u vrijeme Allahovog Poslanika ﷺ se nisu razilazili dok je ne bi saslušali ili pak većina njih.

Ovom će se reći da je razlog toga njegovo pretjerivanje, jer se Allahov Poslanik ﷺ obraćao u hutbi sa ciljem da se okoriste i da im dostavi objavu, da ih uputi, dok ti želiš uspostavu svoje vlasti. A iako si imao cilj poboljšanje njihovog vjerskog stanja ti ih ne možeš naučiti niti im koristiti, što je nepokornost od tebe i nije to dozvoljeno da uvedeš novu nepokornost. Nego najbolji način po tom pitanju je da se pokaješ Allahu ﷻ i da slijediš sunnet Njegovog Poslanika ﷺ, čime će se stvar uspostaviti. Ali ako se ne uspostavi onda znaj da će te Allah ﷻ pitati za tvoja djela a ne za njihova.

Ko shvati ova dva značenja sačuvat će se mnogih sumnji oko uvedenih novotarija, jer je Allahov Poslanik ﷺ rekao: "Ni jedan narod neće uvesti novotariju a da Allah između njih neće uzeti jedan sunnet nasuprot nje."

Ja sam ukazao na ovo značenje u onome što je prethodilo. Pa sam pojasnio da su vjerozakoni hrana za srca. Ali kada se srca nahrane novotarijama u njima ne ostane mjesta za sunnete. Tako da postanu poput onoga ko se najede loše hrane.

---

[1] Onaj koji uveo ovu novotariju je bio Mervan b. Hakem a onaj koji je negirao njegov postupak je bio istaknuti ashab Ebu Seid El-Hudri ﷺ.
Kao što je očito u predaji kod Buharije i u Muslimovom Sahihu od Tarika b. Šihaba da je rekao: "Prvi koji je otpočeo bajramsku hutbu prije namaza je bio Mervan. Pa mu je prišao čovjek i rekao: "Namaz je prije hutbe." Pa je rekao: "Ostavljeno je ono što je tamo." Ebu Seid reče: "Što se tiče ovoga njemu je propisano što je njegovo."
Pogledaj Sahih Buhari br. 956, Feth i Sahih Muslim br. 889.

Većina emira su uveli različite vrste novotarija u tekućim politikama kao što je uzimanje imetaka koji nisu bili dozvoljeni za uzeti, ili u izvršavanju kazni za kriminal koje nisu bile dozvoljene. Ovo je zbog toga što su zakazali u pogledu propisanog od naređivanja dobra i spriječavanja zla, jer da nisu onda nebi uzeli ono što su uzeli niti bi učinili ono što ne treba učiniti. Čime bi ustrajali na uspostavljanju Allahove vjere a ne svoje vlasti. Izvršavali bi šerijatske kazne nad uglednima i slabima, bliskima i daljnima, tražeći, kod svog podsticanja i strašenja, pravdu koju je Allah propisao, ne bi imali potrebu za podmetnutim dadžbinama, niti za trenutačnim kaznama. Niti bi imali potrebu za zaštitu od robova i porobljenih, kao što su bili Omer b. Abdul Aziz i drugi emiri pojedinih pokrajina.

Također ako učenjaci uspostave Allahovu Knjigu i shvate ono što je u njoj od jasnih dokaza koji su ustvari Allahovi argumenti. Te onoga što je u njoj od upute, koja je opet korisno znanje i dobra djela. Kao i to što su uspostavili Allahovu mudrost koju je Allah ﷻ objavio Svom Poslaniku ﷺ, tj. njegov sunnet. Našli bi u njemu različite vrste korisnih nauka što bi obuhvatilo znanje običnih ljudi. Tako bi mogli razlikovati između onoga koji se zalaže za istinu i onoga koji se postavlja za zlo među svim stvorenjima. Sa opisom svjedočenja kojeg je Allah učinio ovom ummetu. Kao što Uzvišeni kaže:

"Tako smo vas učinili umjerenim ummetom, kako biste bili svjedoci nad drugim ljudima." (Sura El-Beqare, 143)

Time bi se zadovoljili u odnosu na ono što su uveli novotari od nepravilnih dokaza za koje su dogmatičari mislili da time pomažu osnovu vjere. Od loših mišljenja je i ono što tvrde zastupnici analogije tj. da oni na ovaj način upotpunjavaju ogranke vjere. Ono što je od ispravnih dokaza i ispravnih mišljenja je ono što je se njegova osnova nađe u Allahovoj Knizi i sunnetu Njegovog Poslanika ﷺ. Shvatit će ga onaj ko shvati a bit će uskraćeno onome kome se uskrati.

Također i pobožnjaci, ako obožavaju Allaha na onaj način kojeg im je propisao u govoru ili djelima, očito i skriveno. Osjetit će

slast lijepe riječi i dobrih djela sa kojima je Allah poslao Poslanika ﷺ u čemu bi takođe pronašli čista stanja, visoke stupnjeve, i veličanstvene rezultate. Što bi im bilo dovoljno u odnosu na ono što se desilo od ove vrste. Kao što su izmjene i slične stvari koje su se mogle čuti zapostavljajući slušanje Kur'ana, i vrsta zikra i dova koje su izmislili pojdini ljudi. Ili tome slično kao što su dodaci u pogledu ibadeta, koje su uveli oni koji su ih uveli, poput nedostaka prihvatanja onoga što je propisano. Iako je velikom broju pobožnjaka, učenjaka pa i emira bilo opravdano zbog onoga što su uveli novim radi svog idžtihada.

Cilj je spoznati ispravan dokaz, iako je onaj ko ga pusti opravdan radi svog idžtihada, ili je možda on velikan i istinoljubiv. Nije nužno da svaka riječ koju kaže istinoljubivi bude isravnom niti njegova djela da budu sunnetom. Jer bi bio na stupnju Allahovog Poslanika ﷺ. A ovo poglavlje je veoma opširno.

Priča o vrstama novotarija, njenim propisima i svojstvima nije moguće napisati u ovoj knjizi.[1] Nego je cilj da se ukloni sumnja koja se suprostavlja vjerodostojnom hadisu kojeg smo naveli. Kao i to da se spoznaju dokazi koji ukazuju na pokuđenost novotarija, što je potrebno primijeniti.

Drugi oblik je pokuđenost perioda i novotarskih praznika, koji u sebi sadrže nered ili štetu u vjeri.

Znaj da pojedinci, naprotiv, većina ljudi ne spoznaju štetu ove vrste novotarija. A posebno ako se radi o vrstama propisanih ibadeta. Nego obdareni razumom su oni koji spoznaju jedan dio ovih štetnih posljedica.

Obaveza stvorenja je da se pridržavaju Kur'ana i sunneta, makar iako ne spoznaju šta je u tome korisno ili štetno. Tako da ćemo ukazati na neke od štetnih posljedica toga.

Od toga je da onaj ko uvede novo djelo u danu, kao što je uvođenje posta prvog četvrtka u Redžepu, ili namaza u noći tog petka koju neznalice nazivaju 'lejletul regaib' naprimjer. Zatim što

[1] Provjeri knjigu I'atisam od Šatibija koja je veoma bitna.

slijedi od pripremanja hrane i ukrasa, ili prekomjernih troškova, i sličnog tome. Jer ovakav postupak mora slijediti ubjeđenje u srcu.

A to je da se mora bit ubjeđeno da je ovaj dan vrijedniji i bolji od drugih njemu sličnih dana. Te da je post u njemu poželjniji u odnosu na post u četvrtak koji je prije njega ili poslije njega. Ili da je ova noć bolja od drugih noći petaka. Te da je namaz u toj noći bolji od drugih namaza u drugim noćima petaka posebno, i ostalih noći općenito. Jer da nepostoji ovakvo ubjeđenje u njegovom srcu, ili u srcu onoga ko ga slijedi srce ne bi bilo nastrojeno na izdvajanje ovog dana ili ove noći. Jer davanje nečemu prednost bez dokaza za to je nepostojeće ili nemoguće.

A ovo značenje, je potvrdio šerijat u odnosu na ovaj propis navodeći u svojim tekstovima njegov utjecaj. Jer se radi o odgovarajućim utjecanim značenjima. Jer puka podesnost sa povezanošću ukazuje na obrazloženje onih koji zastupaju blisku podesnost. Njih je veliki broj među pravnicma i našim prijateljima i drugima. A oni koji nisu zastupali stav utjecaja kažu da nije dovoljno uzeti za pojam podesnost, sve dok se ne dokaže šerijatom da je takav opis utjecajan u takvom propisu. Što je takođe stav velikog broja pravnika među našim prijateljima i drugima.

Jer oni kada vide da već navedeni propis u značenju utiče na sličan takav propis na drugom mjestu oni taj propis obrazlažu sa istim tim navedenim propisom.

Postoji i treće mišljenje koje zastupa veliki broj naših prijatelja i drugih takođe. A to je da se navedeno pravilo ne obrazlaže osim sa opisom na koji ukazuje šerijat da je njime obrazložen. Niti se zadovoljava time da je obrazložen njemu sličan propis ili propis njegove vrste.

Skraćena predstava razlike između tri stava je da ako vidimo zakonodavca da je naveo određeni propis i ukaže na njegovo obrazloženje kao što kaže za mačku: "Ona nije nečista, nego je ona od onih koji kruže i koje kruže oko vas."[1] Ovo se

[1] Bilježi ga Malik u Muvetea 1/22/13, Ebu Davud u Sunnenu br. 75, Nesai u svom Sunnenu br. 66, Tirmizi u svom Sunnenu 92, Ibn Madže u svom Sunnenu br. 367,

naziva tekstnim obrazloženjem, ili pak ono što navodi na njega, bez obzira da li ti spoznao podesnost ili ne, nego se radi na osnovu nje po slaganju sve tri skupine iako se razilaze, da li će se onda ovo nazvati analogijom ili neće?

Primjer toga kod ljudi je kao da robovlasnik svom robu kaže: ″Nemoj u moju kuću da uvodiš tog i tog, jer je on novotar, ili zato što je crnac.″ i slično tome. Od njega se razumijeva da se ne uvodi u njegovu kuću onaj ko je novotar ili ko je crnac. To je slično kao da kaže: ″Nemoj uvoditi u moju kuću novotara niti crnca.″ Zbog toga mi ovakve slične situacije primjenjujemo u poglavlju o zakletvama. Pa ako kaže: ″Neću odjenuti ovu odjeću za koju mi prigovara taj i taj.″ Učinit će suprotno dakle pokvarit će zakletvu ako je njegovo prigovaranje o njemu poput prigovaranja ovog. A to je njegova cijena i slično.

Ali ako smo vidjeli da je zakonodavac odredio propis i nije naveo njegovo obrazloženje nego je naveo obrazloženje njemu sličnog propisa ili nekom propisu njegove vrste, kao da dozvoli ocu da uda svoju maloljetnju kćerku koja je djevica bez njenog odobrenja. Jer smo vidjeli da mu je dato pravo vladanja ili postupanja u njenom imetku zbog toga što je maloljetna. Da li ćemo vjerovati da je starateljstvo u braku radi maloljetnosti naprimjer? Kao što je slučaj sa imetkom takođe, ili ćemo reći: ″Možda je brak maloljetnice drugo obrazloženje.″ A to je njeno djevičanstvo, naprimjer. Što znači da je ovo obrazloženje utjecajno jer je zakonodavac pojasnio njegov utjecaj u navedenom propisu. Ali je prešutio obrazloženje u njemu sličnom propisu.

Prve dvije skupine zastupaju ovaj stav, a to je potvrda obrazloženja analogijom. Jer on nalaže da kao što je ovaj opis ostavio traga u propisu na tom mjestu isto tako će utjecati na njega i na ovom mjestu.

Ahmed u Musnedu 5. dio, str. 303, Hakim u Mustedreku 1. dio, str. 159, Bejheki u svom Sunnenu 1. dio, str. 235. Tirmizi kaže: ″Hasen sahih.″ Hadis sahihom je ocjenila većina hafiza poput Buharije, Akilija, Bejhekija, Darekutnija, Nevevija kao i Albani u Irva' 1. dio, str. 193.

Treća skupina kažu da se neće reći za njega kao posebnim dokazom, jer je moguće da za jednu vrstu propisa postoji više obrazloženja.

Od te vrste je i to da je Poslanik ﷺ zabranio da čovjek prodaje na prodaju svog brata, ili da nabacuje cijenu na cijenu koju je spomenuo njegov brat, ili da prosi na prošnju svog brata. Tako što to obrazlaže kidanjem međusobnih odnosa, kao što je to obrazložio riječima: ″Neće se udati žena na tetku (po ocu), niti na tetku (po majci), jer ako to učinite pokidat ćete rodbinske veze.″[1] Jer iako se u ovom primjeru obrazloženje ističe više nego što je to slučaj u prvom primjeru. A to je zato što se u njemu ne očituje odgovarajući opis zabrane osim ovaj.

Najveći poseban dokaz obrazloženja i njemu sličnoga u riječima ljudi je da kaže: ″Ne daji tom siromahu, jer je on novotar.″ Zatim da od njega prosi drugi siromah novotar a on kaže: ″Ne daji mu.″ A možda je taj siromah njegov neprijatelj, da li će se propis obrazložiti novotarijom, ili će se sumnjati? Jer postoji mogućnost da je obrazloženje neprijateljstvo.

Ali ako vidimo da je zakonodavac odredio propis i vidimo u njemu odgovarajući opis, ako zakonodavac ne navede to obrazloženje, niti obrazloži njemu slične propise na drugom mjestu, onda je to čudni podesni opis. Jer mu nema sličnog primjera u šerijatu niti je govor šerijata ukazao ili naveo na njega.

Prva skupina je dozvolila njegovo slijeđenje, dok su druge dvije skupine to odbile. Ovo je spoznaja obrazloženja zakonodavca sa našim razumima bez ukazivanja od njega. Kao što je slučaj sa onim prije njega u spoznaji obrazloženja sa istom analogijom u odnosu na njegov govor. Prvi je spoznaja obrazloženja sa istim njegovim govorom.

[1] Mutefekun alejhi u hadisu od Ebu Hurejre ؓ riječima: ”Nemojte spajati između žene i njene tetke po ocu niti između žene i njene tetke po majci.” Ovaj hadis se takođe prenosi različitim verzijama i lancima od Ebu Hurejre kao što se prenosi od skupine ashaba od kojih su Džabir b. Abdullah, Abdullah b. Abbas, Ibn Amr, Ebu Seid, Ibn Omer – radijjallahu anhum – a sve hadise je naveo šejh Albani u Irvau 6. dio, str. 290.

Pored toga moguće je znati obrazloženje određenog propisa sa strpljenjem i drugim pokazateljima.

Ako se potvrde ovi dijelovi naše pitanje će u pogledu obrazloženja biti na jednom mjestu a u pogledu utjecaja na drugom.

A to je da je Allahov Poslanik ﷺ zabranio da se izdvajaju posebne prilike ili mjesta za namaz, ali je dozvolio ako se ne radi o nekom posebnom obliku.

Muslim u svom Sahihu od Ebu Hurejre prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ″Nemojte izdvajti noć petka sa noćnim namazom u odnosu na druge noći. I nemojte idzvajati petak postom u odnosu na druge dane, osim ako nije uobičajeni post nekog od vas kojeg posti.″[1]

U obadva Sahiha se od Ebu Hurejre prenosi da je rekao: ″Čuo sam Allahovog Poslanika ﷺ da kaže: ″Neka niko od vas ne posti petkom osim sa danom prije ili poslije njega.″ Ovo je Buharina verzija.[2]

Buharija bilježi o Džuvejriji kćeri Harisovoj da je Allahov Poslanik ﷺ ušao kod nje u petak, a ona je postila pa je rekao: ″Jesi li postila jučer?″ Kaže: ″Ne.″ Kaže: ″Hoćeš li postiti sutra?″ Kaže: ″Ne.″ Kaže: ″Onda se iftari.″

U obadva Sahiha od Muhammeda b. Ubada b. Džafera se prenosi da je rekao: ″Pitao sa Džabira b. Abdullaha, dok je obilazio oko Kabe: ″Da li je Allahov Poslanik ﷺ zabranio da se posti petkom?″ Kaže: ″Da, tako mi Gospodara ove kuće.″ Ovo je Muslimova verzija.[3]

Od Ibn Abbasa se prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ″Nemojte postiti petak izdvojeno.″ Bilježi ga Ahmed.[4]

[1] Sahih Muslim br. 148.
[2] Sahih Buhari br. 1985, Feth, i Sahih Muslim br. 1144.
[3] Sahih Buhari br. 1984, Feth, i Sahih Muslim br. 1143.
[4] U Musnedu 1.dio, str. 288.

Slično tome je ono što je navedeno u Sahihima od Ebu Hurejre da je Vjerovjesnk ﷺ rekao: ″Neka niko ne posti dan ili dva prije Ramazana, osim ako je čovjek do tada postio pa neka posti i taj dan.″[1] Verzija je Buharina. Tj. ako mu je običaj da posti.

Dokazna strana je u tome da je Zakonodavac podijelio dane u pogledu posta na tri skupine:

Skupina koju je odredio šerijat postom kao vadžib poput Ramazana, ili mustehab kao što je dan Arefata ili Ašure.

Skupina koju je zabranio da se uopće posti kao što su dani bajrama.

I skupina koju je zabranio da se izdvaja poput petka i zadnjeg dana Šabana.

Tako da ova vrsta ako se posti sa drugim danima neće biti pokuđena, ali ako se izdvoji sa djelom bit će zabranjeno, bez obzira da li postač imao namjeru da ga izdvoji sa postom ili bez namjere. Kao i bez obzira da li bio ubjeđen da je to pravilnije ili ne.

Poznato je da nema štete u postu ovog dana sa njegovim izdvajanjem mimo ostalih dana bio bi zabranjen poput posta u bajramima ili bi ne bi bio spriječen poput dana Arefata. Ta šteta se ne nalazi u drugim vremenima, jer u zabrani radi njegovog izvdvajanja ne bi bilo koristi.

Pokazalo se da se šteta nazire u izdvojenosti u kojoj nema šta da se izdvoji, kao i to da se osjeća u Poslanikovim ﷺ riječima. Jer samo djelo može da bude zabranjeno ili naređeno, i može da sadrži mudrost zabrane ili naredbe, kao što je u riječima: ″Razlikujte se od mušrika.″

Tako da riječi zabrane o izdvajanju vremena sa postom ili namazom nalaže da je šteta nastala iz samog izdvajanja. Ako je petak vrijedan dan, i poželjno je u njemu klanjati, upućivati dove, zikriti, učiti Kur'an, čistiti se, mirisati i ukrašavati, što nije poželjno u drugim danima, možda će to biti razlog da neko pomisli da je u njemu bolje postiti nego u drugim danima. Pa će se vjerovati da je

[1] Bilježi ga Buharija u Sahihu br. 1914, Muslim u svom Sahihu br. 148.

noćni namaz u njegovoj noći poput posta u njegovom danu, tj. da ima prednost u odnosu na klanjanje noćnog namaz a u odnosu na druge noći. Tako da je Vjerovjesnik ﷺ zabranio da se izdvaja kako bi se otklonula ova šteta koja ne nastaje osim radi izdvajanja.

Isto tako je i sa dočekivanjem prvih dana Ramazana, misleći da je u tome vrijednost, zbog sigurnosti posta, dok u stvari nema vrijednosti u šerijatu, tako da je Vjerovjesnik ﷺ zabranio da se dočekuje na ovakav način.

Ovo značenje je prisutno u našem pitanju. Jer ljudi izdvajaju ove periode zato što smatraju da u njima ima vrijednosti. Jer ako se jedno vrijeme izdvoji sa postom ili namazom čemu se pridoda ubjeđenje o njegovoj vrijednosti, u čemu nema vrijednosti, zabranit će se izdvajanje. A neće se nešto izdvojiti osim ako ne postoji ubjeđenje o njegovoj posebnosti.

Ko kaže da su namaz i post u ovim danima i noćima poput drugih, ovo je moje ubjeđenje i radi toga ja ih izdvajam, uzrok njegovom postupku može biti slijeđenje nekoga drugog, ili radi samog slijeđenja običaja, ili iz bojazni da bude ukoren i sličnih razloga. Jer u protivnom on je lažov. Zato što onaj ko poziva na ovakvo djelo ne može biti a da se ne radi o nepravilnom ubjeđenju ili iz nekog drugog razloga koji nije vjerskog tipa, a to je ubjeđenje zablude.

Mi sigurno znamo da Poslanik ﷺ, ashabi i svi imami nisu spominali ništa od vrijednosti ovog dana. Ne o vrijednosti posta u njemu niti o vrijednostima njegovog noćnog namaza, niti jednim slovom. Te da je hadis koji se tome navodi podmetnut, i da se to u islamu nanovo pojavilo u četvrtom vijeku po hidžri.

Nije dozvoljeno – u ovom slučaju – da ona ima neku vrijednost. Jer tu vrijednost nije poznavao Poslanik ﷺ, niti ashabi niti tabiini a ni imami, što znači da ni mi ne možemo znati da u vjeri kojom se približavamo Allahu ﷻ ono što nije znao Vjerovjesnik ﷺ niti njegovi ashabi, tabiini i ostali imami. Jer da su znali, nemoguće je da su znali pored njihovog podsticanja na dobra djela, i podučavanja morala i savjetovanja, da nikoga ne poduče ovoj vrijednosti. Niti da neko od njih požuri ka tome.

Ako ova vrijednost na koju se pozivaju nužno povlači za sobom da je nije poznavao Poslanik niti najbolja generacija u jednom dijelu vjere, ili da su to sakrili i izostavili ono što nalaže njihov šerijat i običaj, da to ne kriju i zapostavljaju, svaka od obaveznih stvari je nemoguća, zbog šerijata ili zbog običaja zajedno sa šerijatom. Onda će se spoznati nepostojanje onoga na što se želi ukazati a to je vrijednost onoga na što se poziva.

Zatim ovaj novotarski čin nalaže nepravilno ubjeđenje tj. zabludu u vjeri ili očitovanja vjere nekom drugom mimo Allaha, ili krašenjem iskvarenim ubjeđenjima i ispoljavanjem vjere nekom drugom mimo Allaha, što nije dozvoljeno.

Ove novotarije nalažu sigurno i očito da se čini ono što nije dozvoljeno. Najmanje stanje onoga što se nalaže, ako se ne radi o haramu, da bude pokuđeno. Ovo značenje će se naći u svim izmišljenim novotarijama.

Zatim ovo ubjeđenje prate određena stanja u srcu, od veličanja, čuđenja za stanja koja su takođe neispravna i koja nisu od Allahove vjere.

Ako pretpostavio da je čovjek rekao: "Ja ne smatram da postoji neka vrijednost." Ali sa robovanjem ne može da ukloni stanje iz svog srca od veličanja i čuđenja, jer veličanje i čuđenje neće poteći osim iz osjećaja koji su od vrste ubjeđenja. Jer ako bi mu se učinilo ili posumnja da je ova stvar nužna, onda je duša očišćena od osjećaja vrijednosti nečega odbit će da to veliča, ali moguće je da se u njemu dese suprotni osjećaji.

Jer on po svom ubjeđenju zna da se radi o novotariji, ukazuje na to da ga ne veliča, ili po pitanju osjećaja o onome što se o tome prenosi, ili zato što to čine ljudi, ili zato što su to učinili taj i taj, ili zbog toga što mu se u tome pokazalo od koristi, pa on ga čini i veliča.

Zato znaš da činjenje ovih novotarija suprotira obaveznim ubjeđenjima, suprostavljajući se poslanicima u onome sa čime su došli od Allaha. Kao i to da u srce usađuju licemjerstvo, makar to licemjerstvo bilo neznatno malo.

Isto tako je sa ljudima koji su veličali Ebu Džehla, ili Abdullaha b. Ubejja b. Selula, zbog njegovog vodstva, imetka i njegovog lijepog odnosa prema njima, ili njegove vlasti nad njima. Pa ako ga Poslanik pokudi i pojasni njegov nedostatak ili naredi njegovo ponižavanje ili ubistvo, onaj čiji iman nije iskren, u njegovom srcu će ostati borba između pokornosti Poslaniku koju slijedi ispravno ubjeđenje i slijeđenja onoga što je u njegovoj duši od stanja koje slijedi lažnim pretpostavkama.

Ko razmisli o ovome spoznat će šta je u srži novotarija od otrova koji slabe iman.

Zbog toga je rečeno da su novotarije uzete iz kufra.

Ovo sam značenje naveo u svemu onome što je zabranjeno šerijatom od različitih vrsta ibadeta koji nemaju posebnu vrijednost u šerijatu, ako je u opće dozvoljeno da se pomisli da postoji posebna vrijednost, kao što je namaz kod kaburova, ili klanje kurbana kod kipova i sličnih postupaka, makar činioc nemao namjeru za traganjem posebne vrijednosti u svemu tome. Ali samo djelo može biti pretpostavka za posebnu vrijednost, isto kao što je potvrđivanje šerijatke vrijednosti cilj, tako da je uzdizanje vrijednosti koja nije šerijatska takođe ciljana stvar.

Ako se kaže da se tome suprotira to što su ove periode, naprimjer, obilježili učeni, ugledni i istinoljubivi i oni mimo njih, te da se u njima nalazi korist koju mu'min osjeti u srcu i van srca. Kao što je čistoća i mehkoća srca, ili osjećaj nestajanja grijeha, ili odazivanja na njegove dove i sličnih stvari, pored toga što se tome dodaju opći pojmovi koji ukazuju na vrijednost namaza i posta. Kao što Uzvišeni kaže:

"Vidje li ti onoga koji brani robu da molitvu obavi?" (Sura El-Aleq, 9 -10)

Ili kada navode riječi Allahovog Poslanika ﷺ: "Namaz je svijetlost."[1] I slično tome.

[1] Ovo je potvrđeno u hadisu kojeg bilježi Muslim u svom Sahihu i drugi od Ebu Malika Eš'arija kao merfua predaju: "Čistoća je dio imana, zahvala Allahu ispunjava vagu, zahvala i veličanje Allaha ispunjavaju ono što je između nebesa i Zemlje, a namaz je

Mi kažemo da nema sumnje da onaj ko ovo učini zbog tumačenja ili kao mudžtehid ili onaj ko ga slijedi, da ima nagradu zbog njegove lijepe namjere, i zbog djela u onome što je u njemu propisano. A ono što je u tom djelu od novotarije bit će mu oprošteno, ako je on u svom idžtihadu ili slijeđenju od onih koji su opravdani. A ono što se u njima spominje od koristi je zbog toga što u sebi sadrže vrste propisanih stvari, kao što je post, zikr, učenje Kur'ana, rukua i sedžde, ili zbog lijepe namjere u ibadetu Allahu, u pokornosti Njemu i upućivanja dove. A ono što se u njemu nađe od pokuđenoga i nestane onoga što ga nalaže sa Allahovim oprostom zbog idžtihada ovog čovjeka ili zbog njegovog slijeđenja. Ovo značenje je potvrđeno u svemu što se spominje od koristi u pojedinim pokuđenim novotarijama.

Ali ovo ne spriječava da budu pokuđene i da budu spriječavane, te da budu zamijenjene onim što je propisano i u čemu nema novotarije. Kao i oni koji su dodali ezan kod bajrama su isti. Čak jevreji i kršćani u svojim ibadetima pronalaze koristi. A to je što njihov ibadet mora sadržavati nešto od vrste propisanog, kao i to da njihov govor mora sadržavati nešto od istine zbog ostavštine koju su naslijedili od vjerovjesnika. Ali, i pored toga, to nam ne nalaže da činimo ibadet poput njih ili da se prenosi njihov govor. Jer sve novotarije moraju sadržavati u sebi prevladavajuće zlo u odnosu prema onome što je u njemu dobro. Jer da je dobro prevladavujeće šerijat ga ne bi zapostavio.

Mi time što je novotarija koristimo za dokaz da je njen grijeh veći od njene koristi. I to je razlog zabrane.

Kažem da se njen grijeh može otklonuti od pojedinih osoba zbog idžtihada ili sličnog, kao što se može otklonuti naziv kamate ili nakišeljenog grožđa oko kojih postoji razilaženje među mudžtehidima od selefa. Ali pored toga je potrebno pojasniti njeno stanje, te da se ne slijedi onaj koji ga dozvoljava, te da se pored

svjetlost, sadaka je dokaz, sabur je sjaj, Kur'an je dokaz tebi ili protiv tebe. Svi ljudi će osvanuti pa će trgovati za svojim dušama, pa će ih ili osloboditi ili uništiti.” Sahih Muslim br. 223.

toga ne zanese od traženja znanja koje će mu pojasniti njenu suštinu.

Ovo je dovoljan dokaz za pojašnjenje da novotarije sadrže u sebi akaidsku štetu ili da se suprostavi onome sa čime je došao Allahov Poslanik ﷺ, te da ono što je u njoj od koristi jeste nadvladano i ne koristi ničemu sa čime bo se moglo suprostaviti.

Zatim će se radi pojašnjenja reći ako je učine ljudi među uglednima, ili ako je izostave ljudi u vremenu ovih ubjeđeni da je pokuđena i da je ti ljudi negiraju ili odbiju. A ovi koji su je zapostavili ili odbili, ako nisu vrijedniji od njih, sigurno nisu ništa manje vrijedni od ovih. Iako bi se smatrali manje vrijednim od njih. Što znači da su se oko nje razišli pretpostavljeni, zbog čega će se vratiti Allahovom Poslaniku ﷺ, a Allahova Knjiga i sunnet Njegovog poslanika su na strani onog koji je smatra pokuđenom a ne na strani onih koji je dozvoljavaju.

Zatim svi oni među prethodnicima koji su bili vrijedniji od onih koji su došli poslije njih su na strani onih koji se klone i koji negiraju ove novotarije.

Što se tiče onoga što je u njoj korisno njemu se suprostavlja ono što je od prevladavajuće štete u toj novotariji.

Od njih sa onim što je prethodilo među akaidskim i trenutačnim štetnim posljedicama – je to da ih srca slatko prihvataju i zadovoljavaju se sa njima na račun mnogih suneta. Tako da onaj ko čini ovu novotariju kao da čini ibadet, a farzove i sunete obavlja kao da su običaj ili obični posao. Ovo je suprotno vjeri, tako što će ga mimoići ono što je u farzovima i sunetima od oprosta, milosti, blagosti, čistoće i skrušenosti, odgovora na dove ili slasti prizivanja i mnogih drugih koristi. Ali ako ga ne mimoiđe sve ovo onda će ga barem mimoići savršenstvo.

Od njih je i to što je poznato da će dobro postati zlim a zlo dobrim, i svega onoga što se nadograđuje na to od nepoznavanja većine ljudi vjere poslanika, te da će se raširiti usjevi pagana.

Od njih je to što sadrže razne vrste šerijatom pokuđenih stvari. Kao što je odgađanje iftara, ili obavljanja jacije u kasne

časove bez prisustva srca, ili da se požuruje sa njom, ili da se čini sedžda poslije selama iako se ne radi o sehvi sedždi. Ili različite vrste zikra bez ograničenja i koje nemaju svoje osnove. I mnoge druge štetne stvari koje možda da ne znaju osim oni čiji je razum osvijetljen a njegov put sačuvan.

Od njih su preuzimanje loših navika i preobražaj od konopca slijeđenja, te zapostavljanje ponašanja Pravog puta. Jer u duši postoji neka vrsta oholosti, tako da voli izaći iz domena robovanja i slijeđenja shodno mogućnostima, kao što je Ebu Osman Nisjaburi – rahimehullah – rekao: "Niko nije izostavio ništa od sunneta osim oholosti svoje duše." Zatim to postaje sumnjom za druge promjene. Tako da se srce otrgne od suštine slijeđenja Poslanika a u njemu se pojavi oholost i slabost imana što mu uništi vjeru, ili pak nazire, a oni misle da čine dobro.

Od njih je ono što je prethodilo o spomenu praznika kitabija od štetnih posljedica koje se nalaze u obadvije vrste novotarija: vrsta u kojoj je nešto od poređenja i druga vrsta u kojoj nema poređenja.

Ali govor o pokuđenosti novotarija nije bio namjeren da se o njemu govori ovdje nego na drugom mjestu tako da nismo htjeli da oduljimo u govoru o njemu nego samo da navedemo neke od tih perioda.

POGLAVLJE

Prethodilo je da smo rekli kako praznik može biti naziv za samo mjesto, ili za vrijeme ili pak za okupljanje.

U ova tri pojma je uvedeno nešto od novotarija.

Što se tiče vremena njega su tri vrste, a u njih ulaze neke od novotarskih praznika vezanih za mjesta i postupke.

Jedan od njih je dan koji šerijat nikada nije veličao, niti mu je bilo spomena u vremenu selefa, niti u njemu ima nešto što bi ga činilo takvim za veličanje. Kao što je prvi četvrtak u Redžepu.[1] Kao i ta noć petka koja se naziva 'lejletu regaib' (noć želja). Veličanje ovog dana i ove noći se desilo u islamu nakon četvrtog stoljeća po hidžri. O tome se prenosi podmetnut hadis[2] oko čega su se složili svi učenjaci i koji sadrži u sebi vrijednosti posta tog dana, te obavljanje namaza kojeg neznalice nazivaju 'salatu regaib'. Ovo je naveo neko od posljednih generacija među prijateljima i drugim.

Ono što je ispravno i na čemu su povjerljivi učenjaci jeste da je zabranjeno odvajati ovaj dan sa postom, ili da se obavlja ovaj novotarski namaz. I sve ono što je od veličanja ovog dana kao što je priprema hrane, pokazivanja ukrasa i sličnih stvari. Tako da ovaj dan bude poput ostalih dana i da se ne izdvaja ničim posebnim u osnovi.

Ili drugi dan u sredini Redžepa u kojem se klanja namaz po imenu Ummu Davud. Veličanje ovog dana nema osnove u šerijatu.

Druga vrsta je ono u čemu se desilo nešto kao što se dešava i drugim danima bez a da se taj dan uzme za određeni period. Njega selefi nisu veličali kao što je osamnaesti od Zul Hidžeta, u kojem je Allahov Poslanik ﷺ održao hutbu u Gadir Homu kada se vraćao sa oprosnog hadža. Allahov Poslanik ﷺ je u njemu održao hutbu, u kojoj je naredio slijeđenje Allahove Knjige, i u kojoj je naredio

[1] Hafiz Ibn Hadžer – rahimehullah – je napisao knjigu o postu u Redžepu koju je nazvao Pojašenjenje čudnoga o onome što je navedeno o vrijednostima Redžepa, tako da je naveo da ne postoji ni jedan vjerodostojan hadis.

[2] Pogledaj Pojašnjenje čudnoga.

dobročinstvo prema njegovoj porodici. Kao što to bilježi Muslim u Sahihu od Zejda b. Erkama ﷺ.[1]

Neki sljedbenici strasti su dodali u tome tako da su mislili da je Allahov Poslanik ﷺ oporučio Aliji ﷺ hilafet na očit način nakon što ga je posadio na uzdignuto mjesto na prostirku. Zatim su naveli lažan govor i djela a nužno je znano da ništa od toga nije ispravno. Zatim su ustvrdili da su se ashabi dogovorili da sakriju ovu oporuku, otmu ono što je oporučeno od njegovog prava, tako da su počinili grijeh i kufr, osim pojedinih osoba.

Običaj na kojem je Allah stvorio Ademove sinove, pored onogana čemu su ljudi bivali od emaneta i vjerovanja, i ono što im je naložio njihov šerijat u pojašnjenju istine, nalaže ubjedljivo znanje da se ovako nešto ne može prikriti.

Ovdje se nema za cilj govoriti o pitanju imameta, nego je cilj dokazati da je uzimanje ovog dana za praznik novotarija bez osnove. A među selefima, nit među Poslanikovom porodicom, niti među nekim drugima nije bilo obilježavanja ovog dana, čime su se uveli različiti postupci po tom pitanju. Jer su praznici propisi od šerijata, tako da se u njima mora slijediti a ne novotarije uvoditi. Poslanik ﷺ ima hutbe, preporuke i događaje u različitim danima, kao što je dan Bedra, Hunejna, Hendeka, oslobađanja Mekke, vrijeme njegove hidžre, njegov ulazak u Medinu. On ima brojne hutbe, u kojima navodi pravila vjere. Ali u njima nigdje ne stoji da je potrebno te dane uzeti za praznike. Ovako nešto čine kršćani koji slične dane i događaje koji su se desili Isau ﷺ uzimaju za praznike, ili jevreji. Praznik je od šerijata, ono što je Allah propisao to se slijedi, a ako nije onda se u vjeru neće uvoditi ono što nije od nje.

Također što su pojedinci uveli od novotarija kako bi pridobili naklonost kršćana u pogledu Isaovog ﷺ rođendana, ili iz ljubavi prema Vjerovjesniku ﷺ veličajući ga na taj način. Allah ﷻ će ih nagraditi za njihovu ljubav i idžtihad ali ne i za novotariju, tako što će Poslanikov ﷺ dan rođenja uzimati za praznik i pored toga što se

[1] Pogledaj Sahih Muslim br. 2408.

ljudi razilaze u pogledu dana njegovog rođenja. Ovako nešto nisu činili selefi, iako je za to postojao razlog i za što nije postojala prepreka. Da se radilo o potpunom dobru ili bar pervladavajućem dobru, selefi bi bili preči od nas da ga učine. Oni su više voljeli i poštovali Poslanika ﷺ od nas, i oni su davali veću pažnju činenju dobra. Ali potpuna ljubav prema njemu je u njegovom slijeđenju, pokornosti i izvršavanju njegovih naredbi, oživljavanju njegovog sunneta, u očitom i skrivenom smislu, i širenju onoga sa čime je poslan, te u borbi za to srcem, rukom i jezikom. Ovo je put prethodnika i prvaka među muhadžirima i ensarijama, i onima koji su ih slijedili u dobročinstvu. Ali većinu onih koji posvećuju pažnju ovim novotarijama, pored onoga što imaju od lijepih namjera i zbog njihovog idžtihada za koji im se nada da će biti nagrađeni, vidjet ćeš ih kako su tromi u pogledu Poslanikovih naredbi u onome što im je naređeno od aktivnosti. Oni su poput onih koji ukrašavaju Kur'an ali ga ne čitaju. Ili ga čitaju ali ga ne slijede. Ili poput onih koji ukrašavaju džamiju ali ne klanjaju u njoj. Ili da u njoj klanja ali rijetko. Ili poput onog koji kupuje ukrašene tespihe i sedžade. I mnoge druge vrste očiglednih ukrasa koji nisu propisani, što uglavnom biva propraćeno pretvaranjem, ohološću, i zabavljanjem u odnosu na ono što je propisano i čime biva uništeno stanje onoga ko se tome posveti. Kao što je došlo u hadisu: ”Neće se pogoršati stanje jednog naroda a da neće ukrasiti svoje džamije.”

Znaj da ova djela imaju u sebi dobra zbog toga što sadržavaju vrste propisanih stvari, dok s druge strane u njima se nalazi zlo novotarija i drugih stvari. Tako da je to djelo samo po sebi zlo zbog odstupanja od vjere u cjelosti, kao što je stanje munafika i fasika.

Ovim je iskušan veći dio ummeta u posljednjem vremenu, na tebi je da se držiš dva edeba:

Jedan je da posvetiš pažnju očuvanju pridržavanja sunneta, u javnosti i tajnosti, u pogledu tebe i svih onih koji ti se pokoravaju. Zato podrži dobro a spriječi zlo.

Drugi je da pozivaš ljude u sunnet shodno mogućnostima. Pa ako vidiš ko čini ovo i ne kloni ga se osim da čini gore od njega, onda nemoj pozivati na ostavljanje zla na gori način od njega ili propuštanjem vadžiba, menduba čije je ostavljanje štetnije od činjenja ovog mekruha. Ali ako se u novotariji nađe neka vrsta dobra, pa se zamijeni sa dobrom koje je propisano shodno mogućnosti. Jer duše neće zapostaviti nešto osim ako im se ne dadne zamjena. I nije potrebno da neko ostavi dobro osim da ga zamijeni sa drugim ili boljim od njega. Isto kao što su ovi novotari pokuđeni radi činjenja ovih novotarija isto tako oni koji ostavljaju sunnete se pokuđeni, jer neki od njih su opći vadžibi. Neki su vadžibi ograničenog smisla, kao što nafila namaz nije vadžib, ali onaj ko želi da ga obavi na njemu je vadžib da izvrši njene ruknove. Ili kao što je vadžib onome ko počini grijehe da se otkupi, nadoknadi, pokaje i učini dobra djela koja brišu loša. Ili ono što je vadžib imamu, ili sudiji, ili muftiji, ili namjesniku od prava. Ili ono što je vadžib tragačima za znanjem. Ili nafile među ibadetima od različitih prava.

Od njih su one koje su pokuđene da budu uvijek izostavljane.

Od njih je ono što je mekruh da bude propušteno i što je vadžib da ga učine imami mimo ostalih ljudi. Dok je običnim masama vadžib da se nauče tome i da pozivaju u njih.

Tako da ćeš većinu onih koji čine novotarije u ibadetima vidjeti kako su zakazali po pitanju izvršavanja sunneta u tome ili da naređuju isto.

Možda je njihovo stanje gore od stanja onog koji učini nešto od tih običaja koji sadrže oblike pokuđenosti, čak što više vjera je naređivanje dobra i spriječavanje zla. I ni jedan neće uspjeti osim sa onim koji ga čini, jer ne spriječava zlo niti naređuje dobro koje bi ga zadovoljilo. Kao što će obožavati Allaha a spriječavati da se obožava nešto mimo Njega.

Znači da je glavna stvar 'la ilahe illallah' (nema drugog božanstva koje uistinu zaslužuje ibadet osim Allaha), a duše su stvorene da čine ne da izostavljaju, ali su izostavljane vidjeli ciljem

radi nekog drugog, pa ako se ne zabave dobim djelima jer u protivnom se će klonuti loših djela ili onih koja su manjkava. Ali pošto je u štetnim djelima bilo onoga što uništava dobra djela bila su spriječena kako bi se sačuvalo dobro djelo.

Tako da veličanje mevluda i uzimanje istoga za proslavu ili određeni period, moguće je da ga neki ljudi obilježavaju, te da u tome ima veliku nagradu, zbog lijepe namjere, i zbog poštivanja Allahovog Poslanika ﷺ, kao što sam ti to naveo da pojedini ljudi čine dobro ono što bi čvrsti vjernik smatrao lošim. Zato je Imamu Ahmedu rečeno o nekim emirima da su pojedinci među njima potrošili za mushaf i po hiljadu dinara, pa je rekao: "Pustite ga, to je najbolje u šta je potrošeno zlato." Ili tako nešto.

Pored toga što je u njegovom mezhebu pokuđeno ukrašavati mushaf, neki od prijatelja su ovo tumačili da je to potrošio u obnavljanju papira i rukopisa.

Ovo nije Ahmedova namjera, nego je htio ukazati da u ovom djelu ima koristi, kao i štete zbog koje je pokuđeno.

A ovi ako to nisu činili radi toga u protivnom oni se navikavaju na štetu u kojoj nema koristi, kao da naprimjer potroši novac na knjigu razvrata, ili kao što su zabavne ili poetične knjige, ili knjige mudrosti perzijanaca i rimljana.

Zato se posveti suštini vjere, i pogledaj šta sadrži od djela i šerijatskih koristi i šteta, kako bi razlikovao potrebno od stupnjeva dobra i stupnjeva zla, te kako bi dao prednost bitnijem kod suprotiranja jednog nasproti drugog. Ovo je uistinu suština djela sa kojima su došli poslanici, jer je razlikovanje između roda dobra i roda zla, roda dokaza i nedokaza, mnogo otežano. Što se tiče stupnjeva dobra i zla i stupnjeva dokaza, kako bi dao prednost kod podudaranja spoznaj bolje dobro pa pozivaj u njega, a spriječaji gore od dva zla i daji prednost jačem dokazu, jer to su odabranici među učenjacima ove vjere, tako da postoje tri stupnja.

Jedan je propisano dobro djelo u kojem nema pokuđenosti.

Drugi je dobro djelo u pojedinim svojim oblicima ili pak većini, možda zbog dobre namjere, ili zbog toga što sadrži u sebi nešto od vrsta propisanog.

Treći je ono što u osnovi nema dobra, možda zbog općeg izostavljanja djela, ili zbog toga što se radi o pukom štetnom djelu.

Što se tiče prvoga to je sunnet Allahovog Poslanika ﷺ, očiti i skriveni, riječi i djela, u naučnim i praktičnim stvarima općenito. Ovo je ono što se mora naučiti, podučavati i naređivati, i primjenjivanje shodno razlozima šerijata od obaveznosti ili poželjnosti.

Pevladavajuće po pitanju ove vrste jeste da su to djela prethodnika i prvaka među muhadžirima i ensarijama i onima koji su ih slijedili u dobročinstvu.

To se tiče trećeg stupnja, njega je veoma mnogo u tarikatima posljednjih generacija koji se pripisuju nauci i ibadetu, kao i među običnim ljudima. Ovi su bolji od onih koji ne čine niti propisana niti ne propisana djela, ili od onih koji čine djela zabranjene vrste, kao što je kufr, laž, prevara i neznanje. Pod ovim se svrstavaju mnoge vrste.

To je da onaj ko se bude činio pobožnim kroz ove ibadete koji sadržavaju neku vrstu pokuđenog, kao što je neprekidni post (dano-noćno), ili od ostavljanja neke vrste strasti i sličnog, ili sa namjerom oživljavanja noći koje nemaju svoju posebnost, kao što je prva noć u mjesecu Redžepu i slično tome. Možda je njegovo stanje bolje od onog koji ljenčari i koji ne daje pažnju obožavanju i pokornosti Allahu, čak većina onih koji nedaju pažnju vrsti ibadeta Allahu, od korisne nauke, dobrih djela, ili u jednom od ova dva, ne vole ih, niti ih žele, ali im se to neomogućava u propisanom. Tako da oni troše svoju snagu u ove stvari. Oni sa svojim stanjima negiraju propisano i ne propisano, a sa svojim riječima nemogu osim da negiraju nepropisano.

Pored toga mu'min zna za dobro i negira zlo i njega ne sprečava to što se sa njim slažu pojedini munafici očitujući u

stvarima tog dobra, sprečavanje tog zla, niti mu smeta suprotiranje pojedinih učenjaka mu'mina.

Ove i slične stvari je potrebno upoznavati i raditi po njima.

Treća vrsta je ono što je poštovano u šerijatu kao dan Ašure, dan Arefata, bajrami, zadnih deset noći od ramazana, prvih deset dana od Zul Hidžeta, petkova noć i dan, prvih deset dana Muharrema i slični vrijedni periodi ovima. U ovoj vrsti se unosi nešto novo što se opet smatra vrijednim i ono što slijedi tome postaje zlom koje se spriječava. Primjer je ono što se dešava od strane sljedbenika strasti na dan Ašure od nadmetanja u podnošenju žeđi, tugovanju, okupljanju i drugim novotarskim postupcima koje Allah ﷻ niti Njegov Poslanik ﷺ nisu naredili niti bilo ko od selefa, niti neko od Poslanikove ﷺ porodice ili bilo koga drugog. Ali kada je Allah ﷻ počastio jednog od Vjerovjesnikovih unuka, uglednikom među omladinom u Džennetu, i skupinu od Poslanikove ﷺ porodice da bude ubijen rukama zlikovaca koje je Allah ﷻ ponizio. Ova nedaća se kod muslimana morala prihvatiti kao i ostale nedaće od vraćanja na propisano. Ali su neki novotari u ovom danu uveli suprotno onome što je Allah ﷻ naredio kod nedaća, a tome su dodali laži i potvore o nedužnim ashabima od Husejnove smutnje i drugih stvari koje mrzi Allah ﷻ i Njegov Poslanik. Od Fatime kćeri Husejnove od njenog oca Husejna b. Alija radijjallahu anhum – se prenosi da je rekao: "Allahov Poslanik ﷺ kaže: "Onaj ko bude pogođen sa nedaćom pa se sjeti tog događaja makar i zastario Allah će mu upisati nagradu kao na dan kada je pogođen tom nedaćom." Bilježe ga Imam Ahmed i Ibn Madže.[1]

Pogledaj kako prenosi ovakav hadis Husejn b. Ali - radijjallahu anhuma – a od njega njegova kćerka koja je prisustvovala njegoovm ubistvu.

Međutim uzimanje sličnih dana u kojima se desila nedaća za dane žalosti to nije od vjere muslimana, čak je to bliže paganskoj

[1] Ahmedov Musned prvio dio str. 201. Sunnen Ibn Madže br. 1600. u njemu se nalazi Hišam b. Zijad njegovi hadisi se ne uzimaju tako da je hadis veoma slab, Pogledaj Daif Džami'a br. 5434.

vjeri. Zatim oni su propustili time ono što je od koristi u postu tog dana.

Neki ljudi su u njemu uveli nove stvari oslanjajući se na podmetnute hadise koji nemaju osnove kao što su vrijednsoti kupanja u tom danu upotrebe surme ili rukovanja. Ove slične stvari su novotarije, i sve su pokuđene a ono što je poželjno jeste njegov post.

O davanju oduška u tom danu naspram svoje porodice se prenose poznate predaje od kojih je najjača ona od Ibrahima b. Muhammeda b. Munteširа od njegovog oca da je rekao: ″Do nas je doprlo da onaj ko na dan Ašure pruži svojoj porodici izobilje da će mu Allah tokom čitave godine pružiti izobilje.″[1] Od njega ga bilježi Ibn Ujjejneova predaja je isprekidanog lanca i nezna se koju je rekao. Ali najviše liči da je podmetnuto kada se pojavila pristrasnost između nasibija i šija. Oni su dan Ašure ubrojali u dan tuge tako da su o tome podmetnuli različite predaje koje govore o izobilju u njemu uzimajući ga za praznik a obadva su lažni.

U Muslimovom Sahihu se bilježi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ″U Sekifu će biti lažov i nitkov.″[2] Lažov je bio Muhtar b. Ebu Ubejd.[3] On se zasićavao pričom kako pomaže Husejna zatim je objelodanio svoju laž i izmišljotinu o Allahu. U tome je bio Hadžadž b. Jusuf, koji je bio sklon protivljenju Aliji i njegovoj skupini, a on je bio nitkov.[4]

Među njima su novotarije i zabluda, kao što je i u ovim novotarija i zabluda, iako su šije gore po pitanju laži i u težem stanju.

Ali nikome nije dozvoljeno da nešto mijenja od šerijata radi pojedinca, ili da se na dan Ašure iskazuje radost i veselje, ili da se

[1] Autor rahimehullahu teala – u Velikim fetvama 25 dio str. 300: ″Hadis je podmetnut i lažan″.
[2] Sahih Muslim br. 2545 u hadisu od Esme kćeri Ebu Bekrove – radijjallahu anhuma.
[3] Pogledaj, naveo ga je u Bidaje ve nihaje od Ibn Kesira, 8. dio, str. 289 – 292.
[4] Mubir je nitkov ili onaj koji uništava. Hadžadž je nazvan ovim imenom zbog mnogobrojnih ubistava kao što je u Muhtar sahihu.

troši u izobilju jer su to na novo uvedene novotarije suprotno od šija. O tome su podmetnuti lažni hadisi o vrijednostima kupanja ili stavljanja surme na oči i drugih stvari. Neke od tih predaja su pojedinci ocjenili vjerdostojnima kao što je Ibn Nasir ali u stvarnosti one nisu vjerodostojne. Nego su ih prenijeli ljudi koji su ih smatrali vjerodostojnima, pa su ih primjenili u praksi nepoznavajući njihovu laž, ovo je slično tome.

Možda će razlog zastranjivanja u veličanju ovog dana biti uzrok od onih koji mu se pripisuju kako bi suprotirali šijama.

Šejtan ima namjeru da zavede stvorenja sa Pravog puta ali ga ne zanima i on se ne brine kojoj će se skupini prikloniti.

Ono što je potrebno jeste da se čuva ovih novotarija.

U ovo poglavlje spada mjesec Redžep, to je jedan od zabranjenih mjeseci. Od Vjerovjesnika ﷺ se prenosi da kada bi nastupio mjesec Redžep rekao bi: "Allahu podari nam blagoslov u ova dva mjeseca u Redžepu i Ša'banu i pomozi nam da dočekamo Ramazan.[1] O vijednostima Redžepa od Poslanika ﷺ nije prenesena ni jedna druga predaja, nego svi prenešeni hadisi od Poslanika ﷺ ovom prilikom su lažni.[2] A hadis ako nije lažan njegovo stanje ako je prenešen o vrijednostima je tome blisko. Ali ako se zna da je lažan onda ga nije dozvoljeno prenositi osim sa pojašnjenjem njegovog stanja. Jer Allahov Poslanik ﷺ kaže: "Ko prenese od mene hadis vidjevši ga lažnim on je jedan od lažova."[3]

Da, od selefa se prenose neke od predaja o vrijednostima Redžepa kao i druge predaje.

[1] Hajsemi u Mudžema 3 dio str. 140. kaže:"Bilježi ga Bezar i Teberani u Ewsatu a u njemu je Zaide b. Ebi Rekad o kojem ima govora i koji je potvrđen u vjerodostojnim." Hafiz ga navodi u Pojašnjenju čudnoga o onome što je prenešeno o vrijednostima Redžepa. Zatim je rekao: "Ovaj hadis nije jak." Kažem da je njegov manjak Zaid b. Ebi Rekad za kojeg hafiz u Takribu kaže da je lažnih hadisa.
[2] Pogledaj Pojašnjenje čudnoga.
[3] Bilježi ga Muslim u u vodu u svom Sahihu od Mugire b. Šu'abeta 1. dio, str. 9. Ahmed ga bilježi u Musnedu 1. dio, str. 113 od Alije ﷺ.

Ali uzimati ga za period tako što će se izdvojiti postom je pokuđeno kod Imama Ahmeda i drugih, kao što je prenešeno od Omera, Ebu Bekra i drugih ashaba – radijjallahu anhum.

Ibn Madže prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ zabranio post u Redžepu.[1] Bilježi ga od Ibrahima b. Munzira Hizamija, govorio nam je Davud b. Ata govorio nam je Zejd b. Abdul Hamid od Abdu Rahmana b. Zejda b. Hattaba od Sulejmana b. Alija od njegovog oca od Ibn Abbasa – radijjallahu anhuma – ali nije jak.

Da li je njegovo izdvajanje pokuđeno, da ga posti u cjelosti, ili da mu se ne pridružuje drugi mjesec? Prijatelji u tom pogledu imaju dva stava.

Ali da se ovdje ne radi o glavnim stvarima po pitanju ovih tema mi bi imali nešto više reći o tome.

Od ovog poglavlja je noć u polovini Ša'bana, o njenoj vrijednosti se prenose merfua predaje koje ukazuju da se radi o vrijednoj noći, te da su je neki selefi izdvajali sa namazom u njoj, ili da su postili u mjesecu Šabanu o čemu su došli vjerodostojni hadisi. Međutim od selefa, od stanovnika Medine i drugih kasnijih generacija, prenose da su neki od njih negirali njenu vrijednost, te da su potvorili hadise koji se o njoj prenose, kao što je hadis: ″Allah će u njoj oprostiti većem broju nego što je dlaka na ovcama Benu Kelb.″[2] I kaže: ″Nema razlike između nje i drugih (noći).″

Ali ono na čemu je većina učenjaka ili većina naših prijatelja i drugih da je ova noć vrijedna. Na to ukazuje i tekst od Ahmeda

---

[1] Bilježi ga Ibn Madže u Sunnenu br. 1843. Albani u Daif Sunnen Ibn Madže br. 133 kaže: ”Veoma slab.”

[2] Ovo je došlo u hadisu kojeg bilježi Imam Ahmed, u Musnedu 6. dio, str. 238 njemu sličnog, i Trmizi u Sunnenu br. 739, Ibn Madže u svom Sunnenu 1389 od Aiše – radijjallahu anha.

Tirmizi kaže: ”Aišin hadis neznamo osim u ovom obliku u hadisu od Hadžadža. Čuo sam Muhammeda (misli na Buhariju) da kaže: ”Ovo slabi hadis.” ”Jahja b. Ebu Kesir kaže: ”Nisam čuo od Urveta.” Muhammed kaže: ”Hadžadž nije čuo od Jahje b. Ebu Kesira.” Hadis je u Daif džami'a br. 1761. Ali je pored njega dovoljno ono što bilježi Taberani u Kebiru od Ebu Sealebe ﵁ da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: ”Allah pogleda na robove u noći u sredini Ša'bana pa oprosti mu'minima, a kafirima dadne da im se obijest poveća, one koji mrze pusti sa njihovom mržnjom se dok je se ne klone.” Hadis je hasen.

zbog brojnosti hadisa koji se prenose o njoj, i zbog onoga što to potvrđuju selefijske predaje. Neke od njenih vrijednosti prenose musnedi i sunneni. Iako je o njoj podmetno drugih stvari.

Ali što se tiče posta dana u sredini mjeseca izdvojeno to nema osnove, nego njegovo izdvajanje je mekruh. Takođe njegovo uzimanje za period u kojem se priprema hrana ispoljavaju ukrasi je od novotarskih i nanovo uvedenih perioda koji nemaju osnove.

Takođe ono što je na novo uvedeno u noći u sredini mjeseca od okupljanja radi namaza pod nazivom 'elfija' i to u najvećoj džamiji, ili u džamijama perifernih dijelova i na tržnicama. Ovo okupljanje je radi nafile namaza određeno vremenom, brojem i količinom od učenja, mekruh je i nije propisano. Jer hadis koji govori o 'elfiji' je podmetnut po konsenzusu svih učenjaka. A ono što je ovakvo nije dozvoljena poželjnost namaza ako se gradi na ovakvoj osnovi. Ako nije poželjno onda primjena onoga što vodi na njegovu poželjnost je mekruh. Jer kada bi se moglo onda bi svaka noć bila izdvojena i određena sa novotarskim namazom radi kojeg će se sakupiti i činiti u njoj poput ovog namaza ili bi se dodalo ili oduzelo. Kao što su noći bajrama, dan Arefata, kao što neki stanovnici u nekim državama klanjaju noćni namaz posebno u prvoj noći Redžepa. Ili kao što je do mene doprlo da su neki poslije akšama klanjali namaz u džematu sličan akšamu nazivajući ga namaz poslušnosti roditeljima. Ili kao što su pojedini klanjali svaku noć u džematu dženazu svakom ko je umro od muslimana na cijeloj Zemlji i slično tome od namaza u džematu koji nisu propisani.

Na tebi je da znaš ako se uzme dobrovoljni namaz općenito poželjnim u određenom vremenu i ako se dozvoli dobrovoljni namaz u džematu da to ne znači da ga treba učiniti obaveznim u onome što nije propisano, nego je potrebno da se razdvoji između ova dva poglavlja.

A to je zbog toga što je okupljanje radi dobrovoljnog namaza, ili slušanja Kur'ana, ili spominjanja Allaha i sličnog tome, i ako se redi ponekada, to je dobro. Od Poslanika ﷺ se prenosi da je

ponekada klanjao dobrovoljne namaze u džematu.[1] Pa je izašao među ashabe a među njima je bio onaj koji je učio Kur'an dok su oni slušali, pa je sjeo sa njima i slušao.[2] Ashabi su običavali da kada se sakupe da narede jednom među njima pa bi učio a oni bi slušali. Prenešeno je da o ljudima koji sjede i proučavaju Allahovu Knjigu i sunnet Njegovog Poslanika i o ljudima koji spominju Allaha, od predaja ono što je već poznato.

Kao što Vjerovjesnik ﷺ kaže: ″Neće se sakupiti ljudi u kući od Allahovih kuća, učeći Allahovu Knjigu i proučavajući je među sobom, a da ih neće obuhvatiti milost, na njih će se spustiti smiraj, iznad njih će bdjeti meleci, a Allah će ih spomenuti među onima koji su kod Njega.″[3]

Takođe je prenešeno o melecima koji traže mjesta gdje se uči zikr, a kada pronađu kažu: ″Požurite sa svojim potrebama.″ Hadis.[4]

---

[1] To se prenosi u Sahihima od Enesa ؓ.

[2] Ibn Kesir u svom Tefsiru 1. dio, str. 472 kaže: ”Ibn Ebu Hatim kaže: ”Govorio nam je Ebu Bekr b. Ebu Dunja govorio nam je Salt b. Mesud Džahdi govorio nam je Fudajl b. Sulejman govorio nam je Junus b. Muhammed b. Fadale Ensari od njegovog oca, a bio je od onih koji su se družili sa Allahovim Poslanikom ﷺ, pa kaže: ”Došao nam je Poslanik u Benu Zufr pa je sjeo na stijenu koja je još uvijek u Benu Zufr danas, a sa njim su bili Ibn Mesud, Muaz b. Džebel i ljudi od njegovih ashaba pa je Allahov Poslanik naredio učaču da uči sve dok nije došao do ajeta:
"A šta će tek biti, kada iz svakoga naroda dovedemo svjedoka, a tebe dovedemo kao svjedoka nad ovim?!" (Sura En-Nisa, 41)
Allahov Poslanik ﷺ zaplaka tako da su mu se nakvasili brada i obrazi, pa reče: ”Ovo je ono što ja svjedočim dok sam među njima a kako je sa onima koje ne vidim.”
Lanac prenosilaca je povjerljiv osim Junusa b. Muhammeda kojeg je Ibn Ebu Hatim naveo u Džerh ve teadil 9 / 4 / 2 / 246, ali o njemu nije spomenuo ništa pozitivno niti negativno. Ali mislim da je spomenut među negativnim. A u Sahihima je potvrđeno od Eameša od Ibrahima od Ubejde od Abdullaha b. Mesuda da je rekao: ”Allahov Poslanik ﷺ mi je rekao: ”Uči mi.” Pa sam rekao: ”Allahov Poslaniče, da ti učim a tebi je objavljen?” Kaže: ”Da, ja volim da ga čujem od nekog drugog mimo mene.” Pa sa učio suru En-Nisa, sve dok nisam došao do ovog ajeta: **"A šta će tek biti, kada iz svakoga naroda dovedemo svjedoka, a tebe dovedemo kao svjedoka nad ovim?!"** On reče: ”Dosta je sada.” A njegove oči su suzile.”

[3] Bilježi ga Muslim u Sahihu br. 2699 od Ebu Hurejre ؓ.

[4] Pogledaj hadis u Buharinom Sahihu br. 6408, Feth i Sahih Muslim br. 2689 od Ebu Hurejre.

Ali što se tiče obavezivanja na dobrovoljno sakupljanje koje će se ponavljati sa sedmica, mjesecima ili godinama, onda ovakva okupljanja nisu propisana. Ovo se više nadmeće sakupljanjima radi pet dnevnih namaza, džume, bajrama i hadža. Što je svakako inovacija i novotarija.

Zato razliku između onoga što se uzima za sunnet i običajem jer se time nadmeće propisanom.

Ova razlika je prenešena od Imama Ahmeda i drugih.

Ebu Bekr Hilal u knjizi Edeb od Ishaka b. Mensura Kevsedža prenosi da je rekao Ebu Abdullahu: ″Da li je pokuđeno da se sakupljaju ljudi doveći Allaha i dižući ruke?″ Kaže: ″Ne smatram pokuđeno među braćom, ali ako nije namjerno, i osim ako ih se ne sakupi mnogo.″

Ishak b. Rahevejh je rekao kao što je rekao i Imam Ahmed.

To da ih se ne sakupi mnogo je da se ne sakupe po običaju. Ovo je Ishakovo mišljenje.

Mervezi kaže: ″Upitao sam Ebu Abdullaha o ljudima koji noću borave (na nekom mjestu) pa učač uči a oni dove sve dok ne osvanu?″ Kaže: ″Mislim da u tome nema smetnje.″

Ebu Sirri Harbi kaže: ″Ebu Abdullah je rekao: ″Šta ima bolje od toga da se ljudi sakupe klanjajući i spominjući Allaha u onome što im je dao od blagodati, kao što su rekle ensarije?″

Ovo je išaret na ono što se prenosi od Imama Ahmeda da je rekao: ″Govorio nam je Ismail obavijestio nas je Ejub od Muhammeda b. Sirina da je rekao: ″Ensarije su bile obaviještene o Poslanikovom ﷺ dolasku u Medinu. Pa su rekli: ″Kada bismo se dogovorili oko jednog dana u kojem ćemo se sakupljati i spominjati ovaj trenutak u kojem nam je Allah dao Svoju blagodat. Pa su rekli da to bude subota. Kažu: ″Nećemo se sakupljati sa jevrejima u njihovom danu.″ Zatim su rekli: ″Nedjelja.″ Kažu: ″Nećemo se sakupljati sa kršćanima u njihovom danu.″ Kažu: ″A uruba.″ Petak su nazivali urubom. Pa su se sakupili u kući Ebu

Umame Esada b. Zurare pa im je zaklala ovcu koja im je bila dovoljna.[1]

Ebu Umejje Muhammed b. Ibrahim b. Muslim Tarsusi kaže: "Upitao sam Ahmeda b. Hanbela o ljudima koji se sakupe dok im učač uči tužnim tonom, pa plaču, pa će možda pogasiti i svijeće?" Ahmed mi reče: "Ako bude učio kao što je učio Ebu Musa onda nema smetnje."

Hilal prenosi od Evzaija da je bio upitan o ljudima koji se sakupljaju i narede jednom da im priča priče, pa reče: "Ako to bude dan nakon nekoliko dana onda nema smetnje.

Ahmed je ograničio sakupljanja ako su radi dove ali bez ustaljenog običaja.

Sindi Havatimi kaže: "Pitali smo Ebu Abdullaha o čovjeku koji posjećuje ove mešhede i putuje radi njih, šta misliš o tome?" Kaže: "Što se tiče hadisa Ibn Ummi Mektum da je pitao Vjerovjesnika ﷺ da klanja u njegovoj kući, kako bi učinio mjestom za namaz. I na osnovu onoga što je činio Abdullah b. Omer slijedeći Poslanikova ﷺ mjesta i tragove. Onda nema smetnje ni da dolazi kod ovih mešheda, osim što su ljudi u mnogo čemu pretjerali i počeli se okupljati."

Od njega također Ahmed b. Kasim prenosi sa riječima: "Upitan je o čovjeku koji dolazi na ove mešhede koji su u Medini i na drugim mjestima i radi kojih putuje?" Kaže: "Što se tiče hadisa Ibn Ummi Mektum da je pitao Vjerovjesnika ﷺ da klanja u njegovoj kući, kako bi je učinio džamijom."[2] I na osnovu onoga što je činio Ibn Omer slijedeći tragove i mjesta gdje se kretao Allahov Poslanik ﷺ čak i o mjestu gdje je sipao vodu, pa je bio upitan o tome? Kaže: "Vidio sam Allahovog Poslanika ﷺ da ovdje sipa vodu." Kaže: "Što se tiče ovoga nema smetnje."

[1] Nisam ga našao u Musnedu Imama Ahmeda u štampanoj verziji, ali ga je zabilježio Abdu Rezak u Musanifu 3. dio, str. 159. Hafiz ga je ocjenio vjerodostojnim u Fethu 2. dio, str. 449.
[2] Ovako je došlo u obadva Sahiha.

Kaže: ″Pa je dozvolio u tome.″ Zatim kaže: ″Ljudi su po tom pitanju veoma pretjerali, pa su počeli sakupljati radi ovog značenja, pa je spomenuo Husejnov kabur i ono što ljudi čine oko njega.″

Sve ovo što su Ahmed i drugi smatrali pokudnim je prenešeno od Ibn Mesuda i drugih kada je vidio ashabe da su uzeli neko mjesto za zikr, on izađe među njih i reče: ″O ljudi, vi ili ste upućeniji od Muhammeda ili ste na ogranku zablude.″[1]

Osnova ovoga je da su ibadeti propisani i koji se ponavljaju sa ponavljanjem vremena, sve dok ne postanu sunneti i periodi. Allah je od njih propisao ono što je dovoljno za roba. Pa ako uvede neko novo okupljanje dodajući na ova koja su uobičajena to će biti kao suprotiranje onom što je Allah propisao u odredio kao sunnet. U tome je šteta onolika kako smo prethodno naveli. Za razliku od onoga što čini čovjek samostalno ili posebna grupica ponekada. Zbog toga su ashabi smatrali pokuđenim izdvajanje posta u Redžepu, jer bi to ličilo Ramazanu. Omer ﷺ je neredio da se posiječe drvo za koje su ljudi mislili da su ashabi ispod njega dali prisegu Allahovom Poslaniku ﷺ po imenu prisega Ridvan, i to kada je vidio ljude da se okupljaju i klanjaju ispod njega. Kao da je Mesdžidul Haram ili Medinska džamija. Takođe kada je primijetio da su se okupljali i bdjeli na mjestu na kojem je klanjao Allahov Poslanik ﷺ, on im je to zabranio i rekao: ″Zar ćete tragove svojih vjerovjesnika uzeti mjestima klanjanja.″ Ili kao što je rekao – radijjallahu anhu.

Pa kao što je dobrovoljni namaz, samostalno i u džematu, propisan bez da se odnosi na opći džemat koji se ponavlja, i liči na propisana okupljanja kao što su džuma, bajrami i dnevni namazi, isto to se odnosi na dobrovoljno učenje, zikr, zajedničku ili

[1] Bilježi ga Darimi u Sunnenu 1. dio, str. 68. Bilježi ga Imam Muhammed b. Veddah Kurtubi u knjizi Ono što je došlo o novotarijama, putevima od Ibn Mesuda sa različitim verzijama kada je bio obaviješten o ljudima koji se sakupljaju u halkama u džamiji, a predvodi ih čovjek koji govori: ″Govorite subhanallah, stotinu šezdeset i tri puta.″ I slično tome.″ Pogledaj knjigu Ono što je došlo o novotarijama str. 40 – 47. Bilježi ga Abdullah b. Ahmed u Zevaid str. 358, Taberani u Kebiru br. 8233. Predaja je vjerdostojna sa svim svojim lancima.

pojedinačnu dovu. Takođe dobrovoljno namjeravanje pojedinih mešheda i slično tome je od jedne vrste. Napravit će se razlika između onoga što je očito i često i između onoga što je skriveno i rijetko. Kao i između onoga što je obično i onoga što to nije. Takođe sve što je po svom rodu propisano, može da bude novotarija ako se uzme za obavezan običaj, tako da će postati kao da je vadžib.[1] Na njegovu poželjnost ili pokuđenost se nadovezuje propis njegovog zavjetovanja. Ili njegovog izvršavanja kod vakufa, vasijeta i sličnih situacija, jer zavjet nije obavezan osim u onome što približava Allahu.

Takođe uslovljeno djelo u vakufu ne smije biti osim pokornost i dobro što je očito u mezhebu kao što je stav svih učenjaka.

To ćemo kasnije navesti inša Allah.

Ova pitanja su potrebna široj obradi što ovo mjesto ne podnosi. Nego je cilj ukazati na novotarske periode.

Što se tiče onoga što se čini u ovim periodima čiji je rod zabranjen u šerijatu, to nije potrebno spominjati jer nema potrebe da ulazi u ovo poglavlje.

Kao što je podizanje glasa u džamijama, ili miješanje muškaraca i žena, ili paljenje velikog broja svjetiljki bez potrebe, ili ometanje klanjača ili nekoga drugog riječima ili djelima. Ružna strana ovoga je jasna svakom muslimanu. Ovo je od roda ostalih zabranjenih riječi u džamijama bez obzira da li je zabranjeno u džamiji ili na nekom drugom mjestu. Kao što su razvrat i ružan govor ili omalovažavanje uloge džamije kao prodajom, kupovinom, ili učenjem zabludjelih kasida, ili izvršavanjem šerijatskih kazni.

[1] Muhammed b. Veddah Kurtubi u Onome što je došlo o novotarijama na strani 48-oj prenosi sa lancem od Junusa b. Ubejda da je rekao: ”Sakupljali su se pa im je došao Hasan i rekao mu: ”Ebu Seide šta misliš o ovom našem sijelu? Ljudi od Ehli sunneta i džemata ne potvaraju nikoga. Mi se sakupljamo u ovoj kući danas u onoj kući drugi dan, čitamo Allahovu Knjigu, prizivamo svog Gospodara i donosimo salavate na Njegovog Poslanika ﷺ. Molimo za sebe i za sve muslimane?” Kaže: ”Pa je Hasan to zabranio žestokom zabranom.”

Neki od kasnih generacija i od naših prijatelja su naveli da je poželjno da se ova noć obilježi noćnim namazom koji se naziva elfija. Jer u njemu se uči 'kul huvallahu ehad' hiljadu puta. Možda su takođe smatrali poželjnim i post, a da je njihov oslonac u tome posebno hadis koji se prenosi od Vjerovjesnika ﷺ o tome.

Možda se oslanjaju na opća pravila ispod koji se nizaju ovi namazi, na osnovu onoga što je došlo o vrijednostima ove noći posebno. Ili što je došlo u predajama od njenog oživljavanja, i to po običaju, jer se u njoj nalaze koristi što navodi na njenu poželjnost zbog toga što spada u rod ibadeta.

Što se tiče merfua predaje o ovom namazu 'elfije', je podmetnuta laž, po konsenzusu svih muhadisa.[1]

Što se tiče općih dokaza koji ukazuju na poželjnost namaza je istina, ali što se tiče posebnog djela, može da bude poželjno radi njegove specifičnosti, ili da bude poželjno radi onoga što u njemu ima od općeg značenja.

Što se tiče općeg značenja njega se ne treba činiti posebno poželjnim. A onaj ko ih učini poželjnima spomenut će ih u ograničenim nafilama, kao što su duha i teravija. Ali ovo je pogrešno, zato što to niko od priznatih imama nije spomenuo, ne od prethodnika niti od onih kasnijih. Nego je pokuđeno njegovo izdvajanje radi toga što je izdvojeno ono što se ne može izdvojiti u ubjeđenju i namjeri. Kao što je Allahov Poslanik ﷺ pokudio post petkom, a Ša'ban je uveliko postio, ili da se petkova noć izdvoji sa noćnim namazom. Tako da je ovo nalik na ovo, kada bi uveo da u deset noći klanjaš noćni namaz ograničenim namazom, ili između akšama i jacije, i slično tome.

Ibadeta su tri vrste:

Od njih je ono što je poželjno po svojoj specifičnosti, kao što su ograničene nafile, poput sabahskog sunneta, teravije u ramazanu i sličnog tome. Od njega je ono što je privremeno poput noćnog namaza.

---

[1] Pogledaj El-Alai mesnua od Sujutija 2. dio, str. 60.

Od njih je ono što je ograničeno iz razloga, kao što je namaz za kišu, ili namaz sa predznacima.

Zatim može biti ono što je u šerijatu određeno brojem, kao što je vitr, ili može biti općenit u vrijednim vremenima, kao što je namaz petkom prije džume. Tako da su određene vrste postale četiri.

Od ibadeta je ono što je poželjno radi općeg značenja u njima. Kao što su općenite nafile, jer kada sunce izađe namazu se svjedoči i prisustvuje sve dok se ne klanja ikindija.

Od njih je ono što je pokuđeno njegovo izdvajanje osim ako se ne spoji sa drugim, kao što je noćni namaz u petkovoj noći, jer je pokuđen ako se radi o neograničenom smislu osim u posebnim prilikama, kao što su namazi u zabranjeno vrijeme.

Zbog toga su se učenjaci razišli po pitanju pokuđenosti namaza poslije sabaha i ikindije, da li je to da se ne bi posvetila pažnja namazu u ovom vremenu pa da se dozvoli u određenim razlozima koji se pojave, ili da se radi o općoj zabrani u kojoj nema iznimki osim u nuždi? Postoje dva mišljenja, obadva su predaje od Ahmeda. Takođe postoje i druga mišljenja kod učenjaka.[1] A Allah najbolje zna.

[1] Pogledaj Mugni ve šerhul kebir, 1. dio, str. 756 – 758.

POGLAVLJE

Moguće je da se sa vrijednim danom sa djelatnim praznikom desi nova stvar: kao što je mjesni praznik, tako da se ružna strana ovoga ojača, te da to bude kao odstupanje od šerijata.

Od toga je ono što se dešava na dan Arefata o čemu ne znam razilaženje među muslimanima o zabrani istoga. A to je namjera obilaska kaburova pojedinih o kojima postoji lijepo mišljenje na dan Arefata. Ili veliko okupljanje oko njegovog kabura kao što se čini u zemljama istoka i zapada. Te da se tamo boravi po cio dan kao što se boravi na Arefatu. Ovo je vrste novotarskog hadža kojeg Allah nije propisao. Ili da se kaburovi uzimaju mjestima praznovanja.

Takođe putovanje u Bejtul Makdis radi boravka tamo, što je takođe očita zabluda, jer je putovanje u Bejtul Makdis radi namaza i itikafa poželjno.

To je jedna od tri džamije radi kojih se putuje, ali namjera da joj se dođe u vrijeme hadža je pokuđena. To je izdvajanje posebnog vremena da se obiđe Bejtul Makdis. Ali nema posebnog izdvajanja posjete u ovom vremenu u odnosu na druge.

Zatim u tome je suprostavljanje hadžu Mesdžidul Haramu, i poređenja Bejtul Makdisa sa Mesdžidil Haramom i Kabom. Musliman neće sumnjati da je ovo odvelo u novi šerijat koji nije šerijat islama.

A to je što pojedini zabludjeli ljudi koji obilaze oko stijene, ili oni koji briju glavu ili kao što neki namjeravaju činjenje obreda.

Takođe pojedinci koji obilaze oko brda milosti na Arefatu kao što se obilazi oko Kabe.

Što se tiče okupljanja u ovim periodima radi pjevanja i kasida udaranje u defove unutar Mesdžidul Aksa'a i sličnog je najgore zlo iz drugih razloga.

Od toga je da se to čini unutar Mesdžidul Aksa'a i slično, a ove stvari su zabranjene da se čine van džamije pa šta reći ako se radi o Mesdžidul Aksa?

Od toga je da se laži uzimaju za vjeru.

Od toga je da se radi u određenom periodu.

Što se tiče čovjekove namjere da posjeti i boravi u džamiji u svom mjestu to je ono što se naziva boravkom na dan Arefata u različitim mjestima oko kojih su se učenjaci razišli. To su činili Ibn Abbas i Amr b. Haris od ashaba, zatim skupina basrijaca i medinlija, to je dozvolio i Ahmed, iako ga nije smatrao poželjnim. Što je poznatije od njega.[1]

Druga skupina među kufljanima i medinlijama su ovo smatrali pokuđenim, kao što su Ibrahim Neh'i, Ebu Hanife, Malik i drugi.

Oni koji su to pokudili su rekli da je to novotarija, tako da se svrstava pod opći pojam riječima i značenjem. A oni koji su dozvolili su rekli da je to Ibn Abbas činio u Basri kada je bio postavljen kao halifa od strane Alije b. Ebu Taliba – radijjallahu anhuma. Tako da mu to nije negirao, a ono što se učini vremenu pravednih halifa bez a da neko negira ne biva novotarijom.

Ali ono što se dešava od podizanja glasova na bučan način u džamijama radi dove, ili različitih vrsta hutbi i lažnih obreda je mekruh u ovom i drugim danima.

Mervezi kaže: ″Čuo sam Ebu Abdullaha da kaže: ″Potrebno je da uči dovu u sebi, zbog riječi Uzvišenog:

″Ne izgovaraj na sav glas učenje kad molitvu obavljaš, a i ne prigušuj ga; traži sredinu između toga.″ (Sura El-Isra, 110)

Kaže: ″Ovo je u dovi.″ Kaže: ″Čuo sam Ebu Abdullaha da kaže da su smatrali pokuđenim da se podiže glas u dovi.″[2]

[1] Mugni ve šerhul kebir, 2. dio, str. 259.
[2] Bilježi ga Muhammed b. Veddah u Ono što je došlo o novotarijama str. 59 sa dobrim lancem od Seida b. Musejjiba i Muverika koji su rekli: ″Pokuđeno je skratiti sedždu te podizanje ruku i glasa u dovi.″

Od Seida b. Ebu Urubeta se prenosi da je Mudžalid b. Seid čuo ljude kako jecaju u dovi, pa im je otišao i rekao: ″O ljudi, ako ste pronašli vrijednost u odnosu na one koji su bili prije vas vi ste zabludjeli.″ Kaže: ″Pa su se počeli izvlačiti jedan po jedan, sve dok nisu ostavili zlo u kojem su bili.″

Također sa svojim lancem od Ibn Ševzeba od Ebu Tijaha kaže: ″Rekao sam Hasanu: ″Naš imam nam priča priče, pa se sakupe ljudi i žene, pa podižu svoj glas u dovama?″ Hasan reče: ″Podizanje glasa u dovi je novotarija, pružanje ruku u dovi je novotarija, kao što je sakupljanje ljudi i žena novotarija.″

Podizanje ruku je pitanje oko kojeg postoji razilaženje, ali ovdje nije mjesto da navodimo hadise.

Razlika između ovakvog boravka oko kojeg postoji razilaženje i ovih boravaka oko kojih nema razilaženja jeste u tome što se ima namjera boraviti u određenom mjestu, kao što je kabur dobrog čovjeka ili Mesdžidul Aksa. Ovo je poređenje sa Arefatom, za razliku od Egipatske džamije. Jer on ima nijet za vrstom ne posebno za tu džamiju, jer džamije kao vrsta su ono što je dozvoljeno namjeravati im se. Onaj ko dođe u džamiju bez namjere za posebnim mjestom neće se razlikovati njegov naziv niti propis. Nego je cilj doći u kuću od Allahovih kuća, jer kada bi se ta džamija izmijenila izmijenio bi se i propis. Zbog toga se srca ne vežu osim za džamiju kao vrstu a ne zbog njene posebnosti.

Također pripremanje radi putovanja i boravka na nekom mjestu, kao što je na hadžu, za razliku od Egipta, jer je Allahov Poslanik ﷺ rekao: ″Ne pritežu se sedla osim radi tri džamije, Mesdžidul Harama, Mesdžidul Aksa, i ove moje džamije.″[1]

Ovo je ono oko čega ne poznajem razilaženje.

Vjerovjesnik ﷺ je zabranio putovanje osim radi ove tri džamije.

[1] Mutefekun alejhi od Ebu Hurejre ﷺ.

Poznato je da čovjekov dolazak u džamiju u mjestu u kojem živi može biti vadžib kao što je džuma ili da je mustehab kao što je itikaf.

Takođe je boravak kod kabura uzimajući ga za mjesto praznovanja, haram, bez obzira da li se radi toga pripremalo za putovanje ili ne. Bez razlike da li to bilo na dan Arefata ili ne, a to je zajednički mjesni praznik sa vremenskim.

Što se tiče novotarija koje su uvedene udaranjem u bubnjeve i tarabuke[1] je mekruh za vrijeme brajama i u drugim prilikama. Jer nema neku svoju specifičnost vezanu za bajram. Takođe oblačenje svile ili drugih stvari koje su zabranjene šerijatom i izostavljanja sunneta je samo vrsta činjenja novotarija.

Ove periode je potrebno obilježiti onako kako su ih obilježavali prethodnici iz prvih generacija, od namaza, propisane hutbe, tekbira, sadekatul fitra ili klanjem žrtve za Kurban bajram.

Među ljudima ima onih koji su zakazali po pitanju propisanog tekbira. Među imamima ima onih koji ostavljaju hutbu muškarcima zatim ženama, kao što je Allahov Poslanik ﷺ obraćao se u hutbi muškarcima zatim ženama.

Neki od njih u hutbama ne spominju ono što bi se trebalo spomenuti, nego uzima temu ono u čemu nema velike koristi.

Neki od njih ne kolju kurbane nakon povratka sa musale, a to je ostavljanje sunneta radi nekih drugih stvari. Vjera je činjenje dobra i njegovo naređivanje, a ostavljanje lošega i njegovo spriječavanje.

[1] Vrsta izduženog bubnjića a suženog na sredini.

POGLAVLJE

Što se tiče praznika koji su vezani za mjesta, oni se takođe dijele poput vremenskih praznika na tri skupine:

Jedna je ona koja nema posebnog statusa u šerijatu.

Druga je ona koja ima poseban status ali to ne znači da se može namjeriti radi ibadeta.

Treća je ona u kojoj su ibadeti propisani, ali se ne uzima za praznik.

O sve tri skupine su došle predaje, kao primjer onog koji se zavjetovao da će klati kod Bevabe, pa mu je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ″Da li u njoj ima kip od idolopokloničkih kipova, ili mjesto gdje oni praznuju?″ Kaže: ″Ne.″ Kaže: ″Ispuni svoj zavjet.″

Ili naprimjer Poslanikove ﷺ riječi: ″Nemojte uzimati moj kabur za mjesto praznovanja.″

Takođe Omerova ؓ zabrana o uzimanju vjerovjesničkih tragova mjestima praznovanja, kao što ćemo inša Allah navesti.

Ove tri skupine, jedna je mjesto koje nema posebne vrijednosti u šerijatu u osnovi, niti u njemu ima nešto što bi obavezalo na njegovu vrijednost. Nego je to mjesto poput ostalih mjesta, ili možda manje vrijedno. Tako da namjera radi tog mjesta ili sakupljanja u njemu radi namaza, dove, zikra i sličnog je očita zabluda.

Zatim ako se tu nalaze tragovi od jevreja ili kršćana ili nekog drugog onda biva gorim od gorega. A odnosi se na ovo poglavlje i poglavlje prije njega o poistovjećivanju sa kafirima. Ove vrste je nemoguće odrediti, za razliku od vremena jer su ograničena, a ova vrsta je gora od one prethodne.

Ovo liči na obožavanje idola, ili je to ono što vodi prema njihovom obožavanju. Ili se radi o vrsti obožavanja idola. Jer su idolopokolonici namjeravali odlazak u neko mjesto radi tamošnjeg kipa ili nečega drugoga. Mislili su da će ih to približiti Allahu ﷻ.

Najveća tri kumira radi kojih su putovali su Lat, Uza', i Menat treći od njih. Kao što je to Allah spomenuo u Svojoj Knjizi:

" Šta kažete o Latu i Uzzau? I Menatu trećoj, najmanje cijenjenoj? Zar su za vas sinovi, a za Njega kćeri?! To bi tada bila podjela nepravedna." (Sura En-Nedžm, 19 – 22)

Svaki od ovih kumira je pripadao nekom mjestu kod arapa. Mjesta koja su bila prema Haremu i mjestima obreda hadža su Mekka, Medina i Taif.

Lat je pripadao stanovnicima Taifa, ali se spominje da je u osnovi bio dobar čovjek koji je punio hadžijama mješine vodom. A kada je umro oni su nad njegovim kaburom bdjeli jedno vrijeme. Zatim su mu napravili kip. Zatim su iznad njega sagradili zdanje nazivajući ga Kuća gospodarice. Njena priča je poznata kada je Vjerovjesnik ﷺ poslao Mugiru b. Šuabeta da je poruši nakon što je osvojen Taif poslije Mekke u devetoj godini po hidžri.

Što se tiče Uza'a, ona je pripadala stanovnicma Mekke nedaleko od Arefata. Tamo je bilo drvo kod kojeg su klali žrtve i upućivali dove. Pa je Allahov Poslanik ﷺ poslao Halida b. Velida odmah nakon oslobađanja Mekke da je ukloni, zatim je Allahov Poslanik ﷺ podijelio njen imetak. Iz tog drveta je izašla šejtanka raščupane kose[1] pa je Uza izgubila nadu da će biti obožavana.

Što se tiče Menata ona je pripadala stanovnicima Medine, koju su obožavali pripisivajući je Allahu ﷻ kao ortaka. A bila je u podnožju kamenite planine između Mekke i Medine prema obali.

Onaj ko bude htio znati kako je bilo stanje mušrika i njihovo obožavanje idola, i da spozna suštinu širka kojeg je Allah prokleo sa njegovim vrstama, da bi mu se razjasni Kur'ansko tumačenje, te da spozna kako su ga Allah i Njegov Poslaniki pokudili, neka se osvrne na Poslanikovu bigorafiju i stanje arapa u njegovom vremenu, i ono što je Ezreki naveo o vijestima o Mekki, kao i drugi učenjaci.

[1] Pogledaj Bidaje ve nihaje, 4. dio, str. 316.

Mušrici su imali drvo na koje su vješali svoje oružje, zvano Zatu Envat, pa su neki ljudi rekli: ″Allahov Poslaniče, učini nam Zatu Envat kao što je njihovo Zatu Envat.″ Pa reče: ″Allahu ekber, rekli ste kao što su Musaovi ljudi rekli Musau: ″Napravi i ti nama boga kao što oni imaju bogove. To su običaji, vi ćete slijediti običaje onih koji su bili prije vas.″[1]

Vjerovjesnik ﷺ je pokudio njihov čin pukog poređenja sa mušricima u bdijenju kod drveta, vješajući na njega oružje, a šta onda reći za ono što je gore od toga u poređenju sa mušricima ili ono što je suštinski širk?

Onaj ko se namjeri jednom mjestu misleći da je dobro u njemu, a to ne bude šerijatom određeno kao takvo, onda je to zlo, jedno je gore od drugoga, bez obzira da li je mjesto drvo ili nešto drugo, kanal kroz koji teče voda, ili brdo ili granica. Bez obzira da li se on namjerio da klanja pored njega, ili da tu u pućuje dovu, ili da uči Kur'an, ili da spominje Allaha ﷻ, ili da prinosi žrtvu na tom mjestu. Tako što će to mjesto učiniti posebnim sa nekom vrstom ibadeta i to na mjestu koje nije precizirano šerijatom kao takvim, ne po svojoj specifičnosti niti po vrsti.

Još gore od toga je da zavjetuje da će za to mjesto donijeti ulje za osvjetljenje, te da kaže: ″Ovdje se prima zavjet.″ Kao što to govore pojedini zabludjeli ljudi. Ovakav zavjet je zavjet griješenja o čemu se učenjaci slažu. I nije dozvoljeno izvršiti zavjet na takvom mjestu. Nego na njemu je da se otkupi kefaretom za zakletvu po mišljenju većine učenjaka. Od njih je Imam Ahmed što je poznatije mišljenje kod njeg, i u njegovoj predaji takođe ovo je mišljenje Ebu Hanife i Šafije i drugih, tj. da je na njemu da od Allaha zatraži oprosta od ovog zavjeta, i da na njemu ne ostaje nikakva dužnost. A pitanje je poznato.[2]

Isto je ako se zavjetuje da će baciti hljeb ili nešto drugo ribama na tom izvoru ili bunaru.

---

[1] Bilježi ga Imam Ahmed u Musnedu 2. dio, str. 127, 45, 511 i 527. 3. dio, str. 84, 89 i 94. 5. dio, str. 217 i 219. Hadis je sahih.

[2] Pogledaj Mugni ve šerhul kebir 11. dio, str 334 – 336.

Isto je i sa novcem koji zavjetuje da će dati slugama takvih mjesta, ili susjedima koji bdiju nad tim mjestom, isti takvi čuvari i sluge liče na sluge Lata, Uza'a i Menata. Oni su jeli imetke ljudi na nepravedan način, kada i je Ibrahim, imam svim monoteista, ﷺ rekao:

"A da li ste razmišljali', upita on 'da su oni kojima se klanjate, vi i kojima su se klanjali davni preci vaši, doista, neprijatelji moji? Ali, to nije Gospodar svjetova." (Sura Eš-Šua'ra, 75 – 77)

Kao i oni kod kojih su došli Musa عليه السلام i njegov narod nakon što su prešli more, pa Uzvišeni kaže:

"I Mi sinove Israilove preko mora prevedosmo, pa oni naiđoše na narod koji se klanjao kumirima svojim." (Sura El-A'raf, 138)

Zavjetovanje čuvarima takvih mjesta koja nemaju svoje vrijednosti u šerijatu je zavjetovanje na nepokornost Allahu. Takođe u takvom postupku je sličnost sa zavjetovanjem slugama križa i njenim susjedima. Ili slugama hramova u Indiji i onima koji su u njihovom susjedstvu.

Zatim ovaj imetak od zavjeta, ako ga potroši na takav ibadet čiji je rod propisan, kao da ga potroši u izgradnju džamije, ili dobrim siromašnim muslimanima, koji se sa imetkom pomažu na obavljanju ibadeta Allahu, jedinom Koji ortaka nema, onda će to biti dobro djelo.

Od ovih mjesta su i ona za koja se misli da su kabur vjerovjesnika, ili dobrog čovjeka, a u stvari nisu takvi, ili se misli da je to mjesto gdje je on stajao, a u stvari nije tako.

Ali ono što je bilo kao njegov kabur ili mjesto gdje odsjeo, ovo se odnosi na drugu vrstu, što je opet opširno poglavlje, o čemu ću neke primjere navesti.

Od toga su brojna mjesta u Damasku, kao što je mešhed Ubejja b. Kea'ba, na vanjskoj strani kod istočnih vrata. Među učenjacima nema razilaženja da je Ubejj b. Kea'b umro u Medini a

ne u Damsku. Allah najbolje zna čiji je to kabur? Ali sigurno nije kabur Ubejja b. Kea'ba, Poslanikovog ﷺ ashaba, bez sumnje.

Isto tako mjesto pored zida Kuble, kod džamije u Damasku, za koje se kaže da je na njemu Hudov عليه السلام kabur. Nepoznajem nikoga od učenjaka da je vjerovjesnik Hud عليه السلام umro u Damsku. Nego je rečeno da je umro u Jemenu, a rečeno je da je umro u Mekki. Njegovo vjerojesništvo je počelo u Jemenu, a nakon što je njegov narod uništen on se preselio u Mekku. Ali što se tiče Šama niti je to njegova država rođenja niti mjesto hidžre. Tako da njegova smrt u njemu – a stanje je ovako – pored toga što niko od učenjaka nije to naveo, je zaista daleko od stvarnosti.

Isto tako mešhed sa vanjske strane zapadnih vrata Damaska za kojeg se kaže da je na njemu mjesto kabura Uvejsa El-Karnija. Nepoznajem nikoga da je rekao kako je Uvejs umro u Damasku, niti da je to bilo mjesto gdje on dolazio. Uvejs je došao iz Jemena u Irak. Takođe rečeno je da je ubijen na Sifinu, kao i to da je ubijen na perifernim dijelovima Perzije. Kao i to što je rečeno mnogo štošta mimo toga. Ali što se tiče Šama niko nije spomenuo da je u njega dolazio a kamoli da je u njemu umro.

Od toga je takođe kabur za koji se kaže da je kabur Ummu Seleme, Poslanikove ﷺ supruge, a nema razilaženja da je ona – radijjallahu anha – umra u Medini a ne u Šamu. Ona nikada nije dolazila u Šam a posebno poslije Poslanikove ﷺ smrti nije nigdje putovala. Ali moguće je da se radi o Ummu Seleme Esmi kćeri Jezida b. Sukena ensarijki. Jer kada bi stanovnici Šama, kao što je Šehr b. Havšib, prenosili od nje rekli bi Ummu Seleme. Ona je amidžišna od Muaza b. Džebela, a bila je od istaknutih sahabijki, bila je veoma poznata u nauci i vjeri. Ili je možda Ummu Seleme supruga od Jezida b. Muavije. Što je daleko od stvarnosti. Jer ona nije bila poznata po znanju i vjeri. A mnogo je grešaka u ovom pogledu tj. u sličnim i zajedničkim imenima.

Od toga je mešhed u Kairu u Egiptu, za kojeg se kaže da se u njemu nalazi glava Husejna b. Alija – radijjallahu anhuma. Osnova ove priče je lažna. Da je u Askelanu bio mešhed sa Husejnovom glavom. Tako da je rečeno kako je glava otuda

prenešena u Egipat, što je laž po slaganju učenjaka. Niko od učenjaka nije rekao da je Husejnova glava bila u Askelanu, nego postoje priče koje ne priliče tome. Jer njegovu glava je nošena od strane Ubejdullaha b. Zijada u Kufi. Čak da mu je prenešno od Poslanika ﷺ ono što mu je smetalo.[1] Neki kažu da je ova predaja bila pred Jezidom b. Muavijom u Šamu, ali nije potvrđeno. Jer spomenuti ashabi u ovom hadisu su bili u Iraku.

Takođe mnogobrojni kaburovi sa imenima poznatih ljudi, za njih se saznalo da nisu njihovi kaburovi.

Ova mjesta u osnovi nemaju nikakve koristi, iako džahili misle da ova mjesta imaju neku vrijednost. Osim ako se ne radi o kaburu nekog muslimana pa da bude kao i ostali kaburovi muslimana, bez ikakve specifičnosti kako to smatraju džahili. A kada bi se ispostavilo da su ti kaburi uistinu takvima ne bi bilo dozvoljeno uzimati ih za mjesta praznovanja. Niti da se kod njih čini ono što se čini kod ovih lažnih kaburova. Ili da se radi o kaburu dobrog čovjeka nepoznatog imena, čime biva od druge vrste.

Od ovog poglavlja su takođe mjesta za koja se kaže da su to tragovi Vjerovjesnika ﷺ ili neka druga mjesta.[2]

Time su nedmeće Ibrahimovom mekamu u Mekki. Kao što džahili kažu za stijenu u Bejtil Makdisu da se na njoj nalazi trag stope Allahovog Poslanika ﷺ. Do mene je doprla vijest da neki džahili misle da se radi o Allahovoj ﷻ stopi. A za taj trag kažu da je trag stope.

---

[1] Kao što stoji u predaji kod Buharije u njegovom Sahihu br. 3748 od Enesa b. Malika ﵁ da je Ubejd b. Zijad došao sa Husejnovom glavom u posudi zatim ju je počeo udarati pa je nešto rekao o njegovoj ljepoti, a Enes reče: "Najviše je ličio na Allahovog Poslanika ﷺ i bio je označen tetovažom."
[2] Poput onoga što tvrde novotari u našem vremenu da posjeduju dvije Poslanikove ﷺ dlake. Tako mi Allaha lažu, kao i to da u njihovom muzeju u Turskoj postoji Poslanikova ﷺ čalma i džube putem kojih traže berićet i veličaju ih. Kako su im mozgovi malehni, da nas Allah sačuva.

U džamiji Kubla u Damasku – naziva se Mesdžidul kadem – u kojoj se takođe nalazi trag za kojeg kažu da je Musaova عليه السلام stopa. Ovo je laž bez osnove, Musa عليه السلام nije dolazio u Damask nitiu njegovu blizinu.

Takođe mešhedi koji se pripisuju nekim vjerovjesnicima i dobrim ljudima za koje kažu da su tamo na osnovu sna kojeg je usnio, ili da je u snu vidio vjerovjesnika ili dobrog čovjeka na nekom mjestu tvrde da to nalaže posebnu vrijednost tih mjesta i zbog čega se od njih čine musale okupljanjem muslimana. Ovakve i slične stvari čine kitabije. Takođe postoji mogućnost da su u njima naslikali lik Vjerovjesnika ili dobrog čovjeka. Ili bar neke njegove udove čime se poistovjećuju sa kitabijama. Kao što je u nekim džamijama poput džamije zvane Kef, u kojoj je naslikana šaka za koju se tvrdilo da je šaka od Alije b. Ebu Taliba رضي الله عنه, sve dok Allah nije srušio te slike.

Ova mjesta su mnogobrojna i prisutna u velikom broju država.

U Hidžazu postoje mjesta kao što je pećina sa desne strane puta, kada ideš na Bedr, za koju se kaže da se u nju sakrio Poslanik ﷺ sa Ebu Bekrom رضي الله عنه. Te da je to pećina koju je Allah spomenuo u riječima:

"...kad su njih dvojica bili u pećini." (Sura Et-Tewbe, 40)

Nema razilaženja među učenjacima da se ova spomenuta pećina nalazi na planini zvanoj Sevr nadomak Mekke, koja je poznata mekelijama i dan danas.

Ova mjesta za koja se tvrdi da su od posebnog značaja su onakva kakva su ali u islamu nema potpore za bilo kojom vrstom poštivanja. Jer bilo koje mjesto za koje šerijat nije došao je gore od vremena koje šerijat ne nalaže da se štuje. Veličanje tijela ibadetom kod njih je približnije obožavanju kipova i gore nego veličanje vremena. A ono što je potrebno jeste da se čovjek kloni klanjanja na takvim mjestima. Iako se za musale nema namjera za veličanjem, kako to ne bi bio razlog za posebno obavljanje namaza na tom mjestu. Kao što je zabranjeno da se klanja pored kaburova čiji se

stanovnici znaju. Iako se musala nema za namjeru namaza kod nje. Ili kao što je zabranjeno izdvajati petak i zadnje dane Ša'bana postom. Iako postač nema namjeru posebnog izdvajanja ovih dana sa postom.

A ono što se ima za namjeru posebno izdvojiti, pored zabrane istoga, zabranit će se njegovo izdvajanje i u praktičnom smislu.

Ova mjesta najviše liče na džamiju Dirar koja je bila sagrađena na ivici jame pa se sa njom sruči u džehennemski ponor. Jer je ta džamija sagrađena radi nanošenja štete, kufra i razdvajanja mu'mina i pripremanja onih koji se bore protiv Allaha i njegovog Poslanika, u njoj su Allah i Njegov Poslanik ﷺ zabranili da se klanja, pa je naredio da se sruši.

Svi ovi lažni mešhedi su postavljeni da bi se nadmetali sa Allahovim kućama, i kako bi se poštovalo i veličalo ono što kod Allaha nema štovanja, teda se bdije nad onim što niti koristi niti šteti. Te kako bi se stvorenja odvratila od Allahovog puta. A to je obožavanje samo Njega, jednog jedinog, Koji ortaka nema, na način koji je on propisao na jeziku svog Poslanika ﷺ, te uzimajući ih mjestima praznovanja, okupljajući se na njima i običajno se namjeravajući radi njih. Jer je praznik od stalnog ponavljanja.

Ovoj vrsti se može dodati – iako nije od nje – mjesta za koja se tvrdi da su posebna ali to nije potvrđeno. Kao što se kaže za veliki broj kaburova da su kaburovi vjerovjesnika ili dobrih ljudi. Ili da su to mjesta vjerovjesnika ili dobrih ljudi i slično tome. Tako nešto može biti istina a i laž.

Većina mešheda na licu Zemlje su ovakve vrste, jer je veoma mali broj kaburova i mjesta koji su istiniti.

Veliki broj učenjaka su govorili: "Od kaburova vjerovjesnika nije potvrđeno osim u pogledu kabura našeg Vjerovjesnika, a o drugima mimo njega je moguće da se potvrdi nešto drugo. Kao što je primjer Ibrahimovog عليه السلام kabura. Možda je poznato da se kabur nalazi na tom mjestu, ali postoji sumnja oko njegovog određivanja. Kao što je veliki broj kaburova pored malih vrata kod Damaska.

Zemlja je mijenjana više puta. Tako da određivanje kabura da je to Bilalov kabur ili nekog drugog je umalo nemoguće potvrditi. Osim na posebne načine ali iako bi se potvrdilo za njeg nije moguće vezati neki šerijatski propis poput onoga što se desilo kod tih kaburova od novotarija.

Cilj je da pojasnimo prvu skupinu koja je od veličanja mjesta koja nemaju nikakvu posebnu specifičnost. Možda zbog znanja da ta specifičnost nije vezana za to mjesto, ili zbog neznanja da je po nečemu posebno. Ibadet i djela bez znanja su strogo zabranjeni. Isto kao što su ibadet i djela koja su suprotni znanju zabranjeni. A da su ove stvari bile od vjere ne bi se zapostavile. Ummet ne bi izgubio sačuvanu vjeru i zaštićenu od greški.

Naviše od toga ćeš naći priče sluga i bliskih susjeda ovih mešheda, koji jedu imetke ljudi na nepravedan način i koji odvraćaju ljude od Allahovog puta.

Prepričavaju se priče koje ostavljaju dojam, kao naprimjer da je čovjek uputio dovu kod tog mjesta pa mu se Allah odazvao. Ili da se zavjetovao za neku potrebu pa mu je Allah tu potrebu upotpunio, i slično tome. Na sličan ovaj način su bili obožavani i idoli.

Ljudi su se nekada obraćali kod kipova, možda su im potrebe bile upotpunjene ako su imali namjeru obratiti se ovima. Tako da se na njih odnosi isto ono što se odnosi na stanovnike Indije u hramovima.

Možda su ova mjesta uporeðena sa onim što je Allah propisao od veličanja Njegove kuće koja se posjećuje na hadžu, ili sa crnim kamenom za kojeg je Allah propisao da se dotiče i poljubi, kao da je to Njegova desnica[1] i džamije koje su Njegove kuće.

Sunce i Mjesec su obožavani ovakvim mjerilima, i zbog ovakvih sumnji na Zemlji se pojavio širk.

[1] Nije potvrđeno hadisima da je crni kamen Allahova desnica, a merfua predaja o tome nije vjerodostojna.

Od Vjerovjesnika ﷺ je potvrđeno da je zabranio zavjet i rekao: ″On ne dolazi sa dobrim. Nego odvaja od škrtog.″[1] Ako je zavjet pokornost vezana za uslov u kojoj nema koristi i koji ne dolazi sa dobrim, kakav je onda slučaj sa zavjetom koji niti koristi niti šteti?

Što se tiče odaziva na dovu može biti da je onaj ko dovi u velikoj nuždi ili da je to zbog iskrenosti njegove molbe. Ili je razlog odaziva Allahova milost. Ili može bit stvar koju je Allah odredio a ne radi njegove dove. Ili se pak može raditi o nekim drugim razlozima. Iako se smutnja odnosi na onoga koji dovi.

Mi znamo da se Allah odazove kafirima pa im se spusti kiša, budu pomognuti, ozdravljeni, dadne im se blagodat radi njihovih dova pored kipova putem kojih tragaju za posredništvom do Allaha.

Allah ﷻ je rekao:

″Svima njima, i jednima i drugima, dajemo darove Gospodara tvoga; a darovi Gospodara tvoga nisu nikome zabranjeni.″ (Sura El-Isra, 20)

Također Uzvišeni kaže:

″I bilo je ljudi koji su zaštitu od džina tražili, pa su im tako obijest povećali.″ (Sura El-Džinn, 6)

U razlozima odredbi postoji mnogo stvari koje je nemoguće ovdje nabrojati i ovo nije mjesto njenih pojašnjavanja.

Nego je na stvorenjima da slijede ono što je Allah poslao sa poslanicima, te da znaju da je u tome dunjalučko i ahiretsko dobro. A ja ću možda inša Allah pojasniti neke od ovih utjecaja na drugom mjestu.

[1] Bilježe ga u svojim Sahihima od Ebu Hurejre ؓ i Ibn Omera ؓ.

POGLAVLJE

Druga vrsta mjesta je ono što ima svoju posebnost ali ih to ne čini mogućim da se na mjestima praznovanja, niti za namaz ili neke druge ibadete.

Od tih mjesta su kaburovi vjerovjesnika i dobrih ljudi. Od Poslanika ﷺ i od selefa se prenosi zabranu da ova mjesta budu uzeta mjestima praznovanja, posebno i općenito a onda su pojasnili značenje 'id' praznik.

Što se tiče opće zabrane, Ebu Davud u Sunnenu kaže: ″Govorio nam je Ahmed b. Salih da je rekao: ″Čitao sam pred Abdullahom b. Nafiom da ga je obavijestio Ibn Ebu Zi'b od Seida Makberija od Ebu Hurejre ؓ da je rekao: ″Allahov Poslanik ﷺ kaže: ″Nemojte od svojih kuća praviti kaburove. A moj kabur ne činite mjestom praznovanja. Donosite salavat na mene, vaš salavat dopire do mene gdje god da budete.″[1] Lanac ovog hadisa je dobar. Njegovi prenosioci su povjerljivi i poznati. Ali Abdullah b. Nafia Saig medinski pravnik, prijatelj od Malika, u njemu se nalazi blagost koja ne smeta njegovim hadisima.

Jahja b. Muin kaže: ″On je povjerljiv.″ A dovoljno je da Ibn Muin potvrdi nečiju povjerljivost. Ebu Zur'a kaže: ″Nema smetnje u njemu.″ Ebu Hatim Razi kaže: ″Nije pamtio hadise, slabijeg je hifza ali mu se pamćenje znalo i odbijalo.″

Ova njihova izlaganja njegove hadise spuštaju sa pozicije sahiha na poziciju hasen predaja. Jer nema razilaženja da je bio učen i isprava, te da je uglavnom kod njega nadvladavlo pamćenje. Ali je možda nekada pravio greške.

Zatim ovaj hadis je ono što se zna od zapamćenog, i nije ono što se odbija. I jer se radi o medinskom običaju i to je ono za čime se ima potreba za njegovom naukom, a ovakve stvari može samo savladati učenjak.

---

[1] Bilježi ga Ebu Davud u Sunnenu br. 2042, Ahmed u Musnedu 2. dio, str. 367. Albani ga je ocjenio sahihom u Sahih Sunnen Ebu Davud 1. dio, str. 383.

Takođe postoji drugi hadisi prenešeni drugim lancima, a zbog toga što se prenosi drugi putevima ne biva odbačenim.

Svaka rečenica od ovog hadisa je prenešena od Allahovog Poslanika ﷺ poznatim lancima. Ali cilj ovdje je istaći zabranu da bude uzet mjestom praznovanja.

Od toga je ono što prenosi Ebu Je'ala Muvsali u svom Musnedu, govorio nam je Ebu Bekr b. Ebu Šejbe obavijestio nas je Zejd b. Habbab govorio nam je Džafer b. Ibrahim – od sinova Zu Dženahejn – govorio nam je Alija b. Omer od njegovog oca od Alije b. Husejna da je vidio čovjeka kako dolazi kod otvora koji je bio na sobi kabura Allahovog Poslanika ﷺ te da ulazi unutar i upućuje dove. Pa mu je to zabranio i rekao: ″Zar nećete da vam kažem hadis kojeg sam čuo od mog oca od mog djeda od Allahovog Poslanika ﷺ? Rekao je: ″Nemojte uzimati moj kabur za mjesto praznovanja, i nemojte činiti od svojih kuća kaburove. Vaš selam dopire do mene gdje god da ste.″ Bilježi ga Ebu Abdullah Muhammed b. Abdul Vahid Makdisi Hafiz, u onome što je odabrao među dobrim hadisima kao dodatak na obadva Sahiha. Njegovi uslovi su bolji od uslova koje je postavio Hakim u svom Sahihu.

Seid Mensur u svom Sunnenu prenosi, govorio nam je Hiban b. Alija govorio mi je Muhammed b. Adžlan od Ebu Seida Mehrijevog štićenika da je rekao: ″Allahov Poslanik ﷺ je rekao: ″Nemojte od moje kuće praviti mjesto praznovanja, niti od vaših kuća kaburove. Donosite salavat na mene gdje god da ste, vaš salavat dopire do mene.″

Seid kaže: ″Govorio nam je Abdul Aziz b. Muhammed obavijestio me je Suhejl b. Ebu Suhejl kaže: ″Hasan b. Hasan b. Alija b. Ebu Talib me je vidio kod kabura, pa me je pozvao dok je bio u Fatiminoj kući na večeri. Pa reče: ″Hajde večeraj.″ Rekoh: ″Ne želim.″ Pa reče: ″Zašto sam te vidio kod kabura?″ Rekoh: ″Poselamio sam Vjerovjesnika ﷺ.″ Kaže: ″Kada uđeš u džamiju poselami ga.″ Zatim je rekao: ″Allahov Poslanik ﷺ je rekao: ″Nemojte moju kuću uzimati mjestom praznovanja, niti svoje kuće kaburovima. Donosite salavat na mene vaš salavat dopire do mene

gdje god da budete. Allah je prokleo jevreje jer su kaburove svojih vjerovjesnika učinili mjestima za molitvu." Hasan kaže: "Vi i onaj u Andalosu niste osim isti."

Ova dva različita mursel hadisa ukzuju na potvrđenost hadisa a posebno što ga je uzeo za dokaz onaj ko ga prenosi kao mursel. Što ga opet potvrđuje kod samog prenosioca, makar i ne bio prenešen u direktnim lancima, pa šta onda reći za ove lance koji dopiru do Allahovog Poslanika ﷺ što je prethodno pokazano?

Dokazna strana je u tome da je Vjerovjesnikov ﷺ kabur najbolji kabur na Zemlji. Ali je zabranio da se uzima mjestom praznovanja, što znači da je kabur nekog drugog mimo njega preči da se ne smatra takvim, bez obzira o kome se radi zatim je to nadovezao njegovim ﷺ riječima: "Nemojte od svojih kuća činiti kaburove." Tj. nemojte da ne obavljate u njima namaze, upućujete dovu i učite Kur'an, tako da budu poput kaburova. Što znači da je naredio da se čovjek trudi da čini ibadet u svojoj kući ali je zabranio da se to čini kod kaburova, a ovo je suprotno onome što čine mušrici od kršćana i onih koji se poistovjećuju sa njima.

U obadva Sahiha od Ibn Omera – radijjallahu anhuma – se prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: "Obavljajte nešto od vaših namaza u vašim kućama i nemojte od njih činiti kaburove."[1]

Muslim prenosi od Ebu Hurejre od Vjerovjesnika ﷺ da je rekao: " Nemojte od svojih kuća činiti kaburove, jer šejtan bježi od kuće u kojoj se čuje učenje sure El-Bekare."[2]

Zatim je Poslanik ﷺ odmah nakon toga nastavio sa zabranom uzimajna istih za mjesta praznovanja riječima: "Donosite salavat na mene, vaš salavat dopire do mene gdje god da ste."

U drugom hadisu: "Vaš selam dopire do mene gdje god da budete."

---

[1] Sahih Buhari br. 432, Feth, i Muslim 777. NAvedena verzija ovdje je od njega.

[2] Sahih Muslim br. 780 riječima: "Nemojte od svojih kuća činiti kaburove jer šejtan bježi od kuće u kojoj se uči sura El-Bekare."

Poslanik ﷺ time ukazuje na to da vaš selam i salavat dostiže do mene ako ste blizu ili daleko od mog kabura, tako da nema potrebe da od njega činite mjesto praznovanja (okupljanja).

Mnogobrojni su hadisi koji govore o tome da naš selami i salavati bivaju pedočeni pred njim.

Kao što Ebu Davud bilježi u svom Sunnenu hadis od Ebu Sahra Humejda b. Zijada od Jezida b. Abdullaha b. Kusajta od Ebu Hurejre da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: ″Nema nikoga ko će me poselamiti a da mi Allah neće vratiti dušu pa da mu odgovorim na selam.″[1]

Ovaj hadis je pod Muslimovim uslovima.[2]

Isto tako je ono što bilježi Ebu Davud od Evsa b. Evsa ؓ da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: ″Donosite čim više salavate na mene na dan i noć petka, vaš salavat se predočava preda mnom.″ Rekoše: ″Allahov Poslaniče, kako to da će se pred tobom predočavati naš salavat ako ti se kosti raspadnu?″ Kaže: ″Allah je zabranio Zemlji da jede meso vjerovjesnika.″[3]

U Ibn Ebu Šejbinom Musnedu od Ebu Hurejre ؓ se prenosi da je rekao: ″Allahov Poslanik ﷺ kaže: ″Ko bude donio salavat kod mog kabura ja ga čujem, a ko donese salavat na mene tiho do mene se dostavi.″[4] Bilježi ga Darekutni sa njegovim značenjem.

[1] Bilježi ga Ebu Davud u Sunnenu br. 201, a hadis je hasen.

[2] On je takav ali u njegovom lancu se nalazi Ebu Sahr iako je od Muslimovih prenosilaca osim što Hafiz u Takribu za njeg kaže: ”Istinoljubiv al' griješi.”

[3] Bilježi ga Ebu Davud u Sunnenu br. 1047, a hadis je sahih.

[4] Akili ga navodi među slabim str. 398, takođe od njega i Ibn Dževzi u Mevduat 1. dio, str. 224, i kaže: ”Ovaj hadis nije vjerodostojan, a Muhammed b. Mervan je Sudijj.” Jahja kaže: ”Nije povjerljiv.” Ibn Munir kaže: ”Lažov.” Seadi kaže: ”Neprisutnog razuma.” Nesai kaže: ”Neprihvaćaju mu se hadisi.” Ibn Hiban kaže: ”Nije dozvoljeno pisati njegove hadise osim radi pouke.” Akili kaže: ”Ovaj hadis nema osnove od hadisa E'ameša a nije sačuvan.”

Kod Nesaija i drugih se prenosi da je rekao: ″Allah je učinio meleke kao posrednike koji mi dostavljaju selam mog ummeta.″[1] Pored mnogobrojnih drugih hadisa u ovom poglavlju.

Zatim najbolji tabiin od Poslanikove ﷺ porodice je Alija b. Husejn رضي الله عنه kada je spriječio tog čovjeka koji se trudio u upućivanju dova kod kabura Allahovog Poslanika ﷺ. Prenosilac je ovaj hadis uzeo kao dokaz kojeg je čuo od svog oca od njegovog djeda Alije. A on je najbolje znao njegovo značenje.

Tako da je jasno da je namjeravanje kod njegovog kabura i sličnog uzimanje istoga za mjesto praznovanja.

Takođe sin njegovog amidže Hasan b. Hasan šejh Poslanikove porodice je pokudio da se Poslanikov kabur namjerava zbog selama i sličnog osim ulaska u njegovu džamiju. Pa je to smatrao uzimanjem istoga mjestom praznovanja.

Pogledaj u ovaj sunnet kako potiče od stanovnika Medine, koji su od Allahovog Poslanika ﷺ, koji su mu najbliži po rodu, i iz njegove kuće. Jer su oni bili preči tome od ostalih i bolje su to održavali.

Praznik je ono što se učini nazivom za mjesto a to je mjesto koje se ima za namjeru okupljanja u njemu i dolaska na isto radi ibadeta ili nečega drugoga. Kao što je Mesdžidul Haram, Mina, Muzdelifa i Arefat koje je Allah učinio mjestima praznovanja stjecištem ljudima i gdje se sakupljaju i koriste ih za dovu, zikr i obrede (prinošenje žrtvi). Mušrici su imali mjesta gdje su se okupljali a kada je islam došao Allah ih je sve izbrisao.

Ova vrsta mjesta obuhvataju kaburove vjerovjesnika i dobrih ljudi, ili kaburovi koji mogu biti njihovi, sa naznakom da se radi o njihovim kaburovima, ili pak i svi kaburovi ulaze pod ovaj pojam.

Muslimanski kabur ima svoju zaštićenu 'svetost', o čemu je došao sunnet, tj. radi se o kući mrtvog muslimana. Tako da se na

[1] Bilježi ga Nesai u Sunnenu br. 1215, Ahmed u svom Musnedu 1. dio, str. 387 i 441 riječima: ″Allah ima putujuće meleke po Zemlji koji mi dostavljaju od mog ummeta selame.″ A hadis je sahih.

njima ne smije ostaviti ništa od nečistih stvari oko čega postoji slaganje. Neće se stajati na njeg, niti probijati niti će se naslanjati na njeg po našem mišljenju. Svi učenjaci smatraju da nije dozvoljeno u blizini kabura činiti ili izgovarati od ružnih riječi ili postupaka ono što smeta mrtvima. Poželjno je da se kod obilaska poselami onaj ko je u kaburu, da moli za njega, a što je mrtvi bolji njegovo pravo je potpunije.

Burejde b. Husajjib ﷺ kaže: ″Allahov Poslanik ﷺ ih je podučavao da kada izađu na kaburove da kažu: ″Neka je selam na stanovnike kuća – a drugoj predaji: ″Neka je selam na vas stanovnici kuća od mu'mina i muslimana, mi ćemo vam se inša Allah uskoro pridružiti. Molimo Allaha vama i nama za oprost.″ Bilježi ga Muslim.[1]

Takođe od Ebu Hurejre ﷺ se prenosi da je Allahov Poslanik ﷺ izašao na mezarje rekao bi: ″Neka je selam na vas stanovnike kuća od mu'mina, mi ćemo vam se uskoro inša Allah pridružiti.″[2]

Takođe od Aiše – radijjallahu anha – se prenosi u dugom hadisu od Vjerovjesnika ﷺ da je rekao: ″Džibril mi je došao pa rekao: ″Tvoj Gospodar ti naređuje da da odeš na Bakije i da moliš njima za oprost.″ Ona kaže: ″Rekoh: ″Kako ću govoriti Allahov Poslaniče?″ Kaže: ″Reci: ″Neka je selam na vas stanovnike kuća od mu'mina i muslimana, neka se Allah smiluje onima koji su prije i onima koji će poslije doći, a mi ćemo vam se inša Allah uskoro pridružiti.″[3]

Ibn Madže prenosi od Aiše da je rekla: ″Tražila sam Allahovog Poslanika ﷺ kad on na Bakijama, pa reče: ″Neka je selam na vas stanovnici kuća od mu'mina vi ste nas prestigli. Mi ćemo vam se pridružiti. Allahu ne spriječi nam njihovu nagradu, i nemoj nas iskušati poslije njih.″[4]

---

[1] Sahih Muslim br. 975.
[2] Sahih Muslim br. 249.
[3] Sahih Muslim br. 974.
[4] Sunnen Ibn Madže br. 1546, a u njegovom lancu se nalazi Šerik Kadi koji je slabog pamćenja. Hadis je slabim ocjenio Albani u Irvau 3. dio, str. 237.

Od Ibn Abbasa – radijjallahu anhuma – se prenosi da je rekao: ″Allahov Poslanik je naišao pored kaburova Medine, pa im se okrenuo licem i rekao: ″Neka je selam na vas stanovnici kaburova, neka Allah oprosti nama i vama. Vi ste naši preci, a mi smo vam na tragu.″ Bilježe ga Ahmed i Tirmizi i kaže: ″Hadis je hasen garib.″[1]

Od njega je potvrđeno da je rekao: ″Nakon osam godina po bitci na Uhudu, izašao je šehidima i klanjao im je namaz koji klanja mrtvima.″

Ebu Davud prenosi od Osmana b. Affana ﵁ da je rekao: ″Kada bi Vjerovjesnik ﷺ završio sa ukopavanjem mejita stao bi iznad njega i rekao: ″Tražite oprosta za svog brata, molite mu da bude ućvršćen, on sada biva pitan.″[2]

Prenosi se hadis kojeg je Ibn Abdul Berr ocjenio sahihom da je rekao: ″Nema čovjeka koji će proći pored kabura čovjeka kojeg je poznavao na dunjaluku pa ga poselami a da mu Allah neće vratiti dušu da mu odgovori na selam.″[3]

Takođe o prizivanju (talkinu) mejita u kaburu nakon ukopavanja se prenosi hadis koji treba provjeriti.[4] Ali su po njemu radili ljudi iz Šama, kao i to da su ga prenosili, zbog toga većina naših prijatelja to smatra poželjnim.

Ovo i slične stvari koje je činio Allahov Poslanik ﷺ takođe to je naređivao svom ummetu da čine kod kaburova muslimana nakon ukopavanja, kod posjete njima, ili kod prolaska pored njih. To je pozdrav mejitu kao što se pozdravlja živi, kao i to da se dovi za njeg isto kao što moli za njeg kada mu klanja dženazu prije ukopavanja ili poslije ukopavanja. U sklopu dove mejitu živi će

[1] Bilježi ga Tirmizi u svom Sunnenu br. 1053 a u njegovom lancu se nalazi Kabus b. Ebu Zibjan koji je bio slab.
[2] Bilježi ga Ebu Davud u Sunnenu br. 3221, Hakim u Mustdreku 1. dio, str. 370. Sahihom ga je ocjenio i sa njim se složio Zehebi. Albani ga bilježi u Sahih Sunnen Ebu Davud 2. dio, str. 620.
[3] On je naveden u Daif džami'a sagir br. 5208.
[4] Ibn Dževzi ga navodi u Mevduat 2. dio, str. 395, zatim kaže: ”Ovaj hadis je podmetnut.”

moliti za sebe i za sve muslimane, kao što je u dženazi namazu dova onom ko klanja i svim muslimanima, kao i posebno izdvajanje dove mrtvom.

Sve ovo su bili primjeri iz sunneta Allahovog Poslanika ﷺ, i ono na čemu su bili prethodnici prvaci, i što je propisano muslimanima. I to je ono što su činili kod kabura Allahovog Poslanika ﷺ i kod drugih kaburova.

Ibn Bate u Ibane prenosi sa vjerodostojnim lancem od Muaza b. Muaza: ″Govorio nam je Ibn Aun kaže: ″Jedan čovjek je upitao Nafiu pa reče: ″Da li je Ibn Omer izgovarao selam kod kabura?″ Pa je rekao: ″Da, ja sam ga vidio stotinu ili više od stotine puta. Došao bi kod kabura a onda bi stao i rekao: ″Neka je selam na Vjerovjesnika, neka je selam na Ebu Bekra neka je selam na Omera mog oca.″

U drugoj predaji koju je naveo Imam Ahmed koristeći je kao dokaz kaže: ″Zatim bi otišao.″

Ovu predaju prenosi Malik u Muvetei.[1]

Posjećivanje kaburova je općenito dozvoljeno pa čak i kaburove kafira. Takođe u Muslimovom Sahihu se bilježi da je Ebu Hurejre ؓ rekao: ″Allahov Poslanik ﷺ kaže: ″Tražio sam od Allaha da mi dozvoli da tražim oprosta za svoju majku pa mi nije dozvolio pa sam ga molio da posjetim njen kabur pa mi je dozvolio.″[2]

Kod njeg takođe stoji da je rekao: ″Vjerovjesnik je posjetio kabur svoje majke pa je plakao i rasplakao one oko sebe, pa je rekao: ″Tražio sam od Allaha da joj molim za oprost pa mi nije dozvolio, pa sam tražio da posjetim njen kabur pa mi je dozvolio. Posjećujte kaburove jer oni posjećuju na smrt.″[3]

[1] Muvetea' 2. dio, str. 166.
[2] Sahih Muslim br. 976.
[3] Sahih Muslim br. 976.

U Muslimovom Sahihu se prenosi od Burejde da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ″Ja sam vam (bio) zabranio da posjećujete kaburove pa ih posjećujte.″[1]

U Ahmedovoj i Nesaiovoj verziji stoji: ″Ko želi da posjećuje neka posjećuje i nemojte govoriti hudžra.″[2]

Ahmed prenosi od Alije b. Ebu Taliba ؓ da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: ″Ja sam vam bio zabranio da posjećujete kaburove pa ih posjećujte, oni vas podsjećaju na Ahiret.″[3]

Allahov Poslanik ﷺ je dozvolio posjećivanje nakon zabrane, a to je obrazložio time što podsjećaju na smrt i na Ahiretsku kuću. Nama je dozvolio općenitom dozvolom da posjećujemo kaburove muslimana i kafira.

Razlog tome je termin koji se odnosi i na kafire – a obrazloženje toga je što podsjećaju na smrt i Ahiret – a razlog se nalazi u obadva slučaja.

Poslanik ﷺ bi dolazio kod kaburova na Bakijama i kod šehida kako bi učio dovu i tražio oprosta za njih. Ali ovo značenje je posebno za muslimane dok se kafiri izdvajaju.

Ova posjeta – posjeta kaburovima – podsjeća na Ahiret, ili da budu pozdravljeni ili zbog dove za njih, i to je ono sa čime je došao sunnet, kao što je prethodilo.

Naši prijatelj i drugi su se razišli da li je dozvoljeno putovati radi toga? Postoje dva mišljenja.

Jedno je da nije dozvoljeno te da je putovanje radi toga grijeh, i nije dozvoljeno kratiti namaz na takvom putovanju. Ovo je stav Ibn Bata'e i Ibn Akila i drugih. Jer ova vrsta putovanja je novotarija, nije postojalo u vrijeme selefa, jer u sebi sadrži vrste onoga što je zabranjeno a što će doći kasnije. Zato što u obadva Sahiha stoji da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ″Ne pritežu se jahalice osim

[1] Sahih Muslim br. 977.
[2] Bilježi ga Ahmed u Musnedu 5. dio, str. 361, Nesai u Sunnenu br. 1922 a hadis je sahih.
[3] Bilježi ga Ahmed 1. dio, str. 145 a hadis je sahih.

radi tri džamije, Mesdžidul Haram, Mesdžidul Aksa i ove moje džamije.″

Ova zabrana obuhvata putovanje džamijama i mešhedima i svako mjesto radi kojeg se namjerava putovanje isključivo radi ibadeta i pribižavanja Allahu.

Dokaz tome je što je Busre b. Busre Gifari, kada je vidio Ebu Hurejru da se vraća sa Tura na kojem je Allah razgovarao sa Musaom, rekao: ″Da sam te vidio prije nego što si otišao ne bi otišao jer je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ″Ne pritežu se jahalice osim radi tri džamije.″[1]

Ashab koji je prenio hadis je shvatio da su Tur i njemu slična mjesta mjesta gdje su stajali vjerovjesnici te da se podrazumijeva pod općim propisima te da nije dozvoljeno putovati radi njih, kao i to da nije dozvoljeno putovati u džamije osim u spomenute tri.

Također ako se radi o putovanju u kuću od Allahovih kuća mimo ove tri džamije nije dozvoljeno i pored toga što je stanovnicima tog mjesta vadžib a nekada je mustehab. O namjeravanju posjete džamijama je došlo mnogo predaja o koristima što je nemoguće nabrojati – tako da je putovanje staništima mrtvih preče da ne bude dozvoljeno.

Drugi stav je da je dozvoljeno putovati na ta mjesta, što su zastupale kasnije generacije od kojih su Ebu Hamid El-Gazali, Ebu Hasan b. Abdun El-Harani, Šejh Ebu Muhammed Makdisi. Ali ne poznajem da je prenešeno od bilo kog među prvim generacijama na osnovu toga što ovaj hadis nije obuhvatio zabranu takvog čina. Kao i to što ne obuhvata zabranu putovanja na mjesta gdje su roditelji, učenjaci, šejhovi i braća, ili neke od namjera za ovosvjetskim dopuštenim stvarima.

Ali što se tiče novih stvari mimo toga njih je mnogo.

[1] Bilježi ga Malik u Muvetei str. 108 – 110 u dugačkoj verziji, Nesai u Sunnenu br. 1354 sa vjerodostojnim lancem. Također navodi se u Irvau 3. dio, str. 228 sa riječima: ”... ne putuje se...” umjesto: ”Ne pritežu se...”

Od njih je namaz kod kaburova kao neograničen pojam, ili da se ta mjesta uzimaju za obavljanje molitve, ili da se nad njim grade džamije. Od Poslanika ﷺ se prenose mutevatir predaje o zabrani takvih postupaka, te pooštravanja po tom pitanju.

Što se tiče izgradnje džamija nad kaburovima, većina učenjaka svih grupa su ukazali na zabranu takvog čina pri čemu su slijedili hadise. Naši prijatelji kao i prijatelji od Malika i Šafije i drugi su rekli da je haram. Među učenjacima ima onih koji su za ovo upotrijebili termin pokuđenosti, tako da ne znam da li misle na tenzih ili tahrim? Ali nema sumnje da je sigurno haram, kao što Muslim bilježi u Sahihu od Džunduba b. Abdullaha Bedželija da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika ﷺ pet dana prije njegove smrti da kaže: "Ja se odričem pred Allahom da sam sebi među vama uzeo (halila) prisnog prijatelja, jer je mene Allah uzeo za Svog prijatelja, kao što je Ibrahima uzeo za prijatelja. A da sam među vama uzeo prijatelja uzeo bi Ebu Bekra za prijatelja. A zar onih koji su bili prije vas nisu uzimali kaburove svojih vjerovjesnika za mjesta molitvi, ja vam to zabranjujem."[1]

Od Aiše – radijjallahu anha – i Abdullaha b. Abbasa se prenosi da su rekli: "Kada se spustila bolest na Allahovog Poslanika ﷺ uzeo je krpu pa je stavljao sebi na lice. Kada bi došao sebi skinuo bi je i rekao: "Neka je Allahovo proklestvo na jevreje i kršćane koji su uzimali kaburove svojih vjerovjesnika mjestima za molitve." Upozoravajući od njihovog postupka." Bilježe ga Buharija i Muslim.[2]

Obadvojica ga prenose od Ebu Hurejre ﷺ da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: "Allah ubio jevreje i kršćane jer su kaburove svojih vjerovjesnka uzimali mjestima za molitve."[3]

U Muslimovoj verziji stoji: "Allah je prokleo jevreje i kršćane jer su kaburove svojih vjerovjesnika uzimali mjestima za molitve."[4]

---

[1] Sahih Muslim br. 532.
[2] Sahih Buhari br. 435 i 436, Feth, i Muslim u svom Sahihu br. 531.
[3] Mutefekun alejhi.
[4] Sahih Muslim br. 530.

Na kraju svog života je zabranjivao da se kaburovi uzimaju mjestima molitve, zatim je prokleo – što stoji u tekstu – one kitabije koji su to učinili kako bi upozorio svoj ummet da ne učine isto to.

Aiša kaže: ″Allahov Poslanik ﷺ, u bolesti iz koje nije ustao, je rekao: ″Allah je prokleo jevreje i kršćane zato što su kaburove svoj vjerovjesnika uzimali mjestima molitvi. A da nije toga njegov kabur bi bio istaknut osim što se bojalo da se ne uzme mjestom za molitvu.″ Bilježe ga Buharija i Muslim.[1]

Imam Ahmed u svom Musnedu sa dobrim lancem od Abdullaha b. Mesuda prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ″Najgori ljudi među živima koji dožive Sudnji dan su oni koji kaburove uzimaju mjestima za molitvu.″[2] Bilježi ga Ebu Hatim u svom Sahihu.

Od Zejda b. Sabita se prenosi da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: ″Allah je prokleo jevreje i kršćane jer su kaburove svojih vjerovjesnika uzeli mjestima za molitvu.″ Bilježi ga Imam Ahmed.[3]

Od Ibn Abbasa – radijjallahu anhuma – se prenosi da je rekao: ″Allahov Poslanik ﷺ je prokleo žene koje posjećuju kaburove i one koji nad njima grade džamije i pale svjetiljke.″ Bilježe ga Imam Ahmed, Ebu Davud, Tirmizi i Nesai.

U ovom poglavlju je mnogo hadisa i predaja što nije mjesto ovdje da se sve navedu.

Sve ove džamije koje su sagrađene iznad kaburova vjerovjesnika, dobrih ljudi, kraljeva i drugih, bez iznimke je obavezno da budu porušeni i uklonjeni. Ovo je ono što među učenjacima ne poznajem razilaženja. Niti je kod nas u mezhebu dozvoljeno zbog zabrane i proklestva koji se spominju o tome i zbog drugih hadisa. U ovom pitanju nema razilaženja, zbog toga što se u kaburu nalazi samo jedna osoba, ali su se razišli naši

[1] Sahih Buhari 1330, Feth, i Muslim u svom Sahihu br. 529.
[2] Bilježi ga Ahmed u svom Musnedu 1. dio, str. 435.
[3] Bilježi ga Ahmed u Musnedu 5. dio, str. 184 i 186. U njegovom lancu se nalazi Ukbe b. Abdu Rahman koji je nepoznat ali je hadis sahih u ovoj verziji zbog toga što je prenešen drugim lancima od ashaba.

prijatelji oko toga ako se radi o mezarlju odvojenom od džamije, da li je njegova granica tri kabura, ili da li se zabranjuje klanjati kod kabura na samku, iako pored njega nema drugog kabura? Dva su mišljenja.

Zatim zabrana se pooštrava ako se radi o otetoj zemlji, kao naprimjer ono što se izgradilo na kaburovima učenjaka, dobrih ljudi i drugih koji su bili ukopani u javnom mezarlju. Tako da bilo koja vrsta izgradnje nad kaburom, kao što je džamija, škola, musafirhana ili mešhed ili da se na tom mjestu izgradi kupatilo ili ne, sve ovo obuhvata vrste zabranjenih stvari.

Jedna je ta što se javna mezarlja ne smiju koristiti osim za ukopavanje bez prava na plaćanje po slaganju svih učenjaka. Tako da izgradnja džamije, škole ili musafirhane na tom mjestu je kao ukopavanje mejita u džamiji, ili kao da se izgrađuju hanovi i slično na merljima, ili kao da se izgradi džamija na putu koji ljudi trebaju za kretanje.

Druga je ta što to uglavnom vodi do iskopavanja kaburova muslimana, eshumacijom kosti njihovih mrtvih, kao što je poznato u velikom broju ovakvih mjesta.

Treća je da se prenosi od Muslima u njegovom Sahihu od Džabira da je Allahov Poslanik ﷺ zabranio da se (bilo šta) gradi nad kaburovima.[1]

Četvrta je da izgradnja kupatila u kojima se nalaze nečistoće među kaburovima muslimana je najružnije ono što se može naći pored kaburova. A posebno ako je mjesto kupatila pored kabura muslimana.

Peta je ta što se kaburovi uzimaju mjestima za molitve, a neki tekstovi o zabrani toga su prethodili.

Šesta je ta što se na kaburovima pale svjetiljke, a Poslanik ﷺ je prokleo onoga ko to čini.

[1] Bilježi ga Muslim u Sahihu br. 970 riječima: "Allahov Poslanik ﷺ je zabranio da se kabur okreči i da se na njemu sjedi ili da se na njemu gradi."

Sedma je poistvjećivanje sa kitabijama u mnogim njihovim izrekama i postupcima i običajima iz ovog razloga i što je slučaj u stvarnosti. A postoje i mnogi drugi razlozi.

Zdanje koje je bilo nad Ibrahimovim ﷺ kaburom je bilo zatvoreno tako da u njega nije bilo moguće ući, sve dok kraja četvrtog vijeka. Pa se kaže da su neke žene koje su imale vezu sa halifom rekle kako su vidjele u snovima takvo nešto pa su napravili otvor.

Kaže se da kada su kršćani preuzeli vlast nad ovim mjestima da su napravili otvor, poslije čega je to ostavljeno kao mesdžid nakon kasnijih osvajanja.

Ugledni učenjaci među našim šejhovima nisu klanali u takvim zgradama. Nego su svojim prijateljima zabranjivali da tamo klanjaju na osnovu naredbe Allahovog Poslanika ﷺ i zbog straha da mu se ne iskaže nepokornost, kao što je prethodilo.

Takođe paljenje svjetiljki na ovim mjestima općenito nije dozvoljeno bez razilaženja koje bi mi bilo poznato, i zbog postojeće zabrane. Takođe nije dozvoljeno ispuniti dati zavjet radi ukopavanja na tom mjestu i drugih stvari. Jer ako bi se zavjet ispunio to bi bio razlog grijeha.

Od toga je obavljanje namaza kod tih mjesta, iako se tamo ne bi sagradila džamija. Taj čin je dovoljan da ukaže da se to mjesto uzima mjestom za molitvu. Kao što Aiša – radijjallahu anha – kaže: ″Da nije toga njegov bi kabur bio istaknut, ali se bojalo da bude uzet za mjesto molitve.″ Aiša – radijjallahu anha – nije imala na umu puku izgradnu džamije, jer ashabi nisu sigurno htjeli oko njegovog kabura sagraditi džamiju. Nego je imala namjeru reći da su se bojali da ljudi ne bi klanjali kod njegovog kabura. A svako mjesto koje se ima za namjeru klanjati na njemu uzima se mjestom za molitvu. Čak svako mjesto na kojem se klanja naziva se mjestom molitve makar na tom mjestu nepostojalo ništa izgrađeno. Kao što

Allahov Poslanik ﷺ kaže: ″Zemlja mi je učinjena mjestom za klanjanje i čistom.″[1]

Ebu Seid El-Hudri prenosi od Allahovog Poslanika ﷺ da je rekao: ″Cijela Zemlja je mjesto za molitvu osim mezarlja i kupatila.″ Bilježe ga Ahmed, Ebu Davud, Tirmizi, Ibn Madže, Bezar[2] i drugi sa dobrim lancima. A onaj ko bude govorio protiv ovog hadisa znači da nije pregledao sve njegove lance.

Znaj da među pravnicima ima onih koji su bili ubijeđeni da je razlog zabrane klanjanja na mezarlju samo to što postoji sumnja da je to mjesto nečistoće i zbog toga što se prašina miješa sa tijelima mrtvih. Na osnovu ovoga se napravila razlika između mezarlja novijeg vremena i starog mezarlja. Kao i to da između mejita i prašine postoji pregrada ili da nepostoji. Što znači da ako je zemlja uprljana da nije dozvoljeno klanjati na njoj, bez obzira da li to bilo ili ne bilo mezarje. Ali najveći ciljani razlog zabrane klanjanja na mezarlju jeste ovo. Jer je pojasnio da su jevreji i kršćani, kada bi među njima umro dobar čovjek, na njegovom kaburu sagradili bi mjesto za molitvu. I kaže: ″Allah je prokleo jevreje i kršćane jer su kaburove svojih vjerovjesnika uzeli mjestima za molitvu.″ Upozoravajući od toga. Od njeg se prenosi da je rekao: ″Allahu neučini moj kabur idolom koji će se obožavati, pojačala se Allahova srdžba nad narodom koji su kaburove svojih vjerovjesnika uzeli mjestima za molitvu.″[3] Aiša kaže: ″Da nije tako njegov kabur bi ostao istaknut ali je mrzio da bude uzet mjestom molitve.″ I kaže: ″Oni koji su bili prije vas su uzimali kaburove mjestima za molitvu. Zato nemojte uzimati kaburove mjestima za molitvu, ja vam to zabranjujem.″

Sve ovo ti pojašnjava da razlog zabrane nije moguća sumnja nečistoće, nego je postojanje sumnje da budu uzeti za idole. Kao

[1] Mutefekun alejhi.

[2] Musned Imam Ahmed 3. dio, str. 83, Sunnen Ebu Davud br. 492, Sunnen Tirmizi br. 317, Sunnen Ibn Madže br. 745, a hadis je sahih.

[3] Bilježi ga Malik u Muvetei 1. dio, str. 172. Od njega takođe ga prenosi Ibn Sead u Tabekat 2. dio, str. 240 – 241, sa sahih lancem od Ata'a b. Jesara kao mursel predaju, koju je Ahmed povezao u Musnedu 2. dio, str. 246 i Ebu Nuajm u Hilje 6. dio, str. 283 a lanac mu je dobar.

što Šafija – rahimehullah – kaže: ″Mrzim da se stvorenje veliča tako da se njegov kabur učini mjestom molitve, iz bojazni radi njegove smutnje i ljudi koji dolaze poslije njega.″[1]

Ovo značenje je Ebu Bekr Esrem naveo u derogirajućim i derogiranim hadisima, i drugi prijatelji od Ahmeda i drugih učenjaka.

Vjerovjesnikov ﷺ kabur niti kabur nekog drugog dobrog čovjeka nije bio iskopan, a kabur jednog čovjeka nije nečist.

Vjerovjesnik ﷺ je pojasnio odrazloženje riječima: ″Allahu nemoj učiniti moj kabur idolom koji će se obožavati.″ I riječima: ″Oni koji su bili prije vas su kaburove uzimali mjestima za molitve pa ih nemojte uzimati mjestima za molitve.″ Oni su uzimali ove kaburove mjestima molitve ali nisu bili nečisti i jer Muslim bilježi u Sahihu od Ebu Merseda Ganevija da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ″Nemojte klanjati prema kaburovima i nemojte sjediti na njima.″ [2] ″Oni bi, kada bi među njima umro dobar čovjek, na njegovom kaburu sagradili mjesto molitve, a u njima bi naslikali te slike, to su najgora Allahova stvorenja na Sudnjem danu.″

Tako da je spojio između idola i kaburova.

Takođe razlog radi kojeg je obožavana Lat je bio taj što su veličali kabur dobrog čovjeka, koji je bio tamo ili kao što spominju: ″Da su Ved, Suva'a, Jegus, Jeuk i Nesr imena dobrih ljudi, koji su živjeli u dobu između Adema i Nuha alejhima sselam.″

Muhammed b. Džerir sa lancem do Sevrija od Muse od Muhammeda b. Kajsa, o Jeuku i Nesru, kaže: ″To su bili dobri ljudi u vremenu između Adema i Nuha – alejhima sselam. Oni su imali sljedbenike koji su se ponašali po njihovom uzoru. A kada su umrli njihovi prijatelji koji su ih slijedili rekoše kada bi naslikali njihove likove to bi nas više podstaklo na ibadet kada ih se sjetimo. Pa su ih naslikali. A kada su umrli dođoše drugi kojima je Iblis sakrio istinu i rekao: ″Oni su ih obožavali, i od njih su tražili kišu, pa su

[1] Ovo je rekao u knjizi Umm 1. dio, str. 278.
[2] Sahih Muslim br. 972.

ih i ovi obožavali."[1] Katade i drugi kažu: "Ova božanstva je obožavao Nuhov narod, zatim su ih preuzeli arapi poslije toga."

Ovaj razlog radi kojeg je zakonodavac spriječio je taj koji je veliki broj naroda naveo na veliki širk, ili ono što je mimo njega od širka. Jer su duše učinile širk zbog slika dobrih ljudi, i zbog slika misleći da su to talismani sazviježđa i slično tome. I zbog toga što širk radi čovjeka u čije vjerovjesništvo i dobrotu vjeruje, je gore nego da učini širk radi drveta ili kamena u njegovom liku. Tako da ćeš vidjeti velike mase kod njih kako se skrušeno mole, skrušeni svojim srcima u ibadetu u kojem nisu ni u džamijama. Čak ni u večernjim namazima. Među njima ima onih koji im čine sedždu. Većina njih se nada bagoslovu zbog namaza kod njih, kao i dove, što ne očekuju u džamijama radi kojih se pritežu jahalice.

Ovo je šteta – tj. šteta velikog i malog širka – čije postojanje je Poslanik ﷺ zatro, tako što je općenito zabranio da se klanja na mezarlju, makar klanjač nemao namjeru da stekne blagoslov na tom mjestu kao što ima namjeru od svog namaza u tri džamije i slično tome. Isto tako je zabranjeno da klanja u vremenu izlaska sunca, kada je u zenitu i kod njegovog zalaska, zbog toga što su to vremena kada mušrici imaju namjeru stjecanja blagoslova od sunca u obavljanju molitve u tom vremenu. Tako da je muslimanu zabranjeno da se moli u tom vremenu, iako nema takvu namjeru, ali da bi se spriječile štetne posljedice.

Ali ako čovjek bude imao namjeru namaza u nekim mjestima gdje su kaburovi vjerovjesnika ili nekih dobrih ljudi, očekujući blagoslov radi tog namaza u tom mjestu, onda je to očita borba protiv Allaha i Njegovog poslanika, suprotiranje Njegovoj vjeri i uvođenje nove vjere koju Allah nije dozvolio. Muslimani su se složili oko onoga što nužno znaju od Poslanikove ﷺ vjere da namaz kod kabura – bilo kojeg kabura – nema vrijednosti radi toga. Niti namaz ima ikakvu bolju vrijednost na takvom mjestu nego ima samo lošiju prednost.

[1] Pogledaj Tefsir od Ibn Džerira Taberija 29. dio, str. 62.

Znaj da je to mjesto, iako se na njega spuštaju meleci i milost, te da ima vrijednost i čast, ali je Allahova vjera između onoga ko zastranjuje i onoga koji podbacuje.

Kršćani su veličali vjerovjesnike pa su ih počeli obožavati, obožavali su njihove slike. Jevreji ih nisu poštovali pa su ih ubijali. Dok je umjereni ummet shvatio njihovu vrijednost tako da u pogledu njih nisu zastranili onako kako su to zastranili kršćani niti su bili osorni do njih kao što su to bili jevreji. Zbog toga je Poslanik ﷺ, u onome što je prenešeno kao vjerodostojno od njeg, rekao: ″Nemojte me veličati kao što su kršćani veličali Isaa sina Merjemina. Ja sam samo rob pa recite Allahov rob i Njegov poslanik.″[1]

Ako bi se reklo da namaz na tom mjestu uzrokuje veću milost u odnosu na namaz na nekom drugom mjestu, onda šteta koja bude produktovana radi namaza na tom mjestu može biti veća od koristi, te da je prevlada ili se poveća u odnosu na nju. Tako što će taj namaz biti razlog otklanjanja milosti, a privući na sebe uzroke proklestva i kazne. Onaj ko nema dovoljnog znanja da uvidi štetu koja može nastati radi namaza na tim mjestima onda mu je dovoljno da slijedi Poslanika ﷺ po tom pitanju. A da nije šteta radi namaza kod tog mjesta veća od koristi ne bi bio zabranjen namaz, kao što je zabranjen u tri perioda (dana). Ili kao što je zabranjen post na bajrame, ili čak kao što je zabranjen alkohol. A da njegova šteta nije prevladavala nad njegovom koristi ne bi bio zabranjen. Isto tako zabrana i kapljice od njega, da njena šteta nije prevladavajuće nad njenom koristi ne bi bila zabranjena.

Mu'min nema dužnost a ni pravo da zahtijeva od poslanika da mu pojasne štetne strane toga, nego na njemu je da im se pokorava. Allah ﷻ kaže:

″A mi nismo nijednog poslanika poslali, osim da bi mu se pokoravalo uz Allahovo odobrenje.″ (Sura En – Nisa, 64)

I kaže:

[1] Bilježi ga Buharija u Sahihu br. 3445, Feth, od Omera, vođe pravovjernih, ؓ.

"Ko se pokori Poslaniku, pokorio se i Allahu." (Sura En – Nisa, 80)

Pravo vjerovjesnika je da budu poštivani, cijenjeni i voljeni ljubavlju iznad ljubavi prema samom sebi, imetku i porodici. Te da se dadne prednost slijeđenju njih i njihovih sunneta i slično toga od prava koja ko ih obavi neće biti da ih je obožavao niti da je učinio širk radi njih. Kao i to da većina onih koji učine širk radi njih, veliki ili mali, uglavnom zapostavljaju ono je vadžib od pokornosti njima u onolikoj mjeri u kolikoj radi njih čini širk.

Isto tako od prava istinoljubivih je da budu voljeni i štovani i slično tome od prava sa kojima je došla Allahova Knjiga i sunneta, i na čemu se bili selefi ummeta.

Učenjaci su se razišli po pitanju namaza na mezarju, da li je zabranjen ili pokuđen? Ako se kaže da je zabranjen da li je ispravan pored zabrane ili ne?

Kod nas je poznatije da je haram i da namaz nije valjan.

Onaj ko razmotri prethodne tekstove shvatit će da namaz na tim mjestima nije dozvoljen niti da je valjan.

Ovdje se nema za cilj navesti poznata pitanja, jer su općepoznata, nego je cilj pojasniti ono što nije poznato mimo njih.

Ono što ulazi u ove domene, namjeravajući kaburove radi dove kod njih ili njima. Dova kod kaburova i na drugim mjestima se dijeli na dvije vrste:

Jedna je da se desi dova na nekom mjestu po propisu oko kojeg postoji slaganje ali ne iz namjere radi tog mjesta, poput čovjeka koji priziva Allaha na putu, pa se desi da je u tom trenutku naišao pored mezarja ili onaj ko je došao da ih posjeti pa ih poselami, te zatraži sebi i mrtvima oprosta od Allaha. Kao što je sunnet došao sa time, ovakve i slične stvari ne smetaju.

Druga je da se trudi da dovi kod njih, tako što će osjećati da se na tom mjestu odaziva dovi više nego na nekom drugom. Ova vrsta je zabranjena, dal tahrim ili tenzih, ali je tahrimu (haramu)bliža, a razlika između ova dva poglavlja je očita.

Jer kada bi čovjek uputio dovu Allahu pa u tom trenutku prođe pored kipa, krsta ili crkve, ili da dovi na nekom mjestu, ili na mjestu gdje se nalazi krst, ali da ne obraća na njega pažnju, ili da uđe u crkvu kako bi prespavao u njoj na dozvoljen način, pa se obrati Allahu u toku noći, ili da prespava u kući nekog od svojih prijatelja u tome ne bi bilo smetnje.

Ali kada bi se potrudio da uči dovu pored kipa, krsta ili crkve nadajući se da će mu se odazvati na tom mjestu to bi bio veliki grijeh. Ili čak kada bi imao namjeru neku kuću ili han na tržnici, ili pored nekog stuba na putu da dovi, nadajući se odazivu kod tog mjesta, to bi bilo od zabranjenih zala, jer dova kod njih nema nikakvu vrijednost.

Namjeravanje kaburova radi dove pored njih je od ovog poglavlja, čak je gore jedno od drugoga, i jer je Vjerovjsnik ﷺ zabranio da se uzimaju mjestima za molitve, ili da se uzmu mjestima praznovanja, i obavljanja namaza kod njih, za razliku od velikog broja ovih mjesta.

Ono što se prenosi da je rekao: "Ako ste neodlučni u nekim stvarima tražite pomoć od stanovnika kaburova." je laž i podmetnuto po slaganju svih učenjaka.

Ovako pojašnjavaju neke stvari:

Jedna je ta što je Poslanik ﷺ pojasnio da je razlog zabrane namaza kod tih mjesta da ne bi to bio razlog koji će odvesti u širk, zbog namjere ili bdijenja kod njega, ili zbog vezanja srca za njih iz straha i nade.

Poznato je da onaj koji je u nuždi da dovi zbog toga što ga je nešto pritislo kako bi dobio kakvo dobro ili radi kiše, ili da se otkloni zlo kao što je traženje pomoći, onda je njegovo stanje ako dovi pored kaburova u nadi da će mu se odazvati, u većoj smutnji od onoga koji obavlja farz pored njih u vremenu blagostanja.

Jer većina klanjača u blagostanju teško mogu njihova srca biti zavedena smutnjom radi toga osim rijetko. Ali oni koji dove u nuždi njihova smutnja radi toga je ogromna. Pa ako je šteta i smutnja, radi koje je namaz zabranjen kod njih, obestinjavajuća u

stanju ovih onda će zabrana u pogledu istih biti potvrđenija. Ovo je jasno onome ko bude podučen Allahovoj vjeri, jer mu je jasno sa čime je došla monoteistička iskrena Allahova vjera. Takođe će znati savršenstvo bogobojaznih imama u čistom tevhidu i negaciji širka na svaki način.

Druga je ta što namjeravanje radi kaburova i dove kod njih u nadi da će mu se odazvati više nego što se nada da će mu se odazvati na nekom drugom mjestu je stvar koju nije propisao Allah ﷻ niti Njegov Poslanik. Niti je to neko činio od ashaba i tabiina, niti od imama muslimana. Niti je to spomenuo neko od učenjaka i dobrih ljudi među prethodnicima, nego većina toga se prenosi od kasnijih generacija poslije drugog vijeka. Poslanikovi ﷺ ashabi su bili pogađani sušom više puta, i pogađale su ih druge nedaće mimo toga, ali oni nisu došli tražeći kišu niti pomoć kod Vjerovjesnikovog ﷺ kabura, nego je Omer izašao sa Abbasom pa radi njeg tražio kišu. Ali je nije tražio pored Vjerovjesnikovog ﷺ kabura, kako bi se kiša spustila. Nego se od Aiše – radijjallahu anha – prenosi da je otkrila Vjerovjesnikov kabur da bi se spustila kiša, jer je to milost koja se spušta na njegov kabur." Ali ona nije tražila kišu niti pomoć od njega.

Zbog toga kada je sagrađena njegova soba u vrijeme tabiina – oca i majku bih zamijenio za njega ﷺ - na vrhu su ostavili mali otvor prema nebu. I do dan danas postoji a na njemu je topljenja svijeća dok je sa krajeva kamenje koje ga drži. Krov je bio istaknut prema nebu, to je sagrađeno kada se džamija zapalila šesto pedeset i neke.[1] U Hidžazu se pojavila vatra od koje su osvijetljeni vratovi deva u Busri. Poslije nje je naišla smutnja tatara u Bagdadu i drugim mjestima. Zatim su džamija i krov sagrađeni onakvim kakvi su bili. Oko sobe je postavljen novi drveni zid da bi se nakon niza godina iznad sobe sagradila kupola na krovu, tako da su je osudili oni koji su osudili.

Takođe nam se prenosi u Megazi od Muhammeda b. Ishaka od dodataka Junusa b. Bekira od Ebu Hulde Halida b. Dinara govorio nam je Ebu Alije rekavši: "Kada smo osvojili Tustar, u

[1] Pogledaj Bidaje ve nihaje 13. dio, str. 193.

bejtul malu u Hurmuzanu smo našli postelju a na njoj je bio mejit, a kod njegove glave je bio mushaf. Pa smo uzeli mushaf i ponijeli ga Omeru ﷺ. On pozva Keaba da mu ga ovaj prepiše na hebrejski. Ja sam prvi čovjek među arapima koji ga je čitao kao što čitam ovaj Kur'an." Pa sam Ebu Aliji rekao: "Šta je pisalo u njemu?" Kaže: "Vaš putopis i vaši odnosi, i slabosti vašeg govora. I ono što će se desiti kasnije." Rekoh: "Šta ste uradili sa čovjekom?" Kaže: "Po danu smo iskopali trinaest kaburova na različitim mjestima, a kada je nastupila noć ukopali smo ga. Zatim smo poravnali sve kaburove kako bi ga sakrili od ljudi da ga ne iskopaju." Rekoh: "Šta su očekivali od njeg?" Kaže: "Kada bi nebo zadržalo kišu iznijeli bi ga na postelji onda bi im se kiša spustila." Pa sam rekao: "Šta ste mislili ko je taj čovjek?" Kaže: "Čovjek po imenu Danijal." Rekoh: "Od kad mislite da je umro?" Kaže: "Prije tristotine godina." Rekoh: "Zar se nije ništa promijenio?" Kaže: "Ne, osim nešto malo kose na potiljku. Meso vjerovjesnika ne nagriza Zemlja niti ih jedu zvijeri."[1]

U ovoj priči se iz postupka ensarija i muhadžira, od skrivanja njegovog kabura da ljudi ne bi bili dovedeni sa njim u smutnju, se nazire da su to smatrali zlom.

Spominje se takođe da je kabur Ebu Ejuba El-Ensarija nadomak stanovnika Kostantin grada. A u njima nema uzora. Mnogo je mjesta i država gdje se nalaze kaburovi ashaba Allahovog Poslanika ﷺ, kao i od tabiina i imama. Oni nikada nisu tražili pomoć kod kabura od ashaba, niti su kod njeg niti njime tražili kišu, niti su tražili pomoć u nedaćama pored njeg niti njime.

Poznato je da radi ovakvih i sličnih stvari postoje razlozi i podsticaji da bude prenešeno pa čak i ono što je manje vrijedno od toga.

Ko bude proučavao knjige o predajama i i ko bude posjedovao znanje o stanju selefa biti će mu sigurno jasno da ti ljudi nisu nikada tražili pomoć kod kaburova, niti su se trudili da

[1] Pogledaj bidaje ve nihaje od Ibn Kesira 2. dio, str. 40 – 42. gdje potvrdio lanac do Ebu Alije.

uče dove kod njih u osnovi. Nego su spriječavali svakoga ko bi to od neznalica činio, kao što smo neke od primjera spomenuli.[1]

Tako da ne može biti osim da je dova kod njih vrijednija u odnosu na druga mjesta ili da ne bude.

Ako je vrijednija onda je nemoguće da je takvo znanje bilo sakriveno od ashaba ili tabiina i njihovih sljedbenika. To bi značilo da ove tri vrijedne generacije nisu bile upoznate sa ovom veličanstvenom vrijednošću te da su je spoznali oni koji su došli poslije njih. Nije moguće da su znali te stvari i da su ih zapostavili kad se zna kako su davali pažnju činjenju dobra. Posebno ako se radi o dovi jer onaj ko je u nuždi veže se za sve moguće uzročnike, iako u njima ima pokuđenih vrsta. Kako je onda moguće da su bili prisiljeni na dove u velikom broju slučajeva, ako su znali za vrijednost dove kod kabura, zatim da ne namjere učiniti nešto takvo? Ovo je nemoguće po šerijatu i zakonu.

Ako dova kod ovih mjesta nije vrijednija onda namjeravanje dove kod njih je zabluda i grijeh. Kao naprimjer da se trudi učiti dovu kod ostalih mjesta koja nemaju vrijednost poput riječnih kanjona, posađenog drveća, tržnih hanova, na stranama puteva i brojnim mjestima koja ne zna niko osim Allaha.

Na ove stvari je ukazala Allahova Knjiga na više mjesta, kao što su riječi Uzvišenog:

"Zar oni da imaju ortake koji im propisuju da vjeruju ono što Allah nije naredio?" (Sura Eš-Šura, 21)

Što znači da ako Allah nije propisao poželjnost niti obaveznost dove kod kaburova onda onaj ko to propiše znači da je u Allahovoj vjeri propisao ono što Allah nije naredio.

Uzvišeni kaže:

"Reci: "Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i tajni, i grijehe, i neopravdanu primjenu sile, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i da o Allahu govorite ono što ne znate." (Sura El-A'raf, 33)

[1] Pogledaj knjigu Tevesul vel vesile od autora – rahimehullah.

Ovaj ibadet kod kaburova je vrsta pripisivanja Allahu ortaka (širka) o čemu Allah nije objavio nikakvog dokaza. Jer Allah ﷻ nije objavio nikakvog argumenta koji bi sadržavao poželjnost namjeravanja dove kod kaburova ili vrijednost toga u odnosu na druga mjesta. Onaj ko to učini od Allahove vjere on je o Allahu rekao ono što ne zna.

Kako su samo lijepe riječi: ″**Za koje On nikakav dokaz objavio nije,**″ kako se ne bi za dokaz uzele usporedbe i priče.

Isto tako je Allahova priča o Halilu Ibrahimu kada kaže:

″ I narod se njegov s njim raspravljao. "Zar da se sa mnom raspravljate o Allahu, a On je mene uputio?" reče on. "Ja se ne bojim onih koje vi Njemu ravnim smatrate, bit će samo ono što Gospodar moj bude htio. Gospodar moj znanjem svojim obuhvata sve. A kako bih se bojao onih koje s Njime izjednačujete, kada se vi ne bojite što Allahu druge ravnim smatrate, iako vam On za to nije nikakav dokaz dao? I znate li vi ko će, mi ili vi, biti siguran? Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s mnogoboštvom ne miješaju: oni će biti na pravom putu. To su dokazi Naši koje dadosmo Ibrahimu za narod njegov. Mi više stepene dajemo onima kojima Mi hoćemo. Gospodar tvoj je, uistinu, mudar i sveznajući.″ (Sura El-En'am, 80 – 83)

Ovi mušrici, koji su činili veliki i mali širk, straše iskrene robove svojim šefaatom pa će im se reći: ″Mi se ne bojimo onih koje vi uzimate za svoje zagovornike jer su oni samo stvorenja od Allahovih stvorenja. Nemogu naštetiti ništa osim sa Allahovom voljom. Koga Allah pogodi sa zlom niko ga od njeg neće otklonuti osim Njega. A onoga koga obaspe Svojom milošću, Njegova blagodat se ne može odbiti. Pa kako ćemo se mi bojati tih stvorenja koja ste učinili svojim zagovornicima a vi se ne bojite Allaha? Vi ste u Njegovu vjeru unijeli nove stvari o kojima On nije objavio ništa sa neba. Pa koja je skupina preča da bude sigurna? Onaj ko se ne boji nikoga osim Allaha i koji nije u Njegovu vjeru ništa unio novo od širka ili onaj koji je u Njegovu vjeru uveo novotarije bez

Njegove naredbe? Čak oni koji vjeruju i koji svoje vjerovanje nisu pomiješali sa širkom njima pripada sigurnost i oni su upućeni.

Ovaj dokaz je ispravan i sa njime i njemu sličnim Allah uzdiže učene na stupnjeve.

Ako se kaže: ″Od njega neki prenose da je rekao: ″Kabur Mearufa je isprobani lijek.″[1] Od Me'arufa se prenosi da je svom bratiću ostavio u oporuci da uči dove kod njegovog kabura. Ebu Ali Hirki u pričama o onima koje je Ahmed ignorisao spominje da su neki od tih koje je ignosrisao vidio kako dolaze kod Ahmedovog kabura pa polahko uče dove. Mislim da je u tome spomenuo Mervezija. Prenosi se od grupa da su učili dove kod grupa vjerovjesnika i dobrih ljudi od Poslanikove ﷺ porodice i drugih pa da im je bilo odgovoreno na dove. Po ovome rade mnogi ljudi.

Posljednje generacije među piscima spominju da je od obreda hadža ako posjeti Vjerovjesnikov ﷺ kabur da dovi kod njega.

Neki od njih su spomenuli da onaj ko na njega donese salavat sedamdeset puta zatim ako uputi dovu da će mu se odazvati na dovu.

Neki pravnici, koji su dozvolili učenje kod kabura, tvrde da je to mjesto gdje je dozvoljeno poselamiti mejita, činiti zikr i doviti kod njih. Tako da je dozvoljeno učiti Kur'an kod njih i na drugim mjestima.

Neki od njih su u snovima vidjeli kako uče dove pored kaburova svojih šejhova. Neki ljudi su probali da im se odazove na

[1] Spomenut je u Tabekatul hanabile 1. dio, str. 382 i pripisan je Ibrahimu Harbiju. Takođe Zehebi ga od njega spominje u E'alamu nubela 9. dio, str. 343. A pod isprobanim lijekom podrazumijeva odgovor na dovu onom koji j u nuždi kod njegovog kabura. Ovaj Mearuf je Fejruz Bagdadi, bio je veliki suptilista, pobožnjak, bogobojazan i bio je sufija. A ovaj govor ili ovaj postupak nisu dokazi jer su suprotni Poslanikovoj ﷺ uputi. A to niko nije učinio od ashaba niti tabiina onih koji su ih slijedili u dobročinstvu. Autor je prethodno spomenuo hadise koji ukazuju na zabranu da se kabur uzme mjestom praznovanja, mavzolejom ili mjestom molitve, pa razmisli.

dove kod poznatih kaburova, kao što je kabur šejha Ebul Feredža Širazija ili Makdisija i drugih.

Mi smo zapamtili u našem bliskom vremenu od uglednih u nauci i djelima među ljudima koji su se trudili da uče dove kod njih i da bdiju nad njima. Neki od njih su bili istaknuti u nauci, neki su kod ljudi gledani sa kerametima, pa kako će se suprostaviti ovima?

Ovo pitanje sam spomenuo sa onim poslije njega od učenih i pobožnih, jer je ovo pitanje ono za šta se najviše vežu obožavaoci kaburova.[1]

Rekli smo da ono što smo spomenuli kao pokuđeno da o njegovoj poželjnosti nije ništa prenešeno, shodno našem znanju, od prve tri generacije, koje je Allahov Poslanik ﷺ pohvalio rekavši: ”Najbolji u mom ummetu su generacija u kojoj sam poslan, zatim oni poslije njih a zatim oni poslije njih.”[2] Iako su postojali veliki razlozi kod njih da to učine, da je u tome bilo nekakve koristi. A nepostojanje njihove naredbe ili djela o tome pored jake potrebe da se u tome nalazi korist ukazuje na ubjeđenje da u tome i nema koristi.

Što se tiče poslije njih, mnogo je više nego što se može pretpostaviti da se ummet razišao. Tako da je veliki broj učenjaka i istinoljubivih počeo to da primjenjuje. Dok su drugi to zabranjivali. Tako da nije moguće reći da se ummet složio da je to lijepo iz dva razloga:

Jedan je taj što je veliki dio ummeta pokudio ovaj čin, te su to odbili u sadašnjem i prošlom vremenu.

Drugi je što je nemoguće da se ummet složi oko toga da je lijepo učiniti neko djelo koje nisu primijenile prve generacije. Ovo bi predstavilo jedno poglavlje kontradiktornosi u konsenzusima. A oni se ne postavljaju kontradiktorno jedni drugima. A ako su se oko toga razišle novije generacije onda ono što će između njih i

[1] Autor je također napisao samostalno djelo pod nazivom Kuburijun.
[2] Ovaj hadis je prenešen mutevatir lancima od Poslanika ﷺ a vezija koju je naveo autor se nalazi u Muslimovom Sahihu od Ebu Hurejre ﷺ br. 2534.

toga razdvojiti jeste Allahova Knjiga i sunnet Njegovog Poslanika ﷺ, te konsezus prvih generacija kao dokaz i kao izvor iz kojeg će izvući propis.

A kako kad ovo – Allahu hvala – nije prenešeno od poznatog imama, niti slijeđenog učenjaka. A ono što je prenešeno od njih po tom pitanju može biti samo laž. Kao što je prenešeno od Imama Šafije – rahimehullah – da je rekao: ”Kada me pogodi neka tegoba ja dođem kod kabura Ebu Hanife – rahimehullah – te učim dove pa mi se odgovori.” Ili riječi u ovom značenju, što je nužno poznato kao laž, i kod onih koji imaju najmanji vid poznavanja o prenešenim predajama.

Jer kada je Šafija došao u Bagdad, u njemu nije bilo kabura oko kojeg su se okupljali radi dove. Čak ovo nije bilo ni poznato u vrijeme Šafije. Šafija je vidio u Hidžazu, Jemenu, Šamu, Iraku i Egiptu kaburove vjerovjesnika, ashaba i tabiina koji su bili nedvojbeno kod njega i kod muslimana bolji od Ebu Hanife i njemu sličnih učenjaka. Pa šta mu je bilo da se prikloni u dovi pored kabura Ebu Hanife?

Zatim Ebu Hanifini prijatelji koji su ga zapamtili, kao što su Ebu Jusuf, Muhammed, Zufer, Hasan b. Zijad i njihovi slojevi učenih nisu se trudili da uče dove kod Ebu Hanifinog ili kod bilo čijeg kabura.

Zatim prethodilo je od Šafije ono što je potvrđeno u njegovoj knjizi o pokuđenosti veličanja kaburova dobrih ljudi iz straha od smutnje zbog njih.

Ovakve priče podmeću oni čije su znanje i vjera umanjeni.

Ove priče mogu biti prenešene od nepoznatih ljudi, a ako nam se prenesu ove priče kroz hadise onoga koji ne govori po svom hiru, ne bi nam bilo dozvoljeno da ih se pridržavamo sve dok se ne potvrde vjerodostojnim. Pa šta reći onda za ono što je prenešeno od nekog drugog?

Od nih može biti ono što je počinio ili rekao onaj koji je to učinio iz idžtihada u kojem griješi i pogađa. Ili da je to rekao pod ograničenjima i mnogobrojnim uslovima na način u kojem nema

opreza. Zatim da se prenešno od njeg falsificiralo. Kao što je Vjerovjesnik ﷺ dozvolio posjetu kaburova poslije zabrane pa su oni koji su kvarili značenje hadisa shvatili navodno da se radi o ovoj vrsti posjeta koje oni obavljaju poput hadža radi namaza kod njih ili traženja pomoći.

Zatim većina ovih dokaza kruži između predaja kojima nije dozvoljeno potvrditi šerijat ili konsenzusa na osnovu kojeg nije moguće učiniti poželjnim ibadete poput ovih. Pored znanja da ih Poslanik ﷺ nije propisao, a njegovo ostavljanje dotičnog djela pored jakih razloga da se učini je poput njegovog djela. Ibadeti bivaju potvrđeni ovakvim pričama i poređenjima bez prenošenja od sinova kršćanstva i njima sličnih. Ali ono što se slijedi kod učenih u islamu u potvrdi propisa jeste Allahova Knjiga i sunet Njegovog Poslanika ﷺ, te put prethodnih prvih generacija. I nije dozvoljeno potvrditi određeni propis osim na osnovu ove tri osnove, dokazom ili na osnovu izgradnje propisa iz njih.

Odgovor na ovo može biti na dva načina, cjelokupan i pojašnjen.

Što se tiče cjelokupnog odgovora je kontradiktornost jer jevreji i kršćani posjeduju mnogobrojne priče i analogije ove vrste. Čak mušrici u vremenu Allahovog Poslanika ﷺ su upućivali dove pored kipova pa im se ponekad odazivalo. Kao što je moguće da se i ovima ponekada odazove. U našem vremenu kod kršćana ima ovoga iz ove vrste.

Ako je ovo jedini dokaz da to Allah voli i da je sa time zadovoljan neka navede dokaz što bi predstavilo kontradiktorni kufr.

Zatim ćeš mnoge među onima koji dove kod kaburova i traže pomoć vidjeti da je svaki od njih uzeo sebi idola o kojem ima lijepo mišljenje, dok o drugom ima loše mišljenje, a svaki od njih misli da se odaziva na dovu kod njegovog idola, a da se neće odazvati kod onog drugog. Nemoguće je da svako od njih bude u pravu, a slaganje sa jednima mimo drugih je prosuđivanje i davanje prednosti onome što nema prednost. A primjena vjere svakod od njih je spajanje među suprotnim stvarima.

Većina njih biva pod utjecajem u onolikoj mjeri u kolikoj su vezali za svoje idole, i na osnovu udaljavanja od drugih. Zatim slaganje oko onoga što potvrđuju svi i što ne negiraju sa pojačanjem njihovog osjećaja utjecaja po njihovim tvrdnjama. Tako da onaj ko bude imao lijepo mišljenje da se odaziva na obadva ova mjesta neće biti pod utjecajem kao onaj što ima lijepo mišljenje o jednom od njih mimo drugog. Sve ovo se odnosi na specifičnosti kipova.

Zatim moguće je da je odazvano na dovu Bel'ama b. Baure među vjernicima Musaovog naroda. A Allah je od njega otklonuo iman.

Mušrici mogu tražiti kišu pa da im se dadne ili da traže pomoć pa da im se pruži ista.

Što se tiče opširnog pojašnjenja

Jeste da se ova sumnja gradi na dvije osnove:

Prenešeno je ono što priča onaj ko prenosi ovu dovu od pojedinih ljudi.

A logično je ono što se smatra korisnim kroz iskustva i analogije.

Što se tiče prenešenog po tom pitanju može biti laž ili greška, ali ne dokaz, jer smo spomenuli da je moguće prenijeti od nekog nešto dok on smatra ispravnim suprotno tome.

Što se tiče logičnog i prenešenog jeste da je većina spomenutih koristi lažna. Oni koji se trude da uče dove od kaburova i njima sličnim mjestima biva im veoma rijetko odazvano na njihove dove. Jedan od njih dovi dovama, koliko Allah želi, pa mu se odgovori na jednu. Ili da dovi veliki broj ljudi ali se odgovori jednom po jednom među njima. Gdje su ovi u odnosu na one koji uče dove u kasnim časovima. I oni koji prizivaju Allaha dok su na sedždi i na kraju svojih namaza, i u Allahovim kućama! Jer ako bi se ovi obratitli skrušeno onako kako to čine obožavaoci kaburova bilo bi teško da im se ne odazove na njihove dove osim radi prepreke. Čak je moguće da oni koji se obraćaju u dovama od

obožavaoca kabura na skrušen način ako to učine iskreni robovi neće biti odbijeni osim rijetko. A obožavaocima kaburova neće se odazvati osim rijetko. A iskreni robovi kao što je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ″Nema roba koji će pozvati Allaha u dovi u kojoj nema grijeha niti kidanja rodbinskih veza a da mu neće Allah dati jednu od tri stvari; ili će mu požuriti sa odazivom na njegovu dovu, ili će mu sačuvati od njenog dobra poput nje, ili će od njeg otklonuti štetu poput nje.″ Rekoše: ″Allahov Poslaniče, hoćemo li više tražiti?″ Kaže: ″Allah ima više.″[1]

A oni neće prestati u svojim dovama biti u dobru.

Što se tiče obožavaoca kaburova, ako im se odazove ponekada tevhid jednog od njih oslabi, a njegova vrijednost kod njegovog Gospodara se umanji. On u svom srcu ne osjeti okus i slast imana kao što su to osjećali prethodnici prvaci a možda se ni jednom od njih neće učiniti blagoslov u njegovoj potrebi. Osim ako im Allah oprosti zbog toga što ne znaju da je to novotarija. Jer mudžtehid ako pogriješi Allah mu podari nagradu za njegov trud i oprosti mu grešku.

Većina stvari za koje se smatra da imaju utjecaja na svijetu a zabranjene se u šerijatu, kao što su astrološka predviđanja, ili duhovna gledanja, poput uroka, zabranjenih dova, zabranjenih liječenja, prirodnih predviđanja, i sličnog tome, njihova šteta je veća od koristi, čak i u samoj tom traženom. Jer uglavnom ovim stvarima se ne traže osim ovosvjetske koristi. A malo je onih kojima, njihovim uzrokom, se desi neka ovosvjetska korist a da njegov završetak na dunjaluku ne bude veoma gadan. Ostavi Ahiret. Propalica od sljedbenika ovih uzroka je mnogo mnogo više nego uspjelih. Zatim u njima je toliko mučnine i zla što samo Allah zna. Ova djela uglavnom su sama po sebi štetna i teško da se može postignuti željeni cilj osim u rijetkim slučajevima. A ako se obestini uveliko budu štetnija nego što su korisna. Propisani uzroci u pridobijanju dopuštenih i poželjnih ciljeva, bez obzira da li bili prirodni kao što su trgovina, stolarstvo ili zemljoradnja, ili da su

[1] Bilježi ga Tirmizi u Sunnenu br. 3573 od Ubade b. Samita. Albani ga je ocjenio sahihom u Sahih Sunnen Tirmizi.

vjerski poput oslonjanja na Allaha, ubjeđeno vjerovanje u Njega, ili kao prizivanje Allaha na propisani način, na mjestima i u vremenima kojima je Allah dao vrijednost i Njegov Poslanik ﷺ, vođa bogobojaznih, sa riječima prenešenim od njeg, o sadaci ili činjenju dobra, postiže se totalno dobro ili bar veći dio njega. A ono što nastaje činjenjem propisanog ili zapostavljanjem nepropisanog koje je zabranjeno ta šteta je mnogobrijnija u odnosu na korist.

Ova stvar – kao što su na nju ukazali Kur'an, sunnet i konsenzus – je takođe logična na osnovu poznatih iskustava i ispravnih analogija. Namazom i zekatom nastaje dunjalučka i Ahiretska korist, oni doprinose svako dobro, a odagnavaju svako zlo.

Ovaj govor je kao pojašnjenje da sa tim zabranjenim uzrocima ne nastaje totalno dobro, niti bar ono prevladavajuće. A onaj ko bude imao iskustvo o stanju svijeta i razuma bit će ubijeđen u to bez imalo sumnje.

Ako se to potvrdi onda na nas uzroci neće ostaviti utjecaja, ponekada. Uzroke kojima Allah stvara događaje na Zemlji i nebu, ne može nabrojati osim On. A što se tiče posebno svakog od njih onda sigurno bez sumnje. Isto tako njihove vrste ne može odrediti stvorenje zbog širine Allahove ﷻ vlasti. Zbog toga su vjerovjesnici – salavatullahi ve selamuhu alehim – naređivali stvorenjima ono što je korisno za njih, a odvraćali su ih od onoga što je bilo štetno za njih. Nisu ih zapošljavali nepotrebnim govorom o uzrocima postojanja kao što to čine filozofi, jer je u tome veliki umor, malo koristi ili pak uzrokuje štetu.

Vjerovjesnik ﷺ je naveo primjer, poput doktora koji uđe kod bolesnika, pa sagleda njegovu bolest i spozna je. Zatim mu kaže da pije to i to a da se kloni toga i toga. A ovaj to učini i postigne cilj od liječenja.

Filozof će oduljiti govor o razlozima te bolesti, njenih svojstava, pa će je pokuditi i ono što je dovelo do nje, a ako bi mu bolesnik rekao: "Šta će me ozdraviti iz ove bolesti?" Ovaj neće imati o tome potpuno znanje.

Pored toga što govor o pojašnjavanju utjecaja nekolicine ovih uzroka može biti smutnja onome čiji su razum i vjera slabi. Tako što će onaj čiji se razum zamuti, posvetit će se tome, ako ne bude obdaren znanjem i imanom koji mu nalažu uputu i ubjeđenje.

Razumnom čovjeku je dovoljno znati da ono što nije propisano da nema utjecaja, niti da u njemu ima koristi, ili da je ono – ako ostavi utjecaja – više štetno nego korisno.

Zatim razlog ispunjavanja potreba nekih od onih koji koriste zabranjene dove je da jedan čovjek među njima bude u velikoj nuždi. Kada bi Allaha u tom stanju pozvao mušrik kod kipa, On bi mu se odazvao. Zbog iskrenosti u obraćanju Allahu. Iako je ulaganje truda da se upućuje dova kod kipa širk. A ako bi mu se odazvalo putem njegovog posrednika ili onoga koji je u kaburu i nekog drugog od koga traži pomoć, bit će za to kažnjen i bačen u vatru ako mu Allah ne oprosti taj čin. Kao i to da traži od Allaha ono u čemu će biti njegova smutnja. Kao što je Sealebe tražio od Vjerovjesnika ﷺ da moli za njega da mu se umnoži imetak. Pa ga je Poslanik ﷺ odvraćao od toga više puta ali se on nije okanio. Zatim je zamolio za njega. Što je bilo razlog njegove nesreće na dunjaluku i Ahiretu.[1] Poslanik ﷺ kaže: ″Čovjek nešto od mene traži pa mu ja to dadnem a on izađe sa time stavljajući pod pazuh vatru pa su rekli: ″Allahov Poslaniče, zašto im daješ? Kaže: ″Oni neće ništa drugo osim da traže od mene a Allah ﷻ mi zabranjuje škrtost.″[2] Kolikoje robova koji su pozvali sa

[1] Priča o Sealbi b. Hatibu je prenešena kod Ibn Džerira u njegovom Tefsiru 10. dio, str. 130. Također je prenosi Ibn Ebu Hatim kao što je u Ibn Kesirovom Tefsiru 2. dio, str. 357 – 358, zatim Barudi, Ibn Suken i Ibn Šahin kao što navodi Hafiz u Isabe 1. dio, str. 516. Svaki od njih putem Muana b. Rifa'a od Alije b. Jezida od Kasima od Ebu Umame pa je naveo priču u njenoj dužini. Lanac ove predaje je slab. Hafiz je u Takribu o Muanu b. Rifa'i rekao: ”Blagih hadisa.” Što se tiče Alija b. Jezida, a on je Elhani, o kojem Ibn Ebu Hatim navodi 6. dio str. 208/3 spominjući od Ahmeda da ga je ocjenio slabim. Od Ebu Zur'e prenosi da je rekao nije jak. Hafiz u Takribu kaže što se tiče Kasima on je Ibn Abdu Rahman b. Jezid prijatelj od Ebu Umame. Za njega Hafiz kaže: ”Bio je istinoljubiv ali su mu hadisi kontradiktorni”.

[2] Bilježi ga Ahmed u Musnedu 3 dio ste. 4 i 16 od Ebu Seida El Hudrija ﷺ.

nedozveljom dovom pa su im bile ispunjne potrebe tom dovom a ona bude razlog njegove propasti na dunjaluku i Ahiretu.

Nekada traže ono što mu ne koristi da traži, kao što su to učinili Bel'am i Sealebe ili veliki broj ljudi koji su tražili stvari pa ih dobili a one su bile razlog njihove propasti.Nekada su to tražili na način koji Allah ﷻ nevoli kao što Uzvišeni kaže:

"Molite se ponizno i u sebi Gospodaru svome, On doista ne voli one koji svaku mjeru prelaze." (Sura El – Araf, 55)

Allah ﷻ nevoli one koji pretjeruju u svojstvima dove niti u onome što se traže. Iako se nekada njihove potrebe ispune. Poput ljudi koji prizivaju Allaha u svojim dovama u kojima ima smjelosti protiv Allaha ili suprotiranja njegovim granicama, pa im se dadne kao smutnja ono što traže i ono što Allah ﷻ želi. Naprotiv, nekada i gore od toga.

Zar ne primjećuješ da sihr, talismani, uroci i druge stvari koje utječu na svijet sa Allahovom dozvolim Allah ispuni sa njima mnoge ciljeve zlih duša? Ali pored toga Uzvišeni kaže:

"Oni se povode za onim što su šejtani o Sulejmanovoj vladavini kazivali. A Sulejman nije bio nevjernik, nego su nevjernici šejtani koji ljude uče vradžbini u Babilonu, Haruta i Maruta, a to nije objavljeno dvojici meleka. Njih dvojica nikoga nisu učili dok mu ne bi rekli: "Mi samo iskušavamo a ti nemoj biti nevjernik! I ljudi su od njih dvojice učili kako će muža od žene rastaviti, ali oni nisu mogli nikome bez Allahove volje nauditi. Učili su ono što što će im nauditi i od čega koristi neće imati, iako su znali da onaj ko to sebi pribavi, na drugome svijetu nikakve sreće neće imati. A doista je jadno za ono što su se prodali, kada bi samo oni to znali. A da oni vjeruju i boje se, nagrada od Allaha bi im bila bolja, kada bi samo znali!" (Sura Bekare, 101 – 103).

Oni su priznali da im to ne koristi na Ahiretu a onaj koji bude sljedbenik toga je propao na Ahiretu. Ali oni se pokušaju zavarati da im to koristi na dunjaluku, a Uzvišeni je rekao:

"Učili su ono što što će im nauditi i od čega koristi neće imati." (Sura El-Beqare, 102)

Takođe oni koji traže ili mole za stvari koje su haram možda će im se udovoljiti u njihovom cilju, a zatim će im to ostaviti u nasljed štetne posljedice. Dova može biti mekruh ali da se odgovori na nju.

Zatim onaj ko dovi može znati za ovaj haram i njegovu pokuđenost, ili da možda nezna bez opravdanog razloga zbog njegovog nemara u traženju znanja, ili zbog zapostavljanja istine. Ili da možda ne zna iz opravdanih razloga, kao da bude mudžtehid, ili sljedbenik, poput sljedbenika i mudžtehida kojima se oprašta u ostalim postupcima. Dok će možda onome ko nema opravdanog razloga Allah preći preko toga zbog mnogobrojnih dobrih djela i njegove istinoljubivosti u namjeri, ili zbog opće Allahove milosti prema njemu, ili iz nekog drugog razloga.

Tako da ono što se desi od dove koja u sebi sadrži neku vrstu šerijatske pokuđenosti je na stupnju svih vrsta ibadeta.

Poznato je da ibadet koji u sebi sadrži pokuđeno svojstvo moguće je da će se oprostiti ta pokuđenost zbog idžtihada ili slijeđenja onome na koga se odnos. Ili zbog njegovih dobrih djela i slično tome. Zatim to ne spriječava da se zna kako je ta stvar pokuđena zabranjena, iako se u ovom određenom počiniocu uklonio razlog pokuđenosti kada je riječ o njemu.

Ovdje griješi veliki broj ljudi, jer do njih dopre da su pojedini ljudi među dobrima izvršavali određeni ibadet, ili da su upućivali dove od kojih su osjetili trag tog ibadeta i te dove. Zatim to koriste kao dokaz poželjnosti tog ibadeta i dove. Onda to djelo smatraju ili ga učine sunnetom kao da ga je učinio vjerovjesnik. Ovo je greška radi onog što smo spomenuli, posebno ako se trag tog djela ostavi zbog iskrenosti koja se našla u srcu onoga koji ga je učinio u tom trenutku. Zatim sljedbenici to čine zbog poređenja ali ne iz iskrenosti, tako da im našteti. Zbog toga što se ne radi o propisanom djelu. Tako da oni nemaju nagradu sljedbenika niti se

u njima našla iskrenost poput onog počinioca kojem možda radi iskrenosti u traženju i zbog ispravne namjere biva oprošteno ono što je učinio počinioc.

Od ovog poglavlja je ono što se prenosi od nekih šejhova od dostignuća putem novotarskih prisluškivanja. Ovi tragovi su nastali u stanjima koja su se pojavila u srcima tih ljudi pod podsticajima u tom slušanju kao mudžtehida ili su zapostavili obavezu što prekriva njihova lijepa namjera. Zatim sljedbenici se postave samo u izgledu duhovnog prisustva kod slušanja dok duhovno prisustvovanje ovih ljudi nije sunnet koji treba slijediti. A sljedbenici ne posjeduju iskrenost i namjeru radi kojih bi im se oprostilo, tako da propadaju svi zajedno.

Ili kao što se prenosi od nekih šejhova da su bili viđeni nakon smrti. Pa mu je rečeno: ″Šta je Allah učinio sa tobom?″ Kaže: ″Zaustavio me ispred Sebe i rekao mi: ″O šejhu zla, ti si se predstvaljao kao Sua'da[1] i Lubna? Da ne znam kako si iskren Ja bih te kaznio.″

Zato ako čuješ dovu ili prizivanje koje je pokuđeno u šerijatu i kako mu se upotpunila potreba znaj da je veliki broj njih od ovog poglavlja.

Zbog toga su učeni u Allahovom šerijatu zabranjivali ovako nešto svojim prijateljima. Iako bi njihovi prijatelji osjećali neki trag svega toga. Kao što se prenosi od Sehnuna El-Muhiba da je rekao: ″U mom srcu je nešto palo od ovih ajeta. Pa sam došao kod Dedžle[2] te sam rekao: ″Tako ti tvoje snage neću otići dok mi ne izađe velika riba.″ Pa je izašla velika riba ili kao što je već rekao. To je bilo spomenuto Džunejdu a on reče: ″Bilo bi mi drago da mu je izašla zmija da ga ubije.″

Također nam je prenešeno da je jedan čovjek, od onih koji su stanovali nadomak Medine, došao kod Vjerovjesnikovog ﷺ kabura a poželio je neku vrstu hrane. Neko od Hašimija mu je došao i

[1] Predstavnik sufijske sekte.
[2] Rijeka u Iraku po imenu Tigris.

rekao: "Vjerovjesnik ﷺ ti ovo šalje i kaže ti da bježiš od nas, jer onaj ko biva među nama ne priželjkuje ovako nešto."

Drugima su upotpunjene njihove potrebe ali im ovako nešto nije rečeno zbog njihovog idžtihada ili slijeđenja. Ili zbog njihovog propusta u pogledu nauke tako da se oprosti neznalici što neće biti oprošteno nekom drugom. Kao što se prenosi od pobožnjaka Berh koji je tražio kišu među Israilovim sinovima.[1]

Zbog toga većina onoga što se prenosi u ovom poglavlju je zbog nedostatka znanja. A da je to vjera ili šerijat onda bi učenjaci bili preči da to čine.

Nemože se reći kada se njihovo znanje umanjilo da im se to dozvolio. Jer takvo nešto Allah nikom nije dozvolio, ali moguće je radi umanjenog znanja očekivati oprost i prelaženje preko grijeha.

Što se tiče poželjnosti mekruha ili dozvoljavanja harama nećemo napraviti razliku između počinioca i oprosta njemu te između dopuštanja njegovog djela i njegove poželjnosti, bez obzira da li je to vezano za djelo ili neka njegova svojstva.

Poznajem grupe među onima koji su svoje potrebe tražili od stanovnika kabura među vjerovjesnicima i dobrim ljudima, pa im je udovoljeno u njihovoj potrebi. On ne izlazi iz domena onoga što sam naveo da tonije šerijat koji treba slijediti a niti sunnet.

Poželjnost djela i njihovo uzimanje za vjeru bivaju potvrđeni Allahovom Knjigom, sunnetom Poslanika ﷺ i na osnovu onoga na čemu su bili prethodnici među prvim generacijama dok stvari mimo toga koje su na novo navredne ne bivaju poželjnima. I ako bi one ponekad sadržavale korist, jer znamo da su njene štetne posljedice prevladale nad njenim koristima.

Zatim ova zabrana i pokuđenost koja se nađe u pokuđenim dovama može biti vezana za traženo ili za samo traženje. Isto tako zabranjeno ili pokuđeno traženje utočišta njegova pokuđenost može biti od strane onoga od koga se traži ili u samom traženju

[1] Ibn Kudame navodi njegovu priču u knjizi Pokajnici str. 79.

utočišta. Tako da se spase od tog zla a padnu u ono što je veće od njega.

Što se tiče traženja zabranjenog kao naprimjer da od Allaha traži ono što će mu naštetiti na dunjaluku i na ahiretu, iako nezna da će mu naštetiti pa mu se odazove poput čovjeka kojeg je obišao Vjerovjesnik ﷺ pa ga je zateko poput ptičeta i rekao mu: ″Jesi li dovio Allaha za nešto?″ kaže: ″Govorio sam Allahu ono sa čim si me htio kazniti na Ahiretu ubrzaj mi to na dunjaluku.″ Kaže: ″SubhanAllah ti to nemožeš podnijeti. Zašto nisi rekao Gospodaru podari nam na dunjaluku dobro i na Ahiretu dobro i zaštiti nas od patnje u vatri.″[1] Ili poput porodice Džabira b. Atika kada je umro pa je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ″Nemojte sebi doviti osim za dobro jer meleci aminaju na ono što vi kažete.″[2]

Allah ﷻ je pokudio one koji se zadovoljavaju traženju dunjaluka riječima:

″Ima ljudi koji govore: 'Gospodaru naš, daj Ti nama na ovome svijetu!', a na drugom svijetu neće imati ništa!″ (Sura El Bekare, 200)

Pa je obavijestio da onaj ko traži dunjaluk neće imati udjela na onom svijetu.

Isto tako da kune druge zabranjenom dovom poput dove Bel'ama b. Baure kada je prokleo Musaov عليه السلام narod. Ovime su iskušani mnogobrojni pobožnjaci gospodari srca. Jer jednog od njih prevlada ono što nađe kod sebe od ljubavi ili mržnje prema osobama tako da dovi nekim ljudima za dobro dok druge proklinje onim što ne sadrži dobro. Pa mu se odgovori te radi te dove zasluži kaznu, kao što je zasluži radi svih ostalih grijeha, ako ne bude imao ono što će mu izbrisati grijehe od pokajanja ili dobrih djela, ili zauzimanja nekog drugog za njeg, ili nešto slično tome. Jer u protivnom će biti kažnjen možda tako što će mu se oduzeti osjećaj slasti imana i njegovog ukusa. Pa će se spustiti ispod njegovog stupnja. Ili da će mu se oduzeti činjenje djela od imana,

[1] Bilježi ga Muslim u Sahihu br. 2688.
[2] Bilježi ga Muslim u Sahihi br. 920 ali je Vjerovjesnik ﷺ ovo rekao kada je umro Ebu Seleme رضي الله عنه.

tako da postane fasikom. Ili da mu se oduzme osnova imana pa postane kafirom munafikom, ili nešto drugo mimo munafika.

A koliko je mnogo onih među posljednim generacijama među gospodarima srčanih stanja zbog njihovog neshvatanja njihovih srčanih stanja, ili zbog nepoznavanja Allahovog šerijata u srčanim djelima. Možda će nekoga njegovo srčano stanje osvojiti do te mjere da se ne može suprostaviti onome na što ga navodi. Tako da ono što izađe iz njeg bude poput odapete strijele iz luka. Ovo prevladavanje se uglavnom desi zbog odstupanja od izvršavanja naređenih obaveza sa kojima se srca očuva, zbog čega biva kažnjen. Ili da se desi zbog pogrešnog idžtihada pa se oprosti onome ko ga je počinio.

Zatim od zavođenosti ovih i njihovih sljedbenika je njihovo ubjeđenje da je odaziv na ovakvu dovu keramet od Allaha prema Svom robu. Dok u stvari nije keramet nego liči na keramet zbog toga što se odnosi na dovu na koju se odgovorilo ili prevladavajuću vlast. Dok je keramet u stvari ono što koristi na Ahiretu ili što koristu na dunjaluku a ne šteti na Ahiretu. Nego, ovo je od vrste onoga što Allah podari kao blagodat nekom kafiru ili fasiku od vlasti i imetka na dunjaluku. Dok u stvari postaje stvarnom blagodati ako ne našteti njenom počiniocu na Ahiretu. Zbog toga su se naši prijatelji razišli oko onoga što Allah podari kafirima, da li je to blagodat ili nije? Iako se radi o terminološkom razilaženju. Allah ﷻ kaže:

"Misle li oni kad ih imetkom i sinovima pomažemo da žurimo da im neko dobro učinimo? Nikako, ali oni ne opažaju." (Sura El-Mu'minun, 55 – 56)

I Uzvišeni kaže:

"I kada bi zaboravili ono čime su opominjani, Mi bismo im kapije svega otvorili; a kada bi se onome što im je dato obradovali, iznenada bismo ih kaznili i oni bi odjednom svaku nadu izgubili." (Sura El-En'am, 44)

Ili kao što je došlo u hadisu: ″Ako vidiš da Allah daruje robu blagodati pored toga što on ustrajava u griješenju znaj da je to vrsta dopuštanja da potonu zbog grijeha.″[1]

Primjer toga u traženju utočišta je ono kada je žena došla kod Poslanika ﷺ tražeći od njega da je zaprosi, pa je rekla: ″Utječem se Allahu od tebe.″ On reče: ″Tražila si utočište od onog kod kojeg je utočište.″ Zatim ju je ostavio i otišao. Njoj bi rečeno: ″To je Vjerovjesnik ﷺ.″ Kaže: ″Ja sam se toga i bojala.″[2]

Što se opet tiče zabrane sa strane traženja, nekada biva jer se odnosi na dovu nekome drugom mimo Allahu. Poput onoga što čine sahiri od obraćanja zvijezdama ili njihovog obožavanja i sličnog tome. Moguće je da se nakon toga ispune neke stvari, ako se tome ne suprostavi prepreka dovom mu'mina i pobožnih ljudi, ili sličnog. Zbog toga mnoge ove stvari se ispunjavaju u vremenu poslanika te u državama kufra i nifaka ono što se neće ispuniti u državi islama i njenom vremenu.

Od ovoga je i to što poznajem neke ljude koji traže pomoć od živih u nedaćama koje ih pritisnu pa im se otklone. A možda su svjedoci određenih pojava. Jer onaj živi, putem kojeg se traži pomoć, možda ne zna ništa o tome, niti ima ikakvog znanja o bilo čemu. Među njima ima onih koji proklinju lude i idu u pravcu da im naštete. Pa vidi neke žive ili mrtve koji se postave između njega i nanošenja štete ovima. Možda gleda da ga udari sa sabljom iako živi nema osjećaja o tome. Nego je to od Allahovog ﷻ djelovanja u razlozima koji budu među ciljanim i među čovjekom koji je zaštićen svojim sljedbenicima, i pokornosti u onome što mu naređuje od pokornosti Allahu i sličnog tome. Ovo je blisko.

Moguće je da se obožavaocima kipova ponekada desi nešto od ovog harama – za što misle da se radi o Allahovoj ljubavi – što je u stvari šejtansko djelovanje prema svojim pomagačima. Ako se trag osjeti odmah nakon dove od onog koji je siguran da nije čuo dovu, kako je onda moguće da sebi predstavi da je on uzrok

[1] Bilježi ga Ahmed u Musnedu 4. dio, str. 145 od Ukbe b. Amira ﷺ njemu sličnog. Albani ga je ocjenio sahihom u Sahiha 413.
[2] Bilježi ga Buharija u Sahihu br. 5637, Feth.

takvog nečeg, ili da on ima u tome udjela? Ako se kaže da Allah ﷻ čini taj uzok, onda ako je uzrok haram nije dozvoljeno, poput bolesti koje Allah uzrokuje nakon konzumacije otrova. Haram dova može sama po sebi biti dova upućena nekom drugom mimo Allaha. Ili da priziva Allaha uzimajući zalagača kako bi se zauzimao kod Njega kao što to čine kršćani pa kažu: "Majko božija zauzimaj se za nas kod boga." Ili je dova možda upućena Allahu ali posredstvom nečega što On ne voli da se koristi kao posredništvo kod obraćanja Njemu. Kao što to čine mušrici uzimajući posrednike svoje idole kako bi se približili Allahu. Ili da dova upućena Allahu bude sa riječima koje ne odgovaraju da se Allah njima priziva, jer u njima ima neki vid pretjerivanja.

Ove dove i njima slične – iako se onom ko ih upućuje desi ciljano – su zabranjene,

zbog štete u njima koja prevladava nad njenom koristi, kao što je prethodilo. Zbog toga je ova smutnja bila u pogledu onog koga Allah nije uputio niti mu je srce osvijetlio kako bi razlikovao između postojane stvari i stvari šerijatskog propisivanja, te da razlikuje između kadera i propisivanja, kako bi spoznao da postoje tri skupine:

Stvari koje je Allah ﷻ odredio, ali ih ne voli niti je zadovoljan sa njima. A uzroci koji vode ka tome su haram i bivaju razlogom kazne.

Stvari koje je propisao i koje voli i zadovoljan je sa njima kod Svog roba. Ali mu nije pomogao kako bi do njih došao.

Tako da su ove voljene kod Njega i sa kojima je zadovoljan makar se i ne desile.

Treća skupina djela su ona kod kojih Allah pomogne robu i koja voli da se dese.

Prvo je Allahova pomoć, drugo je obožavanje Allaha ﷻ, a treće je spoj između ibadeta i pomoći, kao što Uzvišeni kaže: **"Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo."**

Pa ono što bude u dovi od nedopuštenog i što ostavlja trag je od strane pomoći ali ne od strane ibadeta. Poput dova svih kafira, munafika i fasika. Zbog toga Uzvišeni o Merjem kaže:

"I ona je u riječi Gospodara svoga i knjige Njegove vjerovala." (Sura Et-Tahrim, 12)

Zbog toga je Vjerovjesnik ﷺ često učio potpune riječi koje ne ostavljaju dobročinioca niti griješnika.[1]

Od Allahove ﷻ milosti jeste da dova sadrži ortaštvo, kao što je prizivanje nekog drugog mimo Allaha da učini, ili dova upućena njemu da on moli Allaha i slično tome, čime se dotičnoj osobi ne obestini njegov cilj. Niti sam događaj ostavlja uticaja osim u neznatnim stvarima. Što se tiče velikih stvari kao što je spuštanje kiše u vrijeme velikih suša, ili otklanjanja spuštene patnje, u tim prilikama ovaj širk ne koristi. Kao što Uzvišeni kaže:

"Reci: "Kažite vi meni, ako istinu govorite, kad bi vam došla Allahova kazna ili vas iznenadio Smak svijeta, da li biste ikog drugog osim Allaha prizivali?" Njega biste samo molili da, ako hoće, otkloni od vas ono za što ste Ga molili, a ne bi vam ni na um pali oni koje ste Mu ravnim smatrali." (Sura El-En'am, 40 – 41)

I Uzvišeni kaže:

"Kad vas na moru nevolja zadesi, tada nema onih kojima se inače klanjate, postoji samo On. A kad vas On na kopno spasi, vi se okrećete; čovjek je uvijek nezahvalan!" (Sura El-Isra, 67)

I Uzvišeni kaže:

"Onaj Koji se nevoljniku, kad Mu se obrati, odaziva, i Koji zlo otklanja i Koji vas na Zemlji jedne drugima smjenjuje." (Sura En-Neml, 62)

I Uzvišeni kaže:

"Reci: 'Molite se onima koje, pored Njega, smatrate bogovima, pa, oni vas neće moći nevolje osloboditi niti je

[1] Bilježi ga Malik u Muvetei 2. dio, str. 951 kao mursel predaju.

preusmjeriti.'" Oni kojima se oni mole sami traže načina kako ae se što više Gospodaru svome približiti, i nadaju se milosti Njegovoj i plaše se kazne Njegove. A kazne Gospodara tvoga svako treba da se čuva.″ (Sura El-Isra, 56 – 57)

I Uzvišeni kaže:

″Zar oni mimo Allaha zagovornike uzimaju?! Reci: 'Zar i onda kada su bez ikakve moći i kada ništa ne razumiju? Reci: 'Sve zagovorništvo pripada Allahu.″ (Sura Ez-Zumer, 43 – 44)

Samo svojstvo ovih stvari kao velikim i u kojima ne odgovara osim On ﷻ ukazuje na Njegovu jednoću i presjecanje sumnje ko Mu pripiše širk. Na taj način se shvata da ono što je mimo toga od odaziva na dove jeste samo od Njega ﷻ Koji sudruga nema. Iako bivaju upućene sa zabranjenim ili dopuštenim uzrocima. Kao što Njegovo stvaranje veličanstvenih tijela kao što su nebesa, Zemlja, vjetrovi, oblaci i slično, ukazuju na Njegovu jednoću, te da je On Stvoritelj svega. A ono što je mimo toga preče je da bude od Njegovih stvorenja. Jer je On Taj Koji je učinio postojanje veličanstvenih stvorenja. A Stvoritelj potpunog uzroka je Stvoritelj uzročnika bez sumnje.

Suština stvari je da su dvije vrste širka:

Širk u pogledu Njegovog rububijeta[1], tako što će se nekom mimo Njeg pripisati moć upravljanja, kao što kaže:

″Reci: "Zovite one koje, pored Allaha, bogovima smatrate. Oni ništa nemaju, ni koliko trun jedan, ni na nebesima ni na Zemlji; oni u njima nemaju nikakva udjela i On nema od njih nikakve pomoći.″ (Sura Sebe', 22)

Pojašnjava da oni samostalno ne posjeduju ni koliko je jedna trunčica, niti Mu mogu biti ortaci u bilo čemu od toga. Niti Mu pomažu u Njegovoj vlasti. A onaj ko nije vladar, niti je ortak, niti je pomagač sa njim se veza prekida.

[1] Vlasti, moći, stvaranja itd.

Zatim druga vrsta širka je u pogledu uluhijeta[1] kao nekog priziva mimo Allaha dovom ibadeta, ili dovom traženja nečeg. Kao što Uzvišeni kaže: **"Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo."** Pa kao što su potvrđivanje postojanja stvorenja uzroci koji ne smetaju tevhidu rububijet niti spriječavaju da Allah bude Stvoritelj svega, niti nalaže da se stvorenje priziva dovom ibadeta, niti dovom pomoći, isto tako potvrđivanje nekih zabranjenih postupaka od širka i drugih su razlozi koji ne smetaju tevhidu uluhije. I nema prepreke da se kaže da je Allah Taj Koji zaslužuje iskrenu vjeru. Niti nalaže upotrebu riječi ili djela u kojima je širk, ako te iste stvari uzrokuju Allahovu srdžbu, i radi kojih rob biva kažnjen. Što znači da je štetna strana tih postupaka veća neko korisna onome ko ih počini. Jer je Allah učini cjelokupno dobro u tome da ne obožavamo nikoga osim Njega niti da tražimo pomoć osim od Njega. Većina Kur'anskih ajeta potvrđuju ovu utemeljenu osnovu. Tako da je Allah ﷾ dokinuo mogućnost utjecaja šefata osim sa Njegovom dozvolom, kao što kaže:

"Ko se može pred Njim zauzimati bez Njegovog dopuštenja?!" (Sura El-Beqare, 255)

Ili riječi Uzvišenog:

"I opominji Kur'anom one koji strahuju što će pred Gospodarom svojim sakupljeni biti, kad osim Njega ni zaštitnika ni zagovornika neće imati." (Sura El-En'am, 51)

I Uzvišeni kaže:

"... a opominji Kur'anom da čovjek, zbog onoga što radi, ne bi stradao, jer osim Allaha ni zaštitnika ni posrednika neće imati." (Sura El-En'am, 70)

Ili kao što Uzvišeni kaže:

⑥⌖⋎ ☺⇨✡✍✎⑤ ✠✕➔💧· ⋒✡⋎ ☠⑤🡅💧☞♊•❄⌖❄⇠✞☹⑤ ⍉💧❄⍉
⑥⌖❄⇠✈💧⭘⇧✪⌖❄▦ ②⌖①⌖➔ ⑥⌖❄⋃💧⇱⌖☞⋃⌖❄▦ ②⌖①

[1] Tj. da sve vrste ibadeta, koje je propisao, pripadaju samo Allahu.

″Reci: "Zar da se, pored Allaha, klanjamo onima koji nam ne mogu nikakvu korist pribaviti ni neku štetu otkloniti.″ (Sura El-En'am, 71)

Ili riječi Uzvišenog:

″A doći ćete nam pojedinačno, onakvi kakve smo vas prvi put stvorili, napustivši dobra koja smo vam bili darovali. ″Mi ne vidimo s vama božanstva vaša koja ste Njemu ravnim smatrali, pokidane su veze me? U vama i nema vam onih koje ste posrednicima držali.″ (Sura El-En'am, 94)

Sura El-En'am je veličanstvena sura koja sadrži osnove imana i tevhida. Takođe riječi Uzvišenog:

″...a zatim se nad Aršom uzvisio; vi, osim Njega, ni zaštitnika ni posrednika nemate.″ (Sura Es-Sedžde, 4)

Ili riječi Uzvišenog:

″A onima koji pored Njega uzimaju zaštitnike: 'Mi ih obožavamo samo zato da bi nas što više Allahu približili.″ (Sura Ez-Zumer, 3)

I riječi Uzvišenog:

"Zar oni mimo Allaha zagovornike uzimaju?! Reci: 'Zar i onda kada su bez ikakve moći i kada ništa ne razumiju? Reci: 'Sve zagovorništvo pripada Allahu.″ (Sura Ez-Zumer, 43 – 44)

Od toga su rijči Uzvišenog:

″Ima svijeta koji Allahu robuje površno: ako ga zadesi dobro, smiri se, a ako ga zadesi iskušenje, vrati se svom nevjerovanju, pa tako izgubi i onaj svijet. To je, uistinu, očiti gubitak. On se, pored Allaha, klanja onome koji od njega ne može nikakvu štetu otkloniti niti mu može bilo kakvu korist pribaviti; to je zaista velika zabluda klanja se onome čije će mu klanjanje prije nauditi nego od koristi biti; takav je, doista, loš zaštitnik i zao drug!″ (Sura El-Hadždž, 11 – 13)

Takođe riječi Uzvišenog:

"Oni koji, mimo Allaha, zaštitnike uzimaju slični su pauku koji sebi isplete kuću, a najslabija je kuća, uistinu, paukova ka, kada bi oni znali." (Sura El-Ankebut, 41)

Kur'an u cjelosti dokazuje ili potvrđuje ovu veličanstvenu osnovu, koja je opet osnova osnova.

Sve ovo što smo spomenuli od zabranjene dove – pored toga što može djelovati – ako se ocjeni da je ova dova uzrokom ili nagradom od razloga u obestinjavanju onoga što traži.

Ljudi su se razišli oko dove koja ima trag iza sebe u upotpunjavanju potreba.

Oni koji sebe smatraju filozofima i sufijama tvrde da u takvoj dovi nema koristi u osnovi. Jer Božija volja i visoki uzroci su doveli do postojanja potrebnog, nakon čega dova nema koristi, ili da nisu do toga doveli, pored čega dova ne koristi.

Neki ljudi koji su govorili o nauci su rekli da je dova znak i dokaz na dešavanje traženog. Tako da su njenu vezu sa traženim učinili vezom dokaza i dokazanog. A ne vezu uzroka sa uzročnikom, poput istinite vijesti i prethodnog znanja.

Istina na kojoj su svi učenjaci jeste ta da je dova razlog pridobijanja traženog dobra ili nečeg drugog. Poput svih drugih razloga određenih i propisanih. Bez razlike da li se nazvalo uslovom, uzrokom ili dijelom razloga. Ovdje je jedan cilj. Pa ako Allah bude htio dobro Svom robu navede ga na dovu i traženje pomoći od Njega. A njegovo traženje pomoći i dovu učini razlogom dobra kojeg mu je odredio. Kao što je Omer b. Hattab ﵁ rekao: "Ja ne nosim težinu odaziva, nego nosim težinu dove. Ako mi se podari dova odgovor je sa njom." Kao kada Allah želi da zasiti roba ili da ga napoji navede ga na jelo i piće. A kada Allah želi da se Njegov rob pokaje navede ga na pokajanje pa mu oprosti. A kada želi da mu se smiluje i da ga uvede u Džennet olakša mu i navede ga na činjenje djela od stanovnika Dženneta. Božija volja je dovela do postojanja ovih dobara sa njenim određenim uzrocima. Kao što je dovela do ulaska u Džennet sa dobrim djelima, ili

postojanja djeteta nakon odnosa, ili nauke kroz učenje. Početak stvari je od Allaha i njihovo upotpunjavanje je na Njemu. A ne da je rob sam po sebi taj koji utječe na Gospodara ili Njegovu vlast. Nego je Gospodar ﷻ Taj Koji utiče u Svojoj vlasti. On je učinio dovu Svog roba uzrokom onoga što želi od određenja. Kao što je čovjek rekao Vjerovjesniku ﷺ: ″Allahov Poslaniče, šta misliš o lijekovima kojima se liječimo i rukjama kojima se liječimo i zaštitama kojima se štitimo, da li mogu odgoditi nešto od Allahovog kadera?″ Kaže: ″One su od Allahovog kadera.″[1] Od Vjerovjesnika ﷺ se prenosi da je rekao: ″Dova i nedaća se susretnu pa požure između nebesa i Zemlje.″[2]

Ovo je u dovi koja biva razogom dešavanja traženog.

Više od toga je ono sa čime su došli Kur'an i sunnet od Allahovog zadovoljstva i veselja i smijeha radi dobrih djela Njegovih robova. O čemu su došli tekstovi, kao o Njegovoj srdžbi i ljutnji.

Mi smo pojasnili govor u ovom poglavlju te kontradiktorne stavove ljudi i njihove riječi, kao i na drugim mjestima.

Što se tiče pretpostavki o zabranjenim dovama da su uzroci, o tome je prethodio govor.

Što se tiče većine ovih dova koje nisu propisane one nebivaju uzrocima dešavanja traženog, niti dijelom od njih. Nije poznato, niti se može predstaviti osim lažnom prepostavkom poput jednakog zavjetovanja. U Sahihu od Ibn Omera od Vjerovjesnika ﷺ se prenosi da je zabranio zavjetovanje. I kaže: ″Ono ne dolazi sa dobrom nego se njime odvaja od škrtog.″ Od Ebu Hurejre ؓ se prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ″Zavjet neće

[1] Bilježi ga Ahmed u Musnedu . dio, str. 421, Tirmizi u Sunnenu br. 2065 od Ebu Huzame od njegovog oca, a bilježi ga Tirmizi 4. dio, str. 400. Kao i Ibn Madže be. 3437 od Ibn Huzame ali nije rekao da je od njegovog oca. Tirmizi kaže: ″Hasen sahih.″ A hadis je onakav kako je rekao.

[2] Bilježi g Hakim u Mustedreku 1. dio, str. 669 sa lancem od Aiše – radijjallahu anha – riječima: ″Nedaća se spusti pa je susretne dova pa se prestižu do Sudnjeg dana.″ Hakim kaže: ″Ovaj hadis je vjerodostojnog lanca ali ga nisu naveli.″ Zehebi odgovara riječima: ″Da postoji slaganje oko njegove slabosti.″

ništa približiti od čovjeka osim ono što mu je Allah odredio. Ali zavjet odgovara kaderu, pa tako uzme od škrtog ono što škrtica nije htio da odvoji."[1]

Vjerovjesnik ﷺ je obavijestio da zavjet ne dolazi sa dobrom, te da nije od uzroka koji donose dobro, ili da u osnovi odagnaju zlo. Nego odgovara kaderu kao što mu odgovaraju svi uzroci. Pa uzme od škrtog ono što nije htio dati prije toga. Ovako, pa ćeš vidjeti one koji govore da su pali u teške muke zatim su se zavjetovali zavjetom da im se otklone nedaće je više ili približno poput onih koji tvrde da su upućivali dove kod kaburova te da su im se ispunile potrebe. Čak što više zbog njihovih zabludjelih pogleda i zavaravanja radi zabludjelih i koji vode u zabludu i radi čega su zabranjeni zavjeti u šerijatu postali sredstvom jedenja imetka od strane većine čuvara, onih bliskih i onih koji bdiju nad kaburovima i drugim mjestima, uzimajući velike svote novca. Dok jedan od onih koji su se zavjetovali kaže: "Razbolio sam se pa sam se zavjetovao." Drugi kaže: "Napali su me razbojnici pa sam se zavjetovao." Treći kaže: "Zaplovio sam morem pa sam se zavjetovao." Četvrti kaže: "Zatvoren sam pa sam se zavjetovao." Peti kaže: "Pogodila me neimaštinja pa sam se zavjetovao."

A unutar njihovih duša stoji da su ovi zavjeti razlozi dobijanja onoga što traže ili odbijanja onoga što ih straši. Vjerovjesnik ﷺ je obavijestio da zavjet koji je pokornost Allahu ﷺ - da ne govorimo o nepokonom zavjetu – nije uzrokom nastajanja dobra. Nego dobro koje se desi onom ko se zavjetuje jeste samo ono što odgovara kaderu, i što odgovara svim uzrocima. Pa onda ove dove koje nisu propisane u dešavanju traženog su mnogobrojnije u odnosu na zavjete u dešavanju traženog. Naći ćeš veliki broj ljudi kako kažu da određeno mjesto, ili određeni mešhed, ili određeni kabur bivaju mjestima za primanje zavjeta, tj. da ako se zavjetuju na nešto da im se desi to i desi. Neki kažu da dova kod određenog mešheda ili kabura biva uslišana, tj. da su oni tamo upućivali jednom prilikom dovu pa su vidjeli njen trag u uslišenju. Čak ako ovi zlikovci pripisuju ispunjenje njihovih

[1] Sahih Muslim br. 1640.

potreba posebnosti zavjeta nepo12kornosti pored toga što je sam rod zavjeta nešto što nema uticaja u tome, onda nije daleko od njih ako pripišu dešavanje onoga što žele posebnosti dove na nekom mjestu koje nema posebnosti u šerijatu. Jer sama vrsta dove ima uticaj, tako da je pripisivanje njoj moguće, za razliku od vrste zavjeta jer nema uticaja.

Cilj je da se spozna da ono što im šejtan čini lijepim kao utjecajnim u onome što utjecaja nema u vrsti niti po svojstvu. Tako da njegovo pripisivanje svojstvu čiji je utjecaj vrste potvrđen je preče da im to predstavi lijepim. Zatim ako ovakvo ubjeđenje od njih nije bilo ispravno isti je slučaj i sa ovim, jer svaki od njih suprotira šerijatu.

Ono što pojašnjava sve to jeste da ubjeđenje onoga ko vjeruje da ova dova, ili ovaj zavjet bivaju razlozima ili djelimičnim razlozima u dobijanju traženoga mora imati za to dokaz. A u većini slučajeva nemaju dokaz za to osim ponekada na način uporednog dokazivanja. Mislim na postojanje obadvoga zajedno, iako bi jedan kasnio za drugim u mjestu ili vremenu. Pored toga što postoji kontriranje mnogo više puta u samom onome što se sa njim poredi. Poređenje nečega sa nečim drugim u pojedinim vremenima, pored kontradiktornosti, nije dokaz obrazloženja ili uzroka po mišljenju svih razumom obdarenih, ako pored toga postoji drugi dobar razlog. Ili ako nepostoji trag koji će dokazati nepostojanje uzročništva.

Ako se kaže ako ne postoji zbog nestanka uslova ili zbog postojanja prepreke.

Reći će da postojanje međusobnog zajedničkog djelovanja je radi drugog uzroka. Što je tačnije. Mi vidimo da Allah u svakom dobu određuje potrebe, i otklanja nedaće različitim razlozima koje nemože nabrojati niko osim On. A ono što smo vidjeli da se desi od traženog pored postojanja ove novotarske dove je veoma rijetko. Pa ako vidimo da je nešto novo uveo – je nešto što je bilo a novotarska dova je ono što se našlo – je navođenje na dešavanja događaja na osnovu poznatih uzroka koje nemože nabrojat niko

osim Njega ﷻ što je preče da se navodi na potvrdu onoga što biva razlogom.

Zatim zajedničko djelovanje ako se uzme za dokaz razloga onda je kontradiktornost dokaz njenog nepostojanja.

Ovdje su se ljudi podijelili na tri skupine, oni koji su zaslužili Allahovu srdžbu, zabludjeli i oni kojima je Allah darovao Svoju blagodat.

Oni koji su zaslužili srdžbu potvaraju sve vrste propisanih i nepropisanih uzroka. Pa kažu da propisana dova može imati utjecaja a i nemože. To se veže sa govorom o dokazivanju ajeta o vjerodostojnosti vjerovjesnika – alejhimu selam.

Zabludjeli misle da sve što se može predstaviti može biti uzrokom. Iako to ulazi u vjeru jevreja i kršćana, vatropoklonika i drugih. Te propalice među onima koji sebe smatraju filozofima navode to na astrološke događaje, duhovne moći, prirodne uzroke oko kojih kruže i kojih se ne klone.

Što se tiče upućenih oni ne negiraju ono što je Allah ﷻ stvorio od moći i prirode u svim tijelima i dušama. Tako da su svi Allahova stvorenja ali oni vjeruju u ono što je iza toga od Allahove moći sa kojom je On iznad svega moćan. Kao i u to da se svakog časa On zanima sa nečim. Takođe da je Njegov odaziv na dovu roba mu'mina izvan njegove duhovne snage i utjecaja njegovog tijela i duše. Zatim da Allah čini natprirodne stvari pomažući vjerovjesnicima u iskazivanju njihove istinitosti te kako bi ih počastio na taj način, i druge slične mudrosti tome. Takođe nekada ih daruje Svojim evlijama kako bi time podržao Svoju vjeru. Ponekada to bude kako bi im ubrzao nagradu na ovom svijetu. Ponekada je to radi darovanja same blagodati ili otklanjanja nedaće, ili iz nekih drugih razloga. Vjeruju da se pred Allaha iznose ona njihova dobra djela, propisane dove pa sve do tjelesnih i duhovnih moći. Ne obraćaju pažnju na obmane na čiju ništavost su ukazali dokazi razuma i šerijata. Ne čine ono što je šerijat zabranio, makar se za to mislilo da ima utjecaja.

U globalu, ubjeđenje da je ovo razlog, ili jedan dio razloga, ili uslov razloga u ovim pojavljenim stvarima znat će se mnogo ili će se pretpostavljati mnogo ili će se neki obmanuti do te mjere da neće imati oslonca osim u slabom razumu.

Dovoljno ti da se za ono što se pretpostavlja razlogom u dobijanju traženih stvari u onome što je šerijat zabranio od dove ili drugih stvari, da u tome mora biti jedna od dvije stvari:

Da ne bude ispravnim razlogom kao što je dova za ono što se ne čuje niti vidi niti ti išta pomaže, ili da je njegova šteta veća od koristi.

Ili da bude nešto sa ispravnim razlogom čija je korist veća od njegove štete. Šerijat takvo nešto neće zabraniti ni u kom slučaju. A sve ono što nije propisano od ibadeta pored postojanja onoga što bi moglo dovesti do njihovog izvršenja bez ikakve prepreke onda je to iz poglavlja zabranjenih stvari kao što je prethodilo.

Što se tiče znanja od prevladavajućem razlogu za njeg postoje načini u šerijatskim stvarima kao što postoje načini u prirodim stvarima.

Od njih je nužda, jer kada su ljudi ožednjeli i ogladnili u vrijeme Allahovog Poslanika ﷺ, uzeo je više puta malo vode u svoju plemenitu ruku tako da je voda potekla između njegovih prstiju.[1], Stavio je svoju plemenitu ruku u hranu pa je u njoj dat berićet, tako da bi se umnožila do te mjere što je bilo suprotno običaju.[2] Znanje o ovim uporednim određenim postupcima nalaže nužno znanje da je umnožavanje vode i hrane bilo njegovim razlogom. Isto kao što je poznato da ako čovjek bude šestoko udaren sabljom da će ga oboriti te da će umrijeti, da je smrt došla od sablje. Čak i jasnije jer znanje o mnoštvu vode i hrane u osnovi nemaju naviknut običaj poput ovoga, iako znanje o ovom upoređivanju nalaže nužno znanje o tome. Vjerovjesnik ﷺ je uputo dovu Allahu radi Enesa b. Malika da mu Allah podari imetak i

[1] Mutefeun alejhi.
[2] Hadis je naveden u obadva Sahiha.

djecu.[1] Tako da su njegove palme davale plod dvaputa godišnje što je suprotno običaju njegovog mjesta. A od njegove djece i unučadi je vidio više od stotinu potomaka. Za ovakav ili sličan događaj se zna da je bio radi te dove.

Ko vidi dijete da histerično plače a zatim ga mati podoji a ono se ušuti sigurno će biti ubijeđen da se dijete smirilo radi dojenja.

Mogućnosti – iako bi postojale razne vrste – ne mogu se razlikovati u pogledu jedne osobe isto tako se odnosi na dove. Mu'min upućuje dove pa vidi ono radi čega je dovio iako za to nepostoje razozi da se desi. Ili da ičini nekakav postupak pa ga vidi takvim. Kao što je Ala' b. Hadremi ﷺ rekao: ″O Sveznajući, Blagi, Visoki, Veličanstveni, napoj nas.″ Pa im se spustila kiša koja nije prešla granice njihovog tabora. Pa je rekao: ″Ponesi nas.″ Pa su bili prenešeni preko velike rijeke do te mjere da se tabani njihovih jahalica nisu pokvasili.″[2] Kada je Ejub Sahtijani udario nogom o brdo svom prijatelju iz njega je potekao izvor pa se napio a onda je voda nestala. Tako da je prizivanje samo Allaha jedinog Koji sudruga nema, ono na što su ukazali objava i zdravi razumi na njegovu pozitivnost i korist. Zatim iskustva čiji broj zna samo Allah ﷻ.

Naći ćeš veliki broj mu'mina koji su prizivali Allaha za stvari čiji razlozi da se dese nepostojeći kada je riječ o njima. Pa je učinio da im se te stvari pojave u obliku u kojem su ih tražili, nekada su njihove pojave nalagale ubjedljivo znanje a nekada prevladavajuće pretpostavke po pitanju drugih, tj. da je je dova bila razlogom ovih pojava. Ovo ćeš naći potvrđeno kod učenih i razumom obdarenih, koji poznaju rodove dokaza, njihove uslove i uzroke.

Što se tiče ubjeđenja u utjecaj zabranjenih dova, uglavnom ovo ubjeđenje ćeš naći kod džahila koji ne razlikuju između dokaza i nečeg drugog. Niti znaju šta se uslovljava u pogledu

[1] Hadis je naveden u obadva Sahiha.
[2] Navodi je Ibn Kesir u Bidaje ve nihaje 6. dio, str. 259 – 260.

dokaza kao uzroka nego pada u tame kafira i munafika, ili onih koji čine velike grijehe i čija su srca obavijena tamom grijeha. Tako da ne razlikuju između istine i laži.

Dovoljno ti je da sve ono za šta se misli da je razlog za dobijanje traženog od stvari koje je šerijat zabranio od dove i drugog mora biti ograničeno sa jednom od dvije stvari:

Ili će biti nevalidan razlog kao da priziva ono što niti čuje niti vidi niti ti išta pomaže ili će njegova šteta biti veća od koristi.

A što se tiče onoga razloga čija je korist veća od štete njega šerijat ni u kom slučaju neće zabraniti. Sve što se nije propisalo od iadeta iako su za to postojali razlozi bez prepreke je od strane zabranjog kao što je prethodilo.

Što se tiče onog spomenutog o obredima da će nakon što poselami i donese salavat na Vjerovjesnika ﷺ i njegovu dvojicu prijatelja a onda učiti dove, Imam Ahmed i drugi kažu da će se okrenuti prema Kibli, a soba će ostati sa njegove lijeve strane kako ne bi okrenuo leđa sobi. I to poslije što pozdravi Vjerovjesnika ﷺ zatim da će učiti dove za sebe. Spominje se da će nakon što ga pozdravi i donese salavata na njeg, okrenuti se prema njemu – oca i majku bi za njeg ﷺ žrtvovao – a ako bude htio da dovi onda će stati tako što će mu soba doći sa lijeve strane dok će se okrenuti prema Kibli i doviti. Ovo je zato što su oni takvom postupku davali pažnju. A dova kod kabura nije općenito pokuđena. Čak će se narediti da moli za umrlog, sa čime je došao sunnet i što je prethodilo uporedo i sljedbeno. Ali je pokuđeno da se trudi kako bi došao do kabura i dovio pored njega.

Takođe Malikovi prijatelji spominju pa kažu da će stati niže od kabura, onda će poselamiti Vjerovjesnika ﷺ a zatim će okrenut prema Kibli doviti a njemu će okrenuti leđa. A rečeno je da mu neće okretati leđa. Nego su se razišli oko toga što će mu se leđa okrenuti, ali ako stane a soba mu ostane sa lijeve strane, onda

nema opasnosti nakon toga, bez razilaženja, te da bude u Ravdi[1] ili ispred nje.

Možda je ovo što su imami spomenuli uzeto iz pokuđenosti namaza prema kaburu, jer je o tome potvrđena zabrana prenešena od Vjerovjesnika ﷺ kao što je prethodilo. Pa pošto je zabranio da se kabur uzima mjestom molitve ili da se učini pravcem okretanja u namazu naredili su da se ne trudi učiti dove kod njega kao što neće klanjati prema njemu.

Malik u Mabsutu kaže: ″Ne smatram da će stati kod Vjerovjesnikovog kabura da dovi nego će poselamiti i otići.″[2]

Zbog toga je – a Allah najbolje zna – izmijenjena soba i učinjena je sa tri zida kada je građena. Njen sjeverni zid nije učinjen na spram Kible, niti su joj zidovi postavljeni četvrtastima. To su namjeravali prije nego što je soba učinjena unutar džamije.

Ibn Batte prenosi sa poznatim lancem od Hišama b. Urve da mu je otac govorio pa kaže: ″Ljudi su klanjali prema kaburu, pa je Omer b. Abdul Aziz naredio da se podigne, kako ljudi nebi klanjali prema njemu. Kada je porušen (kabur) pojavila se stopa, potkoljenica i koljeno.″ Kaže: ″Omer se od toga prepao, a mu je Urve došao i rekao: ″Ovo je Omerova potkoljenica i koljeno.″ Pa je Omeru b. Abdul Azizu bilo drago.″[3]

Ovo je postojeća osnova jer nije poželjno da onaj ko uči dove da ih uči osim okrenut prema onome što je poželjno da prema njemu klanja. Zar ne vidiš da ako je muslimanu zabranjeno da klanja prema istoku ili prema nekoj drugoj strani da mu je zabranjeno da se okreće na tu stranu u trenutku dok dovi. Među ljudima ima onih koji se trude da dok uče dove, okrenu se na stranu gdje se nalazi onaj kojeg veličaju od dobrih. Bez razlike da li bio na istoku ili negdje drugo. Ovo je očita zabluda i jasan širk. Kao što neki ljudi izbjegavaju da se leđima okrenu naspram onih koje

[1] Ravda je mjesto u Poslanikovoj ﷺ džamiji za koje je on ﷺ rekao da ko klanja u njemu kao da je klanjao u Džennetu. Nalazi se odmah pored sobe u kojoj je ukopan.
[2] Ovu predaju Kadi Ijjad navodi u Šifau 2. dio, str. 84.
[3] Predaju Hafiz navodi u Fethu 3. dio, str. 257 sa lancem pod uslovima Buharije i Muslima.

smatraju svetima među dobrima. Dok okreće leđa Allahovoj kući i kaburu Njegovog Poslanika ﷺ. Sve ove stvari su novotarije kojima se želi približiti kršćanskoj vjeri.

Ono što će ti to pojasniti jeste sam pojam selama u kojem su sačuvali sunnet. Te kako bi ga obavili daleko od pokuđenog načina, u čemu bi se poistovjetili sa veličanjem poput kršćana, radeći po riječima Poslanika ﷺ: ″Nemojte uzimati moj kabur mjestom praznovanja.″ Ili gdje kaže: ″Nemojte me veličati kao što su kršćani veličali Isaa sina Merjemina. Ja sam samo rob i poslanik, pa recite: ″Allahov rob i Njegov poslanik.″ Neki među njima su pitali o selamu nad kaburom bojeći se da ne spada u ovo poglavlje pa mu je rečeno da je to činio Ibn Omer.

Zbog toga su Malik ﷺ i njegovi prijatelji od učenjaka smatrali pokuđenim stanovnicima Medine da kad go uđe u džamiju da poselami Poslanika ﷺ i njegovu dvojicu prijatelja. Kaže: ″To biva samo onda kada se neko od njih vrati sa putovanja ili ako želi da putuje i slično tome.″[1]

Neki su dozvolili da se poselami ako uđe u džamiju radi namaza i slično.

Ali da se ima namjera uvijek otići kod njeg radi selama i salavata, ne poznajem nikoga ko je to dozvolio. Jer bi to postala neka vrsta običajnog obilaženja iako nam je propisano da kada uđemo u džamiju da kažemo: ″Neka je selam, Allahova milost i blagoslov na tebe Allahov Vjerovjesniče.″ Kao što to govorimo na kraju našeg namaza. Ili čak može biti poželjno ako se uđe u prostor gdje se ne nalazi niko da se donese selam na Vjerovjesnika ﷺ kao što je prethodilo da selam do njeg dopire sa svakog mjesta.

Malik i drugi su se bojali da bi takav čin kod kabura svako malo vremena bio poput uzimanja kabura za mjesto redovnog obilaska (praznovanja).

Također, to je novotarija, jer su muhadžiri i ensarije u vrijeme Ebu Bekra, Omera Osmana i Alije – radijjallahu anhum –

[1] Pogledaj knjigu Šifa 2. dio, str. 87.

dolazili u džamiju svaki dan po pet puta da bi klanjali. Ali nisu dolazili kod kabura Allahovog Poslanika ﷺ da ga poselame jer su znali da je Poslanik ﷺ to pokudio i zabranio im. Nego da su ga selamili na ulasku i izlasku iz džamije te na tešehudu u namazu onako kako su to činili u njegovom životu. Predaje od Ibn Omera ukazuju na ovo.

Seid b. Mensur u svom Sunnenu kaže: "Govorio nam je Abdu Rahman b. Zejd govorio mi je otac prenoseći od Ibn Omera da kada bi se vratio sa putovanja došao bi kod Vjerovjesnikovog kabura, poselamio bi ga i donio bi salavat na njeg. I rekao bi: "Esselamu alejke Ebu Bekre i esselamu alejke oče."[1]

Iako je Abdu Rahman b. Zejd bio slab ali prethodni hadis je prenešen od Nafie te ukazuje da to Ibn Omer nije činio stalno i u većini slučajeva.

Najljepše je ono što je Malik rekao: "Neće poboljšati zadnje generacije ovog ummeta osim ono što je poboljšalo prve."[2] Kad god bi jedan narod oslabio u pogledu prdržavanja ugovora od vjerovjesnika i kada bi im iman oslabio to bi nadoknadili ili zamijenili onime što su izmislili od novotarija, širka i drugih stvari. Zbog toga su imami i drugi smatrali pokuđenim da se kabur dotiče ili ljubi. Radi toga su sagradili ogradu da bi ljude spriječili od takvog postupka. Aišina soba, u kojoj je ukopan Poslanik ﷺ, je bila priljubljena uz džamiju. A između njegovog mimbera i sobe je bila Ravda. Ovakvo stanje je bilo sve do kraja perioda njegovih pravednih halifa i onih poslije njih. Džamiji su dodavani dodaci. Soba i druge sobe izmijenjene u odnosu na stanje u kojem su bile priljubljene uz džamiju sa istoče i sa strane prema Kibli. Sve dok je nije preuređivao Velid b. Abdul Melik. Omer b. Abdul Aziz je bio njegov namjesnik u Medini. Zatim je otkupio ove i druge sobe nakon čega ih je porušio i učinio u sastavu džamije. Od učenjaka koji su to pokudili je bio Seid b. Musejjib a bilo je onih koji to nisu smatrali pokuđenim.

[1] Navodi ga Ibn Abdul Berr u Istizkaru 1. dio, str. 233.
[2] Šifa 2. dio, str. 88.

Ebu Bekr Esrem kaže: ″Rekao sam Ebu Abdullahu – mileći na Ahmeda b. Hanbela – da li se dotiče Poslanikov kabur i da li se onda trlja rukama po sebi?″ Pa je rekao: ″Ne znam to.″ Pa sam mu rekao: ″A mimber?″ Pa reče: ″Što se tiče mimbera, da, jer je o njemu nešto preneseno.″ Ebu Abdullah kaže: ″Nešto su prenosili od Ibn Ebu **Fedika** od Ibn Ebu Zi'ba od Ibn Omera da je potrao rukama mimber.″[1] Kaže: ″Također ga prenose od Seida b. Musejjiba o **rumani**.″ Kažem da ga prenose od Jahje b. Seida da, kada je htio krenuti za Irak, je došao kod mimbera potrljao rukom po njemu i učio dove. Vidio sam ga kako to smatra lijepim. Zatim kaže: ″Možda je to u nuždi ili nekoj takvoj situaciji.″ Ebu Abdullahu je rečeno da oni priljubljuju svoje trbuhe na zid od kabura i rekao sam mu da sam vidio učenjake od stanovnika Medine da ga se ne dotiču nego odu u stranu i poselame ga. Pa je Ebu Abdullah rekao: ″Da, ovako je postupao Ibn Omer.″ Zatim Ebu Abdullah reče: ″Oca i majku bih za njeg ﷺ žrtvovao.″

Ahmed i drugi su dozvoljavali da se dotiče mimbere i rumane koja je mjesto gdje Poslanik ﷺ sjedio i gdje ruke stavljao ali niko od njih nije dozvoljavao da se dotiče kabur. Neki naši prijatelji prenose predaje o doticanju njegovog kabura, jer je Ahmed pratio neke od dženaza pa bi dotakao njihov kabur učeći dove umrlom.

Razlika između ova dva mjesta je očita.

Malik je pokudio doticanje mimbere isto kao što je pokudio doticanje kabura.

Što se tiče današnjice mimber je izgorio, a rumana nije ostala. Nego je od mimbera ostala mala daska tako da je nestalo onoga što se dozvoljavalo. Jer predaja od Ibn Omera i drugih je bila da se dotiče mjesto gdje Poslanik ﷺ sjedio.

Esrem sa svojim lancem od Kea'nebija prenosi od Malika od Abdullaha b. Dinara da je rekao: ″Vidio sam Ibn Omera kako stoji

[1] U ovom lancu ima prekida između Ibn Ebu Zi'ba i Ibn Omera.

iznad kabura Allahovog Poslanika ﷺ i donosi salavate na njega, i na Ebu Bekra i Omera."[1]

Treći razlog pokuđenosti namjeravanja kaburova radi dove je u tome što su selefi – radijjallahu anhum – to shvatali tumačeći riječi Allahovog Poslanika ﷺ kada kaže: "Nemojte moj kabur uzimati mjestom praznmovanja." Kao što smo to prenijeli od Alije b. Husejna i Hasana b. Hasana njegovog amidžića. Oni su bili najbolji od Poslanikove ﷺ porodice među tabiinima. I najbolje su poznavali ove stvari u odnosu na druge zbog njihove bliskosti do vjerovjesničke sobe po srodstvu i mjestu.

Mi smo prethodno naveli od Ahmeda i drugih da onaj ko želi da poselami Vjerovjesnika ﷺ i njegovu dvojicu ashaba, a onda želi da dovi da će se okrenuti prema Kibli. Takođe mnogi od prethodnih učenjaka su to pokudili kao što je bio Malik i drugi. Od kasnijih je bio Vefa' b. Akil i Ebul Feredž b. Dževzi.

Ja ne pamtim, ne od ashaba, niti tabiina, niti ijednog od poznatih imama, da je neko od njih smatrao poželjnim namjeravanje posjete kaburovima radi dove. Niti je neko od njih nešto prenio od Vjerovjesnika ﷺ niti od nekog od poznatih imama. Ljudi su pisali o dovama, vremenima i mjestima, pa su o tome naveli predaje. Ali niko od njih nije spomenuo niti napisao ni jedno slovo o vrijednosti učenja dova kod kaburova.

Kako bi bilo dozvoljeno kada je stanje ovakvo – tj. da je navodno dova kod njih lakša za odaziv i vrijednija – dok su to selefi odbijali, nisu to prihvaali poznatim nego su to zabranjivali i nisu naređivali?

Da, poslije tristote godine po Hidžri našlo se na različitim mjestima od strane pojedini ljudi da su rekli da se nada odazivu na dovu kod kabura tog i tog. Ili da se dova upućuje kod dotičnog kabura i slično tome. Kao što je nađeno da je zabranjivano onima koji su ovaj stav zastupali i naređivali, ma ko god da bio. Najbolje njihovo stanje je da bude mudžtehidom u ovom pitanju ili da se radi o sljedbeniku pa da im Allah oprosti.

[1] Bilježi ga Malik Muvetei 1. dio, str. 166.

Ali da ove njihove tvrdnje ukazuju na poželjnost ovog čina, ili kao što je vrsta govora kod nekih ljudi pa kažu da se kod dotičnog mjesta prihvata zavjet. Ili da se na nekom mjesti zavjetuje. Misleći na izvore, bunareve, drvo, ili **brda,** kamen i druge slične idole. Pa kao što ova tvrdnja ne može biti oslonac u vjeri onda je isto u pogledu prvog slučaja.

Do ovog trenutka do nas nije doprlo ni od koga od selefa dozvola po ovom pitanju. Osim što Ibn Ebu Dunja prenosi u svojoj knjizi Kubur sa lancem od Muhammeda b. Ismaila b. Ebu Fedika da je rekao: ″Obavijestio meje Sulejman b. Jezid Ke'abi od Enesa b. Malika da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: ″Ko me posjeti u Medini, želeći time nagradu, bit ću njegov zagovornik i svjedok na Sudnjem danu.″[1]

Ibn Ebu Fedik kaže: ″Čuo sam od pojedinih koje sam zapamtio da kažu: ″Omer b. Hafs mi je govorio da je Ibn Ebu Mulejke rekao: ″Onaj ko želi da podigne ugled Vjerovjesnika ﷺ neka stavi svjetiljku koja je prema Kibli kod glave kabura iznad njegove glave.″[2]

Ibn Ebu Fedik kaže: ″Čuo sam od pojedinih koje sam zapamtio da kažu: ″Ko stane kod Vjerovjesnikovog ﷺ kabura pa prouči ovaj ajet:

″Allah i meleci Njegovi blagosiljaju Vjerovjesnika.″ (Sura El-Ahzab, 56)

Pa kaže: ″Muhammede Allah te blagosilja.″ Sve dok ne kaže sedamdeset puta. Pozvat će ga melek i reći će mu: ″Allah te blagosilja o ti taj i taj.″ A njegova potreba se neće odbiti.″

Možda će neko na osnovu ove predaje od Ibn Ebu Fedika misliti da je poželjno namjeravati učiti dove kod kabura ali u tome nema nikakvog dokaza iz sljedećeih razloga:

---

[1] Bilježi ga Sujuti u Džami'a sagir br. 8716, i ocjenjuje ga dobrim. Menavi ga odbija u Fejdul kadiru 1. dio, str. 141 i kaže: ”Autor ga navodi kao hasen predaju ali nije hasen zato što u njegovom lancu ima slabih prenosilaca. Od njih je Musena b. Sulejman b. Jezid Ke'abi.” Zehebi kaže: ”Da se njegovi hadisi ostavljaju.” Hatim kaže: ”Da su njegovi hadisi neprihvatljivi.” Hadis je naveden u Daif džami'a br. 5608.

[2] Navodi ga Kadi u Šifa 2. dio, st. 84.

Zato što je Ibn Ebu Fedik ovo prenio od nepoznatih ljudi. Zatim je taj nepoznati prenio nešto takođe od nekoga koga ne poznaje. Ovakvim i sličnim predajama se nemože ništa potvrditi. Ibn Ebu Fedik je bio među kasnijim generacijama na kraju dvijestote po Hidžri, a on nije bio od tabiina niti njihovih poznatih tabiina. Sve dok se ne kaže da je ovo bilo poznato u prve tri generacije. Dovoljno ti je da znaš da niko među poznatim učenjacima od stanovnika Medine nije nešto ovako prenio.

Ono što čini ovaj stav slabim jeste to da je od Vjerovjesnika ﷺ potvrđeno da je rekao: "Onaj ko na mene donese jedan salavat Allah donese na njeg deset."[1] Pa kako će biti stanje onog ko na njeg donese sedamdeset salavata da na njeg donosi salavate melek od meleka? Njegovi hadisi su prethodno pojasnili da do njeg dopire selam udaljenog i onog koji je blizu.

Drugi je taj što se ovo smatra poželjnom dovom onome ko dođe u posjetu pa to bude u sklopu posjete, kao što su to navodili učenjaci u obredima hadža. Ali ovo nije naš predmet. Nego smo prethodno naveli da onaj ko ga posjeti posjetom na propisan način te bude učio dove u toku te posjete da to nije pokuđeno, kao što su to spomenuli neki učenjaci sa napomenom da postoji razilaženje. Od selefa se prenosi pokuđenost stajanja pored kabura radi dove, što je ispravnije mišljenje. Nego je pokuđeno imati namjeru početno da se dovi kod kabura, poput čovjeka koji uđe u džamiju i klanja namaz tahijetul mesdžid te u toku istog namaza uputi dove, to neće biti pokuđeno. Ili da uzme abdest na nekom mjestu te na istom klanja a u toku namaza uči dove, to takođe neće biti pokuđeno. Ali ako se bude trudio i namjeri se da klanja na određenom mjestu ili džamiji, kojem šerijat nije dao posebnu vrijednost u odnosu na druge džamije, ili na njemu da uči dove, zabranit će se ova posebnost.

Treći je da je možda odgovor u ovom slučaju radi mnoštva donešenih salavata na Vjerovjesnika ﷺ. Jer donošenje salavata na njeg, na početku u sredini i na kraju dove, je jedan od najjačih razloga radi kojih se može očekivati odgovor u svim dovama. O

[1] Bilježi ga Muslim u Sahihu br. 408.

čemu su i došle predaje, poput one koja se prenosi od Omera b. Hattaba ﷺ kao merfua i mevkuf predaja da je rekao: ″Tvoja dova je zaustavljena između nebesa i Zemlje sve dok ne doneseš salavat na svog Vjerovjesnika ﷺ.″ Bilježi ga Tirmizi.[1]

Muhammed b. Hasen b. Zibale u knjizi Vijesti o Medini spominje u onome što od njeg prenosi Zubejr b. Bekar a od njeg prenosi od Abdul Aziza b. Muhammeda Deravurdija da je rekao: ″Vidio sam čovjeka od stanovnika Medine po imenu Muhammed b. Kejsan kao dolazi, kada klanja ikindiju petkom, a mi smo sjedili sa Rabiom b. Ebu Abdu Rahmanom – pa bi stao kod kabura i poselamio bi Vjerovjesnika ﷺ pa bi dovio sve do mraka. Zatim bi oni koji sjede kod Rabie rekli: ″Pogledajte šta ovaj radi?″ Pa bi rekao: ″Pustite ga, čovjeku pripada ono što je naumio.″

Muhammed b. Hasan ima svoje predaje iako je kod učenaka ocjenjen slabim, kao što je kod Vakidija i drugih. Ali prenosi lijepe predaje u kojima ima i pouke.

Za ovu priču će se neko vezati za obadva kraja, jer se može shvatiti da ono što je učinio ovaj čovjek jeste novotarija po njima. Te da to nije niko činio od ashaba niti stanovnika Medine, jer da je to bilo poznato od stanovnika Medine onda se ne bi začudili Rabiini gosti i odbili njegov čin. Nego Muhammed b. Hasan spominje u svom djelu predaju Zubejra b. Bekara koja ukazuje da je to bilo u vrijeme Malika i njegovih prijatelja. Te da im ovaj čin nije bio poznat. A da je ovo bilo rasprostranjeno među njima ne bi to naveli u knjizi autora u smislu nečega radi čega se čude.

Zatim oni koji su sjedili kod Rabie – a bili su učeni ljudi – su odbili njegov čin dok mu je Rabia odobrio. Najviše po tom pitanju jeste da postoji razilaženje, ali Rabiino pojašnjenje njegovog čina : ″Da svakom čovjeku pripada ono što je naumio.″ Ne ukazuje na odobravanje pokuđenih stvari. Jer da je htio tamo klanjati on bi mu to spriječio, isto kao da je htio da klanja u zabranjenom vremenu.

[1] Sunnen Tirmizi br. 486 kao mevkuf predaja od Omera b. Hattaba ﷺ. U lancu ove predaje se nalazi Ebu Kurre Esedi koji je nepoznat. Hilal ga navodi u djelu Tezkiretu šujuh od Harisa b. Alija b. Ebu Taliba kao merfua predaju od njeg.
Albani kaže: ″Lanac mu je veoma slab.″ Irvaul galil 2. dio, str. 177 – 178.

Nego ono što je Rabia htio – a Allah najbolje zna – da onaj ko bude imao lijep nijet da će biti nagrađen za svoj nijet, iako djelo koje počini nije propisano, ako nema namjeru da se suprostavlja šerijatu.

Ova dova, iako nije propisana, ali onaj koji je uči može imati nagradu za svoju namjeru.

Iz ovoga će se izvući korist tj. da dova pored kabura nije poželjna. Jer to mjesto nema svoju posebnost. Nego dobro može biti sa strane namjere onog ko upućuje dovu.

Zatim Rabia nije ukorio one koji su sjedili zbog toga što su pratili njegov čin. Možda zato što do njeg nije doprlo da je Vjerovjesnik ﷺ zabranio da se njegov kabur uzima mjestom praznovanja ili da se klanja kod njeg. Jer je Rabia kao što kaže Ahmed čovjek koji je slabo poznavao predaje, tako da ovo možda nije doprlo do njeg. Tako da, možda, ovo nije smatrao da ulazi u zabranu, ili da to nije smatrao haramom. Nego najviše što je smatrao da je to pokuđeno. A spriječavanje pokuđenog nije farz, ili da je mislio da je taj čovjek došao radi selama i dove usput i uporedo.

O ovome postoji razmatranje. Nema sumnje da se učenjaci razilaze oko ovih stvari. Kao što su se razišli o ispravnosti namaza pored kabura. A onaj koji ne smatra namaz nevaljanim možda ga neće ni sprječavati da to učini.

Oslonac biva na Kur'an i sunnet, i na ono na čemu su bili prethodnici. Pored toga što je ovaj Muhammed b. Hasan prenosio predaje od selefa koje ovo jačaju ovo mišljenje. Pa kaže: "Govorio mi je Omer b. Harun prenoseći od Seleme b. Virdana da je rekao: "Vidio sam Enesa b. Malika da selami Vjerovjesnika ﷺ zatim bi prislonuo leđa na zid od kabura a onda bi dovio."

Ovo ikao bi bilo potvrđeno od Enesa podržava ono što smo govorili. Jer Enes nije stanovao u Medini. Nego je dolazio iz Basre, sa hadžijama ili nekim drugim. Pa bi poselamio Vjerovjesnika ﷺ pa bi nakon toga možda želio da dovi. A ono što treba učiniti u

njegovoj situaciji biva uporedo i usput a tj. da se okrene leđima kaburu.

Muhammed b. Hasan spominje od Abdula Aziza b. Muhammeda i Muhammeda b. Ismaila i drugih od Muhammeda Hilala i od drugih učenjaka da je Poslanikova ﷺ kuća u kojoj je njegov kabur, je bila Aišina kuća u kojoj je stanovala. Te da je četvrtastog oblika sagrađena od crnog kamena i prušća. A zid okrenut prema Kibli duži a istočni i zapadni su isti. Međutim sjeverni je nešto kraći. Vrata kuće su bila okrenuta prema Šamu. Zatim su zatvorena crnim kamenom i maltarom.

Zatim je Omer b. Abul Aziz na tome sagradio vidljivu građevinu. Nakon toga je Omer ovo zdanje spojio da ga ljudi ne bi uzimali kao Kiblu posebno radi namaza u sklopu Poslanikove ﷺ džamije. Zato što je Allahov Poslanik ﷺ, kao što mi je to prenio Abdul Aziz b. Muhammed od Šerika b. Abdullaha b. Ebu Nimra od Ebu Seleme b. Abdu Rahmana, rekao: ″Neka Allah ubije jevreje i kršćane jer su kaburove svojih vjerovjesnika uzeli mjestima molitve.″ Govorio mi je Malik b. Enes prenoseći od Zejda b. Eslema od Ataija b. Jesara da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: ″Allahu ne učini moj kabur idolom koji će se obožavati. Pojačala se Allahova srdžba nad narodom koji su kaburove svojih vjerovjesnika uzeli za mjesta molitve.″

Ako se ove predaje dodaju prethodnim predajama znat ćemo kakvi su bili selefi po pitanju ovog poglavlja. Te da ono na čemu je većina kasnijih generacija po njima samo činjenje zlodjela.

U ovo poglavlje ne ulaze predaje u kojima stoji da su ljudi čuli odgovor na selam iz Vjerovjesnikovog ﷺ kabura ili iz kabura nekih dobrih ljudi. Te kako je Seid b. Musejjib čuo ezan iz kabura u prvim noćima hidžretskog mjeseca.″ I slično tome.

Sve ovo je istina o kojoj mi ne govorimo, jer je stvar jasnija i mnogo veličanstvenija od toga.

Također se prenosi da je čovjek došao kod kabura Allahovog Poslanika ﷺ te se požalio na uginuće stoke u godini Ramade (velike suše). Pa ga je vidio a on mu naređuje da dođe kod Omera

da izađe pa traži kišu radi naroda. Ovo nije od ovog poglavlja. Ili kao što se dešava u mnogo slučajeva onima koji nisu poput Vjerovjesnika ﷺ. Poznati su mi mnogi takvi događaji.

Ili traženje potreba pojedinaca od Poslanika ﷺ ili od nekog od njegovog ummeta pa mu se upotpuni potreba. Ovoga se desilo u mnogo slučajeva ali mi nismo sad u toku toga.

Na tebi je da znaš da Vjerovjesnikov ﷺ ili nečiji drugi odaziv na molbe ovih ne ukazuje na poželjnost traženja. Jer je on ﷺ rekao: ″Neko od vas traži od mene svoju potrebu pa mu je dadnem. A on izađe od mene stavljajući vatru pod pazuho.″ Pa su rekli: ″Allahov Poslaniče, zašto im onda daješ?″ Kaže: ″Oni neće ništa drugo osim da traže od mene a Allah odbija od mene škrtost.″

Većina ovih koji upućuje svoje zahtjeve i koji se priklanjaju u dovama i koji su u tom stanju, kada im se ne bi udovoljilo njihov iman bi došao u upitnu situaciju. Isto onako koji su tražili od njeg u toku njegovog života. Među njima je bilo onih kojima se odazvalo pa im je bilo naređeno da napuste Medinu.

Ako se ovako nešto desi onda je to keramet onog koji je u kaburu. Ali da ukazuje na dobro stanje onog koji traži, onda nema razlike između njega i onog otprije.

Ljudima nije zabranjen namaz kod kaburova niti uzimanje istih za molitve kako bi se omalovažali umrli. Nego je to bilo radi same smutnje, jer smutnja se desi kada se pojave njeni razlozi. Pa da nije onoga što se dešava kod kaburova od čega postoji strah da ljudi bivaju dovedeni u kušnju radi toga ljudima to ne bi bilo spriječeno.

Također ono što se spominje od kerameta i natprirodnih pojava koje se nalaze kod kaburova vjerovjesnika i dobrih ljudi, poput spuštanja svjetlosti ili meleka kod njih, te izbjegavanja šejtana i životinja ovih mjesta, te od udaljavanja vatre od njih i onih koji su u njihovoj blizini. Te zauzimanje nekih od njih za svoje susjede među mrtvima. Te poželjnosti ukopavanja kod pojedinih među njima. Te sticanje blagostanja i smiraja pored njih, te spuštanja kazne na one koji ih omalovažavaju. Rod ovoga je istina

o čemu mi i ne govorimo. A ono što je u kaburovima vjerovjesnika i dobrih ljudi od Allahovih kerameta i Njegove milosti, i od onoga što kod Allaha imaju od svetosti i štovanja je mnogo iznad onoga što sebi ljudi predstavljaju. Ali ovo nije mjesto takvih pojašnjenja.

Ali sve ovo ne ukazuje na poželjnost namaza niti bilo kojih obreda kod njih, zbog toga što postoje velike štetne posljedice zbog namjeravanja ibadeta pored njih od čega je zakonodavac upozorio kao što je prethodilo. Ove stvari sam naveo jer se nekome čini da se suprostavljaju onom što smo prethodno govorili a u stvari nije tako.

Četvrti oblik je taj da ubjeđenje u odaziv na dovu pored njih i u njihovu vrijednost obavezuje da se okuplja kod njih i da se namjeravaju ljudi radi njih. Možda će se obožavaoci kaburova okupiti oko njih u velikim skupovima u određenim periodima i to je ono što je Poslanik ﷺ zabranio riječima: "Nemojte moj kabur uzimati mjestom praznovanja." Ili riječima: "Allah je prokleo jevreje i kršćane jer su kaburove svojih vjerovjesnika uzeli za mjesta molitve. Ili riječima: "Nemojte kaburove uzimati mjestima za molitvu, jer oni koji su bili prije vas su uzimali kaburove mjestima molitve."

Tako da ima kaburova oko kojih je njihovi obožavaoci sakupljaju godišnje ili putuju radi njih radi proslave, možda u Muharremu, Redžepu, Ša'banu, Zul Hidžetu i drugim mjesecima. A kod nekih se okupljaju na dan Ašure. Neki to čine na dan Arefata. Neki opet u polovini mjeseca Ša'bana. Drugi opet u drugim vremenima. Tako da imaju jedan dan u godini koji namjeravaju obilježiti radi njih. Oni se okupljaju kod njih isto onako kao što se namjerava okupljanje na Arefatu, Muzdelifi ili Mini u poznatim danima u godini. Ili kao što se namjerava posjeta musali u mjestu stanovanja u danima bajrama, ili je možda davanje pažnje ovim okupljanjima radi dunjaluka i vjere bitnije i žešće.

Od njih su oni radi kojih se putuje u određeno ili neodređeno vrijeme iz različitih mjesta radi namjerenog ibadeta i dove kod njih, isto onako kao što se namjerava Allahova sveta kuća. Nije mi poznato razilaženje među učenjacima po pitanju

ovakvog putovanja da je haram i da se zabranjuje. Osim ako se ne radi o novopojavljenom razilaženju. Ja sam naveo obadva prethodna oblika o putovanju samo radi posjete kaburova.

Ali ako je putovanje radi ibadeta kod njih, kao što je dova, namaz ili obilježavanje praznika i sličnog, u to nema sumnje, jer ih neki nazivaju hadžom i kažu: ″Hoćemo da obavimo hadž kod dotičnog kabura.″

Od njih su oni kod kojih se namjerava okupljanje u određenom danu u sedmici.

U globalu sve ovo što se čini kod kaburova je rod onoga što je Allahov Poslanik ﷺ zabranio riječima: ″Nemojte moj kabur uzimati mjestom praznovanja.″

Jer posjećivanje određenog mjesta u određeno vrijeme se vraća na povrat godine, mjeseca ili sedmice. I to je samo po sebi značenje praznika. Zatim zabranjeno je malo i veliko od toga. A to je ono o čemu je prethodila Ahmedova zabrana. Kaže: ″Ljudi su po ovom pitanju mnogo pretjerali.″ Pa je spomenuo šta se dešava pored Husejnovog kabura.

Spomenuo sam u onome što je prethodilo pokuđenost običajnog obavljanja ibadeta u vrijeme za koje nije došla potvrda u sunnetu, pa šta onda reći ako se radi o običavanju određenog mjesta u određeno vrijeme?

U ovo ulazi ono što se čini u Egiptu kod Nefisinog i drugih kaburova. Ili kao što se čini oko kabura u Iraku za koji se tvrdi da je kabur Alije ﵁. Ili kod kabura Husejna, Huzejfe b. Jemana, Selmana Farisija, kabura Muse b. Džafera, Muhammeda b. Alija Dževada u Bagdadu. Ili kod kabura od Ahmeda b. Hanbela, Me'arufa Kerhija drugih. Ili što se čini pored kabura Ebu Jezida Bastamija. Isto tako se činilo pored kabura u Harranu kod kabura po imenu Ensarija. I kod mnogih drugih kaburova u islamskim državama koje nije moguće nabrojati. Kao i to da su na velikom broju njih sagradili džamije. Neki od njih su oteti kao što su sagradili nad kaburovima od Ebu Hanife i Šafije.

Što se tiče ovih vrijednih imama, potrebno je da budu voljeni i slijeđeni, te da se oživi ono što su oživljavali od vjere. Te upućivanja dova Allahu ﷻ da im se smiluje i da im oprosti, da bude zadovoljan sa njima i slično tome.

Ali da se njihovi kaburovi uzimaju za redovne posjete, to je ono što su zabranili Allah i Njegov Poslanik. A stalno namjeravanje ovih kaburova u određeno vrijeme ili opće okupljanje kod njih u određeno vrijeme je uzimanje istih za praznovanje, kao što je prethodilo. Ja ne poznajem među muslimanskim učenjacima razilaženje po tom pitanju. Tako da se neće zavesti zbog mnoštva neispravnih običaja. To je poistovjećivanje sa sljedbenicima Knjige o čemu nas je Vjerovjesnik ﷺ obavijestio da će se desiti u ovom ummetu.

Osnova toga je zbog ubjeđenja o vrijednosti dove kod njih. Jer da nije takvog ubjeđenja u srcima sve ovo bi bilo izbrisano. Ako je namjeravanje istih radi dove ono na što vodi ovo ubjeđenje od štetnih posljedica onda će biti haram poput namaza ili čak preče. To bi bila smutnja u koju se dovode ljudi i pri čemu se otvaraju vrata širka, a zatvaraju vrata imana.

POGLAVLJE

Prethodilo je da je Vjerovjesnik ﷺ zabranio da se kaburovi uzimaju mjestima molitve. kao i obavljanje namaza kod njih. Ili da se uzimaju mjestima praznovanja, kao i to da je molio Allaha da ne učini njegov kabur idolom koji će se obožavati.

Prethodilo je da uzimanje mjesta za praznovanje znači da se obilazi u određeno vrijeme radi ibadeta kod njeg ili nečeg drugog mimo toga.

Prethodila je posebna zabrana radi namaza kod njih i prema njima. Kao što je naređeno da se poselame i da se upućuju dove radi njih.

Spomenuli smo šta ima čovjek od dove kod njih te razliku između namjeravanja istih radi dove ili dove koja se desi usputno i popratno.

Potpun govor o tome je u spomenu svih ibadeta. Riječi u pogledu njih su kao riječi u pogledu dove. Spominjanje Allaha na tim mjestima, ili učenje Kur'ana kod kaburova, ili posta kod njih, ili klanja žrtvi nema nikakvu vrijednost u pogledu mjesta, niti je namjeravanje istih poželjno.

Ne poznajem nikog od muslimanskih učenjaka da je rekao da su zikr, post ili učenje bolji tamo od nekog drugog mjesta.

Ali ono što se spominje da se mejit koristi slušanjem Kur'ana za razliku ako se uči na drugom mjestu, je ako se misli da do njeg dopire nagrada učenja ako se uči kod posebnog kabura. Što ne zastupa ni jedan od poznatih učenjaka, nego se ljudi dijele na dva mišljenja:

Jedno je da nagrada tjelesnih ibadeta od namaza, učenja i drugih dopiru do umrlog, kao što do njeg dopire nagrada novčanih ibadeta oko čega postoji konsenzus. Ovo je stav Ebu Hanife, Ahmeda i drugih, kao i stav nekih šafija i malikija. Ovo je

ispravno mišljenje radi dokaza koje smo naveli na drugom mjestu.[1],

Drugo je da tjelesni idabet ne dopire do njeg ni u kom slučaju što je poznato kod šafija i malikija. I niko od njih nije izdvojio mjesto radi kojeg dopire ili ne.

Što se tiče da umrli čuje glasove učenja i slično je istina ali umrli ne stiče nagradu nakon smrti za djelo koje učini poslije smrti kao što je slušanje učenja ili nečeg drugog. Nego se naslađuje ili pati radi onoga što je činio u životu. Ili što čini neko drugi nakon njegove smrti slijedeći ga u tome, ili radi onoga kako se prema njemu odnosi. Kao što postoji razilaženje o njegovim patnjama radi naricanja za njim. Kao to da uživa radi onoga što se pokloni radi njeg, ili kao što uživa u dovi koja se uputi radi njeg, ili od poklanjanja novčanih ibadeta o čemu postoji konsenzus. Takođe skupina učenjaka od haneblija i drugih, a prenose to od Ahmeda, spominjući predaje: ″Da se mejitu nanosi bol zbog grijeha koji se čine kod njih.″ Takođe se kaže: ″Da uživa u onome što se uči kod njega i spominje Allah.″

A ovo ako bi bilo istina ne nalaže poželjnost učenja kod njih, jer da je to bilo propisano Vjerovjesnik ﷺ bi to svom ummetu pojasnio.

A to je što je ovo – iako postoji vrsta koristi – u čemu postoji veća šteta, kao što je slučaj sa namazom kod njeg. Mejit uživa radi dove koja se upućuje za njeg, u traženju oprosta i sadake u njegovo ime, i u mnogim drugim ibadetima radi kojih ima mnogo veće koristi od toga. To je ono što je propisano i u čemu nema štete. Zbog toga niko od učenjaka nije rekao da je poželjno namjeravati se radi kabura kako bi se učio Kur'an pored njeg. Jer je nužno poznato od vjere islama da to nije ono što je Vjerovjesnik ﷺ propisao svom ummetu. Ali su se razišli oko učenja kod kaburova. Da li je mekruh ili nije? Pitanje je poznato o čemu postoje tri predaje od Ahmeda.

[1] Pogledaj Medžmu'a fetava od autora 24. dio, str. 309 – 313.

Jedna je da tome ništa ne smeta. Ovo je izabrao Hilal, njegov prijatelj i mnogi njegovi sljedbenicu među kasnijim generacijama. I kažu da je to zadnja predaja od Ahmeda. Takođe da je to stav skupine Ebu Hanifinih prijatelja. Oslonuli su se na ono što se prenosi od Ibn Omera – radijjallahu anhuma – da je ostavio u oporuci da mu se nad kaburom u trenutku kada bude ukopavan uči početak sure El-Beqare i njeni zadnji ajeti.[1] Takođe od nekih se muhadžira prenosi učenje sure El-Beqare.

Druga predaja je da je pokuđeno, pa su se ovi razišli da li se uči fatiha u dženazi namazu ako se klanja na mezarju? Od Ahmeda se po tom pitanju prenose dvije predaje. A ovo je predaja koju prenosi većina njegovih prijatelja. Ovo su zastupali stari prethodnici među njegovim prijateljima koji su se sa njim družili, kao što je Abdul Vehab Verak, Ebu Bekr Mervezi i drugi. Ovo je mezheb svih selefa, kao Ebu Hanife i Malika, Hašima b. Bešira i drugih. Od Šafije nije sačuvana predaja da je nešto govorio o ovome. Jer je to po njemu novotarija. Malik kaže: ″Ne poznajem nikoga ko to čini.″

Tako da se zna da to nisu činili ashabi ni tabiini.

Treća da nema smetnje da se uči u trenutku dok se mejit zakopava. Kao što je prenešeno od Ibn Omera – radijjallahu anhuma – i od nekih muhadžira. Ali učenje poslije toga, kao što se okupljaju oko kabura da uče kod njeg je pokuđeno. Jer ovako nešto u osnovi nije prenešeno ni od koga od selefa.

Možda je ova predaja jača od ostalih jer se u njoj spaja između dokaza. A oni koji su pokudili učenje kod kabura jesu pojedini, iako se nema namjera za učenje na tom mjestu kao što je pokuđen namaz. Ahmed zabranjuje da se uči u toku dženaze namaza na tom mjestu.

Poznato je da učenje u namazu nije namjereno učenje kod kabura. Pored toga razlika između onoga što se čini usputno i popratno i onoga što se čini radi kabura je jasna što je prethodilo. A stajanje na način kako to stoje ljudi iznad kabura je korisno jer

[1] Bilježi ga Bejheki u Sunnenu 4. dio, str. 56 sa slabim lancem.

pomaže pri pamćenju Kur'ana, te da pomaže u opskrbi onih koji podučavaju Kur'anu, te da ih podstiče ka pamćenju, proučavanju i primjeni Kur'ana. Ako bi s reklo da učač nema nagradu ipak je to ono čime se čuva vjera. Isto kao što se čuva učenjem kafira ili džihadom griješnika. Allahov Poslanik ﷺ kaže: ″Allah će podržati ovu vjeru sa griješnikom.″[1]

Pojašnjenje govora o stajanju i njegovim uslovima je spomenuto na drugom mjestu, i to nije ciljana tema na ovom mjestu.

Što se tiče spominjanja Allaha na tom mjestu to nije pokuđeno. Ali namjeravanje posjete nekog od tih mjesta radi zikra je pokuđena novotarija. Zato što je to jedna vrsta uzimanja tog mjesta za praznovanje. Isto tako je sa namjeravanjem posta na tom mjestu. A oni koji su dozvolili da se na tom mjestu uči nisu dozvolili da se uzme mjestom praznovanja kao da se odredi posebno vrijeme gdje se običava učenje na tom mjestu. Ili da se okuplja oko njeg radi učenja i sličnog. Ili kao što oni koji dozvoljavaju da se zikri tamo ili da se upućuju dove ne dozvoljavaju da se uzima mjestom redovnog praznovanja, kao što je prethodilo.

Što se tiče klanja to je općenito zabranjeno na tim mjestima. To su naveli naši prijatelji i drugi. Kao što Enes ؓ prenosi od Allahovog Poslanika ﷺ da je rekao: ″Nema klanja u islamu.″(Misleći kod kaburova) Bilježe ga Ahmed i Ebu Davud.[2] Pa dodaje i kaže: ″Abdu Rezak je rekao: ″Klali su ptice ili ovce.″[3]

U predaji od Mervezija Ahmed kaže: ″Vjerovjesnik ﷺ kaže: ″Nema klanja u islamu.″ Običavali su da ako umre čovjek da mu nad kaburom zakolju deve. Pa je Vjerovjesnik ﷺ to zabranio.″ Ebu Abdullah je pokudio da se to meso jede.

[1] Bilježi ga Buharija u Sahihu br. 3062, Feth. Muslim u svom Sahihu br. 111.
[2] Bilježi ga Ahmed u Musnedu 3. dio, str. 197, i Ebu Davud u svom Sunnenu br. 3222. Hadis je sahih.
[3] Sunnen Ebu Davud.

Naši prijatelji kažu da je u tom kontekstu ono što čine ljudi u našem vremenu od dijeljenja sadake u obliku hljeba kod kabura ili sličnog su vrste tjelesnih, novčanih ili zajedničkih ibadeta.

POGLAVLJE

Od zabranjenih stvari jeste bdijenje nad kaburom ili boravak u njegovoj blizini, službovanje njemu ili vješanje stora po njemu, kao da je Bejtullah Kaba.

Pojasnili smo da je izgradnja džamija nad njima zabranjena po slaganju učenjaka. I da je haram na što je ukazao sunnet. Pa šta reći ako se tome doda stanovanje u blizini toga kabura ili bdijenje nad njih kao da je Mesdžidul Haram? Kod nekih među njima, bdijenje kod njih je bolje i draže mu od bdijenja u Mesdžidul Haramu. Tako da među ljudima ima onih koji kumire uzimaju mimo Allaha, vole ih kao što se Allah voli a oni koji vjeruju više vole Allaha.

Svetost džamija koje su sagrađene nad tim kaburovima i koje je zabranio Allah i Njegov Poslanik ﷺ je veća kod obožavaoca kabura od svetosti Allahovih kuća u kojima je Allah dozvolio da se veliča i spominje Njegovo ime. I koje se utemeljene na bogobojaznosti od Allaha i Njegovom zadovoljstvu.

Šejtan je sa ovim novotarija uspio odvesti veliki broj ljudi u širk. Do te mjere da pojedinci smatraju da posjeta tih mešheda nad kaburovima – kao što je kabur vjerovjesnika, šejha ili nekog od Poslanikove ﷺ porodice – bolja od hadža Svete Allahove kuće. Oni to nazivaju velikim hadžom. Među njima ima onih koji smatraju da posjeta Vjerovjesnikovog ﷺ kabura je bolja od hadža Allahove kuće. Neki od njih kada dođu do Medine vrate se i ne odu do Bejtullaha, misleći da je postigao ciljano. To je zato što on smatraju da je posjeta kaburovima radi dove i traženja posredništva, te upućivanja potreba i dove mejitu.

Poznato je da je Vjerovjesnik ﷺ vrijedniji od Kabe, ali da su shvatili da je cilj da se samo Allah obožava, mimo Kojeg drugog božanstva koje uistinu zaslužuje ibadet, nema, i da se samo Njemu upućuje potreba i dova, a da je cilj od posjete kaburovima da se dova uputi radi njih, kao što se namjerava sa namazom nad mrtvima ovaj širk bi nestao iz njihovih srca. Zato ćemo vidjeti

mnoge među njima kako traže od mrtvih i odsutnih, kao što traži od svog Gospodara. Pa kaže: ″Smiluj mi se i oprosti mi, primi moje pokajanje...″ i slično tome.

Mnogima se prikaže slika šejha od kojeg traži pomoć, a to ustvari bude šejtan kome se on obraća. Isto onako kako to čine šejtani sa idolopoklonicima.

Ono što je veće od toga jeste namjeravanje radi učenja dova kod njega te zavjetovanja njemu, ili slugama istog koji bdiju nad njime, ili onima koji su tu nastanjeni, njegovoj rodbini i drugima sa ubjeđenjem da ako mu se zavjetuje da će mu se ispuniti potreba ili da će mu se otklonuti nedaća.

Mi smo pojasnili da riječi Poslanika ukazuju na to da je zavjetovanje vjerom potvrđeno djelo ali da ne dolazi sa dobrom, te da ga Allah nije učinio razlogom upotpunjenja potrebe, kao što je učinio dovu razlogom toga, pa kako onda sa zavjetom nepokornosti koji nije dozvoljeno izvršiti?

Znaj da ukopani od vjerovjesnika i dobrih ljudi, sahranjenih na tim mjestima, mrze ono što se radi pored njih najžešćom mržnjom. Kao što Mesih mrzi ono što čine kršćani sa njim, ili kao što su vjerovjesnici Benu Israila mrzili ono što su činili njihovi sljedbenici.

Neka ne misli musliman da je zabrana uzimanja kabura za praznovanje ili idolom omalovažavanje časti umrlih, naprotiv to je od iskazivanja časti prema njima.

To je zato što kada se srca zauzmu novotarijama sunnetima okrenu leđa. Tako da ćeš veliki broj onih koji bdiju nad kaburovima vidjeti kako okreću leđa sunnetu i načinu života istog tog ukopanog, zabavljajući se kaburom u odnosi na ono što je naredio i u šta je pozivao.

Od kerameta vjerovjesnika i dobrih ljudi da se slijedi ono u šta su pozivali od dobrih djela, da bi se povećala njihova nagrada sa nagradom onih koji ih slijede. Kao što Poslanik ﷺ kaže: ″Ko

bude pozivao na uputu imat će nagradu onoga koji ga budu slijedili bez da se od njihove nagrade nešto umanji.”[1],

Srca mnogih grupa su se okupirala različitim novotarskim vrstam ibadeta, radi dova, putovanja, ili slušanja i sličnog – zato što su zapostavili propisano ili njegov dio, mislim na odstupanje njihovih srca. Makar i obavili oblik propisanog, jer onaj ko obavi pet namaza, licem i srcem, shvatajući šta sadrži od lijepih riječi i dobrih djela, davajući im svaku pažnju, bit će mu dovoljan u odnosu na sve ono što smatra vrijednim od njegovog roda.

Onaj ko se posveti Allahovom i Poslanikovom ﷺ govoru, sa svojim razumom i shvati ga sa srcem, u njemu će naći i osjetiti razumijevanje, slast, uputu i lijek za srca, blagoslov i korist koju neće naći ni osjetiti u govoru ne njegovog poetičara niti govornika.

Onaj ko se navikne na propisanu dovu u određeno vrijeme, kao što je odmakla noć, ili na krajevima namaza, na sedždi i u sličnim situacijama, bit će mu dovoljno u odnosu na svaku vrstu novotarskih dova ili bar u nekim njenim svojstvima.

Obaveza razumom obdarenog jeste da se trudi u slijeđenju sunneta u svemu tome, i dase kloni svega onoga za što se misli kao novotarijom koja je bolja od sunneta, jer onaj ko bude tražio dobro naći će ga a onaj ko se bude klonio zla sačuvat će ga se.

[1] Bilježi ga Muslim u Sahihu br. 2674 a hadis ima svoj nastavak.

POGLAVLJE

Što se tiče mjesta vjerovjesnika i dobrih ljudi, tj. mjesta gdje su stajali, odsjedali, obožavali Allaha ﷻ ali ih nisu učinili mjestima molitve.

Ono što je doprlo do mene od poznatih učenjaka o tome su dva mišljenja:

Prvo: da je to zabranjeno i pokuđeno, te da nije poželjno namjeravati ibadet na mjestu osim ako šerijat nije došao sa poželjnošću namjeravanja ibadeta na određenom mjestu. Kao naprimjer da je Vjerovjesnik ﷺ namjereno obavljao ibadet na tom mjestu kao što se trudio da klanja iza Mekamu Ibrahim, ili kao što se trudio da klanja namaz pored Istivane (stub), ili kao što se namjeravaju džamije radi namaza ili kao namjeravanje klanjanja u prvom safu i slično tome.

Drugo mišljenje je da nema smetnje ako se to radi ponekada. O čemu se prenosi da je Ibn Omer trudio se da klanja na mjestima gdje je prolazio Vjeovjesnik ﷺ. Iako je Vjerovjesnik ﷺ prolazio ovim mjestima zbog potrebe a ne zbog namjere.

Sindi Havatimi kaže: ″Pitali smo Ebu Abdullaha o čovjeku koji dolazi kod mešheda i putuje radi njih. Šta misliš o tome?″ Kaže: ″Što se tiče po hadisu Ibn Ummu Mektum da je pitao Vjerovjesnika ﷺ da klanja u njegovoj kući kako bi to mjesto učinio musalom, i na osnovu onoga što je činio Ibn Omer slijedeći mjesta i tragove Vjerovjesnika ﷺ, nema smetnje da čovjek posjeti mešhede osim što su ljudi po tom pitanju pretjerali u mnogo čemu i čemu su se uveliko posvetili.″

Takođe od njeg prenosi Ahmed b. Kasim da je bio upitan o čovjeku koji dolazi na ove mešhede koji su u Medini i drugim mjestima i radi kojih putuje? Pa je rekao: ″Što se tiče toga po hadisu Ibn Ummu Mektuma da je pitao Vjerovjesnika ﷺ da dođe kod njega i da klanja kako bi to mjesto učinio džamijom. Ili na osnovu onoga što je činio Ibn Omer slijedeći mjesta kojima je hodo Vjerovjesnik ﷺ tako da je bio viđen kako sipa vodu pa je bio upitan

o tome? Kaže: ″Vjerovjesnik ﷺ je ovdje sipao vodu.″ Kaže: ″Što se tiče na osnovu ovoga nema smetnje.″ Kaže: ″Pa je dozvolio ovo.″ Zatim kaže: ″Ali su ljudi u mnogo čemu od toga pretjerali, mnogo su se posvetili ovom značenju, pa je spomenuo Husejnov kabur i šta se radi kod njeg.″ Ove dvije predaje navodi Hilal u knjizi Edeb.

Ebu Abdullah je pojasnio da mešhedi, tj. mjesta vjerovjesnika i dobrih ljudi, koji nisu bili uzeti kao džamije od strane njih, poput mjesta u Medini, između rijetkih koja se ne uzimaju za mjesta redovnog praznovanja ili čestih koja uzimaju za mjesta redovnog praznovanja.

U ovom pojašnjenju je sastavio predaje i mišljenja ashaba. Buharija u svom Sahihu prenosi od Muse b. Ukbeta da je rekao: ″Vidio sam Salima b. Abdullaha kako se trudi da boravi na mjestima na putu. Da klanja na njima, pa je govorio kako je njegov otac klanjao na tim mjestima. Te da je on vidio Vjerovjesnika ﷺ kako klanja na tim mjestima.″ Musa kaže: ″Govorio mi je Nafia da je Ibn Omer klanjao na tim mjestima.″[1]

Ovo je ono što je dozvolio Ahmed ؓ.

Što se tiče onoga što je pokudio, pa Seid b. Mensur u svom Sunnenu prenosi da mu je govorio Ebu Muavije govorio mi je E'ameš od Muavera b. Suvejda od Omera ؓ da je rekao: ″Izašli smo sa njim na hadž kojeg je obavio. Pa nam je na sabahu učio suru Fil na prvom i Kurejš na drugom rekatu. Kada je vratio sa hadža vidio je kako su ljudi označili meždid pa reče: ″Šta je ovo?″ Kažu: ″Mesdžid gdje je klanjao Allahov Poslanik ﷺ.″ Pa reče: ″Ovako su uništeni sljedbenici Knjige prije vas. Uzimali su mjesta vjerovjesnika za manastire. Koga zatekne od vas namaz neka klanja, a koga ne zatekne neka ide.″[2]

Omer ؓ je pokudio da se mjesto gdje klanjao Vjerovjesnik uzme mjestom redovnog praznovanja. Pa je pojasnio da su kitabije radi toga bili uništeni.

[1] Bilježi ga Buharija br. 483, Feth.
[2] Bilježi ga Abdu Rezak u Musanifu 1. dio, str. 118, ovim lancem kojeg je naveo autor. Ovu predaju je Hafiz potvrdio u Fethu 1. dio, str. 569.

U predaji od njeg stoji da je vidio ljude kako se razilaze na pravce. Pa je rekao: ″Gdje idu ovi?″ Pa je rečeno: ″Vođo pravovjernih, mesdžid gdje je klanjao Vjerovjesnik ﷺ, pa oni klanjaju na tim mjestima.″ Pa reče: ″Oni koji su bili prije vas su radi ovoga uništeni. Slijedili su tragove svojih vjerovjesnika i činili su ih crkvama i manastirima. Koga zatekne namaz od vas na ovim mjestima neka klanja a onoga ko ga ne zatekne neka ide, i neka ne stoji na njemu.″[1],

Muhammed b. Veddah i drugi prenose da je Omer b. Hattab naredio da se posiječe drvo ispod kojeg je Poslaniku ﷺ data prisega Ridvan, zato što su ljudi odlazili ispod njega.″[2] Pa se Omer bojao da ne budu dovedeni u kušnju.

Učenjaci – da Allah bude zadovoljan sa njima – su se razišli oko dolaska kod tih mešheda.

Muhammed b. Veddah kaže: ″Malik i drugi učenjaci Medine su pokudili posjećivanje ovih mesdžida i tragova koji su u Medini, osim Kuba-e i Uhuda.″[3]

Sufjan Sevri je ušao u Bejtul Makdis i klanjao u njoj. Ali nije slijedio te tragove niti je klanjao na njima.

Ovi su to pokudili kao neograničeni pojam zbog ovog Omerovog ؓ hadisa. I zato što to liči na namaz pored mezarja. Jer postoji mogućnost da dovede do toga da ta mjesta budu uzeta mjestima redovnog praznovanja ili posjeta. Takođe liči i na poistovjećivanje sa kitabijama. I zato ono to je učinio Ibn Omer sa njime se nije niko od ashaba složio. Od pravednih halifa nije prenešeno, niti od nekog drugog od muhadžira i ensarija, da je jedan od njih trudio se da klanja na mjestima na kojima je odsjeo Vjerovjesnik ﷺ.

Ispravnost je sa većinom ashaba. Jer slijeđenje Vjerovjesnika ﷺ biva u pokornosti njegovim naredbama. I biva u njegovim

[1] Bilježi ga Muhammed b. Veddah u Ono što je došlo o novotarijama str. 90. Lanac mu je sahih po Muslimovim uslovima.
[2] Prethodni izvor str. 91.
[3] Prethodni izvor str. 91 – 92.

djelima da se učine onako kako ih je on činio. Pa ako je Vjerovjesnik ﷺ imao namjeru da obavi ibadet na nekom mjestu onda obavljanje tog ibadeta na tom mjestu je slijeđenje njeg, kao što se namjerava odlazak na mjesta određena na hadžu ili u džamije.

Ali što se tiče mjesta na kojima je odsjeo po slaganju svih zbog toga što je odgovaralo vremenu objave, ili zbog nečeg drugog, od onoga što se zna da se traži kao mjesto, pa ako se budemo trudili da odlazimo na to mjesto onda neće biti da smo slijedili Poslanika ﷺ, jer su djela prema namjerama.

Dok su kasnije generacije učenjaka to smatrali poželjnim. Skupina učenjaka koji su pisali, među našim prijateljima i drugim, o obredima hadža da je poželjno posjetiti ta mjesta. Neka od njih su nabrojali i imenovali.

Što se tiče Ahmeda, on je dozvolio od njih ono o čemu postoje predaje, osim ako se ne uzmu mjestima praznovanja. Kao da se uzme to običajem, i da se kod njih okupljaju u određeno vrijeme, kao što se dozvoljava ženama namaz u džamijama gdje se obavlja namaz u džematu. Iako su njihove kuće bolje za njih, te ako ne budu izlazile razgolićene. Na taj način je spojio među predajama, uzimajući za dokaz hadis Ibn Ummu Mektuma.

Tome slično je ono što se navodi u obadva Sahiha od Itbana b. Malika da je rekao: ″Klanjao sam kao imam svom narodu Benu Salim. Pa sam došao kod Vjerovjesnika ﷺ i rekao: ″Ja sam (enkertu besari) ukorio svoj pogled, jer bujice razdvajaju između mene i džamije mog naroda. Volio bih kada bi došao i klanjao u mojoj kući na mjestu koje bi ja uzeo za džamiju.″ Pa je rekao: ″Učinit ću to inša Allah.″ Pa mi je Poslanik ﷺ poranio a sa njime je bio Ebu Bekr, nakon što se vrućina pojačala. Pa je Vjerovjesnik od mene zatražio dozvolu da uđe a ja mu dozvolih, ali on ne sjede sve dok ne reče: ″Gdje voliš da klanjam u tvojoj kući?″ Pa sam mu pokazao mjesto gdje volim da klanjam. Allahov Poslanik ﷺ stade i donese tekbir a mi smo stali u saf iza njeg, a on klanja dva rekata zatim predade selam i mi predadosmo selam kada ga je on predao.″ [1],

[1] Sahih Buhari 425, Feth, i Sahih Muslim br. 33.

U ovom hadisu se ukazuje da onaj ko ima namjeru da sagradi džamiju na mjestu gdje klanjao Allahov Poslanik ﷺ da nema smetnje, kao i to da se klanja na mjestu gdje je klanjao Allahov Poslanik ﷺ.

Ali osnova ovoga je bila namjera izgradnje džamije pa je volio da to bude mjesto gdje je klanjao Vjerovjesnik ﷺ. Kako bi Vjerovjesnik ﷺ bio taj koji je dao značenje tom mjestu kao džamije, za razliku od mjesta gdje Poslanik ﷺ klanjao zato što je tuda prolazio u vrijeme namaza. Te se to mjesto uzme za džamiju, ne zbog potrebe za džamijom nego zato što je Poslanik ﷺ tu klanjao.

Što se tiče mjesta na kojima je Vjerovjesnik ﷺ imao namjeru da klanja i da dovi kod njih, onda je namjeravanje namaza i dove na tim mjestima sunnet. Slijedeći Poslanika ﷺ, poistovjećujući se sa njim u njegovim postupcima, kao što se trudi da se obavi namaz ili dova u određeno vrijeme. Namjeravanje namaza i dove u tom vremenu je sunnet poput ostalih ibadeta, i svih ostalih djela koja je obavio u formi onoga što približava Allahu ﷻ.

Slično ovome je ono što se bilježi u Sahihima od Jezida b. Ebu Ubejda da je rekao: ″Seleme b. Ekvea se trudio da obavlja namaz kod istivane kod Mushafa, pa sam mu rekao: ″Ebu Muslime, vidim da se trudiš da klanjaš kod ovog stuba?″ Kaže: ″Vidio sam Vjerovjesnika ﷺ kako obavlja namaz na ovom mjestu.″[1]

U Muslimovoj verziji od Seleme b. Ekvea stoji da se trudio da klanja na mjestu kod Mushafa te da veliča Allaha ﷻ kod njega. Pa je spomenuo da je Vjerovjesnik na tom mjestu obavljao ibadet. A između mimbera i Kible je bilo prostora kuda bi mogla proći jedna ovca.″[2],

Neki pisci su mislili da oko ovog postoji razilaženje, pa su ovo i prvi dio učinili istim. Ali to nije dobro mišljenje. Jer je ovdje navedeno da je Muhammed ﷺ trudio se da obavi ibadet na određenom mjestu pa zašto onda nije poželjno?

---

[1] Sahihul Buhari br. 502, Feth, i Sahih Muslim br. 509.
[2] Sahih Muslim br. 509.

Da, nastanjivanje u određenom mjestu u džamiji kojem se ne klanja je zabranjeno kao što je došlo u sunnetu. A nastanjivanje nije isto što i posvećivanje pažnje radi obavljanja ibadeta bez nastanjivanja.

Tako da se mora razlikovati između slijeđenja Poslanika ﷺ i primjene njegovog sunneta u onome što je činio, i između uvođenja novih stvari koje nije primijenio radi toga što su vezane za njeg.

Učenjaci su se razišli po pitanju onoga što je učinio Poslanik ﷺ od mubah stvari, a mi to učinimo poistovjećujući se sa njim, pored nepostojanja tog razloga. Neki od njih to smatraju poželjnim, dok drugi ne.

Radi toga se Ibn Omerovo djelo izdvaja. Vjerovjesnik ﷺ je klanjao na tim mjestima jer su to bila mjesta gdje je prolazio, i zbog toga što je tu stanovao. Ali nije se trudio da obavi namaz u njima radi tih mjesta.

Slično tome je da musafir klanja u mjestu gdje odsjedne a to je sunnet.

Ali što se tiče namaza kojeg je klanjao na tim mjestima zbog podudarnosti, to nije niko prenio osim Ibn Omera od ashaba. Nego, ne prenosi se da su Ebu Bekr, Omer, Osman, Alija i svi drugi ashabi među prethodnicima od muhadžira i ensarija putovali iz Medine u Mekku radi hadža i umre ili kao putnici, da su se trudili da klanjaju na mjestima gdje je klanjao Vjerovjesnik ﷺ.

Poznato je da li je ovo bilo poželjno kod njih oni bi to učinili prije svakog drugog. Oni su bolje poznavali i slijedili njegov sunnet nego bilo ko drugi. Allahov Poslanik ﷺ kaže: "Na vama je da slijedite moj sunnet i sunnet mojih pravednih halifa, koji će upućivati, poslije mene, uzimajući ga blago kutnjacima. Čuvajte se inovacija, svaka inovacija je novotarija a svaka novotarija je zabluda."[1]

[1] Bilježi ga Ebu Davud u Sunnenu br. 4607, Tirmizi u svom Sunnenu br. 2676, Ibn Madže u Mukadime br. 42 u hadisu od Irbada b. Sarije ؓ a hadis je sahih.

Ulaganje ove vrste truda nije od sunneta pravednih halifa, nego je to ono što je uvedeno kao novo.

Ako se riječima ili djelu ashaba suprostavi njemu sličan onda on ne biva dokazom, pa šta onda reći ako se izdvoji u odnosu na sve ostale ashabe?

Takođe ulaganje truda da se na tim mjestima klanja može biti razlogom koji vodi do toga da se ova mjesta uzmu za džamije te na taj način da se ljudi poistovjete sa kitabijama u onome u čemu nam je zabranjeno da se poistovjećujemo sa njima. Dok to opet vodi u širk. Zakonodavac je u korijenima prekinuo ovaj predmet tako što je zabranio, naprimjer, da se klanja u vrijeme izlaska i zalaska sunca. Ili zabranom da se od kaburova prave džamije. Pa ako je zakonodavac zabranio da se propisani namaz obavlja na ovim mjestima i u ovim vremenima, radi spriječavanja razloga, kako je onda moguće učiniti poželjnim namjeravanje namaza ili dove na mjestima kojima su prolazili ili na njemu klanjali, bez da su oni imali namjeru da tu posebno klanjaju ili da upućuju dove? Kada bi se ovo primijenilo onda bi bilo poželjno da se klanja na planini Hira, ili na brdu Sevr, ili da se namjerava odlazak radi namaza na mjesta za koja se kaže da su vjerovjesnici stajali na njima, kao što su dva mjesta stajanja pored planine Kasijon u Damasku za koja se kaže da su mjesta gdje su stajali Ibrahim ﷺ i Isa ﷺ, ili mjesto za koje se kaže da je tu tekla Kabilova krv. I slična mjesta ovima koja se nalaze u Hidžazu, Šamu i drugdje.

Zatim to vodi u one štetne posljedice do kojih se došlo radi kaburova. Jer se kaže da je to mjesto vjerovjesnika, ili kabur vjerovjesnika, ili evlije prenoseći riječima bez a da se zna ko je to rekao. Ili kroz snove za koje se ne zna jesu li istiniti, zatim da se na osnovu toga to mjesto uzme za džamiju. Tako da postane idolom koji se obožava mimo Allaha. Širk koji je izgrađen na izmišljotini. A Allah ﷻ u Svojoj Knjizi povezuje u spomenu širk i laž kao što spominje uporedo iskrenost i istinu.

Zato je Vjerovjesnik ﷺ u vjerodostojnom hadisu rekao: "Lažno svjedočenje se uporedilo sa pripisivanjem ortaka Allahu ﷻ - dva puta – zatim je proučio riječi Uzvišenog Allaha:

″Pa klonite se prljavštine kumira i klonite se lažna govora! Iskazujući Allahu čistu predanost, a nesmatrajući nikoga Njemu ravnim!″ (Sura El-Hadždž, 30 – 31)[1]

Uzvišeni kaže:

″A na Dan kada ih sve sakupimo, pa upitamo one koji su druge Njemu ravnim smatrali: "Gdje su vam božanstva vaša koja ste bogovima držali?″ (Sura El-En'am, 22)

Sve do riječi Uzvišenog:

″A neće im biti onih koje su bili izmislili!″ (Sura El-En'am, 24)

O Prijatelju (Ibrahimu) Allah ﷻ kaže:

„...kad je ocu svome i narodu svome rekao: 'Čemu se to vi klanjate?' Zar lažna božanstva umjesto Allaha hoćete?“ (Sura Es-Saffat, 85-86)

I Uzvišeni kaže:

″A doći ćete nam pojedinačno, onakvi kakve smo vas prvi put stvorili.″ (Sura El-En'am, 94)

Pa sve do riječi Uzvišenog:

″...pokidane su veze među vama i nema vam onih koje ste posrednicima držali.″ (Sura El-En'am, 94)¸

Uzvišeni kaže:

″Objavljivanje Knjige od Allaha je Silnog i Mudrog!″ (Sura Ez-Zumer, 1)

Do riječi Uzvišenog:

″Allah nikako neće ukazati na Pravi put onome ko je lažov i nevjernik.″ (Sura Ez-Zumer, 3)

[1] Ova dva ajeta su u suri El-Hadž a hadis je zabilježio Tirmizi u svom Sunnenu br. 2416 od hadisa Ejmena b. Huzajma. Ebu Davud ga bilježi u svom Sunnenu br. 3599, Ibn Madže br. 372, Ahmed u svom Musnedu 4. dio, str. 321 od Huzejma b. Katila ali je hadis slab kao što ga je ocjenio Šejh Albani u Tahridžul iman li-ibni Selam 49/118, štampano od strane Islamske biblioteke.

Uzvišeni kaže:

″A na Dan kad ih sve okupimo reći ćemo onima koji su Allahu druge ravnim smatrali: ″Stanite i vi i božanstva vaša!″ (Sura Junus, 28)

Sve do riječi:

″...a neće im biti onih koje su izmišljali.″ (Sura Junus, 30)

Uzvišeni kaže:

″U Allahovoj je vlasti sve što je na nebesima i Zemlji. A oni koji se, pored Allaha, božanstvima klanjaju, povode se samo za pretpostavkama i samo uobražavaju.″ (Sura Junus, 66)

Uzvišeni kaže:

″One koji su tele prihvatili stići će doista kazna Gospodara njihova i poniženje još na ovom svijetu; tako Mi kažnjavamo one koji kuju laži.″ (Sura El-A'raf, 152)

Ebu Kulabe kaže: ″Ona se odnosi na svakog novotara od ovog ummeta sve do Sudnjeg dana.″ A onako je kao što je rekao.

Lažovi i oni koji se bave izmišljotinama zaslužuju srdžbu i poniženje koje im je Allah obećao.

Širk i sve ostale vrste novotarija se grade na lažima i izmišljotinama. Tako da svako ko bude udaljen od tevhida i sunneta time će biti bliži širku, inovacijama i izmišljanju. Poput šija (rafidija) koji predstavljaju najlažniju skupinu među sljedbenicima strasti, i onih koji čine najveće oblike širka. Među sljedbenicima strasti ne postoji veći lažov od njih, niti udaljeniji od tevhida do te mjere da ruše džamije u kojima se spominje Allahovo ime. Ne klanjaju džume niti u džematu. Obilaze mešhede koji su sagrađeni nad kaburovima, što su zabranili Allah i Njegov Poslanik ﷺ da se uzimaju za takva mjesta. Allah ﷾ je u Svojoj Knjizi naredio da se posjećuju džamije a ne mešhedi.

Pa Uzvišeni kaže:

Ima li većeg nasilnika od onoga koji brani da se u Allahovim mesdžidima ime Njegovo spominje i koji radi na tome da se oni poruše? (Sura El-Beqare, 114)

A nije rekao mešhedima.

I Uzvišeni kaže:

″Reci: "Gospodar moj naređuje pravednost i obraćajte se samo Njemu kad god obavljate namaz.″ (Sura El-A'raf, 29)

Ali nije rekao kod mešheda.

Uzvišeni kaže:

″Mnogobošci nisu dostojni Allahove džamije održavati kad sami priznaju da su nevjernici. Djela njihova će se poništiti i u Vatri će vječno ostati. Allahove džamije održavaju oni koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju i koji namaz obavljaju i zekat daju i koji se nikoga osim Allaha ne boje oni su, nadati se, na pravom putu.″ (Sura Et-Tewbe, 17 – 18)

Ali nije rekao mešhede.

Čak što više mešhede posjećuju oni koji se boje više nekog drugog nego Allaha, nadajući se od nekog mimo Allaha, a ne posjećuje ih osim onaj u kome ima neka od vrsta širka.

Uzvišeni kaže:

″U džamijama, koje se voljom Njegovom podižu i u kojima se spominje Njegovo ime hvale Njega, ujutro i navečer ljudi koje kupovina i prodaja ne ometaju da Allaha spominju i koji namaz obavljaju i zekat udjeljuju, i koji strepe od Dana u kome će srca i pogledi biti uznemireni da bi ih Allah lijepom nagradom za djela njihova nagradio i da bi im od dobrote Svoje i više dao. A Allah daje kome hoće, bez računa. ″ (Sura En-Nur, 36 – 38)

Uzvišeni kaže:

″... a i džamije, u kojima se mnogo spominje Allahovo ime.″ (Sura El-Hadždž, 40)

I kaže:

„Džamije jesu Allaha radi, i ne molite se, pored Allaha, nikome!“ (Sura El-Džinn, 18)

Ali nije rekao Allahovi mešhedi.

Također sunnet Allahovog Poslanika ﷺ potvrđuje ovo u riječima u vjerodostojnom hadisu: ″Ko sagradi Allahu džamiju, Allah će njemu sagraditi kuću u Džennetu.″[1] Ali nije rekao ko sagradi mešhed.

Također u drugom hadisu kaže: ″Čovjekov namaz u džamiji je vrijedniji od namaza u njegovoj kući ili tržnici za dvadeset i pet stupnjeva.″[2]

Također u vjerodostojnom hadisu kaže: ″Ko se abdesti u svojoj kući pa upotpuni abdest, zatim izađe prema džamiji ni radi čega drugog osim namaza, njegovi koraci će biti takvi da će jedan podizati mu stupnjeve a drugi brisati grijehe. Pa ako sjedne isćekujući namaz, rob je u namazu sve dok čeka namaz. Meleci donose salavate na nekog od vas sve dok je na mjestu na kojem je klanjao: ″Allahu oprosti mu, Allahu smiluj mu se.″ Osim ako ne pokvari abdest.″[3],

Ovo je poznato tevaturom a i nužnim znanjem od Poslanikove ﷺ vjere. On je naređivao posjećivanje džamija i klanjanja u njima. Ali nam nije naređivao da gradimo mešhede ne na kaburu vjerovjesnika, niti na nečijem drugom kaburu, niti na mjestu gdje je vjerovjesnik stajao. U vrijeme ashaba i tabiina nije postojala u islamskoj državi mjesto ne u Hidžazu, niti Šamu, niti u Jemenu, niti u Iraku, niti u Horosanu, niti u Egiptu niti Arapskom Magribu, sagrađena džamija nad kaburom. Niti mešhed radi kojeg se namjeravalo putovanje u osnovi. I niko od selefa nije dolazio kod kabura vjerovjesnika ili kod nečijeg drugog kabura radi dove kod njeg. Niti su se ashabi namjeravali sa dovama pored Vjerovjesnikovog ﷺ kabura. Niti kod bilo čijeg kabura mimo

---

[1] Mutefekun alejhi od Osmana ؓ gdje kaže: ″Čuo sam Vjerovjesnika ﷺ da kaže: ″Ko sagradi džamiju želeći time Allahovo lice, Allah će njemu sagraditi istu taku kuću u Džennetu.″ Značenje ovog hadisa od Vjerovjesnika ﷺ je dostiglo stupanj tevatura.

[2] Bilježe ga Buharija u svom Sahihu br. 647, Feth, i Muslim u svom Sahihu br. 649.

[3] Bilježe ga Buharija u svom Sahihu br. 647, Feth, i Muslim u svom Sahihu br. 649.

vjerovjesnika. Nego su klanjali i donosili selam na Vjerovjesnika ﷺ i na njegovu dvojicu ashaba.

Imami su se složili da ako bude učio dovu u Poslanikovoj ﷺ džamiji da se neće okrenuti prema kaburu iako su se razišli kod nazivanja selama njemu. Ako da su Malik, Ahmed i drugi rekli da će se kod selama okrenuti njegovom kaburu.

Ovo su spomenuli Šafijini prijatelji, i mislim da je tako zapisano od njeg. A Ebu Hanife kaže da će se okrenuti prema Kibli te nazvati selam. Ovako je navedeno u knjigama njegovih prijatelja.

Malik, u onome što navodi Ishak b. Ismail u Mabsutu, Kadi i drugi, kaže: ″Smatram da ne treba stati pored Vjerovjesnikovog ﷺ kabura da dovi nego će poselamiti i otići.″

Takođe u Mabsutu kaže: ″Nema smetnje da onaj ko se vrati sa putovanja ili krene na njeg, da stane kod Vjerovjesnikovog ﷺ kabura te donese salavat na njeg, i da dovi za Ebu Bekra i Omera.

Pa mu je rečeno da ljudi od stanovnika Medine niti dolaze sa putovanja niti žele ići na putovanje. Zar to nemogu učiniti dnevno jednom ili više puta kod kabura, pa da ga poselame i da dove? Pa je rekao: ″Ovo nije doprlo do mene od bilo koga od pravnika našeg grada. A zadnje generacije ovog ummeta se neće poboljšati osim sa onim čime su se poboljšale njegove prve generacije. A do mene nije doprlo da je neko od prvaka ovog ummeta ovako nešto činio. A pokuđeno je osim onome ko dolazi sa putovanja ili želi na njeg ići.″

O tome su prethodile predaje od selefa i imama što odgovara ovome što smo naveli. A to je da su oni smatrali da je poželjno kod njegovog kabura ono što je od roda dove ili pozdrava, kao što je salavat ili selam. Ali su pokudili da se namjeri čovjek ka njemu radi dove ili da stoji pored njega radi dove. A oni koji su nešto od toga dozvoljavali, ipak su dozvoljavali u slučaju ako ga poselami a zatim dovi. I to da se okrene prema Kibli, ili da se okrene leđima prema kaburu ili pak u neku drugu stranu. Tako

što će se okrenuti prema Kibli i doviti, ali neće doviti dok je okrenut prema kaburu. Ovako se prenosi od svih imama.

Među muslimanskim imamima nema nikoga ko je smatrao poželjnim da se prolaznik okrene prema Vjerovjesnikovom ﷺ kaburu i da dovi.

Ovo što smo naveli od Malika i drugih selefa predočava suštinu priče prenešene od njeg. A to je priča koju navodi Kadi Ijjad od Muhammeda b. Humejda da je rekao: ″Ebu Džafer, vođa pravovjernih, se raspravljao sa Malikom u Poslanikovoj ﷺ džamiji, pa mu je Malik rekao: ″Vođo pravovjernih, nemoj podizati svoj glas u ovoj džamiji, jer je Allah (koreći) podučio ljude pa je rekao:

″... ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa.″ (Sura El-Hudžurat, 2)[1]

Na drugom mjestu je pohvalio ljude, pa kaže:

"Doista, onima koji utišaju glasove svoje pred Allahovim Poslanikom...″ (Sura El-Hudžurat, 3)

Pokudio je druge pa kaže:

″Zbilja, oni koji te dozivaju iza soba većina njih ne razmišlja.″ (Sura El-Hudžurat, 4)

Njegova svetost poslije smrti je poput svetosti u životu. Pa se Ebu Džafer tome pokorio i rekao: ″Ebu Abdullah, hoću li se okrenuti prema Kibli i doviti ili ću se okrenuti prema Allahovom Poslaniku ﷺ?″ A on reče: ″Zašto da okrećeš lice od njeg kad je on tvoj posrednik i posrednik tvog oca Adema kod Allaha sve do Sudnjeg dana? Nego mu se okreni i traži od njeg da se zauzima za tebe, pa će Allah učiniti njega tvojim šefadžijom. Allah ﷻ kaže:

″A da ti oni dođu kada sami sebi nasilje učine i zamole Allaha da im oprosti, pa da i Poslanik zamoli da im se oprosti.″ (Sura En-Nisa, 64)″

[1] Pogledaj knjigu Tevesul i vesilet od Ibn Tejjmije – rahimehullah – str. 67 – 68, gdje navodi da ova rasprava nije potvđena od Malika – rahimehullah – ne lancem niti tekstom jer kontrira njegovom mezhebu.

Ova priča u ovom obliku može biti ili slaba ili izmijenjena, ili da se protumači onako što odgovara njegovom mezhebu. Ili se iz nje može shvatiti ono što je suprotno njegovom poznatom mezhebu kao što je prenešeno od njegovih povjerljivih prijatelja. To zato što u njegovom mezhebu nema razilaženja da se neće okrenuti prema kaburu dok dovi. Također je od njeg zapisano da neće nikako stajati dok dovi. Skupina njegovih prijatelja prenose da će se približiti kaburu, poselamiti Vjerovjesnika ﷺ a onda okrenuvši se prema Kibli, a leđa kaburu, dovit će. A kaže se da mu neće okretati leđa.

Složili su se oko okretanja prema Kibli, ali su se razišli oko okretanja leđa kaburu u toku dove.

Ovo više liči – a Allah najbolje zna – da je Malik – rahimehullah – bio upitan o okretanju prema kaburu u toku selama. Jer se i on naziva dovom. Neki od pravnika iz Iraka su smatrali da će u trenutku kada mu bude nazivao selam okrenuti se prema Kibli. Dok Malik smatra da će se u ovom slučaju okrenuti prema kaburu, kao što je prethodilo i kao što to od njeg prenosi Ibn Vehb u predaji: "Kada bude poselamio Poslanika ﷺ okrenut će lice prema njemu ne prema Kibli. Ali će se približiti i poselamiti i doviti ali kabur neće doticati rukom."

Njegove riječi su prethodile da će donijeti salavat na njeg i da će nakon toga doviti.

Poznato je da donošenje salavata na njeg i učenje dove radi njeg razlozi zasluživanja njegovog šefata robu na Sudnjem danu. Kao što kaže u vjerodostojnom hadisu: "Kada čujete muezina da uči onda izgovarajte ono što on izgovara. Zatim donesite salavat na mene. Jer ko bude donosio salavate na mene Allah donese na njeg deset salavata. Zatim tražite od Allaha za mene Vesliu. To je stupanj u Džennetu koji ne zaslužuje osim rob među Allahovim robovima. Nadam se da ću ja biti taj rob. A ko bude za mene tražio od Allaha vesilet zaslužit će moj šefat na Sudnjem danu."[1]

[1] Bilježi ga Muslim u Sahihu br. 384 od Abdullaha b. Amra b. Asa – radijjallahu anhuma.

Tako da Malikove riječi u ovoj priči – ako se potvrde da su od njeg – znače da kada se okreneš prema njemu, doneseš salavat i selam na njeg, i zamoliš Allaha njemu za Vesilet, on će se zauzimati za tebe na Sudnjem danu. Narodi će tražiti posredništvo na Sudnjem danu sa njegovim šefatom. Robovo traženje njegovog šefata na dunjaluku biva sa pokornošću njemu i sa činjenjem onoga čime se zaslužuje njegov šefat na Sudnjem danu. Kao što je traženje od Allaha Vesileta za njeg i slično tome.

Takođe ono što se prenosi u predaji od Ibn Vehba od njeg: "Kada bude poselamio Poslanika ﷺ okrenut će lice prema njemu ne prema Kibli. Ali će poselamiti i doviti." Misleći na dovu za Poslanika ﷺ i njegovu dvojicu prijatelja.

Ova dova je dozvoljena na tom mjestu, kao što je slučaj sa dovom u posjeti kaburovima svim mu'minima. A to je dova za njih, a najpreči među ljudima da se dovi za njeg, za oca i majku bih ga žrtvovao, je Poslanik ﷺ.

Ovako se slažu Malikove izreke, a pravi se razlika između dove koju je volio i dove koji je pokudio, i spomenuo da je to novotarija.

Što se tiče priče da je Malik proučio ovaj ajet: **"A da ti oni dođu kada sami sebi nasilje učine i zamole Allaha da im oprosti, pa da i Poslanik zamoli da im se oprosti."** Ona je – Allah najbolje zna – lažna. Jer ovo nije niko od imama spomenuo kao što ja znam. I nije spomenuto da je ijedan od njih smatrao poželjnim da se od Poslanika ﷺ nakon njegove smrti traži traženje oprosta ili nešto drugo. A govor koji je zapisan od Malika i drugih ukazuje suprotno ovome.

Ovako nešto se može spoznati u priči koju spominje grupa od kasnijih generacija pravnika o beduinu da je došao kod Vjerovjesnikovog ﷺ kabura, te da je proučio ovaj ajet i spjevao dva stiha:

O, ti najbolji koji si ukopan na mjestu kojeg veličam
Pa je njegovu ljepotu poprimilo svako mjesto i brdašce
Moja duša je žrtva za kabur kojeg si ti nastanio

U njemu je čednost, u njemu je blagost i plemenitost.

Zbog toga je grupa kasnijih generacija pravnika od Šafijinih i Ahmedovih prijatelja smatrala ovo poželjnim. Za dokaz su uzeli ovu priču kojom se ne može potvrditi šerijatski propis. Posebno u ovoj stvari koja kada bi bila propisana dopušteno ashabi i tabiini je poznavali i više bi je činili od drugih. Nego za upotpunjavanje potrebe ovog beduina i njemu slični postoje razlozi koje sam pojasnio na drugom mjestu mimo ovog.

Ne mora značiti da svako onaj kome se upotpuni njegova potreba radi određenog razloga da to znači kako je njegov razlog propisan i naređen. Allahov poslanik ﷺ tokom svog života je bio upitan za neke stvari pa bi ih dao i nije odbijao nikoga ko nešto zatraži. Nekada bi te stvari bile zabranjene u pogledu onoga koji traži. Tako da je jednom prilikom rekao: ″Ja nekom od vas dadnem nešto traženo pa on od mene izađe stavljajući pod pazuh vatru.″ Rekoše: ″Allahov Poslaniče, zašto im daješ?″ Kaže: ″Oni neće ništa drugo osim da traže a Allah odbija da ja budem škrt.″

Čovjek će učiniti djelo pri čemu će biti ubjeđen da je to dobro, ali ne znajući da je to zabranjeno. Ali on bude nagrađen za svoju lijepu namjeru. Te mu se oprosti radi njegovog neznanja. Ali ovo područje je opširno.

Sve vrste inovacijskih ibadeta su zabranjene, pojedini ljudi ih čine, od čega im se obestini neka vrsta koristi. Ali to ne dokazuje da su propisani. Ali da njihova šteta nije bila veća od koristi ne bi bili zabranjeni.

Zatim, ovaj počinioc može imati svoje shvatanje, ili da pogriješi kao mudžtehid ili sljedbenik. Te bude nagrađen za propisano dobro koje je učinio uporedo sa zabranjenim. Poput mudžtehida koji pogriješi, što smo pojasnili na drugom mjestu.

Ovdje se želi istaći da je Malik najbolje poznavao ove stvari. Stanovao je u Medini, gledao je ono što su činili tabiini i njihovi sljedbenici. Slušao je ono što su prenosili od ashaba i velikana među tabiinima. On je zabranjivao da se stoji pored kabura radi

dove, navodeći da su to nisu činili selefi. Ljude je u vrijeme Omera ﵁ pogodila suša pa je kišu tražio posredstvom Abbasa.

U Buharinom Sahihu se prenosi od Enesa: "Da je Omer tražio (od Allaha) kišu posredstvom Abbasa b. Abdul Mutaliba i kaže: "Allahu, mi bi smo ako nas pogodi suša, tražili kišu posredstvom Tvog Vjerovjesnika pa nas napojiš. Pa Ti se približavamo amidžom Tvog Vjerovjesnika pa nas napoj." Pa bi im bila data kiša."[1],

Posredstvom njeg su tražili kišu kao što su je tražili posredstvom Vjerovjesnika ﷺ u toku njegovog života. To je u stvari bilo tako što su tražili posredništvo putem njegove dove i zazimanja za njih. Pa bi on dovio za njih, a oni bi dovili sa njim. Poput imama i muktedija bez a da neko od njih zaklinje Allaha sa stvorenjem. Ili kao što niko od njih nema pravo da drugog zaklinje stvorenjem. Ali kada je Vjerovjesnik ﷺ umro oni su to posredništvo tražili Abbasovom dovom, i na taj način molili su za kišu.

Zbog toga pravnici kažu da je poželjno moliti kišu radi dobrih i pobožnih ljudi. Još je bolje ako se radi o članovima Ehlu bejta (Poslanikove ﷺ porodice). Muavija je molio za kišu posredstvom Jezida b. Esveda Džeršija. I kaže: "Allahu molimo te za kišu radi Jezida b. Esveda. O Jezide podigni ruke." A on podiže ruke i prouči dovu, a sa njim su dovili ljudi sve dok se kiša ne spusti a zatim se ljudi raziđoše."[2] Ali pri tome niko od ashaba nije otišao kod Vjerovjesnikovog kabura niti kod nekog drugog kako bi radi njega ili njegovim posredstvom molio za kišu.

Učenjaci smatraju poželjnim selam na Poslanika ﷺ radi hadisa koji se nalazi u Ebu Davudovom Sunnenu od Ebu Hurejre ﵁ da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: "Nema čovjeka koji će me poselamiti a da mi Allah neće vratti dušu pa da mu odgovorim na selam." Ovo i pored onoga što se prenosi kod Nesaija i drugih da je rekao: "Allah je, uistinu, odredio meleke pored mog kabura koji mi dostavljaju selame od mog ummeta." U Ebu Davudovom

[1] Sahihul Buhari br. 1010, Feth.
[2] Pogledaj Isabe od Hafiza Ibn Hadžera 3. dio, str. 673. Kaže: "Bilježi ga Ebu Zur'a i Jakub b. Sufjan u njihovoj knjizi Istorije sa vjerodostojnim lancem.

Sunnenu i kod drugih se prenosi od Poslanika ﷺ da je rekao: ″Donosite čim više salavat na mene u danu i noći petka. Vaš salavat se predočava preda mnom.″ Pa su rekli: ″Allahov Poslaniče, kako će se naši salavati predočavati pred tobom a ti ćeš istruhnuti – ili će ti se kosti raspasti?″ Pa reče: ″Allah je zabranio Zemlji da jede meso vjerovjesnika.″

Donošenje salavata i selama na njeg – oca i majku bih žrtvovao za njeg – je ono što su naredili Allah i Njegov Poslanik.

U Sahihu se bilježi da je rekao: ″Ko na mene donese salavat jedanput Allah će donijeti salavat na njeg deset puta.″

Ono što nam je propisano ili dozvoljeno kod posjete kaburova od vjerovjesnika, dobrih ljudi i svih mu'mina je od roda dozvoljenog u slučaju njihove dženaze. Pa kao što se namazom umrlom misli na dovu za njeg, isto tako posjetom njegovom kaburu se ima namjera učenje dove za njeg. Kao što se potvrđuje od Vjerovjesnika ﷺ u Sahihu, Sunnenu i Musnedu da je rekao: ″Da je podučavao svoje ashaba u slučaju posjete kaburovima da kažu: ″Neka je selam na vas o stanovnici ovih kuća od mu'mina. Mi ćemo vam se – inša Allah – uskoro pridružiti. Neka se Allah smiluje onima koji su od nas i od vas prije otišli i onima koji će kasnije doći. Molimo Allaha, vama i nama za oprost. Allahu ne uskrati nam njihovu nagradu. Ne iskušaj nas poslije njih, i oprosti nama i njima.″[1]

Ovo je posebna dova za umrlog, isto onako kao što je u toku dženaze namaza opća i posebna dova: ″Allahu oprosti našim živima i mrtvima, prisutnima i odsutnima, našim velikim i malim, muškarcima i ženama. Ti znaš naše kretanje i naš kraj.″[2], Pa bih

[1] Bilježi ga Muslim u svom Sahihu br. 974, Tirmizi br. 1053, Ebu Davud br. 3237, Ibn Madže br. 1306, Nesai br. 1927, Ahmed u Musnedu 2.dio, str. 300, 375 i 6. dio, str. 71, 76 i 111.

[2] Bilježi ga Tirmizi u Sunnenu br. 1024, Ebu Davud br. 3201, Ibn Madže u Sunnenu br. 1498, Hakim 1. dio, str. 358, zatim ga je ocjenio sahihom po uslovma obadvojice šejhova a sa njime se složio Zehebi.

onda posebno izdvojio mrtvog sa dovom. O munaficima Allah ﷻ kaže:

″I nijednom od njih, kad umre, nemoj molitvu obaviti.″ (Sura Et-Tewbe, 84)

Kada je Allah zabranio Svom Vjerovjesniku ﷺ da moli i da klanja dženazu za njih ili da bdije nad njihovim kaburovima zbog njihovog nevjerstva, to je ukazalo pojašnjenjem i shvatanjem da se za mu'mina uči dova i da stoji nad njegovim kaburom. Zato je došlo u Sunnenu: ″Da je Vjerovjesnik ﷺ, kada bi ukopao čovjeka od svojih ashaba, stao bi iznad njegovog kabura a zatim bi rekao: ″Molite njemu za učvršćenje, jer sad biva ispitivan.″

Ili da od posjete ima namjeru da nešto traži od umrlog ili da Allaha zaklinje njime. Ili (da misli) kako mu se na tom mjestu odaziva na dovu. Ovo nije niko činio od selefa ovog ummeta, ne ashaba niti od njihovih tabiina koji su ih slijedili u dobročinstvu. Nego su se ove stvari dešavale poslije njih. Malik i drugi učenjaci su pokudili da neko kaže: ″Posjetili smo Vjerovjesnikov ﷺ kabur.″

Kadi Ijjad kaže: ″Malik je mrzio da se kaže: ″Posjetili smo Vjerovjesnikov ﷺ kabur.″ A od pojedinih smo prneijeli kako je to obrazlago Poslanikovom ﷺ kletvom onih koje posjećuju kaburove.

Kadi Ijjad kaže: ″Ovo odgovara njegovim riječima: ″Zar vam nisam bio zabranio da posjećuje kaburove, pa ih posjećujte.″

Od pojedinih među njima se prenosi da je to, kada je rečeno, kako je posjetilac bolji od onoga kojeg je posjetio, rekao je: ″Da to nema nikakve veze.″ Jer nije svako ko posjećuje u ovom obliku. U hadisu se navodi kako će stanovnici Dženneta posjećivat svog Gospodara, a ovaj termin ne uskraćuje to pravo.

Kaže: ″Preče je da se za to kaže: ″Malikovo kuđenje ovakvih riječi jeste radi toga što se posjeta dodala Vjerovjesnikovom ﷺ kaburu. A da je rekao: ″Posjetili smo Vjerovjesnika ﷺ.″ Onda to ne bi pokudio. Radi Poslanikovih ﷺ riječi: ″Allahu ne učini moj kabur idolom koji će se obožavati. Allahova srdžba se pojačala nad narodom koji su od kaburova svojih vjerovjesnika učinili mjesta molitve.″

Tako da je zabranio dodavanje ovakvog termina kaburu ili poređenju sa ovima kako bi spriječio zlo i zatvorio vrata.

Kažem da većina ljudi, po običaju, upotrijebljava termin 'posjetili smo' kada je riječ o posjeti kaburova vjerovjesnika i dobrih ljudi u pogledu termina posjete kaburovima u novotarskim i posjetama koje vode u širk, ali ne i u propisanim posjetama. Od Vjerovjesnika ﷺ nije potvrđen ni jedan hadis o posjeti posebnog kabura. Niko od toga nije ništa prenio, ne autori Sahiha niti Sunnena.

Niti su o tome govorili nešto imami u Musnedima kao što je Imam Ahmed i drugi. Nego se ovako nešto prenosi od skupina koje podmeću hadise i drugih. Najjači hadis koji je po tom pitanju prenešen jeste hadis kojeg bilježi Darkutni – ali je hadis slab po konsenzusu učenjaka – ili hadisi koji se prenose o posjeti njegovom kaburu, kao da je rekao: ″Ko me posjeti i posjeti mog oca Ibrahima u jednoj godini ja mu garantujem kod Allaha Džennet.″[1] Ili : ″Ko me posjeti poslije moje smrti kao da me posjetio u toku mog života.″[2] Ili: ″Ko obavi hadž a ne posjeti me uvrijedio me je.″[3] I slično tome od hadisa koji su svi lažni i podmetnuti.

Vjerovjesnik ﷺ je općenito dozvolio da se kaburovi posjećuju nakon što je bio zabranio, kao što se od njeg prenosi u Sahihu da je rekao: ″Bio sam vam zabranio da posjećujete kaburove pa ih posjećujte.″ Također u Sahihu od njeg se prenosi da je rekao: ″Tražio sam od Allaha da molim majci za oprost pa mi

[1] Sujuti ga navodi u Zejlu ahadis mevdu'a br. 119 i kaže: ″Ibn Tejmijje i Nevevi kažu da je podmetnut i da nema osnove.″ Pogledaj Medžmu'a od Nevevija – rahimehullah – 8. dio, str. 481.

[2] Albani u Daife, 1. dio, str. 62, kaže: ″Bilježi ga Taberani u Mu'adžemu kebiru 3/203/2, i u Evsatu 1/126/2 od dodataka na obadva Mu'adžema, Mali i Veliki. Kao i Ibn Adijj u Kamilu, Darkutni u Sunnenu str. 279, Bejheki 5/246, Silfi u Sani ašer min mešjehati bagdadije 54/2. Svi ga bilježe od Hafsa b. Sulejmana Ebu Omera od Lejsa b. Ebu Selima od Mudžahida od Abdullaha b. Omera kao merfua predaju. Albani kaže: ″Hadis je podmetnut.″ Od Ibn Muina navodi da je za Hafsa b. Sulejmana rekao da je bio lažov. Tako da je šejh – rahimehullah – oduljio u odgovoru na ovaj hadis pa pogledaj Silsiletu daife vel mevdu'a.

[3] Zehebi u Mizanu 3. dio, str. 237 kaže: ″Podmetnut.″ Pogledaj Fevaid medžmu'a od Ševkanija str. 117, ili Kešfu hufa od Adžlunija str. 349, i Daife od Albanija 1. dio, str. 61.

nije dozvolio. I tražio sam dozvolu da posjetim njen kabur pa mi je dozvolio. Pa posjećujte kaburovi jer oni podsjećaju na Ahiret."

Ova posjeta je radi sjećanja na Ahiret. Zato je dozvoljeno posjetiti kaburove kafira radi toga. Poslanik ﷺ je izlazio na Bakije pa bi poselamio mrtve i dovio za njih. Ova posjeta je posebna za muslimane. Kao što je dženaza namaz poseban za mu'mine.

Od Poslanika ﷺ se u Sahihu prenosi da je rekao: "Allah je prokleo jevreje i kršćane zato što su kaburove svojih vjerovjesnika učinili mjestima za molitvu." Upozoravajući na ono što su činili. Aiša kaže: "Da nije tako njegov kabur bi bio istaknut ali se bojalo da se ne uzme mjestom molitve."

U Sahihu se prenosi da mu je Ummu Seleme spomenula crkvu u Abesiniji, pa je spomenula nešto od njene ljepote i slika. Pa je Poslanik ﷺ rekao: "Oni bi, kada umre dobar čovjek među njima, sagradili mjesto molitve, i naslikali bi te slike. Oni su najgora stvorenja kod Allaha na Sudnjem danu." Ovako stoji u Sahihu.

U Muslimovom Sahihu od Džunduba b. Abdullaha se prenosi da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika ﷺ prije nego što je umro na pet dana da kaže: "Ja se pred Allahom odričem da sam sebi nekoga od vas uzeo za prisnog prijatelja, jer je mene Allah uzeo za prijatelja kao što je Ibrahima uzeo za prijatelja. A da sam ikoga od mog ummeta uzeo za prijatelja uzeo bih Ebu Bekra za prijatelja. A zar nisu oni koji su bili prije vas, uzimali kaburove svojih vjerovjesnika mjestima za molitve. Zato nemojte uzimati kaburove za džamije, ja vam to zabranjujem."

U Sunnenu se od Poslanika ﷺ prenosi da je rekao: "Nemojte od mog kabura činiti praznik, nego donosite salavat na mene gdje god da ste, jer baš salavat dopire do mene."

U Muvetei i na drugim mjestima se prenosi da je Poslanik ﷺ rekao: "Allahu ne učini moj kabur idolom koji će se obožavati. Allahova srdžba se pojačala nad narodom koji su kaburove svojih vjerovjesnika učinili mjestima za molitve."

U Musnedu i u Sahihu od Ebu Hatima od Ibn Mes'uda se prenosi da je Poslanik ﷺ rekao: ″Najgora stvorenja, od onih koje će zateći Sudnji dan dok su živi, koji kaburove uzimaju mjestima za molitve.″

Značenje ovih hadisa je mutevatir prenšeno od njeg ﷺ - oca i majku bih žrtvovao za njeg – a isto tako i od njegovih ashaba.

Ovo što je zabranio od uzimanja kaburova za mjesta molitve je suprotno onome što je naredio i propisao od donošenja selama na mrtve ili dove za njih. Tako da je propisana posjeta od druge vrste, dok je novotarska posjeta od prve vrste.

Njegova zabrana da se kaburovi uzimaju mjestima molitve obuhvata i zabranu izgradnje džamija nad kaburovima, ili namjere da se klanja kod njih (kaburova). Svaki od ova dva čina su zabranjeni konsenzusom učenjaka. Oni su zabranjivali da se nad kaburovima grade džamije, čak su to direktno isticali haramom. Na što ukazuje i prethodni tekst.

Također su se složili da nije propisano namjeravati se kod kaburova radi namaza i dove. I niko od muslimanskim imama nije rekao da su namaz i dova kod njih vrijedniji nego u džamijama u kojima nema kaburova. Nego su se složili da su namaz i dova u džamijama koje nisu sagrađene nad kaburovima bolji od namaza i dove u džamija koje su sagrađene nad kaburovima. Čak što više namaz i dova u ovima su zabranjeni. Veliki broj među njima su direktno izrekli zabranu toga, ili čak i nevaljanost namaza u njima. I pored toga što postoji razilaženje oko ovoga.

Ovdje se ima za cilj da ovo nije vadžib niti mustehab, po njihovom slaganju, nego se radi o mekruh činu po njima. Pravnici su o zabrani namaza na mezarju naveli dva obrazloženja:

Jedno je nečistoća prašine koja se miješa sa leševima mrtvih. Ovo obrazloženje koriste oni koji prave razliku između starog i novog mezarja. I oko ispravnosti ovog obrazoženja postoji razilaženje. Razilaženje učenjaka u pogledu nečistoće prašine kaburova je od pitanja rastapanja. Većina muslimanskih učenjaka kažu da se nečistoća čisti rastapanjem. Ovo je mezheb Ebu Hanife i

zahirija, kao i jedno mišljenje u Malikovom i Ahmedovom mezhebu. U Sahihu je potvrđeno da je Vjerovjesnikova ﷺ džamija bila pored zida plemena Benu Nedžar. Iza njega su postojali kaburovi mušrika, palme i ruševine. Pa je Vjerovjesnik ﷺ naredio te su se palme posjekle, ruševine su se poravnale a kaburi su iskopani. Palme je postavio u redu prema Kibli.[1] A da je kaburska prašina nečista onda bi prašina sa mušričkih kaburova bila nečista. A Vjerovjesnik ﷺ bi u tom slučaju naredio da se ta zemlja prenese, jer se morala pomiješati sa ostalim sastojcima na tom mjestu.

Drugo obrazloženje je to što se u takvom činu nalazi poistovjećivanje sa kafirima u obavljanju molitvi pored kaburova. Što opet vodi u širk, a ovaj razlog je ispravan oko čega se svi slažu.

Oni koji to obrazlažu prvim razlogom – kao što je Šafija i drugi – obrazlažu također i ovim razlogom. To su smatrali pokuđenim zbog smutnje koja se nalazi u tome. Isto tako su smatrali imami od Ahmedovih i Malikovih prijatelja, kao što je Ebu Bekr Esrem, Ahemdov prijatelj i drugi. Također on je ovu zabranu objašnjavao i drugim razlogom. Iako su pojedini među njima koristili prvi razlog.

Allah ﷻ kaže:

"I govore: Nikako božanstva svoja ne ostavljajte, i nikako, ni Vedda, ni Suvaa, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte!, a već su mnoge u zabludu doveli." (Sura Nuh, 23 – 24)

Ibn Abbas i drugi među selefima spominju da su ovo imena dobrih ljudi u Nuhovom narodu. A kada su oni umrli ovi su bdjeli nad njihovim kaburovima, te su naslikali njihove slike. Zatim im se vrijeme oduljilo a oni ih počeše obožavati. Ovo je naveo Buharija u svom Sahihu.[2] I mufesiri kao što je Ibn Džerir[3] i drugi, ili prenosioci priča o vjerovjesnicima poput Vesime i drugih.

[1] Bilježi ga Buharija u svom Sahihu br. 427, Feth, i Muslim u svom Sahihu br. 524.
[2] Br. 4920.
[3] Tefsir od Ibn Džerira 29. dio, str. 62.

Ispravnost ovog razloga objašnjavaju riječi Allahovog Poslanika ﷺ kada proklinje one koji uzimaju kabure vjerovjesnika mjestima za molitvu. Poznato je da se kaburovi vjerovjesnika ne iskopavaju i da njihova prašina nije nečista. A Poslanik ﷺ je za sebe rekao: ″Allahu ne učini moj kabur idolom koji će se obožavati.″ I kaže: ″Nemojte moj kabur uzimati za mjesto praznovanja.″

Tako da se spoznalo da je ova njegova zabrana poput one o zabrani klanjanja u vrijeme izlaska sunca i njegovog zalaska, jer se nevjernici u tom vremenu klanjaju suncu. Allahov Poslanik ﷺ je spriječio razloge koji vode u grijeh i zatvorio je taj predmet da se u ovom vremenu ne bi klanjalo. Iako klanjač ne klanja nikome osim Allahu ﷻ, niti priziva nekoga osim Allaha. Kako to ne bi odvelo u prizivanje mrtvih ili klanjanja njima, a obadvije stvari su se desile.

Među ljudima ima onih koji se klanjaju suncu i drugim zvijezdama, upućujući njima vrste dova i molbi, pri čemu odijevaju odjeću i prstenje misleći da to odgovara njima. Pri čemu se trudi da odabere posebna vremena, mjesta i tamjane za koje misle da ogovaraju njima. Ovo je najveći razlog širka radi kojeg su zavedeni mnogi među prethodnicima i kasnijim generacijama. Tako da se proširilo među onima koji se pripisuju islamu, i o čemu su pisali znameniti ljudi[1] u knjizi pod naslovom Skrivena tajna o sihru i obraćanju zvijezdama. I to po načinu mušrika iz Indije, astrologa, i arapskih mušrika i drugih. Poput Indijskog Taltama, Malkoše Balija, Ibn Vahšije, Ebu Me'šera Balhija, Sabita b. Kurre, i mnogih drugih sličnih njima koji su ušli u u širk i povjerovali u tagute i kumire, dok su se sa druge strane pripisivali sljedbenicima islama. Uzvišeni kaže:

″Zar ne vidiš one kojima je dan dio Knjige kako u kumire i Taguta vjeruju, a onima koji ne vjeruju govore: "Ovi su na ispravnijem putu od onih koji vjeruju. To su oni koje je Allah prokleo, a onome koga je Allah prokleo neaeš naai nikoga ko bi mu pomogao!″ (Sura En-Nisa, 51 – 52)

[1] Muhammed Hamid Fikhi u komentaru na knjigu Slijeđenje pravog puta (izdanje Darul kutub ilmije) kaže: ”To je Fahr Razi, autor Tefsira. A ova njegova knjiga se nalazi u originalnom ručnom rukopisu u Darul kutub Misrije u Timorskoj knjižnici.”

Većina selefa su rekli da se 'džibt' odnose na sihr, a tagut se odnosi na kumire, dok drugi kažu da se onosi na šejtana, ali su obadva mišljenja ispravna.

Oni spajaju između džibta, koji predstavlja sihr, i širka koji predstavlja obožavanje taguta, kao što spajaju između sihra i obožavanja zvijezda. Ovo je nužno poznato od islamske vjere. Ili čak u vjeri svih poslanika da se radi o zabranjenom širku. Ovo je najveća vrsta širka sa čijom su zabranom poslani svi poslanici. Ibrahimovo عليه السلام obraćanje njegovom narodu je bilo o ovom širku kao što stoji u riječima Uzvišenog:

"...i Mi pokazasmo Ibrahimu carstvo nebesa i Zemlje" sve do riječi:

"Gospodar tvoj je, uistinu, mudar i sveznajući." (Sura El-En'am, 75 – 83)

Ibrahim عليه السلام je koristio ovaj način zato što je njegov narod uzimao zvijezde za svoje gospodare, koje su prizivali i od kojih su tražili potrebe. A niko od nih niti bilo ko razumom obdaren nije smatrao da je neka od tih zvijezda stvorila nebesa i Zemlju. Nego su ih prizivali mimo Allaha slijedeći pravac ovih mušrika. Zato je Ibrahim عليه السلام rekao:

"A da li ste razmišljali', upita on 'da su oni kojima se klanjate, vi i kojima su se klanjali davni preci vaši, doista, neprijatelji moji? Ali, to nije Gospodar svjetova." (Sura Eš-Šuara, 75 – 77)

Ibrahim عليه السلام kaže:

"Nemam ja ništa s onima koje vi obožavate, osim s Onim Koji me je stvorio jer će me On, doista, na Pravi put uputiti." (Sura Ez-Zuhruf, 26 – 27)

Ibrahim عليه السلام je negirao njihov vid obožavanja uzdizanja zvijezda i širk radi obožavanja kumira u obliku slika i talismana istih tih zvijezda. Ili se radilo o slikama umrlih vjerovjesnika, dobrih ljudi i drugih. Pa je polomio njihove kipove, kao što Uzvišeni kaže:

"I porazbija ih on u komade, osim onoga najveaeg, da bi se njemu obratili." (Sura El-Enbija, 58)

Ovdje je cilj ukazati na to da se širk obožavanjem zvijezda uveliko desio, isto tako i šrik u pogledu mrtvih. Od upućivanja dova njima, skušenosti kod njih i ljubavi prema njima i slično.

Pa ako je Vjerovjesnik ﷺ zabranio dovu iskreno Allahu kod kaburova kako to ne bi bio razlog koji vodi u širk Gospodaru. Šta onda reći ako se radi o dotičnom širku od ljubavi prema njima, bez obzira da li od njih tražio upotpunjenje potreba ili otklanjanje nedaća, ili da traži od njih da isto to traže od Allaha? Čak i kada bi Allaha zakleo sa nekim od Njegovih vjerovjesnika ili meleka i nekim drugimam bilo bi mu zabranjeno. Makar to i ne bilo kod njegovog kabura, isto kao što se neće općenito zaklinjati stvorenjima. Ova skupina djela je zabranjena i ne može se pobiti radi slaganja ummeta. Međutim da li se ovdje radi o zabrani tahrima ili tenziha? Postoje dva mišljenja, a najispravnije je da se radi o zabrani tahrima. Učenjaci se nisu razišli osim oko zaklinjanja Vjerovjesnikom ﷺ posebno. O tome postoje dva mišljenja od Ahmeda i njegovih prijatelja, poput Ibn Akila koji je odbijao razilaženje u zaklinjanju svim vjerovjesnicima. Ali mišljenje koje zastupaju svi učenjaci, kao što je Malik, Šafija, Ebu Hanife i drugi, da se zakletva ne upotpunjava zaklinjanjem stvorenjem, niti se može u opće zakleti stvorenjem, što je ispravno.

Zaklinjanje Allaha ﷻ sa Njegovim Poslanikom se gradi na ovoj osnovi, oko čega postoji razilaženje.

Od Ahmeda se po pitanju posredništva Vjerovjesnikom ﷺ prenosi u Menseku Mervezija ono što odgovara da se zakletva njime upotpunjuje. Ali je tačno da se zakletva ne može njime upoputniti. Tako da je slučaj sa ovime isti.

Što se tiče nekog drugog mimo njeg nije poznato da se neko u ummetu razišao od učenjaka. Složili su se oko toga da se samo od Allaha nešto traži, te da se zaklinje sa Njegovim imenima i svojstvima, isto kao što se neko drugi moli time. Poput poznatih dova u Sunnenima: "Allahu molim Te da trebi bude hvala, Ti si blag i Ti daruješ, Stvaraoče nebesa i Zemlje, Vladaru uzvišenosti i

časti."[1] U drugom hadisu stoji: "Allahu ja Te molim, jer si Ti jedan i jedini Samoopstojeći, Koji nije rodio niti je rođen. I Kojem niko ravan nije."[2] U drugom hadisu kaže: "Molim Te svakim tvojim imenom kojim si Sebe nazvao, ili Si ga objavio u Svojoj Knjizi, ili Si ga podučio nekog od Stvorenja, ili Si ga sačuvao u Svom znanju."[3] Ove i slične dove su dozvoljeno oko čega postoji slaganje učenjaka.

Ali ako kaže: "Molim čašću Onoga Koji sjedi na Tvom Aršu" onda postoji razilaženje po tom pitanju, iako ih većina to dozvoljava radi predaje koja se o tome bilježi dok se od Ebu Hanife prenosi kuđenje takve dove.

Ebu Hasan Kaduri u pojašnjenju Kerhija kaže: "Bišr b. Velid kaže: "Čuo sam Ebu Jusufa da je rekao: "Ebu Hanife – rahimehullah – kaže: "Nije lijepo da neko priziva Allaha osim Njime, i smatram pokuđenim da kaže: "Sa Onim Koji sjedi na Tvom Aršu ili sa pravom nekog od Tvojih stvorenja." Ovo je također stav Ebu Jusufa. Ebu Jusuf kaže: "Čast Onoga Koji sjedi na Aršu je Allah, tako da to ne smatram pokuđenim. Ali smatram pokuđenim da se kaže: "Pravom Tvog stvorenja" ili "pravom Tvojih vjerovjesnika i Tvojih poslanika, ili pravom Kuće i Meš'aril Harama" zbog čijeg se prava smatra pokuđenim.

Svi oni su rekli da molbe Njegovim stvorenima nije dozvoljeno, jer stvorenje nema pravo nad Stvoriteljem. Tako da nije dozvoljeno tražiti ono što se kod Njeg ne zaslužuje. A što se tiče Onoga Ko sjedi na Aršu, da li se to odnosi na Stvoritelja ili stvorenje? Oko ovog postoji razilaženje među njima. Zbog čega su se oko toga i razišli. Do Ebu Jusufa je doprla predaja o tome: "Molim te Onim Koji sjedi na Tvom Aršu, i dužinom misloti u Tvojoj Knjizi, i sa Tvojim najvećim imenom, i Tvojom najuzvišenijom moći, i Tvojim potpunim riječima."

Oko ovoga su se razišli pojedini ljudi i kažu da hadis od Ebu Seida kojeg bilježi Ibn Madže od Vjerovjesnika ﷺ u dovi koju je učio van namaza: "Allahu molim te pravom onih koji Te mole, i

[1] Bilježi ga Ibn Madže u Sunnenu br. 3858 a hadis je sahih.
[2] Bilježi ga Ibn Madže u Sunnenu br. 3857 a hadis je sahih.
[3] Bilježi ga Ahmed 1. dio, str. 391, Hakim 1. dio, str. 509, a hadis je sahih.

molim te pravom ovog mog hoda. Ja nisam izašao iz zlomisli, niti uzdizanja, niti hvale niti ugleda, nego sam izašao iz straha od Tvoje srdžbe i želje za Tvojim zadovoljstvom. Molim Te da me sačuvaš od Vatre i da mi oprostiš.″[1] Allah ﷻ kaže:

″Bojte se Allaha, čijim imenom jedni druge molite, i čuvajte rodbinske veze!″ (Sura En-Nisa, 3)

Tako da oni koji su učili poput Hamze i drugih koji su 'erham' učili sa kesrom pa u značenju ovog ajeta kaže: ″Tako što ćete Njime i rodbinskim vezama tražiti, kao što kaže: ″Molim te Allahom i rodbinskom vezom.″

Ako neko od gramatičara pomisli da nije dozvoljeno vezati zamjenicu u genitivu osim ako se ne povrati genitiv. Nego je rekao ako se vidi da je većina govora sa povratom genitiva, jer u suprotnom u arapskom će se čuti u govoru i pjesništvu veza mimo toga. Kao što Sejbevejh kaže:

U njoj nema nikoga osim njeg i njegova konja

Što ovdje nije nužno, poput onoga što se tvrdi u pjesništvu. I jer je u Sahihu potvrđeno da je Omer rekao: ″Allahu, mi bi smo ako nas pogodi suša, tražili kišu posredstvom Tvog Vjerovjesnika pa nas napojiš. Pa Ti se približavamo amidžom Tvog Vjerovjesnika pa nas napoj.″ Pa bi im bila data kiša.″

Kod Nesaija i Tirmizije te drugih se prenosi hadis od slijepca kojeg je Tirmizi ocjenio sahihom: ″Da je došao kod Vjerovjesnika ﷺ i upitao ga da zamoli Allaha da mu vrati vid. Pa mu je naredio da se abdesti i da klanja dva rekata i da kaže: ″Allahu ja Te molim i obraćam Ti se Tvojim Vjerovjesnikom

---

[1] Bilježi ga Ibn Madže u Sunnenu br. 788, Ahmed 3. dio, str. 21, Ibn Sunni br. 83 od Fudajla b. Merzuka od Atije Aufija.
Albani u Daife 1. dio, str. 34, kaže: ″Ovaj lanac je slab sa dvije strane. Prva je Fudajl b. Merzuk kojeg su pojedini ocjenili povjerljivim a drugi su ga ocjenili slabim.″ Zatim je naveo one hafize koji su ga ocjenili slabim odgovarajući time Kevseriju: ″Nesai kaže da je slab, Ibn Hibban (u Povjerljivim) kaže da je griješio, a u Duafa se kaže da je griješio od povjerljivih a od Atije je prenosi podmetnute hadise.
Druga strana slabosti hadisa je u Atiji Eufija koji je takođe slab. Hafiz u Takribu kaže: ″Istinoljubiv je ali je mnogo griješio a bio je šija i prenosio je indirektno hadise.″ Pogledaj Daife.

Muhammedom, vjerovjesnikom milosti, o Muhammeda, o Allahov Vjerovjesniče, tobom se obraćam mom Gospodaru u mojoj potrebi da mi je upotpuniš. Allahu učini ga mojim zalagačem." Pa je prizivao Allaha, a Allah mu povrati vid."[1]

Odgovo na ovo je da se kaže:

Prvo: Nema sumnje da je Allah na Sebe stavio pravo Svojih robova mu'mina, kao što kaže:

"...a dužnost Nam je bila vjernike pomoći." (Sura Er-Rum, 47)

Ili kao što Uzvišeni kaže:

"Gospodar vaš je sam Sebi propisao da bude milostiv." (Sura El-En'am, 54)

U obadva Sahiha se prenosi da je Poslanik ﷺ rekao Muazu b. Džebelu ؓ dok je bio pored njeg: "Muaze, znadeš li koje je Allahovo pravo nad robovima?" Rekoh: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju." Kaže: "Njegovo pravo nad njima je da Ga obožavaju i da Mu ništa ravnim ne smatraju." A znadeš li koje je pravo robova nad Allahom ako to učine?" Rekoh: "Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju." Kaže: "Njihovo pravo nad Njim da ih ne kazni."[2] Ovo je pravo koje je obavezno Njegovim potpunim riječima i istinitim obećanjem.

Učenjaci su se složili da je obavezno ono što je Allah učinio obaveznim Svojim obećanjem. Ali su se razišli da li Allah može sebi nešto staviti u obavezu, ili da Sam Sebi nešto zabrani? Na dva mišljenja.

Onaj ko tvrdi da je moguće koristi za dokaz riječi Uzvišenog:

[1] Bilježi ga Tirmizi u svom Sunnenu br. 3578, Ibn Madže br. 1385, Ahmed 4. dio, str. 138 a hadis je sahih. Pogledaj Sahih džami'a 1279.
[2] Sahihul Buhari br. 5967, Feth, i Sahih Muslim br. 58 i 59.

" Gospodar vaš je sam Sebi propisao da bude milostiv." (Sura El-En'am, 54)

I sa njegovim riječima u vjerodostojnom hadisu kudsiji: "Ja sam Sebi zabranio nepravdu, itd."[1] Govor o ovome je smješten na neko drugo mjesto.

Što se tiče stavljanja u obavezu Sebi ﷻ ili zabrane analogijom na Njegova stvorenja, je mišljenje Kaderija, što predstavlja novotarsko mišljenje suprotno vjerodostojnim predajama i direktnoj logici.

Muhadisi se slažu da je Allah ﷻ Stvoritelj svega, njegov Gospodar i Vladar. I da ono što On želi bude, a ono što ne želi ne biva. I da Ga robovi ne mogu obavezati ničime. A zbog toga oni koji su od ehlu sunneta tvrdili da se može obavezati rekao bi da je Sebi propisao milost te da je Sebi zabranio nepravdu. Ne zbog toga što rob ima pravo kod Allaha u nečemu kao što stvorenje ima pravo nad stvorenjem. Allah ﷻ je Taj Koji daje sve blagodati Svojim robovima. On je njihov Stvoritelj. On im šalje poslanike, On im olakšava iman i dobra djela. A ko bude sebi predstavio, od Kaderija i Mu'atezila, da oni kod Njeg imaju pravo poput prava koje ima najamnik kod svog gazde, on je neznalica po tom pitanju.[2],

Ako je stanje takvo onda posredništvo do Njeg neće biti osim sa onime što je On podario od Svoje blagodati i dobročinstva. A pravo koje imaju Njegovi robovi je od Njegove blagodati i dobročinstva, a ne u smislu razmjene, niti u smislu onoga čime Ga je neko drugi obavezao, jer je On ﷻ visoko iznad toga.

Ako bude zamoljen onime što je On učinio razlogom traženog od bogobojaznosti i dobrih djela čijim je počiniocima obećao Svoje keramete. Te da će im On naći izlaza, i da će im darovati blagodat odakle se ne nadaju, pa im se odazove na dove od dova dobih Njegovih robova, ili od prihvatanja šefata onih

---

[1] Ovo je dio hadisa kojeg bilježi Muslim u svom Sahihu br. 2577.

[2] Bilježi ga Ebu Davud u Sunnenu br. 1479, Tirmizi br. 3372, Ibn Madže 3828 a hadis je sahih.

uglednih kod Njeg, to je molba i uzročništvo onoga što je On učinio uzrocima.

Ali ako bude zamoljen nečime što nije razlog traženog, onda može biti zaklinjanje Njeg njime, a na Allaha se ne može zakleti stvorenjem, ili da bude molba u onome obliku koji ne dovodi do cilja, tako da biva bez koristi.

Vjerovjesnici i mu'mini imaju pravo nad Allahom sa Njegovim istinskim obećanjem, Njegovim potpunim riječima, i Njegovom milošću prema njima, da ih pomaže i da ih ne ponizi, da im daruje blagodati i da ih ne kazni, jer su oni kod Njeg ugledni. Od njihovih dova i šefata prihvata ono što ne prihvata od dova drugih mimo njih.

Ako, onaj ko upućuje dovu, kaže: "Molim te sa pravom tog i tog" onda nije prizvao svog Gospodara. Jer Ga nije zamolio zbog slijđenja te osobe, ili iz ljubavi i pokornosti prema istoj, nego sam po sebi i onim što je njemu njegov Gospodar učinio kerametom. Ali Ga nije zamolio uzrokom koji vodi do traženog.

Tada će se reći sama vrsta tevesula ili okretanje prema Allahu, i molba od Njeg sa dobrim djelima koja je naredio – poput dove trojice koji su zapali u pećini, moleći Ga svojim dobrim djelima – ili dova vjerovjesnika, dobrih ljudi, i njihov šefat je ono oko čega nepostoji razilaženje. Nego je to vesilet kojeg Allah naređuje u riječima:

"O vjernici, Allaha se bojte i tražite ono što će vas Njemu približiti." (Sura El-Maide, 35)

Ili u riječima:

"Oni kojima se oni mole sami traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti, i nadaju se milosti Njegovoj i plaše se kazne Njegove." (Sura El-Isra, 57)

Traženje vesileta do Njeg jeste traženje onoga čime će se rob približiti Allahu, tj. ono čime će doći do Njeg i čime će Mu biti bliži. Bez obzira da li bilo u obliku ibadeta, pokornosti i izvršavanju Njegove naredbe, ili da bude u obliku molbe upućene Njemu, ili traženja utočišta kod Njeg, iskazivanja želje prema

Njemu za dobijanjem koristi ili otklanjanje zla. A Kur'anski termin dove obuhvata ovo. Ovo je dova u značenju ibadeta i dova u značenju molbe. Iako svaki od njih povlači za sobom onog drugo. Ali možda će roba pogoditi nedaća pa će njegov cilj bit traženje potrebnog, otklanjanje nedaće, pa će se po tom pitanju potruditi da moli i da se (skrušeno) utječe. Iako to biva od ibadeta i pokornosti. Zatim na početku čina njegov cilj biva namjera dobijanja te tražene stvari, od blagodati, pomoći i općenitog oprosta. Zatim dova i skrušenost će otvoriti vrata vjerovanja u Allaha ﷻ, Njegovoj pomoći i ljubavi, i blagodat kroz sjećanje na Njeg i Njegovo prizivanje u dovama, što će njemu biti draže i veličanstvenije od te potrebe koja ga je pritisla. Ovo je od Allahove milosti prema robovima, vodeći ih do dunjalučkih potreba do visokih vjerskih ciljeva.

Možda će rob početno učiniti ono što mu je naređeno zbog robovanja Allahu i pokornosti prema Njemu, i zbog toga što će se kod njeg naći ljubav prema Njemu, povrat i strah od Njeg, ili izvršavanje Njegovih naredbi, iako to sadrži dobitak blagodati, pomoć i oprost.

Uzvišeni je rekao:

"Gospodar je vaš rekao: 'Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati!" (Sura El-Mu'min, 60)

A u hadisu kojeg bilježe autori Sunnena, Ebu Davud i drugi, Vjerovjesnik ﷺ kaže: "Dova je ibadet." Zatim je proučio riječi Uzvienog:

"Gospodar je vaš rekao: 'Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati!" (Sura El-Mu'minun, 60)

Ovaj hadis sa Kur'anom je protumačen sa obadvije vrste.

Kaže se da 'pozovite Me' znači obožavajte Me i pokoravajte Mi se, Ja ću vam se odazvati na dovu. Ili kao što se kaže: Tražite od Mene ja ću vam dati. A obadvije vrste su ispravne.

U obadva Sahiha u riječima Vjerovjesnika ﷺ u hadisu o spuštanju: "Naš Gospodar se spušta na zemaljsko nebo svake noći

kada od nje ostane zadnja trećina, pa kaže: ″Ko će Me pozvati pa da mu se odazovem? Ko će od Mene zatražiti pa da mu dadnem? Ko će od Mene oprosta zatražiti pa da mu oprostim? Sve dok ne osvane.″[1]

Prvo je spomenuo odazov na molbu, zatim je spomenuo darovanje oprosta onome ko traži oprosta.

Ovo je pridobijanje koristi, dok je ovo drugo otklanjanje štete, a obadvoje su ciljevi onoga koji moli i kome se odzvao.

Uzvišeni kaže:

″A kada te robovi Moji za Mene upitaju, Ja sam, sigurno, blizu: odazivam se molbi molitelja kada Me zamoli. Zato, neka se i oni na Moj poziv odazovu, neka vjeruju u Mene, kako bi bili na Pravom putu.″ (Sura El-Beqare, 186)

Također se prenosi da je neko od ashaba rekao: ″Allahov Poslaniče, jel naš Gospodar blizu pa da Ga prizivamo, ili je daleko pa da Ga dozivamo?″ Pa je Allah objavio ovaj ajet.″[2]

Allah ﷻ obavještava da je blizu i da se odaziva na dovu onoga ko Ga priziva ako Ga zamoli. Zatim im je naredio da se oni Njemu odazovu i da vjeruju u Njeg, kao što su neki od njih rekli: ″Neka Mi se odazovu ako ih pozovem i neka u Mene vjeruju ako ih pozovem.″

Kažu da se sa ove dvije stvari postiže odaziv na dovu, sa potpunom pokornošću Njegovom uluhijetu i sa ispravnim vjerovanjem u Njegov rububijet. Pa ko se odazove svom Gospodaru sa izvšavanjem naredbi i klonenjem zabrana, desit će se ciljano od dove i bit će odgovoreno onome ko moli. Kao što Uzvišeni kaže:

″I odaziva se onima koji vjeruju i čine dobra djela a iz dobrote Svoje im i više pruža.″ (Sura Eš-Šura, 26)

[1] Sahihul Buhari br. 145, Feth, i Sahih Muslim br. 758.
[2] Pogledaj Tefsir od Ib Džerira 2. dio, str. 92.

Tj. da im se odaziva, ili ako se kaže; Njegov odazov misli se da mu se odazvao.

Pa ko Ga zamoli, a ubjeđen je da će se On odazvati dovi onoga ko Ga pozove, odazvat će mu se. Možda će ta osoba biti mušrik ili fasik, a On ﷻ kaže:

″Kada čovjeka snađe nevolja, on Nam se moli: ili ležeći ili sjedeći ili stojeći. A čim mu nevolju otklonimo on nastavlja kao da Nam se nije ni obraćao molbom zbog nevolje koja ga je zadesila.″ (Sura Junus, 12)

I On kaže:

″Kad vas na moru nevolja zadesi, tada nema onih kojima se inače klanjate, postoji samo On. A kad vas On na kopno spasi, vi se okrećete; čovjek je uvijek nezahvalan!″ (Sura El-Isra, 67)

On ﷻ takođe kaže:

″Reci: "Kažite vi meni, ako istinu govorite, kad bi vam došla Allahova kazna ili vas iznenadio Smak svijeta, da li biste ikog drugog osim Allaha prizivali? Njega biste samo molili da, ako hoće, otkloni od vas ono za što ste Ga molili, a ne bi vam ni na um pali oni koje ste Mu ravnim smatrali.″ (Sura El-En'am, 40 – 41)

Ali ovi kojima se odaziva zbog njihovog priznavanja Njegovog rububijeta, i zbog toga što se On odaziva na dovu onoga koji je u nevolji ako Ga zamoli, ako Mu nisu iskreni u vjeri niti su Njemu a ni Njegovom Poslaniku pokorni, onda je to što ima daje kroz dovu samo uživanje na ovom svijetu a na Ahretu neće imati udjela.

Uzvišeni kaže:

″Onome koji želi ovaj svijet, Mi mu brzo dajemo što hoćemo i kome hoćemo, ali ćemo mu poslije Džehennem pripremiti, u kome će se osramoćen i odbačen peći. A onaj koji želi onaj svijet i trudi se da ga zasluži, a vjernik je, trud će mu hvale vrijedan biti. Svima njima, i jednima i drugima, dajemo darove Gospodara tvoga; a darovi

Gospodara tvoga nisu nikome zabranjeni.″ (Sura El-Isra, 18 – 20)

Ibrahim عليه السلام je molio za blagodati mu'minima, pa kaže:

″... i snabdij plodovima stanovnike njegove, one između njih koji budu u Allaha i drugi svijet vjerovali!″ (Sura El-Beqare, 126)

Allah سبحانه وتعالى kaže:

″Onome koji ne bude vjerovao, dat ću da neko vrijeme uživa, a onda ću ga prisliti da u paklenu vaturu uđe. Grozno li je to boravište.″ (Sura El-Beqare, 126)

Nije svako kome je Allah سبحانه وتعالى darovao blagodat i pomoć, kao odgovor na dovu ili bez toga, voljen kod Allaha i koga je On uzeo za Svog evliju. Nego Allah سبحانه وتعالى opskrbljuje mu'mina i kafira, pokornog i griješnika. Moguće je da im se odazove na molbu i da im podari ono što traže na dunjaluku. Ali na Ahiretu neće imati udjela.

Spominje se da su neki kafiri od kršćana opkolili grad muslimana pa im je ponestalo pitke vode te zatražiše od muslimana pitku vodu nakon čega bi ih ostavili i otišli. Predstavnici muslimana su se raspravljali, tako da neko reče: ″Ostavit će mo ih neka ih žeđ oslabi pa ćemo ih pobiti.″ Oni ustaše i zamoliše Allaha pa ih napoji. Neki od običnih ljudi se prepadoše. Kralj reče nekim poznatima: ″Zaustavi narod.″ A onda naredi da mu se postavi mimber i reče: ″Allahu, mi znamo da su oni ti čiju si Ti opskrbu uzeo na Sebe kao što Si rekao u Svojoj Knjizi:

″Na zemlji nema nijednog živog bića, a da ga Allah ne hrani.″ (Sura Hud, 6)

Oni su Te u nuždi zamolili, a Ti se odazivaš onome ko je u nevolji ako te zamoli, pa Si ih napojio zato što si na Sebe preuzeo njihovu opskrbu, zato što su te zamolili u nuždi. Ne zato što ih voliš, niti zato što voliš njihovu vjeru. Sada bi mi voljeli da vidimo znak kojim će se učvrstiti iman u srcima Tvojih robova mu'mina.″ Pa je Allah poslao vjetar koji ih je uništio. Ili nešto slično tome.

Od ovog poglavlja je i to da neko moli u dovi u kojoj pretjeruje, kao da traži ono što nekoristi, ili u dovi u kojoj je griješenje i iskazivanje nepokornosti Allahu poput širka i sličnog, a ako mu se nešto od ciljanog desi on misli da je to dokaz njegovog dobrog djela. Poput onoga kome je darovao i pomogao ga sa imetkom i djecom. Pa on pomisli da je to njegova ubrzana nagrada za dobra djela. Uzvišeni kaže:

″Misle li oni kad ih imetkom i sinovima pomažemo da žurimo da im neko dobro učinimo? Nikako, ali oni ne opažaju.″ (Sura El-Mu'minun, 55 -56)

Uzvišeni kaže:

″I kada bi zaboravili ono čime su opominjani, Mi bismo im kapije svega otvorili; a kada bi se onome što im je dato obradovali, iznenada bismo ih kaznili i oni bi odjednom svaku nadu izgubili.″ (Sura El-En'am, 43)

Uzvišeni kaže:

″Neka nevjernici nikako ne misle da je dobro za njih to što im dajemo dug život! Mi im dug život dajemo samo zbog toga kako bi ogrezli u grijehu i njima pripada patnja sramna!″ (Sura Al Imran, 178)

Dug život ovdje znači ono što u sebi sadrži od opskrbe i pomoći.

Uzvišeni kaže:

″Pa, ostavi Mene i one koji ovaj Govor poriču, Mi ćemo ih postepeno, odakle se i ne nadaju (patnji) približavati i vremena im davati, jer je obmana moja, zaista, čvrsta!″ (Sura El-Qalem, 44 -45)

Ovo poglavlje je opširno i pojašnjeno na drugom mjestu.

Uzvišeni kaže:

″Molite se ponizno i u sebi Gospodaru svome, On doista ne voli one koji svaku mjeru prelaze.″ (Sura El-A'araf, 55)

Ovdje se ima za cilj istaći da dova upućena Allahu može biti dova ibadeta radi čega će rob biti nagrađen na Ahiretu pored onoga što će mu se dati na dunjaluku. Ili će to biti dova potrebe čime mu se ispuni potreba. Zatim će možda biti nagrađen ako bude od onoga što Allah voli. Ili da mu se ne upotpuni ništa drugo osim ove potrebe. Ili to može biti štetan razlog po njegovu vjeru. Pa da bude kažnjen za ono što je propustio od Allahovih ﷻ prava i zbog onoga čime je prešao Njegove granice.

Tako da vesilet kojeg je naredio Allah ﷻ da se sa njime približavamo Njemu obuhvata vesilet u ibadetu Njemu ili u traženju od Njeg. Tako da je vesilet u dobrim djelima koja je On naredio, ili traženjem od živih vjerovjesnika i dobrih ljudi da se zauzimaju za njeg, to ne spada u vrstu zaklinjanja Allaha Njegovim stvorenjima.

Od ovog poglavlja je traženje ljudi od Vjerovjesnika ﷺ da se za njih zauzima na Sudnjem danu. Oni će od njeg tražiti da se za njih zauzima kod Allaha ﷻ kao što su to tražili od njeg na dunjaluku, kao da im moli za kišu i slično.

Ili kao što Omer ﵁ kaže: ″Allahu, mi bi smo ako nas pogodi suša, tražili kišu posredstvom Tvog Vjerovjesnika pa nas napojiš. Pa Ti se približavamo amidžom Tvog Vjerovjesnika...″ Što znači da smo Ti se približavali njegovom dovom i šefa'atom i molbom. Tako Ti se približavamo dovom, molbom i šefa'atom njegovog amidže.

Ovdje se ne misli da Te mi zaklinjemo, ili nešto slično tome kao što to čine novotari poslije njegove smrti ili u njegovom odsustvu. Kao što neki ljudi kažu: ″Molim te ugledom tog i tog kod Tebe.″ Ili kažu: ″Mi se Allahu približavamo Njegovim vjerovjesicima i dobrom ljudima.″ Pri čemu prenose podmetnut hadis: ″Ako tražite od Allaha tražite mojim ugledom, jer je moj ugled, uistinu, kod Allaha velik.″ Jer da je ovo vrsta tevesula ona sa kojom su se ashabi približavali, kao što Omer ﵁ kaže, oni bi to činili i poslije njegove smrti. I ne bi zapostavili njega odlazeći Abbasu znajući da je zaklinjanje i traženje njime veličanstvenije od Abbasovog.

Tako da se zna da je tevesul kojeg su spomenuli ono što čine živi mimo mrtvih. A to je tevesul sa njihovom dovom i šefa'atom, jer se takve stvari mogu tražiti od živog. Dok se od mrtvog ne traži ništa, ne dova niti nešto drugo.

Isto tako i hadis slijepca kada je tražio od Vjerovjesnika ﷺ da moli Allaha za njeg da mu vrati vid, pa ga je Vjerovjesnik ﷺ podučio dovi u kojoj će moliti Allaha da prihvati šefa'at Svog Vjerovjesnika za njeg.

Ovo je dokaz da se Poslanik ﷺ zauzimao za njeg, i da mu je naredio da moli Allaha ﷻ da prihvati njegovo zauzimanje. Te da njegove riječi: ″Molim Te i obraćam Ti se Tvojim Vjerovjesnikom Muhammedom vjerovjesnikom milosti.″ Tj. njegovom dovom i šefaa'atom, kao što Omer kaže: ″Mi bismo Ti se približavali našim Vjerovjesnikom...″ Što znači da su obraćanje i približavanje u ova dva hadisa jednog značenja. Zatim kaže: ″O Muhammede, o Allahov Poslaniče, ja se tobom obraćam mom Gospodaru u mojoj potrebi da mi je upotpuni. Allahu učini ga mojim zagovaračem.″ Molio je Allaha da prihvati šefa'at Njegovog vjerovjesnika za njeg. Dok njegove riječi: ″O Muhammede, o Allahov Poslaniče.″ I slično tome su poziv kojim se traži potpuna pažnja u srcu onoga koga priziva, tako da ga zove zbog njegove srčane prisustnosti, kao što klanjač kaže: ″Neka je selam na tebe Vjerovjesniče, Allahova milost i Njegov blagoslov.″ Čovjek uveliko čini ove stvari, obraća se onome koga zamisli u sebi, iako vani nepostoji onaj ko čuje njegovo obraćanje.

Riječ 'tevesul' sa osobom ili 'obraćanje' njime ili 'molba' njime sadrži općenitost i zajedništvo. Zbog toga su pogriješili oni koji nisu shvatili cilj ashaba, želeći njime da se desi taj razlog zbog toga što je on taj koji upućuje dove ili se zauzima. Ili zbog toga što onaj ko upućuje dove jeste u stvari onaj kome se odaziva na dovu ili se pokorava njegovoj naredbi, ili poredeći se sa njim. Tako da uzročništvo može biti iz ljubavi onoga koji traži prema njemu ili zbog njegovog slijeđenja istog, ili zbog molbe za vesiletom i njegovim zauzimanjem. Njime se podrazumijeva zaklinjanje njime i približavanje njegovom biti. Tako da približavanje neće biti ničim

od onog koji traži nego njegovom biti, ili samo zbog njegovog zaklinjanja Allaha.

Ovo drugo su pokudili i zabranjivali kao i riječ traženja nečim čime se možda želi prvo značenje. A to je uzročništvo njime zbog toga što je on uzrok u dobijanju željenog ili da se njime želi zakleti.

Od prve vrste je hadis trojice koji su se zadesili radi konaka u špilji. Ovaj hadis je poznat u obadva Sahiha i drugdje. Kamen im je zatvorio izlaz. Pa su rekli: ″Neka svaki od vas uputi dovu sa najboljim svojim djelom.″ Jedan reče: ″Allahu, ja sam imao jednu amidžišnu, pa sam je zavolio najviše što čovjek može zavoljeti ženu. Ona je od mene tražila stotinu zlatnika. Kada sam joj došao sa njima ona reče, Allahov robe, boj se Allaha, prsten (ili voštani pečat)se ne otvara osim sa pravom. Pa sam ostavio zlato i otišao. Ako sam to učinio želeći Tvoje Lice, pomozi nam.″ Pa im se otvorio mali otvor kroz koji su mogli vidjeti nebo. Drugi reče: ″Allahu ja sam imao dva stara roditelja. Nikome nisam davao njihove prednost nad njima ni porodici ni imetku. Jednog dana sam se zadržao prikupljajući drva. Nisam im se vratio sve dok nisu zaspali. Pa sam im pomuzao ovce ali sam ih zatekao da spavaju. Pa mi je bilo mrsko da nekome dadnem njihovu prednost prije njih, ne porodici niti imetku. Pa sam čekao sa posudom u rukama da se probude sve dok nije svanulo. Oni se probudiše i napiše se iz svojih posuda. Allahu ako sam to učinio želeći Tvoje Lice onda nam pomozi u čemu smo mi radi ovog kamena.″ Pa se on pomače ali još nemogoše izaći radi njega. Treći reče: ″Allahu ja sam uzimao najamnike pa bi im platio njihove nadnice osim jednom od njih. Ostavljao sam ono što je bilo njegovo od zlata pa sam njegove nadnice uložio sve dok se nije taj imetak umnožio. Nakon nekog vremena on mi dođe i reče: ″Allahov robe, dadni mi moje nadnice.″ Sve što vidiš od svojih nadnica od deva, krava, ovaca i robova je tvoje. Kaže: ″Allahov robe, nemoj me ismijavati.″ Rekoh: ″Ja se ne ismijavam tobom.″ On uze sve i odvede tako da nije ništa ostavio. Allahu ako sam to učinio želeći Tvoje Lice onda nam

pomozi u čemu smo mi. Pa se kamen pomakao a oni su izašli i otišli."[1]

Oni su molili Allaha sa svojim dobrim djelima, jer su dobra djela nešto najveličanstvenije sa čime se rob može približiti Allahu ﷻ. Ili da se sa njima obrati Njemu i radi njih da traži od Njeg. Jer je On obećao da će se odazvati onima koji vjeruju i čine dobra djela te da će im dati iz Svoje blagodati. Pa kaže:

"Gospodar je vaš rekao: 'Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati." (Sura El-Mu'min, 60)

Ovi su Ga prizivali sa robovanjem Njemu i onime što im je naredio od dobrih djela, te traženjem i skrušenošću pred Njim.

U ovom smislu se prenosi da je Fudajla b. Ijjada pogodila bolest otežanog mokrenja pa je rekao: "Sa ljubavlju prema Tebi, ništa osim što mi pomogneš." Pa mu je bilo olakšano.[2],[3]

Također dova muhadžirke kojoj je Allah oživio sina kada je rekla: "Allahu povjerovala sam u Tebe i u Tvog poslanika, i učinila sam hidžru na Tvom putu." Pa je zamolila Allaha da joj oživi dijete, i slični primjeri tome.

Ovo kao što su mu'mini rekli:

"Gospodaru naš, mi smo čuli glasnika koji poziva vjeri: 'da vjerujete u Gospodara vašega!', pa smo povjerovali! Gospodaru naš, oprosti nam grijehe, i pokrij hrđave postupke naše, i usmrti nas s onima koji su dobri! Gospodaru naš, daj nam ono što si nam obećao preko Svojih poslanika i ne ponizi nas na Sudnjem danu! Ti, doista, ne kršiš obećanje Svoje!" (Sura Al Imran, 193 – 194)

Traženje od Allaha i približavanje Njemu izvršavanjem Njegovih naredbi i klonjenjem od Njegovih zabrana, činjenjem onoga što voli od robovanja i pokornosti, je samo vrsta djela kojima se nada u Njegovu milost, i iz straha od Njegove kazne, kao

[1] Buharija br. 2272 i Muslim br. 2743.
[2] Navodi ga Ebu Nuajm u Hilje 8. dio, str. 109.
[3] Ibn Usejmin – rahimehullah – kaže: On se posredstvom svoje ljubavi prema Allahu obratio pa mu je olakšano.

i traženje od Allaha Njegovim imenima i svojstvima. Kao što kaže: ”Molim Te da Tebi bude hvala, Ti si Taj Koji daruje, Stvaraoče nebesa i Zemlje, i zato što Si Ti Jedan i utočište svemu, Koji nije rodio niti je rođen.” I slično tome što biva od uzroka. Jer On kao takav koji daruje ukazuje da daruje Svojim robovima i dobročinstvo prema njima za ono za što Mu se zahvaljuju.

Ili kao Jedan i utočište svemu ukazuje na Njegovu jednoću u samopostojanju, tako da je On jedini Gospodar pred kojim ljudi stoje želeći Njeg sa svim svojim potrebama. I Koji je neovisan u odnosu na sve drugo mimo Njeg, a sve što je mimo Njeg ima potrebu za Njim, i oni se ne mogu zadovoljiti osim sa Njim. Ovo je razlog izvršavanja potreba.

To može sadržavati u sebi značenje zaklinjanja Njega Njegovim imenima i svojstvima.

Što se tiče riječi u Ebu Seidovom ﷺ hadisu: ”Molim Te sa pravom, nad Tobom, onih koji Te mole i sa pravom ovog mog hoda.” Ovaj hadis prenosi Atije Aufi ali u njemu ima slabosti.

Ali sa pretpostavkom njegove vjerodostojnosti on spada u ovo poglavlje, jer oni koji Ga ﷻ prizivaju imaju pravo da im se On ﷻ odazove. Pravo onih koji Mu se pokoravaju jeste da ih nagradi. Tako da traženje od Njeg i pokornost, jesu razlozi dobijanja Njegovog odaziva i Njegove nagrade. Jer je to od onoga što približava Njemu i čime Mu se obraća. Ako bi se pretpostavilo da je zaklinjanje Njega onda bi to bila zakletva Njegovim svojstvima. Jer je Njegov odaziv i Njegovo nagrađivanje od Njegovih djela i riječi.

Ovo bi bilo poput Poslanikovih ﷺ riječi u hadisu: ”Utječem se Tvojim zadovoljstvom od Tvoje srdžbe, i Tvojom zaštitom od Tvoje kazne, i utječem se Tobom od Tebe. Nemogu Te pohvaliti onim koliko zaslužuješ, Ti si onakav kako Si Sebe pohvalio.”[1] Utjecanje stvorenjem nije dozvoljeno kao što je to rekao Imam Ahmed i drugi imami. Za dokaz su uzeli to što Allahov govor nije stvoren. Kao i zbog toga što je u Sahihu i na drugim mjestima

[1] Bilježi ga Muslim u Sahihu br. 486.

potvrđeno da je Poslanik ﷺ rekao: "Utječem se Allahovim potpunim riječima od zla koje stvara."[1] Pa su rekli da utjecanje ne biva stvorenjem.

Neki ljudi su ubacili riječ 'muafat' (zaštita) za koju svi učenjanjaci ehlu sunneta kažu da je 'muafat' od djela. Svi muslimanski učenjaci ehlu sunneta i drugi kažu da su djela u Allahovoj biti, te da Stvoritelj nije što i stvorenje. Ovo je stav svih Ahmedovih, Šafijinih i Malikovih prijatelja. Ovo je stav i Ebu Hanifinih prijatelja. Mišljenje svih muhadisa i sufija, i skupina među dogmatičarima i filozofima.

Ovim se dolazi do odgovora na ono što su navele Mu'atezile i Džehemije od kontradiktornosti.

Oni koji potvrđuju (svojstva, imena i djela) od muhadisa, svih dogmatičara o svojstvima od Kulabija, Eš'arija, Kuramija i drugih koriste dokaze da Allahov govor nije stvoren. Te ako se svojstvo nađe na nekom mjestu da se stapa sa tim mjestom a ne sa nekim drugim. Te da se sa njim kiti to mjesto a ne nešto drugo. Pa ako Allah stvori na nečemu znanje, ili moć, ili pokret i slično tome onda će on biti taj koji zna i koji ima tu moć, koji se kreće. Ali nije dozvoljeno da se kaže da se Gospodar kreće tim pokretom, niti da On ima to (ograničeno) znanje i moć Svojih stvorenja, nego ono što je u Njemu od znanja i moći.

Kažu da ako je stvorio govor u nekom drugom, kao drvo od kojeg je pozvan Musa, onda će biti drvo to koje se okitilo sa svojstvom govora. Tako da će drvo biti to koje je reklo 'O Musa' (Ja sam usitinu Allah). Te da će ono što će Allah učiniti da govori od koža i ruku, tespihanja kamenčića, ili spominjanja planina i sličnog, Njegov govor, kao što su Kur'an, Tevrat ili Indžil. Čak svaki govor koji postoji će biti Njegov govor. Jer je On Stvoritelj svega. Ovako nešto je naveo kao nužnim autor Fususa i njemu slični od Džehemija, hululija i itihadija.

Mu'atezile navode svojstva djela poput pravde i dobročinstva. Pa se kaže da je pravedan i dobročinitelj sa

[1] Bilježi ga Muslim u Sahihu br. 2708.

pravednošću stvorenja u nekom drugom mimo Njeg, kao i dobročinstvom stvorenja u nekom drugom mimo Njeg. Ovo se učinio problematičnim onome ko kaže da Allah nema djela koja su u Njemu. Nego su Njegova djela počinjena i odvojena od Njeg. A Njegovo stvaranje nije ništa drugo osim Njegovih stvorenja.

Ali oni koji odbiju pravilo i kažu da su djela takođe u Njemu ali su djela stvorenja odvojena od Njeg. A razlika je između stvorenja i stvorenoga, pa je odbacio na taj način njegov dokaz i na tome ustrajao.

Ovdje se ima za cilj da Vjerovjesnikovo ﷺ utjecanje sa Njegovim oprostom i prelaskom preko grijeha od Njegove kazne iako se ne utječe sa stvorenjem. Ovo je isto kao i traženje od Allaha i Njegov odaziv, iako se nemože tražiti od Njeg stvorenjem.

Ko od učenjaka kaže da ne biva pitan osim Sobom, to se ne suprostavlja pitanju Njegovim svojstvima. Isto kao što nije dozvoljeno se zaklinjati osim Allahom. Kao što je potvrđeno u vjerodostojnom hadisu od Allahovog Poslanika ﷺ da je rekao: ″Ko se hoće zakleti neka se zakune Allahom ili neka šuti.″[1] U Tirmizijevoj verziji: ″Ko se zakune nečim mimo Allaha učinio je širk.″ Tirmizi kaže: ″Hadis je hasen.″[2]

Pored toga, zakletva Allahovim ponosom, ili Allahovim (**AMROM)** i slično tome je ono što je potvrđeno od Vjerovjesnika ﷺ da se zaklinjao time. I to ne ulazi u zaklinjanje nečim mimo Allaha. Jer termin 'nečim mimo' se može odnositi na nešto samostalno i odvojeno. Zbog toga selefi i drugi nisu za Kur'an i druga Allahova svojstva govorili da je to nešto mimo Njeg. Niti su ih nazivali da su ona nešto mimo Njeg. Jer riječ 'nečim mimo' sadrži općenitost poimanja. Sa time se može misliti da nešto samostalno i odvojeno. Tako se pod svojstvom ili onim ko se okiti njime ili njegovim dijelom neće podrazumijevati unutar riječi 'nečim mimo' ili da se misli na ono što se može predstaviti bez predstave nečega mimo toga. Tako da će riječ 'nešto mimo' biti u

[1] Mutefekun alejhi.
[2] Sunnen od Tirmizija br. 1535 a hadis je sahih.

ovoj jezičkoj upotrebi. Zbog toga su se diskutanti razišli po pitanju naziva 'nečim mimo' što predstavlja samo jezičko razilaženje. Ali to je bio razlog da se po pitanjima svojstava pojavio veliki broj sumnji koje se ne mogu otkriti osim sa spoznajom u riječima zajedničkog spoja i predrasuda, što je pojašnjeno na drugim mjestima.

Radi toga će se razlikovati između riječi 'Svojstva su nešto drugo mimo Biti' i između riječi 'Allahova svojstva su nešto drugo mimo Allaha'. Jer druga stavka je neistinita. I jer u naziv 'Allah' ulaze Njegova svojstva, za razliku od naziva Bit. Jer u njegov naziv ne ulaze svojstva. Zato se nemože reći da su Allahova svojstva dodatak Njemu ﷻ. Ako se kaže da su svojstva dodatak u odnosu na Bit, jer se misli da su dodatak u odnosu na ono što potvrđuju oni koji potvrđuju puku Bit. A Allah ﷻ je Bit koja posjeduje nužna svojstva. Tako da 'naziv Allah' nije puka Bit bez svojstava u osnovi. I nije moguće takvo postojanje. Zbog toga je Ahmed – rahimehullah – u raspravi sa Džehemijama rekao: "Allah i Njegovo znanje, ili Allah i Njegova moć, Allah i Njegova svjetlost, nego kažemo Allah sa Svojim znanjem, moći i svjetlošću. On je jedan Bog." Ovo je pojašnjeno na drugom mjestu.[1]

Što se tiče govora (pojedinih) ljudi kada kažu: "Tako ti Allaha i rodbinskih veza" ili čitanje:

"Čijim imenom jedni druge molite, i čuvajte rodbinske veze." (Sura En-Nisa, 1)

Jeste u poglavlju njihovog uzročništva. Jer rodbinska veza uzrokuje povezanost. I ukazuje da čovjek veže rodbinske veze. Tako da onaj ko traži od nekog drugog sa njegovim rodbinskim vezama se približava njemu onim što vodi ka vezanju njegove rodbine. Ovo nije od poglavlja zaklinjanja, niti od poglavlja tevesula koji ne dovodi do željenog. Nego je to tevesul koji vodi do željenog. Poput tevesula sa dovama vjerovjesnika i njihovom pokornošću, ili donošenjem salavata na njih.

Od ovog poglavlja je ono što se prenosi od Abdullaha b. Džafera da je rekao: "Kada bi tražio nešto od Alije a on mi to ne

[1] Medžmu'a fetava 6. dio, str. 185.

dadne ja bih rekao: ″Sa Džaferovim pravom osim da mi daš.″ Pa bi mi dao.″ Ili kao što je rekao.

Neki su ljudi mislili da je ovo u obliku njegovog zaklinjanja Alije sa Džaferom, ili kao što kažu: ″Molim Te sa pravom Tvojih vjerovjesnika.″ Ili slično tome, ali u stvari nije tako. Nego je Džafer Alijin brat, a Abdullah je njegov sin, tako da on kod njeg posjeduje rodbinsko pravo. Abdullahova rodbinska veza je veza sa njegovim ocem Džaferom. Kao što je potvrđeno u hadisu: ″Od dobročinstva je da čovjek veže veze sa onima koje je njegov otac volio.″[1] Ili gdje kaže: ″Dobročinstvo poslije njihove smrti je da moli za njih i da traži oprosta za njih, i izvršavanje njihovih ugovora poslije njihove smrti. I vezanje rodbinskih veza koje nisu osim sa njihove strane.″[2]

A da je ovo u smislu kako su oni shvatili onda bi njegov zahtjev od Alije sa Vjerovjesnikovim ﷺ pravom, ili Ibrahimovim i njima sličnim bilo preče od zahtjeva Džaferovim pravom. A Alija bi radi Vjerovjesnika ﷺ, zbog ljubavi i štovanja prema njemu, u odazivu na zahtjev bio brži nego kada se traži radi nekog drugog osim njeg. Ali između ova dva značenja postoji razlika.

Jer onaj ko traži Vjerovjesnikom traži sa mu se dadne njegovim uzrokom, iako u tome nema razloga što bi doveo do traženog. Jer u suprotnom bi bilo beznačajno.

I jer zaklinjanje čovjeka nečim biva sa strane veličanja onoga kojim zaklinje. I ovo je ono sa čime je došao hadis od naredbe da mu se odazove na zakletvu. Zbog toga kaže: ″Od Allahovih robova ima onih koji kada bi Ga zakleli On bi im dao.″[3]

Ili da bude od strane veličanja onoga od koga traži.

Prvi slučaj nalikuje na ono što su učenjaci spomenuli od zaklinjanja sa kojim se želi podsticanje ili spriječavanje.

Drugi liči na traženje od onoga od koga se traži zbog njegove ljubavi prema onome koji traži, te zbog njegovog poštivanja istog i pažnje prema njegovom pravu. To biva ono što

[1] Bilježi ga Muslim u Sahihu br. 2552.
[2] Bilježi ga Ahmed 3. dio, str. 498, Ebu Davud 5142, Ibn Madže 3664, a hadis je daif.
[3] Ovo je došlo u merfua hadisu, mutefekun alejhi.

vodi do realizacije željenog od onoga koji traži na lijep način, kao što čovjek traži rodbinskom vezom.

U ovo spada i traženje od Allaha dobrim djelima ili dovom od Njegovih vjerovjesnika i njihovim zauzimanjem.

Ali što se tiče samo vjerovjesnicima ili dobrim ljudima iz Allahove ljubavi i štovanja prema njima, i pažnje prema njihovim pravima koja im je darovao kao blagodat. Ne spada u ono što nalaže dobijanje željenog onome koji traži osim sa razlogom između njeg i njih, da li zbog ljubavi ili pokornosti njima, za što biva nagrađen, ili zbog njihove dove upućene Allahu pa mu Allah odgovori radi njihovog zauzimanja za njeg.

Tevesul ili približavanje putem vjerovjesnika i dobrih ljudi biva sa dvije stvari. Jedna je sa pokornošću njima i slijeđenjem njih, a druga je njihovom dovom i zauzimanjem. Ali što se tiče puke dove ili približavanja pomoću njih bez pokornosti njima, i bez njihovog zauzimanja za njeg neće mu koristiti. Makar stupanj jednog od njih kod Allaha ﷻ dostigao visoki stupanj.

Ova pitanja sam pojasnio na drugom mjestu.

Ovdje se ima za cilj istaći da ako su selefi i imami o traženju od Allaha stvorenjima rekli ono što smo naveli pa šta onda reći za stvorenje koje je mrtvo? Bez razlike da li se tražilo od mrtvog da on traži od Allaha ili da traži on upotpunjenje njegove potrebe. I slično tome što čine pojedini ljudi, da li kod kabura umrlog, ili u njegovom odsustvu. A zakonodavac, Muhammed ﷺ, je zatvorio ovaj predmet i spriječio razloge koji vode ka širku, tako što je prokleo one koji uzimaju kaburove vjerovjesnika i dobrih ljudi mjestima molitve, i da se kod njih ne klanja Allahu. Te da se ništa ne traži osim od Allaha. Od toga je upozorio svoj ummet, pa šta onda reći ako se desi nešto od toga na što je upozoravao od širka ili onoga što vodi u širk?

Prethodno smo govorili o namazu kod kaburova i da se isti uzimaju za mjesta molitvi.

Pojašnjenjo je da niko od selefa nije činio takvo nešto osim ono što je prenešeno od Ibn Omera da se trudio da bude na

mjestima gdje je odsjedao Poslanik ﷺ i da klanja na mjestima gdje on klanjao. Do te mjere da se Allahov Poslanik ﷺ abdestio a ostatak vode prosuo pored drveta a Ibn Omer je to isto učinio. Ovaj Ibn Omerov trud da se uporedi sa njegovim postupcima, ako ima namjeru da učini ono što je Poslanik ﷺ činio od boravka na tim mjestima, klanjanja i prosipanja vode pored drveta. Ali Ibn Omer nije imao namjeru da klanja i dovi radi tih mjesta.

Ovdje postoji govor o tri pitanja.

Jedno je da poređenje sa njim u obliku djela koje je činio bez a da zna za njegovu namjeru u tom djelu ili bez razloga radi kojeg ga čini je ono oko čega postoji poznato razilaženje. Ibn Omer sa skupinom učenjaka zastupa jedno od dva mišljenja. Dok im se drugi u tome suprostavljaju. Ali ono što je prevladavajuće i poznatije kod muhadžira i ensarija jeste da su oni činili ono što je činio Ibn Omer – radijjallahu anhuma – ali to nije ono o čemu mi sada govorimo.

Od ovog poglavlja je to da ako se čovjek bude trudio da se na svom putovanju smjesti na mjesto gdje klanjao Vjerovjesnik ﷺ, te bude klanjao na tom mjestu ako ga zadesi namasko vrijeme, onda je to ono o čemu mi ovdje govorimo.

Drugo pitanje da se trudi da klanja na tom mjestu bez namaskog vremena. Nego želeći da oformi namaz i dovu radi tog mjesta. Ovo nije prenešeno od Ibn Omera niti od nekog drugog. Iako se neki ljudi budu pozivali na to da je to učinio Ibn Omer. Od njegovog oca, Omera, je potvrđeno da je to zabranjivao. A od muhadžira i ensarija se prenosi mutevatir predajama da to nisu činili. Tako da je nemoguće da je Ibn Omerovo djelo – ako se kaže da je to učinio – dokaz protiv njegovog oca, muhadžira i ensarija.

Treće pitanje jeste da to mjesto ne bude na njegovom putnom pravcu nego da skrene sa svog puta prema tom mjestu. Ili da putuje radi toga na kratko ili dugo putovanje. Poput onih koji odlaze u Hiru da klanjaju u njoj ili da dove. Ili da putuje u pećinu Sevr kako bi tamo klanjao i upućivao dove. Ili da odlazi na Tur gdje Allah ﷻ razgovarao sa Musaom عليه السلام kako bi tamo klanjao i upućivao dove. Ili da putuje na druga mjesta mimo ovih, na

planine ili neka druga mjesta mimo planina, za koja se kaže da su to mjesta gdje su odsjeli ili boravili vjerovjesnici ili neko mimo njih. Ili zbog mešheda koji je sagrađen na tragovima vjerovjesnika, poput mjesta gdje se grade građevine na tragu njihove obuće. Ili kao što je na planini Kasijon, ili na planini Feth, planina Tur na Sinaju koja se nalazi u Bejtul Makdisu, i druga mjesta slična ovima. Ovo je ono što zna svako ko poznaje stanje Allahovog Poslanika ﷺ, i stanje njegovih ashaba poslije njeg. Tj. da se oni nisu namjeravali odlaziti na neka od ovih mjesta. Jer planina Hire, koja predstavlja najdužu planinu oko Mekke, Kurejšije su je prije islama posjećivale obavljajući pojedine vrste ibadeta na njoj, zbog čega je Ebu Talib u svojoj pjesmi rekao:

I liječnika da izliječi na Hiri i da se spusti

U obadva Sahiha se prenosi od Aiše – radijjallahu anha – da je rekla:

> ″Prvo što je počelo sa Poslanikom ﷺ od objave istinski snovi. Tako da nije vidio ni jednog sna a da se nije obestinio kao jutarnje svitanje. Zatim mu je osamljivanje postalo dragim. Pa je dolazio kod pećine na Hiri – pa bi se posvećivao ibadetu u njoj – u nekolicini noći. Zatim bi se vraćao i ponovo pripremao za to. Sve dok mu nije došla objava, dok je bio u pećini Hire. Pa mu je došao melek i rekao mu: ″Čitaj.″ Kaže: ″Ja čitati ne znam.″ Pa me je uzeo i stisnuo, da me je obuzeo zor. Zatim me je popustio i rekao: ″Čitaj.″ Rekoh: ″Ja čitati ne znam.″ – dvaput ili triput – zatim mi reče: **″Čitaj, u ime Gospodara tvoga, koji stvara, stvara čovjeka od ugruška! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, koji poučava peru, koji čovjeka poučava onome što ne zna.″** (Sura El-Aleq, 1 – 5)

Pa se vratio sa njom (objavom) Allahov Poslanik ﷺ a njegovi udovi su se tresli.″ Hadis u cjelosti sa svojom dužinom.[1]

Njegova pobožnost i ibadet u pećini Hire je bilo prije poslanstva. A nakon toga što ga je Allah počastio vjerovjesništvom i poslanicom, i nakon što je naredio stvorenjima da vjeruju u njeg,

---

[1] Sahihul Buhari br. 3, Feth.

da mu se pokoravaju i da ga slijede, on je u Mekki ostao nešto više od deset godina. On i oni koji su povjerovali u njeg od prvih muhadžira koji predstavljaju najbolja stvorenja, tj. Poslanik ﷺ niti neko od njegovih ashaba nisu odlazili u pećinu Hire. Zatim nakon preseljenja u Medinu obavio je četiri umre. Umra Hudejbije u kojoj su ga mušrici spriječili da dođe do Bejtul Harama – Hudejbija je na tvojoj desnoj strani kada ideš u Mekku ako prolaziš pored Ten'ima kod džamija koje se nazivaju Aišine džamije. A planina na tvojoj desnoj strani se naziva planina Ten'im tako da Hudejbija dođe sa njene zapadne strane. Zatim je obavio umru sljedeće godine koja predstavlja naknadnu umru. On i veliki broj ashaba su ušli u Mekku dje su ostali tri dana. Zatim kada je oslobodio Mekku i kada je otišao prema Hunejnu i Taifu istočno od Mekke i kada se borio protiv Havazina u dolini Hunejna, a nakon čega je opkolio stanovnike Taifa i poslije podjele plijena Hunejna u Dži'irani, došao je obaviti umru u Mekki nakon Dži'irane. Četvrtu umru je obavio sa oprosnim hadžom. Sa njime je obavio hadž svaki musliman osim onih za koje je Allah htio da ga ne obave. U toku svega toga, niti je on niti neko od njegovih ashaba dolazio u pećinu Hire, niti ju je posjećivao, niti bilo koje mjesto u blizini Mekke. Nije postojao nikakav vid ibadeta osim u Mesdžidul Haramu, te između Saffe i Merve, na Mini, Muzdelifi i Arefatu. Podne i ikindiju je klanjao u dolini Urene. Zatim mu je postavljena kupola na dan Arefata kod Nemire pored Arefata. Nakon njeg niko od njegovih pravednih halifa niti neko drugi od prvih generacija muslimana nisu odlazili u pećinu Hire i na druga mjesta kako bi klanjali na tim mjestima ili upućivali dove.

Takođe i pećina koja je spomenuta u Kur'anu u riječima Uzvišenog:

"...**kad je s njim bio samo drug njegov, kad su njih dvojica bili u pećini."** (Sura Et-Tewbe, 40)

To je pećina na brdu Sevr desno od Mekke, ali svom ummetu nije propisao putovanje radi nje niti posjetu, niti namaz ili dovu u njoj. Niti je Allahov Poslanik ﷺ u Mekki sagradio džamiju mimo Mesdžidul Harama. Čak, sve postojeće džamije tamo su na

novo sagrađene, poput Mevlud džamije i drugih. Svom ummetu nije propisao posjetu Mevlud džamije niti im je naredio da posjećuju mjesto prisege na Akabi koja se nalazi iza Mine, a tamo je sagrađena džamija.

Poznato je da li je ovo bilo propisano i poželjno ili ono za što Allah nagrađuje, Vjerovjesnik ﷺ bi to bolje poznavao od drugih ljudi i požurio bih da to učini. Zatim tome bi podučio svoje ashabe. A one koji su došli poslije njih bi podstakao na to. Ali pošto oni nisu davali pažnju ničemu od toga zna se da su to novotarijske i inovacijske stvari koje nisu ubrajali u pokornost, ibadet ili ono što približava Allahu ﷻ.

A onaj ko ih takvima učini slijedi put nekog mimo njih i u vjeri propisuje ono što Allah nije dozvolio.

To znači da je ovo propis vezan za mjesto našeg Vjerovjesnika ﷺ poput pećine Hire u kojoj je počelo vjerovjesništvo i poslanstvo, i gdje mu je objavljen Kur'an, imajući na umu da se na tom mjestu prije islama posvećivao ibadetu. Ili kao što je pećina spomenuta u Kur'anu u kojoj je Allah spustio smiraj na Svog Poslanika ﷺ.

Takođe je poznato da mjesta drugih vjerovjesnika bivaju još udaljenija od toga da bi se propisalo namjereno posjećivanje istih, ili putovanje radi namaza, dove i sličnog na tim mjestima. I to ako se potvrdi da su istinska i vjerodostojna. Ali šta reći ako se znada su lažna ili da se nezna njihova vjerodostojnost?

Ovo a i potvrđeno je po stavu svih učenjaka da kada Poslanik ﷺ obavio hadž, nije se doticao Kabe osim dva ćoška sa Jemanske strane. Dok dva ćoška sa strane Šama nije doticao, niti neke druge krajeve od Bejtullaha, niti Ibrahimovo mjesto, niti bilo koje drugo mjesto od mjesta obreda. Ali što se tiče poljupca nije poljubio ništa od toga osim Crnog kamena.

Oko Jemanijskog ćoška postoji razilaženje pa se kaže da će ga poljubiti, dok drugi kažu da će ga dotaći i poljubiti ruku. Treći kažu da ga neće ljubiti nikako niti će ljubiti ruku. Sva tri stava su poznati u Ahmedovom mezhebu i kod drugih.

Ali je tačno da ga neće ljubiti niti da će ljubit ruku nakon što ga dotakne. Jer Vjerovjesnik ﷺ nije učinio ni ono niti ono. O čemu govore vjerodostojni hadisi.

Zatim ovo pitanje predstavlja tačku razilaženja. Ali što se tiče pitanja oko kojih postoji konsenzus, nema razilaženja među četvoricom imama niti bilo kim od imama znanja da neće doticati ćoškove sa strane Šama niti bilo šta drugo od Bejtullaha. Allahov Poslanik ﷺ nije doticao ništa osim ćokova od Jemena na čemu su svi selefi. Prenosi se da su Ibn Abbas i Muavija obilazili oko Kabe, pa je Muavija dotakao sve četiri ćoška. Ibn Abbas mu na to reče: "Allahov Poslanik ﷺ nije doticao osim Jemanijskih ćoškova." Pa je Muavija rekao: "Od Kabe se ništa ne izostavlja." Na što mu Ibn Abbas odgovori: "Vi ste u Allahovom Poslaniku imali najbolji primjer." Pri čemu se Muavija priklonuo Ibn Abbasu.[1],

Učenjaci su se složiti da, u onom što postoji od sunneta, nije propisano doticati i ljubiti Mekamu Ibrahim kojeg je Allah ﷻ spomenuo u riječima:

> **"Neka vam mjesto na kojem je Ibrahim stajao bude prostor gdje ćete namaz obavljati!"** (Sura El-Beqare, 125)

Pa ako je ovo mutevatir sunnetom i slaganjem učenjaka potvrđeno da ga neće ljubiti usnama niti doticati rukama onda je preče da se druga mjesta vjerovjesnika ne ljube usnama niti dotiču rukama.

Također mjesta na kojima je Vjerovjesnik ﷺ klanjao u Poslanikovoj Medini niko od selefa nije doticao niti ljubio, niti bilo koje drugo mjesto gdje klanjao u Mekki i na drugim mjestima.

Pa ako su mjesta gdje stajao sa svojim plemenitim stopama i gdje klanjao ta koja nije svom ummetu naredio da ih dotiču ili da ih ljube, šta onda reći za ona za koja se kaže da je neko drugi stajao na njima ili spavao na istima?

---

[1] Bilježi g Buharija u Sahihu br. 1607, Feth, od Ebu Šeasa'a kao mursel predaju koju Abdu Rezak u Musanifu veže u 5. dijelu, str. 45. bilježi ga Tirmizi u Sunnenu br. 858, Ahmed 1. dio, str. 217 od Mudžahida of Ibn Abbasa u veziji koju je naveo autor. A predaja je vjerodostojna.

Ako ovo nije propisano po pitanju mjesta njegovih stopa gdje klanjao, kakav je onda slučaj sa obućom gdje su bile njegove stope radi hodanja i drugih potreba? Ovo u slučaju da se radi o vjerodostojnim predajama. Ali šta će biti za ono za što se ne zna da li je potvrđeno kao vjerdostojno, ili za što se zna da je laž? Poput velikog broja kamenja koja uzimaju lažovi i na kojima uklesavaju stope tvrdeći pred neznalicama da su to stope Allahovog Poslanika ﷺ.

Ako ove stvari nisu propisane u pogledu mjesta njegovih stopa niti Ibrahimovih عليه السلام stopa, mjesto za koje nema sumnje, i pored toga što nam je naređeno da to mjesto uzmemo za mjesto obavljanja namaza, šta je onda sa onim mjestima za koja se kaže da su mjesta njegovog stajanja, iznoseći laži i izmišljotine. Poput tragova njegovih nogu na stijeni u Bejtul Makdisu i na drugim mjestima gdje odsjedao.

Neko će reći da je Allah سبحانه وتعالى naredio da Ibrahimovo mjesto uzmemo mjestom obavljanja molitve radi čega ćemo analogno uzeti i druga mjesta radi toga.

Njemu će se reći da je ovo poseban propis za Mekamu Ibrahim u Mekki, bez obzira da li se to odnosilo na mjesto koje se nalazi pored Kabe gdje Ibrahim عليه السلام stajao, ili da se misli na mjesta obreda, Arefat, Minu i Muzdelifu. Nema razilaženja među muslimanima da su ova mjesta obreda posebno određena za ibadete mimo ostali h mjesta, kao što je posebno određeno da se tavaf čini samo oko Kabe. Tako da ono što je posebno određeno od tih mjesta, nije moguće porediti druga mjesta sa njima. A ono što nije propisano na njima preče je da se ne dozvoli činiti na drugim mjestima.

Mi smo dokazali da ako na tim mjestima nije propisano ljubljenje niti doticanje onda je preče da se to ne čini i na drugim mjestima mimo njih. Također nije nužno da ono što je propisano na ovim mjestima to isto bude propisano i za druga mjesta.

Od toga je građevina na brdu Arefata, za koju se kaže da je Ademova kupola. Radi nje nije propisano namjereno posjećivanje radi namaza i dove po slaganju svih učenjaka. Čak ni sama

brdovita uzvišica na Arefatu za koju se kaže Džebelu rahme(t), čije je ime uzeto po deklinaciji 'hilal' nije dozvojeno po njihovom slaganju. Nego je sunnet da se stoji na Arefatu, da li kod stijena, gdje stajao Poslanik ﷺ, ili na bilo kojem drugom mjestu na Arefat. Jer je Allahov Poslanik ﷺ rekao: ″Cijeli Arefat je mjesto stajanja a izbjegavajte dolinu Urene.″[1]

Takođe sve džamije koje su tamo sagrađene, poput džamije koja je sagrađena kod džemreta (mjesta bacanja kamenčića na Mini), ili pored džamije Hif džamija za koju se kaže Gar murselat, gdje je objavljena sura Murselat. Ili iznad brda džamija koja se naziva Mesdžidul kebš, i slično tome. Vjerovjesnik ﷺ nije propisao namjeravanje na ova mjesta radi namaza, dove ili nečeg sličnog.

Što se tiče ljubljenja i todicanja bilo čega od ovih mjesta, stvar je očita, jer su učenjaci nužno znali od vjere islama da ovo nije od šerijata Allahaovog Poslanika ﷺ.

Skupina pisaca o obredima su napisali da je poželjno posjetiti džamije u Mekki i one oko nje. Ja sam to naveo u obredima prije nego što sam obavio hadž napočetku svog života, prenoseći od nekih šejhova i što sam sakupio od nekih učenjaka. Zatim mi je postalo jasnim da su to sve inovirane novotarije koje nemaju osnove u šerijatu. Te da prve generacije od muhadžira i ensarija nisu ništa od toga činile. Te da imami znanja i upute zabranjuju takve postupke. Kao i to da je Mesdžidul haram mesdžid za koji nam je naređeno da ga posjećujemo radi namaza, dove, tavafa i sličnih ibadeta. Ali nam nije naređeno da posjećujemo bilo koju drugu džamiju u Mekki osim Mesdžidul Harama. I nije dozvoljeno da se tamo sagradi džamija koja će suprotirati njemu u bilo čemu od propisa. A sve ono što čovjek učini u tim džamijama od namaza i dove i drugih stvari ako to učini u Mesdžidul Haramu bit će mu bolje, čak što više to je propisani sunnet. Ali namjeravanje drugih džamija na tom mjestu

[1] Bilježi ga Maliku u Muvetei 1. dio, str. 388, prenoseći od Vjerovjesnika ﷺ sa prekinutim lancem kod ashaba. Prenosi ga kao mevkuf predaju od Ibn Zubejra – radijjallahu anhuma. Muslim ga bilježi u Sahihu br. 1218 u dugačkom hadisu od Džabira kao merfua hadis gdje kaže: ″Cijeli Arefat je mjesto stajanja.″

trudeći se u nalaženju vrijednosti u njima je nepropisana novotarija.

Osnova ovoga jeste da džamije u koje je propisano putovati, tj. tri džamije, kao što je potvrđeno u obadva Sahiha od Vjerovjesnika ﷺ u hadisu od Ebu Hurejre ؓ i Ebu Seida ؓ da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ″Ne pritežu se sedla osim u tri džamije; Meždidul Haram, Mesdžidul Aksa i u ovu moju džamiju.″ Ova predaja je prenešena i u drugim verzijama. A hadis je potvrđen od Vjerovjesnika ﷺ oko čega se slažu učenjaci i što predstavlja tačku prihvatanja kod njih.

Putovati u ove tri džamije radi namaza, dove, zikra, učenja i itikafa je od dobrih djela. Ali što se tiče svih ostalih džamija mimo ove tri nije dozvoljeno putovati konsensuzom učenjaka. Čak i Mesdžidul Kuba u njega je poželjno odlaziti iz obližnjih mjesta kao što je Medina. Ali nije dozvoljeno da čovjek priteže sedla maksuz radi njega. U obadva Sahiha od Ibn Omera – radijjallahu anhuma – se prenosi da je rekao: ″Allahov Poslanik ﷺ je dolazi u Mesdžidu Kuba' svake subote pješke ili jašući.″[1] To isto je činio i Ibn Omer. U Muslimovoj verziji: ″Pa bi u njemu klanjao dva rekata.″[2] Buharija ga navodi bez lanca prenosilaca.[3]

A to je zato što mu je Allah zabranio da obavlja namaz u mesdžidul diraru pa kaže:

″A oni koji su džamiju sagradili da bi štetu nanijeli, i nevjerovanje osnažili, i razdor među vjernike unijeli, pripremajući je za onoga koji se protiv Allaha i Njegova Poslanika još prije borio, sigurno će se zaklinjati: 'Mi smo samo najbolje željeli, a Allah je svjedok da su oni pravi lažljivci. Ti u njoj nemoj nikada nikada molitvu obaviti! Džamija čiji su temelji, već od prvog dana, postavljeni na strahu od Allaha zaista više zaslužuje da u njoj obavljaš molitvu. U njoj su ljudi koji se vole često prati, a Allah voli

[1] Sahihul Buhari br. 1193, Feth, i Sahihu Muslim br. 1399.
[2] Sahihu Muslim br. 1016.
[3] Fethul Bari 3.dio, str. 89. Ibn Nemir dodaje pa kaže ”Govorio nam je Abujdullah od Nafie...” pa ga navodi. Hafiz kaže: ”Lanac Ibn Nemira povezuju Muslim i Ebu Je'ala.”

one koji se mnogo čiste. Da li je bolji onaj koji je temelj zgrade svoje postavio u strahu od Allaha i u Njegovom zadovoljstvu, ili onaj koji je temelj zgrade svoje postavio na rub podlokane obale koja se nagnula, da se zajedno s njim u vatru džehennemsku sruši? A Allah neće ukazazati na Pravi put narodu koji sam sebi nepravdu čini. Zgrada koju su oni sagradili, stalno će unositi nemir u srca njihova, sve dok im srca ne popucaju a Allah sve zna i Mudar je.″ (Sura Et-Tewbe, 107 – 110)

Ova džamija koja je sagrađena sa ciljem nanošenja štete, mesdžidul dirar, je bila sagrađena radi Ebu Amira, griješnika za kojeg se govorilo da je Ebu Amir Rahib. U džahilijetu je primio kršćanstvo. Mušrici su ga veličali, ali dolaskom islama obuzela ga zavist koja je produktovala suprotiranjem Allahovom Poslaniku ﷺ i pribjegavanje kafirima. Tako da je skupina munafika izgradila ovu džamiju sa ciljem da bude sagrađena radi Ebu Amira. Priča je poznata[1] te kako je nisu sagradili radi Allahove ﷻ ili Poslanikove ﷺ naredbe, nego radi drugih ciljeva.

U ove okvire ulaze sve vrste građevina koje su sagrađene kako bi se njima natjecalo sa džamijama muslimana u nepropisanim vrstama ibadeta, kao što su mešhedi u drugo. Posebno ako se u njima nalazi ono što vodi ka šteti, kufru i razjedinjavanju mu'mina, i pripreme za munafike, novotare u borbi protiv Allaha i Njegovog Poslanika ﷺ. I ono što ih jača da liče na mesdžidul dirar. Allah ﷻ je Svom Vjerovjesniku ﷺ rekao:

″Džamija čiji su temelji, već od prvo dana, postavljeni na strahu od Allaha zaista više zaslužuje da u njoj obavljaš molitvu.″ (Sura Et-Tewbe, 108)

Dok je Mesdžidu Kuba' bio postavljen na bogobojaznosti. Ali Poslanikova ﷺ džamija je veličanstvenija po pitanju umtemeljenja na bogobojaznosti od Mesdžidul Kuba'. Kao što je i potvrđeno u Sahihu od Poslanika ﷺ da je bio upitan o džamiji koja je utemeljena na bogobojaznosti pa je rekao: ″Ova moja džamija.″[2]

[1] Pogledaj Bidaje ve nihaje 5. dio, str. 21.
[2] Bilježi ga Muslim br. 1398.

Tako da su obadvije džamije utemeljene na bogobojaznosti, ali je njegova džamija specifična jer se izdvojila po pitanju ovog svojstva. Tako da je klanjao namaze petkom u svojoj džamiji da bi subotom dolazio u Mesdžidu Kuba'.

U Sunnenu od Usejda b. Hudajra se prenosi da je Allahov Poslanik ﷺ rekao: ″Namaz u Mesdžidu Kuba' nosi vrijednost umre.″ Bilježe Ibn Madže i Tirmizi i kaže: ″Hadis je hasen garib.″ [1]

Od Sehla b. Hanifa ﷺ se prenosi da je rekao: ″Allahov Poslanik ﷺ je rekao ″Ko se abdesti u svojoj kući, zatim dođe u mesdžidu Kuba' i u njoj klanja namaz, imat će nagradu kao da je obavio umru.″ Bilježe ga Ahmed, Nesai i Ibn Madže.[2]

Neki učenjaci o njegovim riječima: ″Ko se abdesti u svojoj kući, zatim dođe u mesdžidu Kuba'″ kažu da se ovdje želi ukazati kako se ne smiju pritezati jahalice radi dolaska u ovu džamiju. Nego će čovjek doći u nju iz svoje kuće gdje se može abdestiti. Zatim će u nju doći sa namjerom istom onakvom kako kada se namjeri da posjeti džamiju u svom mjestu mimo džamija radi kojih se putuje.

Što se tiče tri džamije, učenjaci su se složili da je poželjno dolaziti u njih radi namaza i sličnih ibadeta. Ali ako se zavjetuje na to da li mu je taj zavjet vadžib? Postoje dva mišljenja među učenjacima.

Jedno je da zavjet ove vrste nije vadžib osim ako se posebno ne zavjetuje na posjetu Mesdžidul Haramu. Ovo jedno od Šafijinih mišljenja kao što predstavlja i Ebu Hanifin mezheb. Temeći ovo na osnovi da zavjetom ne biva vadžib osim ono što je njegov rod vadžib u šerijatu.

Drugo mišljenje, koje predstavlja Malikov, Ahmedov i mezheb drugih da je obaveza doći u ove tri džamije ako se zavjetuje na to. Ali ako dođe kod vrijednije to će biti dovoljno u odnosu na onu koja je manje vrijedna. Pa ako se zavjetuje da će doći u Poslanikovu džamiju ili džamiju Ilija'e bit će mu dovoljno

[1] Bilježe ga Tirmizi 324, Ibn Madže 1411 a hadis je hasen.
[2] Ahmed 3. dio, str. 487, Nesai 675, Ibn Madže 1412, a hadis je sahih.

da dođe u Mesdžidul Haram. Ako se zavjetuje da će doći u džamiju Ilija'e bit će mu dovoljno da dođe u jednu od dvije džamije, mesadžidul haremejn.

A to je zato što se u Sahihu navodi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: "Ko se zavjetuje da će biti pokoran Allahu neka bude pokoran, a onaj ko se zavjetuje na nepokornost pa neka ne bude nepokoran."[1] Ovo obuhvata svaki vid pokornosti, bez razlike da li njen rod bio vadžib ili ne. Ali je bolje da učini kao što je navedeno prethodnim hadisom.

Ovo nije mjesto da se pojašnjava ova tema.

Nego je cilj istaći da nije propisano putovati osim u tri džamije, te ako se osoba zavjetuje na to, nije joj vadžib to učiniti po stavu svih imama. Da li je dužan se otkupiti kefaretom radi zakletve? Postoje dva poznata mišljenja.

U Medini ne postoji džamija u koju bi bilo propisano dolaziti osim Mesdžidu Kuba'. Što se tiče svih ostalih džamija na njih se donosi propis svih običnih džamija, jer ih Vjerovjesnik ﷺ nije izuzeo sa posjetom. Zbog toga pravnici od stanovnika Medine nisu namjeravali ništa od tih mjesta osim posebno Kuba'.

U Musnedu od Džabira b. Abdullaha – radijjallahu anhuma – se prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ u džamiji Feth dovio tri dana, ponedjeljak, utorak i srijedu. Pa mu se prihvatila dova u srijedu između dva namaza. Tako da se poznalo veselje na njegovom licu." Džabir kaže: "Nikada me nije pogodila neka bitna stvar a da se nisam potrudio da dovim u tom času. Pa bih uočio odaziv."[2] U lancu ovog hadisa se nalazi Kesir b. Zejd o kojem ima govora. Ibn Muin ga jednom prilikom ocjenjuje vjerodostojnim dok drugom slabim.[3]

Po ovom hadisu radi skupina naših prijatelja i drugih, pa bi se trudili da uče dove u ovom vremenu, kao što je preneseno od

[1] Bilježi ga Buharija u Sahihu br. 6700, Feth.
[2] Bilježi ga Ahmed 3. dio, str. 332, lanac mu je slab.
[3] Ebu Hatim o njemu kaže: "Dobar, ali nije jak." Nesai ga je ocjenio slabim. Taberi kaže: "Kesir b. Jezid je kod njih bio onaj koji se ne uzima za dokaz." Tehzib.

Džabira, ali od Džabira nije prenešeno da se trudio da uči dovu na određenom mjestu nego u određeno vrijeme.

Ako je ovakav slučaj sa ovom džamijom u kojoj je klanjao Allahov Poslanik ﷺ, i koja je sagrađena njegovom dozvolom, i u njoj nema ništa što bi se izdvojilo namjeravanje radi toga, osim putovanja radi nje, osim Mesdžidu Kuba'. Kakav je onda slučaj sa drugim mjestima?

POGLAVLJE

Što se tiče Mesdžidul Aksa, ona predstavlja jednu od tri džamije radi kojih se pritežu jahalice. Kada su muslimani oslobodili Bejtul Makdis u vrijeme Omera b. Hattaba, i kada im je Omer došao, te su kršćani predali Omeru grad – on uđe u njeg a na stijeni zateče veoma ogromno smeće koje su kršćani bacali na stijenu kako bi jedili jevreje koji su veličali stijenu i prema kojoj su se okretali u svojim molitvama. Pa on nešto od tog smeća nakupi u svoj ogrtač u čemu su ga slijedili muslimani. A kaže se da je odredio ljude koji će je očistiti, zatim reče Ke'abu, nekadašnjem jevrejskom učenjaku: ″Šta misliš gdje da sagradim muslimanima mjesto klanjanja?″ Kaže: ″Izgradi ga iza stijene.″ Kaže: ″Sine jevrejke, pomiješalo ti se jevrejstvo.″ Ili kao što je već rekao. Omer zatim reče: ″Sagradit ću je na prednjem dijelu džamije, jer nama pripadaju prednji dijelovi džamija. Tako da ju je sagradio na dijelu džamije prema Kibli.″[1] Taj dio većina današnjih običnih ljudi nazivaju Aksa, dok je Aksa naziv za cijelu džamiju. Ali ona niti nešto drugo se ne nazivaju haremom, nego su posebno Haremi Mekka i Medina.[2],

Što se tiče doline Vedždža u Taifu među učenjacima postoji razilaženje.

Omer je sagradio musalu prema Kibli, i kaže se da se ispod nje nalaze stepenice kojima se penjao u prednji dio Akse, tako da ju je sagradio na stepenicama, jer se niko nije molio osim kršćana. Omer a ni muslimani nisu klanjali pored stijene niti su je dodirivali rukama niti su je ljubili. Nego se kaže da je Omer klanjao kod Davudovog ﷺ mihraba na vanjskom dijelu.

Potvrđeno je da je Abdullah b. Omer kada bi dolazio u Bejtul Makdis ulazio bi unutar i klanjao na tom mjestu. Ali se nije približavao stijeni, niti je dolazio kod nje, niti se približavao bilo

[1] Predaju navodi Ibn Kesir u Bidaje ve nihaje 7. dio, str. 58.

[2] Ovdje se pod haremom podrazumijeva ne samo sveto mjesto nego i predio gdje zabranjeno ubijati, loviti ili činiti bilo koji vid nereda u pogledu ljudi, životinja ili biljaka i sl. (o.p.)

kojem od tih mjesta. Isto tako je prenešeno od uglednih selefa kao što su Omer b. Abdul Aziz, Evzai, Sufjan Sevri i drugi.

A to je zato što ni jedno mjesto u džamiji nema prdnost nad onim drugim, osim onoga što je Omer sagradio kao musalu za muslimane.

Ako su Mesdžidul Haram i Medinska džamija vrijedniji od Mesdžidul Aksa konsenzusom – tako da je jedan od njih dva: a u Sahihu je potvrđeno da je Poslanik ﷺ rekao: ″Namaz u ovoj mojoj džamiji je vrijedniji hiljadu puta u odnosu na ostale džamije osim Mesdžidul Harama.″ Dok je drugi onaj radi kojeg je Allah učinio obaveznim hadž, tavaf u njemu za Njeg i učinio ga Kiblom Svojim robovima muslimanima – i pored toga u njemu nema ničega što bi se dodirivalo rukama ili ljubilo usnama osim onoga što je Allah na Zemlji učinio u smislu Desnice. A to je hadžerul esved, pa šta onda reći za Mesdždiul Aksa što se u njemu dotiče ili ljubi.

Stijena je bila otkrivena i niko od ashaba, niti od njihovih pretpostavljenih, niti njihovih učenjaka nije izdvajao stijenu sa određenim ibadetom. Tako je bila otkrivena u vremenu Omerovog i Osmanovog hilafeta u Šamu. Isto tako i u vremenu Alijinog رضي الله عنه hilafeta iako nije vladao tim djelom. Zatim isto tako i u vrijeme vladavine Muavije i njegovog sina, i sina njegovog sina.[1]

Kada je došlo vrijeme Abdul Melika između njeg i Ibn Zubejra se desila smutnja koja se desila, a on je sagradio kupolu nad stijenom. Kaže se da su ljudi namjeravali hadž pa bi se sakupljali sa Ibn Zubejrom, ili su se namjeravali njemu sa obavljanjem hadža. Zbog toga je Abdul Melik htio da uveliča značaj stijene time što je sagradio građevinu nad njom. Odjenuo bi je odorom u zimu i ljeto, kako bi ljudi čim više dolazili radi Bejtul Makdisa. Čime bi se odvratili od posjete Ibn Zubejru, dok su ljudi bili u vjeri kraljeva. U tom vremenu se kod ljudi uveliko pojavilo štovanje stijene i Bejtul Makdisa što do tada muslimani nisu

[1] On je Muavija b. Jezid b. Muavija b. Ebu Sufjan. Halifa sin halife sina halife. Bio je veoma pobožan i veliki suptilista. Njegov hilafet nije trajao dugo, čak manje od jednog dana jer je osjetio nepotrebu za njim i ostavio ga, i nije ga nikome oporučio, da mu se Allah smiluje i da ga uvede u prostranstva Njegovih dženneta.

poznavali tako nešto. Pojedini ljudi su o njoj počeli prenositi israilijate (priče od sljedbenika Knjige) o veličanju stijene. Tako da neki prenose od Ke'aba Ahbara kod Abdul Melika b. Mervana – dok je Urve b. Zubejr bio prisutan kod njeg - : ″Da je Allah rekao stijeni: ″Ti si Moj niži arš.″ Pa je Urve rekao: ″Allah ﷻ kaže:

″Njegova Kursija obuhvata nebesa i Zemlju.″ (Sura El-Beqare, 225)

A ti kažeš da je stijena Njegov Arš.″[1] I slično tome.

Nema sumnje da pravedne halife nisu gradili ništa od ove kupole, niti su ashabi veličali stijenu, niti su se trudili da obavljaju namaz pored nje. Čak ni Ibn Omer – radijjallahu anhuma – pored toga što je dolazio iz Hidžaza u Mesdžidul Aksa, nije dolazio kod stijene.

Zbog toga što je ona bila prva kibla zatim je derogirana a ostala kiblom jevrejima. U našem šerijatu nije ništa ostalo ono što bi nalagalo obaveznim propisom njeno veličanje. Isto kao što u našem šerijatu nema nišega što bi nalagalo obavezno veličanje subote. A u njenom posebnom izdvajanju veličanjem je poistovjećivanje sa jevrejima. A govor učenjaka o suboti i Ašuri je prethodio.

Kasnije generacije među pravnicima i našim prijateljima te drugi spominju da se zaklinjanje pooštrava ako se zakune u Bejtul Makdisu kod stijene. Isto kao što je to slučaj u Mesdžidul Haramu sa zaklinjanjem između Crnog kamena i Mekamu Ibrahim, ili kao što je to sa zaklinjanjem u Poslanikovoj ﷺ džamiji kod njegovog mimbera. Ali ovo nema osnove u Ahmedovim riječima niti kod bilo kojeg drugog imama. Nego je sunnet da se zakletva u njegovoj džamiji pooštrava kao što se pooštrava u svim drugim džamijama kod mimbera. Niti će se pooštriti zakletva ako bude položena pored onoga što muslimani u osnovi ne veličaju. Kao što se ne pooštrava zakletvom kod mešheda, mjesta vjerovjesnika i sličnog tome. A onaj ko to učini je zalutao, novotar i oprečan je šerijatu.

[1] Pogledaj Menarul Munif od Ibn Kajjima El- Dževzije – rahimehullah – str. 86.

Pojedini ljudi su napisali djela o vrijednostima Bejtul Makdisa i drugih mjesta koja se nalaze u Šamu. Pri tome su navodili prenešene predaje od kitabija i od onih koji su uzeli znanje od njih. Iako muslimanima nije dozvoljeno da svoju vjeru temelje na njihovim predajama. Primjer onoga od koga se prenose te predaje jeste Ke'ab Ahbar a stanovnici Šama su preuzeli od njega veliki broj israilata. Muavija ﷺ kaže: "Među njima koji su prenosili od kitabija nismo vidjeli nikog sličnog Ke'abu iako smo ponekad od njega čuli i laž."[1] U Sahihima je potvrđeno da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: "ako vam budu kitabije govorili nemojte im vjerovati niti ih ulaškivati jer vam oni mogu govoriti laž pa da povjerujete ili vam mogu govoriti istinu pa da ih ulažkujete."[2]

Ono što je čudno da je ovaj šeriat očuvan i zaštićen pored ovog sačuvanog ummeta koji se neće sakupiti na zabludi. Pa ako neko prenosi od pojedinih tabiina od Vjerovjesnika ﷺ hadise, poput Ataija b. Ebi Rebaha, Hasana Basrija, Ebu Alije i njima sličnih, a oni se ubrajaju među najbolje islamske učenjake i velike vjerske vođe učeni se zaustave pred njihovim (mursel) predajama. Neki od njih općenito odbijaju mursel predaje dok ih drugi prihvataju pod uslovima. Među njima je bio onih koji su razlikovali između onoga čiji j eobičaj da ne prenosi osim od povjerljivih poput Seida b. Musejjiba, Ibrahima Neh'ja, Muhameda b. Sirina i između onih za koje se znalo da prenose i od nepovjerljivih poput Ebu Alija i Hasana Basrija a između njih i Vjerovjesnika ﷺ ne postoji više od jedan, dvojice ili trojice ljudi. Što se tiče sadržaja trenutačnik knjiga kod muslimana od hadisa koje spominju autori knjiga mursel predaja nije dozvoljeno presuditi da su vjerodostojne po slaganju učenjaka osim ako se zna da su prenešene od učenih u hadiskoj nauci, koji ne prenose osim ono što je vjerodostojno kao što je Buharija u "Muallekat " (hadisi

[1] Bilježi ga Buharija u svom Sahihu br.7361, Feth. Hafiz u Fethu kaže Ibn Hibban u Knjizi povjerljivih kaže: "Muavija je htio reći da j eponekad griješio u onome što je govorio a nije htio reći da je bio lažov." Drugi kažu da se zamjenica u njegovim riječima odnosi na knjigu a ne Ke'aba jer u njigovim knjizi se nalazi mnogo laži zbog toga što su je izmjenjili i falsificirali. Fethul bari 13 dio str. 413.

[2] Bilježi ga Ahmed 4. dio str. 136. Njemu slično ga bilježi Buharija u hadisu od Ebu Hurejre ﷺ br. 7362.

uslovljene vjerodostojnosti jer nedostaje jedan od prenosilaca u lancu predaje) za koje potvrdno kaže da su vjerodostojne kod njeg. Ili mevkuf predaje kao što kaže: "Spominje se od Behza b. Hakima od njegovog oca od njegovog djeda." I slično tome što kod njeg predstavlja dobre predaje. Ovo, a ispod nebeskog svoda poslije Kura'na ne postoji vjerodostojnija knjiga od Buharijine pa šta onda reći za ono što prenosi Ke'abul Ahbar i njemu slični od vjerovjesnika. A između Ke'aba i vjerovjesnika od kojeg prenosi je period od hiljadu godina, manje ili više? Pri tome on ne pripisuje predaje povjerljivom od povjerljivog nego sve što učini jeste da ih prenese iz nekih knjiga koje su napisali jevrejski učenjaci. Allah ﷻ o njihovim izmjenama i falsifikacijama kako je onda dozvoljeno muslimanu da povjeruje nešto od toga oslonjajući se na ove puke predaje? Nego je obaveza da se u to nevjeruje niti ulaškuje osim sa dokazom koji će dokazati ovu laž. Ovo nam je naredio Vjerovjesnik ﷺ.

U ovim israilijatima postoje laži o vjerovjesnicima, ili ono što je pak derogirano u našem šerijatu, i što ne poznaje osim Allah ﷻ.

Poznato je da su Vjerovjesnikovi ﷻ ashabi među prvacima i među onima koji su ih slijedili u dobročinstvu, osvojili države nakon Vjerovjesnikove ﷺ smrti. Te da su se nastanili u Šamu, Iraku i Egiptu kao i na drugim mjestima. Oni su najbolje poznavali ovu vjeru i najbolje su je slijedili. I niko nema pravo da im se u tome suprostavlja.

A ono što je bilo od ovih mjesta oni nisu veličali, niti su mu posvećivali posebnu pažnju radi namaza ili dove ili iz sličnih razloga. A mi nemamo pravo da im se u tome suprostavljamo. Iako su pojedini među uglednima u vjeri učinili tako. Ali slijeđenje njihovog puta je preče nego da se slijedi put onih koji im se suprostave. I ni od koga nije prenešeno da se suprostavio njihovom putu a da nije prenešeno od nekog drugog – ko je bio učeniji i vrijedniji od njeg – da se suprostavio putu ovog protivnika. Ovo je općenita rečenica i nije moguće je pojasniti na ovom mjestu.

U Sahihu se potvrđuje da kada je Vjerovjesnik ﷺ došao na Isra'u u Bejtul Makdis da je klanjao dva rekata.[1] A nije klanjao na nekom drugom mjestu niti ga je posjetio. Međutim u hadisu o Miradžu ima onoga što je u Sahihu, kao i onoga što je u Musnedima ili Sunnenima, kao i onoga što je od slabih predaja. Ali u njemu ima onoga što je od podmetnutih i izmišljenih predaja.[2] Kao naprimjer što se prenosi da je Džibril ﵇ rekao Poslaniku ﷺ: ″Ovo je kabur tvog oca Ibrahima, siđi pa klanjaj u njemu. A ovo je Bejtu lahm, kuća tvog brata Isa'a, siđi pa klanjaj u njoj.″

Još čudnije od toga da se o njemu prenosi da mu je rečeno u Medini: ″Siđi i klanjaj ovdje.″ Prije nego što je sagrađena džamija. Ali na tom mjestu je bilo idolopokloničko groblje. A Vjerovjesnik ﷺ je nakon hidžre došao u Medinu i smjestio se na tom mjestu gdje legla njegova deva. Ove i njima slične laži su izmišljenje oko čega su se složili učenjaci. Bejtu lahm je crkva od kršćanskih crkava. U njenoj posjeti nema vrijednosti za muslimane, bez obzira da li to bilo mjesto Isaovog rođenja ili ne. Ashabi – radijjallahu ahum – niti oni koji su ih slijedili u dobročinstvu od tabiina, nisu dolazili kod Ibrahimovog kabura da bi klanjali kod njega, niti da bi učili dove, niti su uopće to mjesto namjeravali u svojim posjetama. Muslimani su više puta dolazili u Šam kao što je to bio slučaj sa Omerom b. Hattabom, pored toga što se zna da se veliki broj ashaba nastanio u Šamu. Ali među njima nema onih koji su učinili takvo nešto. I muslimani nad njima nisu gradili džamije. Ali kada su kršćani zagospodarili ovim mjestima na kraju četvrtog stoljeća, i kada su preuzeli Bejtul Makdis, radi toga što su prethodno Šamom zavlade šije – dok su bili kraljevi Egipta. Šije su poniženi narod, koji nemaju ispravnog razuma, niti vjerodostojne predaje, niti prihvatljive vjere, niti podrške na dunjaluku – kršćani su ojačali i preuzeli obale i druga mjesta od šija. U tom vremenu su kršćani razvalili sobu u kojoj je ukopan Ibrahim ﵇. Pri tome su napravili vrata, a to mjesto

[1] Bilježi Muslim br. 162.

[2] Stanje i lanci ovih hadisa su navedeni u mojoj provjeri knjige Poslanikova biografija od Ibn Hišama, **i koja će biti štampana u skoro vrijeme – inša Allah**. (ovaj dio bi bilo bolje izostaviti jer se ne odnosi na naš region).

je uzeto za hram od strane kršćana, dok to niko nije učinio od selefa ovog ummeta i među njenim odabranicima.

POGLAVLJE

Osnova vjere kod muslimana je da se ni jedno mjesto ne izdvaja posebno radi namjerenog ibadeta osim posebnih džamija.
A ono na čemu su bili mnogobošci i kitabije od veličanja mjesta ibadetom osim džamija, kao što su to činili u džahilijetu, dok su veličali Hiru i njoj sličana mjesta, je ono što je islam izbrisao, dokinuo i derogirao svojim dolaskom.
Zatim zajedničko za sve džamije jeste da se u njima obavlja ibadet. Tako da sve ono što se čini u jednoj džamiji isto to se čini i u ostalim džamijama. Osim što je posebno izdvojen Mesdžidul Haram sa tavafom i sličnim ibadetima. Ili u specifičnostima Mesdžidul Harama se ne udružuje ni jedna druga džamija, kao što se ne može ni prema jendoj drugoj džamiji klanjati kao što se klanja prema Mesdžidul Haramu.
Što se tiče Vjerovesnikove ﷺ džamije i Mesdžidul Aksa, pa ono što je propisano od ibadeta u njima propisano je u svim drugim džamijama, od namaza, dove, zikra, učenja i itikafa. A u njima nije dozvoljeno ono što nije dozvoljeno ni u drugim džamijama. Niti će u njima šta poljubiti, niti doticati, niti će oko čega obavljati tavaf i slično tome. Ali ove dvije džamije su vrijednije od drugih. Jer se namaz u njima mnogostruko vrijednuje u odnosu na druge džamije.
Što se tiče Vjerovjesnikove ﷺ džamije, u Sahihu se potvrđuje da je namaz u njoj vrijedniji od hiljadu namaz u nekoj drugoj džamiji osim u Mesdžidul Haramu. Ovo je prenešeno od Vjerovjesnika ﷺ u drugim verzijama.
U obadva Sahiha od Ebu Hurejre ﷺ se prenosi da je rekao: ″Allahov Poslanik ﷺ kaže: ″Namaz u ovoj mojoj džamiji je vrijedniji hiljadu puta nego u nekoj drugoj džamiji osim u Mesdžidul Haramu. Ja sam posljednji među vjerovjesnicima, a moja džamija je posljednja među džamijama.″[1]
U Muslimovom Sahihu od Ibn Omera – radijjallahu anhuma – se prenosi da je Vjerovjesnik ﷺ rekao: ″Namaz u ovoj mojoj džamiji je

[1] Sahihul Buhari br. 1190, Feth. Sahihu Muslim br. 1394.

vrijedniji hiljadu puta nego u nekoj drugoj džamiji osim u Mesdžidul Haramu."[1]
Također kod Muslima se prenosi od Ibn Abbasa – radijjallahu anhuma – da je rekao: "Žena se požalila pa je rekla: "Ako me Allah ozdravi otputovat ću pa ću klanjati u Bejtul Makdisu." Pa je ozdravila, a onda se pripremila želeći put. Nakon toga je došla Mejmuna, Poslanikova ﷺ supruga, te ju je obavijestila o tome, a ona joj reče: "Sjedi, pojedi ono što si pripremila, i klanjaj u Poslanikovoj džamiji, jer sam čula Allahovog Poslanika ﷺ da kaže: "Namaz u njoj je vrijedniji od hiljadu namaza mimo ostalih džamija osim Mesdžidul Ka'be."[2]
U Musnedu od Ibn Zubejra – radijjallahu anhuma – se prenosi da je rekao: "Allahov Poslanik ﷺ kaže: "Namaz u ovoj mojoj džamiji je vrijedniji hiljadu puta nego u nekoj drugoj džamiji osim u Mesdžidul Haramu. A namaz u Mesdžidul Haramu je vrijedniji od namaza u mojoj džamiji za stotinu namaza."[3] Ebu Abdullah Makdisi kaže: "Lanac mu je vjerodostojan po uslovima Sahiha."
Zato je šerijat došao sa šerijatskim itikafom u džamijama, za razliku od onoga što se činilo kod pećine na Hiri prije islama i sličnog. Allahov Poslanik ﷺ je provodio deset zadnjih dana u itikafu svakog Ramazana sve dok ga Allah ﷻ nije uzeo Sebi.[4]
Itikaf spada u propisane ibadete u džamija po slaganju svih učenjaka, kao što Uzvišeni kaže:

"I Nemojte sa njima polno općiti dok ste u itikafu u džamijama." (Sura El-Beqare, 187)

Tj. dok ste u stanju vašeg itikafa u džamijama da ne općite sa svojim ženama, makar to bilo i izvan džamije zbog čega su učenjaci rekli da je rukn itikafva stalni boravak u džamiji radi ibadeta Allahu ﷻ. A ono što je od njegovih zabrana i što bi ga pokvarilo jeste općenje sa ženama.

---

[1] Sahih Muslim br. 1395.
[2] Sahih Muslim br. 1396.
[3] Musned Ahmed 4. dio, str. 5.
[4] Ovo se bilježi u Sahihima od Aiše – radijjallahu anha.

Što se tiče itikafa ili bdijenja kod drveta ili kamena, kipa ili nečeg mimo kipa, ili bdijenje pored vjerovjesnikovog kabura ili nečijeg drugog kabura, ili mjesta gdje boravio vjerovjesnik ili nego drugi, nije od vjere muslimana, nego je to vrsta vjere mušrika o kojima je Allah obavijestio u Svojoj Knjizi, pa kaže:

"Mi smo još prije Ibrahimu razboritost dali i dobro smo ga poznavali. Kad on ocu svome i narodu svome reče: "Kakvi su ovo kumiri kojima se i dan i noć klanjate?", oni odgovoriše: "I naši preci su im se klanjali. I vi ste, a i preci vaši, bili u očitoj zabludi", reee. "Govoriš li ti to ozbiljno ili se samo šališ?", upitaše oni. "Ne", reče "Gospodar vaš je Gospodar nebesa i Zemlje. On je njih stvorio, i ja ću vam to dokazati. Tako mi Allaha, ja ću, doista, vašim kumirima napakostiti nakon što se udaljite okrenuti. I porazbija ih on u komade, osim onoga najvećeg, da bi se njemu obratili." (Sura El-Enbija, 51 – 58)

I kaže:

"... i kaži im vijest o Ibrahimu, kad je oca svoga i narod svoj upitao': 'Čemu se vi klanjate?', a oni odgovorili: 'Klanjamo se kumirima i povazdan im se molimo', on rekao je: 'Da li vas oni čuju kada se molite,. ili, da li vam mogu koristiti ili naškoditi?' 'Ne', odgovoriše, 'ali mi smo upamtili pretke naše kako tako postupaju.' 'A da li ste razmišljali', upita on 'da su oni kojima se klanjate,. vi i kojima su se klanjali davni preci vaši, doista, neprijatelji moji? Ali, to nije Gospodar svjetova.'Koji me je stvorio i na Pravi put uputio, i Koji me hrani i poji, i Koji me, kad se razbolim, liječi, i Koji će mi život oduzeti, i Koji će me poslije oživiti , i Koji će mi, žudim za tim, pogreške moje na Sudnjem danu oprostiti! "Gospodaru moj, podari mi mudrost i pridruži me onima koji su dobri i učini da me po lijepom spominju oni što će poslije mene doći i učini da me po lijepom spominju oni što će poslije mene doći, i učini me jednim od onih kojima ćeš dženetske blagodati darovati i ocu mome oprosti, on je jedan od zalutalih, i ne osramoti me na Dan kad će ljudi oživljeni biti, na Dan kada neće nikakvo blago,

a ni sinovi, od koristi biti, samo će Onaj Koji Allahu srca čista dođe spašen biti.” (Sura Eš-Šu'ara, 69 – 89)

I kaže:

”I Mi sinove Israilove preko mora prevedosmo, pa oni naiđoše na narod koji se klanjao kumirima svojim. "O Musa," rekoše "napravi i ti nama boga kao što i oni imaju bogove!" "Vi ste, uistinu, narod koji nema pameti!" reče on." "Zaista će biti poništeno ono što ovi ispovijedaju i beskorisno će im biti ono što rade.” (Sura Al-A'araf, 138 - 139)

Ovo je mušričko bdijenje a ono je bdijenje muslimana.

Bdijenje mu'mina u džamijama radi robovanja i obožavanja samo jedinog Allaha Koji ortaka nema. A bdijenje mušrika nad onim od čega se nadaju i od čega se boje mimo Allaha i nad onima koje smatraju Allahovim ortacima i zagovaračima kod Allaha.

Niko od mušrika nije govorio da svijet ima dva stvoritelja, niti da je sa Allahom drugi bog koji liči Njemu u Njegovim svojstvima. Ovo nije rekao niko od mušrika, kao što nas o tome obavještava Allah ﷻ pa kaže:

”Upitaj: 'Čija je Zemlja i sve ono što je na njoj, znate li?' 'Allahova!', odgovorit će, a ti reci: 'Pa zašto onda ne dođete sebi? 'Upitaj: 'Ko je Gospodar sedam nebesa i ko je Gospodar Arša veličanstvenog?' 'Allah!', odgovoriće, a ti reci: 'Pa zašto se onda ne bojite?' Upitaj: 'U čijoj je ruci vlast nad svim, a On uzima u zaštitu, i od koga niko ne može zaštićen biti, znate li?' 'To je Allahovo!', odgovorit će, a ti reci: 'Pa zašto onda dopuštate da budete zavedeni?” (Sura El-Mu'minun, 84 – 89)

U telbiji su govorili: ”Lebejke la šerike lek illa šeriken huve lek, temlikuhu ve ma melek.” (Odazivamo Ti se, Ti sudruga nemaš osim ortaka koji je Tvoj, posjeduješ ono što posjeduje)[1]

Uzvišeni kaže:

[1] Bilježi ga Muslim u svom Sahihu br. 1185.

"On vam kao primjer navodi vas same: da li se oni koji su u posjedu vašem izjednačeni s vama u onome što vam Mi dajemo, pa ste u tome isti, i da li ih se bojite kao što se vi jedni drugih bojite?" (Sura Er-Rum, 28)

Uzimali su svoje bogove kao posrednike koji će ih približiti Allahu, i koji će se zauzimati za njih, kao što Uzvišeni kaže:

"Mi ih obožavamo samo zato da bi nas što više Allahu približili." (Sura Ez-Zumer, 3)

Uzvišeni kaže:

"Zar oni mimo Allaha zagovornike uzimaju?! Reci: 'Zar i onda kada su bez ikakve moai i kada ništa ne razumiju?' Reci: 'Sve zagovorništvo pripada Allahu, vlast na nebesima i na Zemlji Njegova je." (Sura Ez-Zumer, 43 – 44)

Uzvišeni kaže:

"Oni se, pored Allaha, klanjaju onima koji im ne mogu ni nauditi niti im mogu kakvu korist pribaviti, i govore: "Ovo su naši zagovornici kod Allaha." Reci: "Kako da Allahu kazujete da na nebesima i na Zemlji postoji nešto a On zna da ne postoji!" (Sura Junus, 18)

O čovjeku u suri Jasin Allah ﷻ kaže:

"Zašto da se ne klanjam Onome koji me je stvorio, a Njemu ćete se vratiti? Zašto da prihvaćam druge bogove mimo Njega? Ako Milostivi hoće da me snađe neko zlo, njihovo posredovanje neće mi biti ni od kakve koristi i oni me neće moći spasiti, a ja bih tada bio u pravoj zabludi; ja vjerujem u Gospodara vašeg, čujte mene!" (Sura Jasin, 22 – 25)

Uzvišeni kaže:

"A doći ćete nam pojedinačno, onakvi kakve smo vas prvi put stvorili, napustivši dobra koja smo vam bili darovali. "Mi ne vidimo s vama božanstva vaša koja ste Njemu ravnim smatrali, pokidane su veze među vama i nema vam onih koje ste posrednicima držali." (Sura El-En'am, 94)

Uzvišeni kaže:

"...vi, osim Njega, ni zaštitnika ni posrednika nemate." (Sura Es – Sedžde , 4)

Uzvišeni kaže:

"I opominji Kur'anom one koji strahuju što će pred Gospodarom svojim sakupljeni biti, kad osim Njega ni zaštitnika ni zagovornika neće imati da bi se Allaha bojali." (Sura El-En'am, 51)

U pogledu ovoga su se ljudi podijelili na tri skupine, dvije sporedne i jedna umjerena.

Tako da su mušrici i oni koji su se sa njima složili od novotara kitabija, kao što su kršćani i novotari ovog ummeta, potvrdili su šefaat kojeg je Kur'an negirao.

Dok su hardžije i mu'atezile negirali Poslanikov ﷺ šefaat za počinioce velikih grijeha od njegovog ummeta. Neki novotari su čak negirali da će se čovjek moći okoristiti šefaatom ili dovom od nekog drugog. Kao što su negirali da mu koristi sadaka i post nekog drugog umjesto njeg. Šefaat su negirali koristeći se riječima Uzvišenog:

"...prije nego što dođe Dan kada neće biti ni otkupa, ni prijateljstva, ni posredništva!" (Sura El-Beqare, 254)

I riječima Uzvišenog:

"...kada nepravednici ni prisna prijatelja ni posrednika neće imati koji će uslišan biti." (Sura El-Mu'minun, 18)

Što se tiče selefa ovog ummeta i imama i onih koji su ih slijedili od ehlu sunneta i džemata su potvrdili ono što je došlo od Vjerovjsnika ﷺ da će se zauzimati za počinioce velikih grijeha i mnoge druge vrste šefaata, kao i šefaata drugih vjerovjesnika i meleka.

I kažu da od sljedbenika tevhida niko neće vječno ostati u Vatri, i potvrdili su ono sa čime je došao sunnet o čovjekovom okorištavanju dovom i šefaatom druge osobe, kao sadakom koja bude udjeljena umjesto njeg, čak i postom namjesto njeg po

ispravnijem mišljenju među učenjacima. O čemu postoji potvrdni i vjerodstojni sunnet, i ono što spada u značenje posta.

Također kažu da zagovarač traži od Allaha i Njega moli, a kod Njega šefaat ne koristi osim sa Njegovim dopuštenjem. Uzvišeni kaže:

"Ko se može pred Njim zauzimati bez Njegovog dopuštenja?!" (Sura El-Beqare, 255)

I kaže:

"A koliko na nebesima ima meleka čije zauzimanje nikome neće biti od koristi, sve dok Allah to ne dozvoli onome kome On hoće i u korist onoga kojim je zadovoljan." (Sura En-Nedžm, 26)

U Sahihu je potvrđeno da će se uglednik među zagovaračima, Muhammed ﷺ, kada se od njeg zatraži šefa'at, poslije nego što se bude tražio od Adema, Nuha, Ibrahima, Musaa, Isaa, pa će ga vratiti na Muhammeda ﷺ, roba kojemu je Allah oprostio od grijeha ono što je prethodilo i ono što je kasnije učinio. Kaže: "Pa ću otići kod mog Gospodara, a kada Ga vidim ničice ću Mu pasti na sedždu. Pa ću mog Gospodara pohvaliti sa pohvalama kojima će me podučiti i kojima ne ovladam sada. Pa će reći: "Muhammede, podigni svoju glavu, i reci čut ćeš se, traži dat će ti se, zauzimaj se prihvatit će ti se zauzimanje." Pa ću reći: "Gospodaru moj ummet, Gospodaru moj ummet. Pa će mi se odrediti granica, te ću ih uvesti u Džennet."[1]

Uzvišeni kaže:

"Reci: 'Molite se onima koje, pored Njega, smatrate bogovima, pa, oni vas neće moći nevolje osloboditi niti je preusmjeriti.'Oni kojima se oni mole sami traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti, i nadaju se milosti Njegovoj i plaše se kazne Njegove. A kazne Gospodara tvoga svako treba da se čuva." (Sura El-Isra, 56 -57)

[1] Bilježi ga Buharija 7410, Feth, Muslim 193.

Grupa selefa kažu da su pojedini ljudi prizivali Uzejra, Mesiha i meleke, pa je Allah objavio ovaj ajet a u njemu obavještava da su isti ovi kojima su upućivali molbe, na taj način se približavali Allahu, nadajući se Njegovoj milosti i bojeći se Njegove kazne.

U Sahihu je potvrđeno da je Ebu Hurejre ﷺ rekao: ″Allahov Poslaniče, koji ljudi su najsretniji sa tvojim zagovaranjem na Sudnjem danu?″ Kaže: ″Ebu Hurejre, mislio sam da me ove riječi niko preči od tebe neće pitati, zbog toga što sam vidio koliko daješ pažnju hadisu. Najsretniji ljudi mojim zagovaranjem su oni koji kažu 'La ilahe illallah' želeći time iskreno Allahovo Lice.″[1]

Tako da sve što je čovjek potpunije iskrenosti Allahu više će zasluživati šefa'at.

Ali ko svoje srce bude vezao za neko od stvorenja, nadajući se od njega i bojeći ga se, ovaj će biti najudaljeniji među ljudima u pogledu šefa'ata.

Zagovaranje stvorenja kod stvorenja biva sa pomaganjem zagovarača onoga za koga se zauzima, bez dozvole onoga kod koga se zauzima. Nego se zauzima radi potrebe onoga kod koga se zauzima kod njeg, ili zbog straha od njeg. Tako da je potrebno da prihvati njegovo zauzimanje kod njeg. Allah ﷻ je neovisan u pogledu svjetova. On ﷻ samostalno upravlja svijetovima. I ne postoji zagovarač osim poslije Njegovog dopuštenja. I On je Taj Koji će dozvoliti zagovaračima kod zagovaranja i On prihvata zagovaranje. Kad god se onaj koji uči dove namjeri da uči On mu se odazove na dovu, tako da sve stvari pripadaju samo Njemu.

Ako se rob nada od zagovarača među stvorenjima, možda taj zagovarač neće odabrati da se zauzima za njeg. Ili ako odabere možda mu Allah neće dozvoliti da se zauzima, niti prihvata njegovo zagovaranje.

[1] Bilježi ga Buharija 7410, Feth.

Najvrijednije stvorenje je Muhammed ﷺ, zatim Ibrahim عليه السلام. Vjerovjesnik ﷺ je odbio da se zauzima za svog amidžu Ebu Taliba, nakon što je rekao: "Tražit ću za tebe oprosta ako mi se to za tebe ne zabrani."[1] Klanjao je dženazu munaficima i dovio za njih, pa mu je rečeno:

"I nijednom od njih, kad umre, nemoj molitvu obaviti, niti sahrani njegovoj prisustvovati." (Sura Et-Tewbe, 84)

A prethodno mu je Allah rekao:

"...molio čak i sedamdeset puta, Allah im neće oprostiti." (Sura Et-Tewbe, 80)

Pa kaže: "Kada bih znao da će im se oprostiti ako povećam više od sedamdeset puta, ja bih povećao."[2] Pa je Allah objavio:

"Isto im je molio ti oprosta za njih ili ne molio, Allah im, zaista, neće oprostiti." (Sura El-Munafikun, 6)

Uzvišeni kaže:

"I pošto Ibrahima prođe strah i dođe mu radosna vijest, on se poče raspravljati s Našim izaslanicima o narodu Lutovu; Ibrahim je zaista bio dobrodušan, sažaljiv i odan. O Ibrahime, prođi se toga, naređenje od Gospodara tvoga je stiglo; njih će stići patnja sigurno!" (Sura Hud, 74 – 76)

Kada je Ibrahim عليه السلام zatražio oprosta za svog oca nakon što mu je obećao riječima:

"Gospodaru naš, oprosti meni, i roditeljima mojim i svim vjernicima na Dan kad se bude polagao račun!" (Sura Ibrahim, 41)

Uzvišeni kaže:

Bio vam je dobar uzor u Ibrahimu i u onima koji su s njim kad su narodu svome rekli: Mi s vama namamo ništa, a ni sa onim što vi, umjesto Allaha, obožavate, mi vas se odričemo, i neprijateljstvo i mržnja će se između nas stalno

---

[1] Mutefekun alejhi.
[2] Bilježi ga Buharija u Sahihu br. 1366, Feth.

javljati sve dok ne budete u Allaha, Njega Jedinog, vjerovali? – ne i u Ibrahimovim riječima ocu svome: ″Ja ću se moliti da ti se oprosti.″ (Sura El-Mumtehine, 4)

I Uzvišeni kaže:

″Vjerovjesniku i vjernicima nije dopušteno da mole oprosta za mnogobošce, makar im bili i rod najbliži, kad im je jasno da će oni stanovnici u Džehennemu biti. A što je Ibrahim tražio oprosta za svoga oca bilo je samo zbog obećanja koje mu je dao. A čim mu je bilo jasno da je on Allahov neprijatelj, on ga se odrekao.″ (Sura Et-Tewbe, 113 – 114)

Allah ﷻ ima prava u kojima Mu se niko nemože pridružiti. Poslanik ima prava u kojima mu se niko nemože pridružiti. A mu'mini kod mu'mina imaju zajednička prava.

U obadva Sahiha od Muaza b. Džebela ﷺ se prenosi da je rekao: ″Bio sam pored Vjerovjesnika ﷺ pa mi reče: ″Muaze, znadeš li koje je Allahovo pravo nad robovima?″ Rekoh: ″Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.″ Kaže: ″Njegovo pravo nad njima je da Ga obožavaju i da Mu nikoga kao ortaka ne pripisuju.″ Muaze, znadeš li kako je pravo robova nad Allahom, ako to učine?″ Rekoh: ″Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.″ Kaže: ″Njihovo pravo nad Njim je da ih ne kazni.″[1]

Allah ﷻ ima pravo da bude obožavan i da Mu se ne pripisuju ortaci. Ovo je osnova tevhida sa kojim je poslao poslanike i o čemu je objavio knjige.

Uzvišeni kaže:

″A pitaj one koje smo prije tebe od Naših poslanika poslali da li smo Mi naređivali da se, osim Svemilosnog, božanstva obožavaju?″ (Sura Ez-Zuhruf, 45)

Uzvišeni kaže:

[1] Sahihul Buhari br. 2856, Feth, Sahih Muslim br. 30.

″Prije tebe ni jednog poslanika nismo poslali, a da mu nismo objavili: "Nema boga osim Mene, zato Meni ibadet činite!″ (Sura El-Enbija, 25)

I Uzvišeni kaže:

″Mi smo svakom narodu poslanika poslali: Allahu ibadet činite, a kumira se klonite!″ (Sura En-Nahl, 36)

U to ulazi da se ne bojimo nikoga osim Njega, i da se ne pazimo ni od koga osim Njega, kao što Uzvišeni kaže:

″Oni koji se Allahu i Poslaniku Njegovu budu pokoravali, koji se Allaha budu bojali i koji od Njega budu strahovali oni će uspjeti!″ (Sura En-Nur, 52)

Tako da je pokornost učinio Allahu i Njegovom Poslaniku, dok je strah i bojazan učinio isključivo Allahu. Uzvišeni takođe kaže:

″A trebalo bi da se zadovolje onim što im daju Allah i Poslanik Njegov i da kažu: 'Dovoljan nam je Allah, Allah će nam dati iz obilja Svoga, a i Poslanik Njegov, a mi samo Allaha hoćemo.″ (Sura Et-Tewbe, 59)

Tako da je davanje učinio Allahu i Njegovom Poslaniku, kao što Uzvišeni kaže:

″Ono što vam Poslanik dadne to uzmite, a ono što vam zabrani toga se klonite.″ (Sura El-Hašr, 7)

Halal je ono što je dozvolio Poslanik, a haram je ono što je zabranio Poslanik, tako da je vjera ono što je propisao Poslanik.

Zadovoljstvo je učinio da bude samo Allahom, pa kaže: **″I kažu: ″Dovoljan nam je samo Allah.″** A nije rekao i Njegov Poslanik. Kao što Uzvišeni kaže:

″Onima kojima se kada su im ljudi rekli: "Neprijatelji se okupljaju zbog vas, pa pazite ih se!" vjerovanje povećalo, pa su kazali: "Nama je Allah dovoljan, a divan je On Zaštitnik!″ (Sura Al Imran, 173)

I Uzvišeni kaže:

″ O vjerovjesniče, Allah je dovoljan tebi i vjernicima koji te slijede.″ (Sura El-Enfal, 64)

Tj. dovoljan je tebi i onima koji te slijede, i samo vam je On dovoljan. A ko pomisli da znači – dovoljan ti je Allah i vjernici – učinio je veoma veliku grešku, iz mnogobrojnih razloga koji su pojašnjeni na drugom mjestu.

Zatim kaže:

″...i da kažu: 'Dovoljan nam je Allah, Allah će nam dati iz obilja Svoga, a i Poslanik Njegov.″ (Sura Et-Tewbe, 59)

Obilje je učinio Allahu dok je Poslanika spomenuo kod davanja, jer nije mubah ono što nije dozvolio Poslanik. I niko nema pravo da uzme sve ono što može da uzme, iako nije opće dopušteno (mubah) u šerijatu.

Zatim kaže: **″...a mi samo Allaha hoćemo.″** Što znači da je želju i htijenje učinio samo prema Allahu, mimo svega drugog. Kao što Uzvišeni u suri El-Inširah kaže:

″A kad završiš, molitvi se predaj i samo se Gospodaru svome obraćaj.″ (Sura El-Inširah, 7 – 8)

Tako da je obraćanje naredio da bude samo Njemu.

Allah ﷻ nikada nije naredio da stvorenje traži od stvorenja, iako je to dozvoljeno u pojedinim prilikama, ali nije naredio. Nego je korisnije robu da nikada ne traži ništa osim od Allaha, kao što je potvrđeno u Sahihu o atributima onih koji će ući u Džennet bez polaganja računa: ″To su oni koji ne traže da im se baja, niti se liječe žigosanjem, niti su praznovjerni i na svog Gospodara se oslanjaju.″[1] Tako da je od njihovih svojstava učinio to da ne traže da im se baja ili da im se uče rukje. Ali nije rekao da oni ne uče drugima odnosno da druge ne liječe. Iako je tako prenešeno u nekim predajama od Muslima.[2] Ali je greška, jer je Vjerovjesnik ﷺ

[1] Mutefekun alejhi.

[2] Hadis je pod brojem 220 kod Muslima lancem od Seida b. Mensura govorio nam je Hušejm govorio nam je Hussajjin b. Abdu Rahman kaže: ″Bio sam kod Seida b.

rukjom liječio sebe i druge, ali nije tražio da mu se uči rukja. Jer onaj ko traži rukju traži dovu od nekog drugog, za razliku od onoga koji uči rukju jer on dovi za njeg.

Poslanik ﷺ je rekao Ibn Abbasu: ″Ako tražiš, traži od Allaha, ako moliš za pomoć moli je od Allaha.″[1]

Allah ﷻ je Taj na Kojeg se oslanja, od Kojeg se pomoć traži, od Njeg se boji, u Njeg se nada i On se obožava, Njemu se srca obraćaju. Nema snage niti moći niko osim Njeg, niti postoji neko ko bi zaštitio od Njeg osim On, a Kur'an potvrđuje ovu osnovu.

Poslaniku ﷺ se biva pokorno, on se voli i sa njime se biva zadovoljno, njemu se prepuštaju presude, on se štuje, cijeni i slijedi. U njeg se vjeruje kao i u ono sa čime je došao. Uzvišeni kaže:

″Ko se pokori Poslaniku pokorio se i Allahu.″ (Sura En-Nisa, 80)

I Uzvišeni kaže:

″A mi nismo nijednog poslanika poslali, osim da bi mu se pokoravalo uz Allahovo odobrenje.″ (Sura En-Nisa, 64)

I Uzvišeni kaže:

″Preče bi bilo da su Allaha i Njegovog Poslanika zadovoljili.″ (Sura Et-Tewbe, 62)

Uzvišeni kaže:

″Reci: 'Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da neće prohođe imati, i kuće vaše u

Džubejra pa je rekao: ″Ko je od vas sinoć vidio zvijezdu padalicu?″ Rekoh: ″Ja″ a zatim rekoh: ″Što se mene tiče nisam bio u namazu ali sam ujeden.″ Kaže: ″Šta si učinio?″ Rekoh: ″Tražio sam da mi se uči rukja.″ Kaže: ″Šta te je navelo na to?″ Rekoh: ″Hadis kojeg nam je rekao Šeabi, pa kaže: ″Nema rukje osim od uroka i groznice.″ Pa reče: ″Najbolje je učinio onaj ko završi kod onoga što je čuo, ali nam je Ibn Abbas prenio od Vjerovjesnika ﷺ″ pa je naveo dugačak hadis a u njemu: ″Oni su oni koji ne uče rukje niti traže da im se uče...″ hadis.

[1] Bilježi ga Tirmizi u Sunnenu br. 2516, Ahmed br. 2537, Hakim 3. dio, str. 624, a hadis je sahih.

kojima se prijatno osjećate miliji od Allaha i Poslanika, i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese." (Sura Et-Tewbe, 24)

U obadva Sahiha se od Poslanika ﷺ prenosi da je rekao: "Onaj kod koga se nađu tri stvari osjetit će slast imana: kome Allah i Njegov Poslaniku budu draži od svakog drugog, i ko bude volio čovjeka, i ne bude ga volio osim samo radi Allaha, i onaj ko bude mrzio da se vrati u kufr, nakon što ga je Allah od njega spasio, isto kao što mrzi da bude bačen u Vatru."[1], I kaže: "Tako mi Onoga u Čijoj ruci je moja duša, niko od vas neće vjerovati sve dok mu ne budem draži od djeteta i roditelja i svih ljudi."[2] Pa mu je Omer rekao: "Allahov Poslaniče, ti si mi draži od svakoga osim mene samoga." Kaže: "Ne Omere, sve dok ti ne budem draži i od samoga tebe." Kaže: "Ti si mi draži od mene." Kaže: "Sada Omere."[3],

Uzvišeni kaže:

" Reci: „Ako vi Allaha volite, onda mene slijedite, i vas će Allah voljeti i grijehe vam oprostiti! A Allah prašta i milostiv je!?" (Sura Al Imran, 31)

I Uzvišeni kaže:

"Mi smo tebe poslali svjedokom, i radosnih vijesti donositeljem, i opominjateljem! da u Allaha i u Poslanika Njegova vjerujete, i da ga pomognete, i štujete,"

Znači Poslanika posebno

"i da Ga ujutro i navečer slavite." (Sura El-Feth, 8 – 9)

Tj. da veličate Allaha ﷻ.

Tako da vjerovanje u Allaha i Njegovog Poslanika, sa štovanjem i pomaganjem Poslaniku dok je sa veličanjem samo Allaha.

Ova osnova je pojašnjenja na nekom drugom mjestu.

---

[1] Sahihul Buhari b. 16, Feth, Sahih Muslim br. 43.
[2] Bilježi ga Buharija 14, i Muslim 69.
[3] Mutefekun alejhi.

Allah ﷻ je poslao Muhammeda sa ostvaranjem vjerovanja u samo Njegovu jednoću (tevhid), te negiranjem svake vrste širka čak i u riječima. Kao što Poslanik ﷺ kaže: "Neka niko od vas ne kaže: Ono što želi Allah i Muhammed, nego što želi Allah pa Muhammed.",[1] Pa mu je čovjek rekao: "Što Allah i Njegov Poslanik hoće." Kaže: "Jesi li me to učinio ravnim Allahu? Reci: "Samo što Allah hoće."[2]

Sve ibadete koje je Allah propisao sadrže iskreno ispoljavanje vjere Allahu, realizujući Njegove riječi:

> **"A naređeno im je da se samo Allahu klanjaju, da Mu iskreno, kao pravovjerni, vjeru ispovijedaju, i da molitvu obavljaju, i da milostinju udjeljuju; a to je ispravna vjera."** (Sura El-Bejjine, 5)

Namaz je samo radi Allaha, sadaka je samo radi Allaha, post je samo radi Allaha, hadž je samo radi Allaha, i samo kod Allahove kuće. Cilj od hadža je da se samo Allah obožava na mjestima na kojima je Allah odredio da bude obožavan na njima. Zbog toga je hadž bio slogan monoteizma, tako da su neki od selefa rekli da 'kao pravovjerni Allahu' tj. kao hadžije, jer jevreji i kršćani ne hodočaste Allahovu kuću.

Skupina selefa kažu da kada je Allah objavio:

> **"A onaj ko želi neku drugu vjeru osim islama, neće mu biti primljena"** (Sura Al Imran, 85)

Jevreji i kršćani su rekli: "Mi smo predani." Pa je Allah objavio:

> **"...radi Allaha, dužan je svako ko bude u mogućnosti do njega (Bejtullaha) doći."** (Sura Al Imran, 97)

Pa su rekli: "Nećemo činiti hadž." Nakon čega je Allah objavio:

> **"A ko ne vjeruje pa, Allah je, doista, neovisan o svjetovima!"** (Sura Al Imran, 97)[3]

Allah ﷻ kaže: **"A onaj ko želi neku drugu vjeru osim islama, neće mu biti primljena."** su općeg značenja kod prvih i potonjih

[1] Bilježi ga Ibn Madže br. 2118, Ahmed u Musnedu 5. dio, str. 72, a hadis je sahih.
[2] Bilježi ga Ahmed 1. dio, str. 214, 224 i 283 od Ibn Abbasa – radijjallahu anhuma – a hadis je sahih.
[3] Pogledaj Tefsir od Ibn Džerira Taberija 3. dio, str. 241.

generacija da je vjera islam Allahova vjera sa kojom su došli Njegovi vjerovjesnici i na kojoj su Njegovi robovi mu'mini. Onako kako je to Allah spomenuo u Svojoj Knjizi, od prvog poslanika kojeg je poslao stanovnicima Zemlje, Nuha, Ibrahima, Israila, Musaa, Sulejmana, i drugih vjerovjesnika i mu'mina.

Allah ﷻ o Nuhu kaže:

″Kaži im vijest o Nuhu! Kada on reče narodu svome: "O narode moj, ako vam je dodijao moj boravak među vama i moje opominjanje Allahovim dokazima, a ja se stalno uzdam u Allaha, onda se, zajedno sa božanstvima svojim, odlučite, i to ne krijte; zatim to nada mnom izvršite i neodgađajte. A ako glave okrenete, pa ja od vas nikakvu nagradu ne tražim, mene će Allah nagraditi, meni je naređeno da budem musliman.″ (Sura Junus, 71 – 72)

O Ibrahimu i Israilu Allah ﷻ kaže:

″Ko drugi vjeru Ibrahimovu izbjegava do onaj koji ne drži do sebe! Mi smo njega na ovome svijetu odabrali, pa će on i na drugom svijetu biti među dobrima. Kada je njemu Gospodar njegov rekao: „Predan budi!“, on je odgovorio: „Ja sam predan Gospodaru svjetova. I Ibrahim je, kao i Jakub, to ostavio u amanet sinovima svojim: „Sinovi moji, Allah je vama vjeru odabrao, i nipošto nemojte umrijeti drukčije nego kao muslimani. Da li ste prisutni bili kada je Jakubu smrtni čas došao i kad je sinove svoje upitao: „Kome ćete poslije mene u ibadetu biti?“ "Bićemo u ibadetu“, odgovorili su oni, "Bogu tvome, Bogu tvojih predaka, Ibrahima, Ismaila i Ishaka, Bogu Jedinome! I mi se samo Njemu predajemo.″ (Sura El-Beqare, 130 – 133)

Uzvišeni o Jusufu kaže:

″Gospodaru moj, Ti si mi dao dio vlasti i naučio me tumačenju nekih snova! O Stvoritelju nebesa i Zemlje, Ti si Zaštitnik moj i na ovom i na onom svijetu; daj da umrem kao musliman i pridruži me onima koji su dobri!″ (Sura Jusuf, 101)

Uzvišeni o Musau i njegovom narodu kaže:

″I Musa reče: „O narode moj, ako u Allaha vjerujete, u Njega se pouzdajte ako ste muslimani!″ (Sura Junus, 84)

O vjerovjesnicima sinova Israilovih kaže:

″Mi smo objavili Tevrat, u kome je uputstvo i svjetlo. Po njemu su jevrejima sudili vjerovjesnici, koji su bili Allahu poslušni i čestiti ljudi, i učeni.″ (Sura El-Maide, 44)

Uzvišeni o Belkisi kaže:

″Gospodaru moj!″ uzviknu ona,“ja sam se prema sebi ogrješila i u društvu sa Sulejmanom predajem Allahu, Gospodaru svjetova.″ (Sura En-Neml, 44)

Uzvišeni o Isaovom ummetu kaže:

″i kada sam učenicima naredio: "Vjerujte u Mene i Poslanika Moga!" oni su odgovorili: "Vjerujemo, a Ti budi svjedok da smo muslimani.″ (Sura El-Maide, 111)

O njima Uzvišeni takođe kaže:

″Gospodaru naš, mi vjerujemo u ono što si Ti objavio, mi Poslanika slijedimo, pa upiši nas među svjedoke!″ (Sura Al Imran, 53)

Uzvišeni kaže:

″Ko je bolje vjere od onoga ko je predao svoje lice Allahu, a dobročinitelj je i slijedi vjeru Ibrahimovu ispravno, ustrajavši u njoj? A Allah je uzeo Ibrahima za prijatelja.″ (Sura En-Nisa, 125)

Uzvišeni kaže:

″Oni govore da u Džennet neće ući niko osim onoga ko bude židov ili kršćanin! To su puste želje njihove! Reci: „Dajte svoj dokaz, ako istinu govorite! A nije tako! Onome ko se bude Allahu predao i usto dobra djela činio, pripada nagrada kod Gospodara njegova; takvi se neće ničega bojati, niti će za bilo čim tugovati.″ (Sura El-Beqare, 111 – 112)

Predaja lica Allahu se tumači onim što sadrži u sebi iskrenu namjeru roba prema Allahu sa ibadetom kojeg čini radi Njeg, i on je sa tim djelima, koja su propisana i naređena, dobročinitelj.

Ove dvije osnove su srž vjere, da ne obožavamo nikoga osim Allaha, i da Ga obožavamo onime što nam je propisao a da Ga ne obožavamo sa novotarijama.

Uzvišeni kaže:

″Ko žudi da od Gospodara svoga bude lijepo primljen, neka čini dobra djela i neka, klanjajući se Gospodaru svome, Njemu nikoga ne pridružuje!″ (Sura El-Kehf, 110)

Omer b. Hattab je govorio u svojim dovama: ″Allahu učini sva moja djela dobrima i učini ih iskreno radi Tvog Lica, i ne učini nikome u njima udjela.″

Fudajl b. Ijjad o riječima Uzvišenog:

″...da bi iskušao koji će od vas bolje postupati.″ (Sura El-Mulk, 2)

kaže: ″Koje je iskrenije i pravilnije.″ Rekoše: ″Ebu Alija, šta to znači iskrenije i pravilnije?″ Kaže: ″Ako djelo bude iskreno a ne bude ispravno neće biti prihvaćeno. Ako djelo bude ispravno a ne bude iskreno neće biti prihvaćeno sve dok ne bude iskreno ispravno. Iskreno da bude radi Allaha i ispravno da bude po sunnetu.″

Ove dvije osnove su realizacija samog šehadeta 'la ilahe illallah' i šehadeta 'Muhammedun resulullah'. Jer svjedočenje da nema drugog božanstva koje u istinu zaslužuje ibadet mimo Allaha sadrži iskrenost i robovanje Njemu. Tako da nije dozvoljeno da srce obožava nekoga osim Njega, niti da voli, niti da se boji, niti da se nada, niti da slavi, niti veliča, niti da želi, niti da strahuje. Nego mora da ne bude nikome vjera osim Allahu, kao što Uzvišeni kaže:

″I borite se protiv njih dok smutnja ne iščezne i dok samo Allahova vjera ne ostane″ (Sura El-Enfal, 39)

Ako je jedan dio vjere Allahu a drugi nekom drugom onda će na osnovu toga to biti širk.

A cjelovitost vjere u hadisu kako bilježi Tirmizi i drugi: ″Ko bude volio radi Allaha, mrzio radi Allaha, davao radi Allaha, uskraćivao radi Allaha, upotpunit će iman.″[1]

Mu'mini vole Allaha i radi Allaha, dok mušrici vole pored Allaha, kao što Uzvišeni kaže:

″Ima ljudi koji umjesto Allaha kumire prihvaćaju; vole ih kao što se Allah voli! Ali oni koji vjeruju, još više Allaha vole!″ (Sura El-Beqare, 165)

Svjedočenje da je Muhammed Allahov poslanik obuhvata vjerovanje u ono o čemu je obavijestio, i pokornost u onome što je naredio. Ono što je potvrdio obaveza je potvrditi a ono što je negirao obaveza je negirati. Kao i ono što je obaveza stvorenja da potvrde Allahu ono što potvrdio Poslanik svom Gospodaru od svojstava i imena, te da negiraju ono što je on negirao od Njeg, od istovjetnosti sa stvorenjima. Tako da će biti sačuvani od te'atila i temsila[2]. Čime će biti na najboljoj akidi, u potvrđivanju bez poistovjećivanja, kao i negiranja svega onoga što ne dolikuje Allahu (tenzih) bez negacije onoga što Mu se mora pripisati. Na njima je da čine ono što im naredi, i da se klone onoga što im je zabranio. Da dozvoljavaju ono što im je dozvolio, a da zabrane ono što im je zabranio. Nema harama osim onoga što je zabranio Allah i Njegov poslanik. Nema vjere osim one koju je propisao Allah i Njegov poslanik. Zbog toga je Allah pokudio mušrike u surama El-En'am, El-A'raf i drugima, zbog toga što su zabranili ono što Allah nije zabranio, i zbog toga što su propisali u vjeri ono što Allah nije dozvolio. Kao što je u riječima Uzvišenog:

″ Oni određuju za Allaha dio ljetine i dio stoke, koju je On stvorio ″ (Sura El-En'am, 136)

[1] Bilježi ga Tirmizi 2521, Ahmed 3. dio, str. 440 od Ebu Merhuma Abdu Rahima b. Mejmuna od Sehla b. Muaza b. Enesa Džuhenija od njegovog oca kao merfua predaju.

[2] Teatil je negiranje Allahovih svojstva i imena dok je temsil poređenje Allaha sa stvorenjima, odnosno navođenje primjera Allahu koji ne dolikuju Njemu nego Njegovim stvorenjima.

Ili ono što je Allah spomenuo u početku sure El-A'raf, ili kao što na drugom mjestu kaže:

"Zar oni da imaju ortake koji im propisuju da vjeruju ono što Allah nije naredio?" (Sura Eš-Šura, 21)

Allah ﷻ je Svom Vjerovjesniku ﷺ rekao:

Mi smo te poslali kao svjedoka, da radosnu vijest doneseš i opomeneš. I da pozivaš Allahu sa njegovim dopuštenjem kao sjajna svjetiljka. (Sura El-Ahzab, 45-46)

Obavijestio ga je da ga je poslao kao pozivača Njemu sa Njegovom dozvolom.

Onaj ko bude pozivao nekome drugom mimo Allaha čini širk. A ko bude pozivao Allahu bez Njegove dozvole čini novotariju. A širk je novotarija, novotar navodi na širk, jer ne postoji novotar a da u njemu nema nešto od širka.

Kao što Uzvišeni kaže:

"Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje, i monahe svoje i Mesiha, sina Merjemina. A naređeno im je da samo jednom Bogu ibadet čine nema boga osim Njega. On je vrlo visoko iznad onih koje Njemu ravnim smatraju." (Sura Et-Tewbe, 31)

Od njihovog širka je da su dozvolili zabranjeno pa su im se u tome pokorili, ili su im zabranili dozvoljeno a oni su im se u tome pokorili.

Uzvišeni je rekao:

"Borite se protiv onih kojima je data knjiga, a koji ne vjeruju ni u Allaha ni u Onaj svijet, ne smatraju zabranjenim ono što Allah i Njegov Poslanik zabranjuju i ne ispovjedaju istinsku vjeru sve dok ne daju glavarinu poslušno i ponizno." (Sura Et-Tewbe, 29)

Pored toga što ne vjeruju u Allah i Sudnji dan Allah im pripisuje i to što ne zabranjuju ono što im je zabranio Allah i Njegov Poslanik niti primjenjuju istinsku vjeru.

Mu'mini vjeruju Poslaniku u onome o čemu ih je obavijestio o Allahu i Sudnjem danu. Vjeruju u Allah i Sudnji dan, pokoravaju mu se u onome što im naređuje i što im zabranjuje, što dozvoljava i spriječava. Zabranjuju ono što je zabranio Allah i Njegov poslanik, i primjenjuju istinsku vjeru. Allah je poslao poslanike kojima naređuje dobro a zabranjuje zlo, dozvoljava im lijepa jela, a zabranjuje im loša. Naredio im je svako dobro, a zabranio im je svako zlo. Dozvolio im je svako lijepo jelo a zabranio svako loše.

Termin islam sadrži predanost i pokornost, kao što sadrži iskrenost koja je uzeta iz riječi Uzvišenog:

> **"Allah navodi kao primjer čovjeka koji je u vlasti ortaka oko koga se oni otimaju, i čovjeka koji je u vlasti samo jednog čovjeka."** (Sura Ez-Zumer, 29)

Tako da u islamu predanost mora biti samo Allahu, te zapostavljanje predanosti bilo kome drugom mimo Njeg. Ovo je susština naših riječi 'la ilahe illallah'. Onaj ko se preda Allahu i nekom drugom mimo Allaha, on je mušrik. Allah neće oprostiti da mu se pripišu ortaci, a onaj ko Mu se ne preda on se uzdiže nad robovanjem Allahu. Uzvišeni kaže:

> **"Gospodar je vaš rekao: 'Pozovite Me i zamolite, Ja au vam se odazvati! Zbilja, oni koji se ohole pred time da Mi robuju ući će, sigurno, u Džehennem poniženi."** (Sura El-Mu'min, 60)

Od Poslanika ﷺ se u Sahihu potvrđuje da je rekao: "U Džennet neće ući onaj u čijem srcu bude i koliko trun oholosti. A u Vatru neće ući onaj u čijem srcu bude i koliko trun imana." Rekoše: "Allahov Poslaniče, čovjek voli da ima lijepu odjeću i lijepu obuću. Je li to od oholosti?" Kaže: "Ne, Allah je lijep i voli ljepotu. Oholost je zanemarivanje istine i nanošenje nepravde ljudima."[1] Zanemarivanje istine je njeno odbijanje i negiranje, dok je nepravda prema ljudima njihovo omalovažavanje i ponižavanje.

Jevreji su opisani ohološću, dok su kršćani opisani širkom.

Allah ﷻ o svojstvima jevreja kaže:

[1] Bilježi ga Muslim u Sahihu br. 91.

" I kad god vam je koji poslanik donio ono što nije godilo dušama vašim, vi ste

O svojstvima kršćana Uzvišeni kaže:

"Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje, i monahe svoje i Mesiha, sina Merjemina. A naređeno im je da samo jednom Bogu ibadet čine nema boga osim Njega. On je vrlo visoko iznad onih koje Njemu ravnim smatraju." (Sura Et-Tewbe, 31)

Zbog toga je Uzvišeni u kontekstu o kršćanima rekao:

"Reci: "O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko riječi, i nama i vama zajedničke, da nikoga osim Allaha ne obožavamo, da Mu ništa ne pridružujemo, i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne smatramo!" Pa, ako se oni okrenu, vi recite: "Budite svjedoci da smo mi muslimani." (Sura Al Imran, 64)

U tom kontekstu Allah ﷻ potvrđujući islam i obraćajući se kitabijama kaže:

"Recite: "Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje nama, i u ono što je objavljeno Ibrahimu, i Ismailu, i Ishaku, i Jakubu, i unu cima, i u ono što je dano Musau i Isau, i u ono što je dano vjerovjesnicima od Gospodara njihova; mi ne pravimo nikakve razlike među njima i mi smo Njemu predani. Pa ako oni budu vjerovali u ono u što vi vjerujete, na Pravom su putu; a ako glave okrenu, oni su onda daleko od Pravog puta i Allah će te sigurno od njih zaštititi, jer On sve čuje i zna." (Sura El-Beqare, 136 -137)

Sve dok nije rekao:

"A Allah motri na ono što vi radite." (Sura El-Beqare, 140)

Pošto je jedna osnova vjere islama iako se njegovi propisi razlikuju, Vjerovjesnik ﷺ u vjerodostojnom hadisu kaže: "Svih nas vjerovjesnika je jedna vjera." I "Vjerovjesnici su braća po ocu."[1] I

[1] Tj. oni su braća po ocu dok su ima majke različite.

"Najpreča osoba Merjeminom sinu sam ja, između mene i njeg nema vjerovjesnika."[1]

Njihova vjera je jedna, a to je obožavanje samo Allaha ﷻ Koji ortaka nema. On biva obožavan u svakom vremenu onako kako je naredio u tom vremenu. I to je vjera islam u tom vremenu.

Raznolikost propisa u pogledu derogiranog i derogirajućeg od propisanih stvari je kao raznolikost jednog šerijata. Pa kao što je vjera islam sa kojom je Allah poslao Muhammeda ﷺ jedna vjera, pored toga što je bilo vrijeme kada su se u namazima okretali prema Bejtul Makdisu, kao što je to naredio Poslanik ﷺ muslimanima da čine nakon hidžre nešto više od deset mjeseci, a nakon toga je bila obaveza da se okreću prema Kabi, a bilo je zabranjeno da se okreću prema stijeni.

Vjera je jedna iako su se kible razlikovale u dva vremenska perioda. Zato je Allah Israilovim sinovima propisao subotu. Zatim je to derogirao i nama propisao petak. Tako da je okupljanje subotom u tom dobu bilo obavezno, nakon čega je obaveza postalo sakupljanje petkom a zabranjeno je okupljanje subotom.

Ko izađe iz Musaovog šerijata prije derogacije ne biva muslimanom. A onaj ko ne uđe u Muhammedov ﷺ šerijat nakon derogacije ne biva muslimanom.

Allah ﷻ nikada nije propisao ni jednom vjerovjesniku da obožava nekoga mimo Allaha. Uzvišeni kaže:

"On vam propisuje u vjeri isto ono što je naredio Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte! Teško je onima koji Allahu druge ravnim smatraju da se tvome pozivu odazovu." (Sura Eš-Šura, 13)

Naređuje poslanicima da pravu vjeru ispovjedaju i da se ne razilaze.

Uzvišeni kaže:

[1] Sve ovo je došlo u Sahihima. Pogledaj Sahihul Buhari 3442 i 3443, i Sahih Muslim 2365.

"O poslanici, dozvoljenim i lijepim jelima se hranite i dobra djela činite, jer Ja dobro znam što vi radite! Ova vaša vjera jedna je vjera, a Ja sam Gospodar vaš, pa Me se bojte! " (Sura El-Mu'minun, 51 – 52)

Uzvišeni kaže:

"Ti upravi lice svoje vjeri islamu na njemu ustrajavši! Prihvatite se Allahove čiste vjere prema kojoj je ljude stvorio. Nema izmjene Allahove vjere, to je prava vjera, ali većina ljudi to ne zna." (Sura Er-Rum, 30)

Zatim kaže:

"Predano Mu se obraćajte! Bojte se Njega i obavljajte namaz, i ne budite od onih koji mu druge ravnim smatraju, od onih koji su vjeru svoju razbili i u stranke se podijelili, svaka stranka radosna onim što ima!" (Sura Er-Rum, 31 – 32)

Mušrici su razjedinjeni dok su iskreni robovi sjedinjeni.

Uzvišeni je rekao:

"Međutim, oni će se uvijek u vjerovanju razilaziti, osim onih kojima se Gospodar tvoj smiluje. A zato ih je i stvorio." (Sura Hud, 118 – 119)

Oni kojima je ukazana milost su sjedinjeni i slažu se dok su mušrici ti koji su rasparčali svoju vjeru i koji su se u sekte podijelili.

Zbog toga ćeš vidjeti da ono što se uvelo i izmislilo od novotarija kako se njihovi sljedbenici razilaze. Svaki narod od arapskim mušrika je imao svog kumira kojeg su obožavali mimo Allaha. Njemu su se približavali, od njega su pomoć tražili, njime su širk činili. Ovi su izbjegavali kumire ovih drugih, dok su ovi isto tako izbjegavali njihove kumire. Čak nekima od sljedbenika tih kumira je postojao zakon koji nisu primjenjivali sljebenici onog drugog kumira. Kao što su stanovnici Medine obožavali Menata, trećeg od trojice, a izbjegavali su kretanje između Safe i Merve. Tako da je Allah objavio:

"Safa i Merva su, doista, Allahova časna mjesta." (Sura El-Beqare, 158)

Ovako ćeš naći one koji uzimaju nešto čineći radi toga širk. Poput onih koji uzimaju kaburove, i tragove vjerovjesnika i dobrih ljudi mjestima molitvi. Vidjet ćeš kako svaki narod namjera dovu i traženje pomoći od onoga čemu se ne obraća druga skupina. Za razliku od sljedbenika tevhida, jer oni obožavaju samo Allaha. Ne pripisuju Mu ništa u Njegovim kućama u kojima je naredio da se veliča i spominje Njegovo ime. Pored toga što im je cijelu Zemlju učinio čistom i mjestom za klanjanje. Iako se među njima desilo nešto od razilaženja pod utjecajem idžtihada. Ali to nije odvelo do cijepanja i dijeljenja. Nego znaju da onaj među njima ko bude u pravu da ima dvije nagrade a onaj ko pogriješi ima jednu nagradu te da mu je njegova greška oproštena. Allah ﷻ je Jedini Kojeg obožavaju, samo Njega obožavaju i na Njeg se oslanjaju. Njega se boje i od Njega se nadaju. Od Njega pomoć i potporu traže. Njega prizivaju i od Njeg traže. A kada izađu radi namaza u džamije čine to želeći Njegovu blagodat i zadovoljstvo. Kao što Uzvišeni o njihovim svojstvima kaže:

"...vidiš ih kako ruku' i sedždu čine, želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo" (Sura El-Feth, 29)

Takođe ako otputuju u jednu od tri džamije, a posebno u Mesdžidul Haram za koji im je naređeno da učine hadž prema njemu, Uzvišeni kaže:

"...ne omalovažavajte Allahove obrede hadža, ni sveti mjesec, ni kurbane, naročito one ogrlicama obilježene, ni one ljude koji su krenuli ka Časnoj Kabi želeći od Gospodara svoga obilje i zadovoljstvo." (Sura El-Maide, 2)

Oni posjećuju Njegovu kuću želeći time blagodat i zadovoljstvo njihovog Gospodara. Ne žele time nikoga mimo Njega, niti se nadaju od nekoga drugoga i ne boje se osim Njega.

Šejtan je mnogima uljepšao njihova loša djela, tako da ih je skrenuo sa iskrenog očitovanja vjere njihovom Gospodaru na mnoge vrste širka. Tako da putovanjem i posjetama očekuju nešto drugo mimo Njegovog zadovoljstva. Žude prema nekom mimo Njega, a jahalice pripremaju radi kabura vjerovjesnika, ashaba ili

dobvrih ljudi. Ili pak za koga pretpostavljaju da je vjerovjesnik, ashab ili dobar ivjek, prizivajući njemu i žudeći ka njemu.

Neki od njjih misle da je ovo cilj hadža, tako da ne osjeća osim namjere prema ukopanom stvorenju.

Neki od njih smatraju ovako nešto korisnijim od hadža Allahove kuće.

Od njihovih šejhova ima onih koji se namjere ka Allahovoj kući ali kada dođu do Medine vrate se zadovoljavajući se posjetom kaburu, misleći da je to potpunije!!

Od njihovih neznalica ima onih koji sebi predstavljaju da je posjeta kaburovima vadžib.

Većina njih moli ukopanog mrtvaca, kao što se moli Živi Koji ne umire. Pa kaže: ″O gospodine moj ti taj i taj, oprosti mi, smiluj mi se, primi moje pokajanje.″ Ili kaže: ″Vrati za mene moj dug, pomozi me protiv tog i tog, ja sam u tvojoj družini i blizini.″

Pojedini zavjetuju svoju djecu ukopanom, dovode mu žrtve od krava i sitne stoke i drugih vrsta isto onako kao što su mušrici određivali stoku za svoje kumire. Uzvišeni kaže:

″Allah nije propisao ni behÎru ni sâibu ni vâsilu a ni hâma″ (Sura El – Maide, 103)

I kaže:

″Oni određuju za Allaha dio ljetine i dio stoke, koju je On stvorio, pa govore: Ovo je za Allaha tvrde oni a ovo za božanstva naša!" Međutim, ono što je namijenjeno božanstvima njihovim ne stiže Allahu, dok ono što je određeno za Allaha stiže božanstvima njihovim. Loše li je ono što oni prosuđuju.″ (Sura El – En'am, 136)

Od sluga hramova ima onih koji zavode neznalice, pa im kažu 'Spomeni svoju potrebu kod ukopanog u mavzoleju, on će je spomenuti vjerovjesniku a vjerovjesnik će je prenijeti Allahu'.

Od nih ima onih koji vješaju, na lažne ili ne lažne kaurove, store i odjeću. Kod njih ostavljaju stvari od zlata i srebra, oko čega su se muslimani složiti da je to od mušričke vjere, te da nije od

islamske vjere. Dok je recimo glavna džamija poništenog karaktera po izgledu i značenju.

Koliko je onih koji su ubjeđeni da je njihov namaz pored kabura koji se pripisuje nekima od onih koje veličaju – dok se u isto vrijeme radi o laži – veličanstveniji od namaza u džamijama u kojima se ne nalazi kabur i koje su iskreno radi Allaha. Oni se guraju na mjestima sakupljanja radi novotarskog širka, koja je Vjerovjesnik ﷺ zabranio da se uzimaju mjestima molitve, makar bila nad kaburovima vjerovjesnika. A zapostavljaju namaz u kućama u kojima je Allah naredio da se veliča i spominje Njegovo ime u njima, i o kojima kaže:

"Allahove džamije održavaju oni koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju i koji namaz obavljaju i zekat daju i koji se nikoga osim Allaha ne boje oni su, nadati se, na pravom putu." (Sura Et-Tewbe, 18)

Neki od njihovih velikih šejhova kažu da je Kaba samo kibla u namazu za obične mase, dok je namaz prema kaburu dotičnog šejha – okrećući leđa Kabi – posebna kibla!!

Ovo i slično je direktni kufr po slaganju svih muslimanskih učenjaka.

Ova pitanja podnose da se pojašnjavaju i da se o njima navode mišljenja učenjaka i njeni dokazi više nego što smo mi ovdjenaveli u ovoj skraćenoj verziji.

O tome smo pisali na drugim mjestima o čemu se nema prostora da bi se pisalo ovdje.

Mi smo skrenuli pažnju na glavnisu pitanja, rod dokaza, i ukazali smo na ciljeve šerijata i ono što je u njima od iskrenog ispoljavanja vjere Allahu, obožavanju samo Njega Jedinog, Koji ortaka nema. Te ono što je šerijat spriječio od stvari koje vode u širk, velikih i malih. Ovo je osnova vjere, i suština vjere poslanika. Primjena tevhida Gospodara svjetova.

O nazivu tevhida su pogriješile skupine među onima koji su vodili rasprave i među dogmatičarima, od sufija i pobožnjaka, tako da su njegovu suštinu izokrenuli u svojim dušama.

Skupina misli da je tevhid negiranje svojstava, čak negiranje i lijepih imena. Nazivajući sebe sljedbenicima tevhida. Zatim potvrđuju postojanje Bića bez ikakvih svojstava, i opće postojanje pod uslovom neograničenosti. Poznato je da postoji direktna logika koja odgovara vjerodostojnim predajama da se to ne može desiti osim u mislima, ali ne i u onom što se očituje. Tvrde da potvrda svojstava nalaže da se potvrdi postojanje onoga što nazivaju sklopom ili vezom. Misle da to razum odbija, kao što smo otkrili njihove tajne i pojasnili pretjerivanje njihovog neznanja što ih je zavelo od cjelokupnih zajedničkih termina na drugom mjestu.

Skupina misli da tevhid nije ništa drugo osim potvrda tevhidu rububijeta, te da je Allah Stvoritelj svega. To je ono što oni nazivaju tevhid djela.

Od dogmatičara ima onih koji su dali uveliko pažnju potvrdi ove stake da li sa dokazom da zajedništvo nalaže manjak u moći, nedostatak u savršenosti, te da je samostalnost svakog činioca u odnosu na objekat nemoguća, ili sa nekim drugim dokazima mimo ovih. On misli da je na ovaj način potvrdio jednoću, i da je potvrdio da nema boga osim Njega. Te da je božanstvo moć stvarana iz ničega i slično. Te ako se potvrdi da ne može stvarati iz ničega niko osim Allaha i da nema sudruga u stvaranju to je kod njih značenje onoga što mi kažemo 'la ilahe illallah' i ne znaju da su arapski mušrici potvrđivali ovaj vid tevhida, ako što Uzvišeni kaže:

"A da ih upitaš: 'Ko je stvorio nebesa i Zemlju?', sigurno bi rekli: 'Allah!'" (Sura Lukman, 25)

I Uzvišeni kaže:

"Upitaj: 'Čija je Zemlja i sve ono što je na njoj, znate li?' 'Allahova!', odgovorit će, a ti reci: 'Pa zašto onda ne dođete sebi?'" (Sura El – Mu'minun, 84 – 85)

I Uzvišeni kaže:

"Većina ovih ne vjeruje u Allaha, nego druge Njemu smatra ravnim." (Sura Jusuf, 106)

Ibn Abbas i drugi kažu: "Upitaš ih o stvaranu nebesa i Zemlje, a oni odgovaraju 'Allah', dok opet pord Njega obožavaju druge."[1]

Ova vrsta tevhida je od obaveznog tevhida, ali sa time se neće postići svaka vrsta obaveze niti će se samo njime postići iskrenost u odnosu na širk koji predstavlja najveći grijeh kojeg Allah neće oprostiti. Nego se mora iskreno ispoljiti vjera i ibadet Allahu ﷻ, tako da ne obožava nikoga mimo Njega, i da Ga ne obožava osim onako kako mu je propisao, tako da njegova vjera u cjelosti bude Allahu.

Bog je Onaj Koji se obožava, i kojeg obožavaju srca. I kao takav zaslužuje božanstvo koje nalaže svojstva savršenstva. I niko osim Njega nema pravo da bude obožavan i voljen, a svako djelo kojim se ne želi Njegovo Lice je neispravno, biva robovanjem nekogm drugom i ljubav prema nekom drugom, štoopet nalaže nevaljanost tog djela, kao što Uzvišeni kaže:

"Da Zemljom i nebesima upravljaju drugi bogovi, a ne Allah, poremetili bi se." (Sure El – Enbija', 22)

Priču o ovome smo pojasnili na drugom mjestu.

Pojasnili smo da cilj ovog ajeta nije ono što su neki rekli, od dogmatičara spominjući dokaze otpornosti, što ukazuje na jednoću Uzvišenog Gospodara. Jer otpornost sprečava postojanje utjecaja koji ne nalaže njegovu nepravilnost poslije njegovog postojanja. Ovo se navodi u razlozima i uzrocima koji se primjenjuju na putanji djelotvornih obrazloženja.

Drugo je da se u mudrostima i na krajevima spominje ono što se navodi kod obrazloženja koja predstavljaju ciljeve, kao što je u Njegovim riječima:
"Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo"

[1] Tefsir od Ibn Džerira Taberija 13. dio, str. 50 – 51.

Tako da je dao prednost namjerenom cilju nad sredstvom koje dovodi do toga. Što je pojašnjeno na drugom mjestu.

Zatim skupina onih koji su raspravljali o realizaciji tevhida na sufijski način misle da je tevhidu rububijet vrhunski cilj. Te da je utonuće u njemu krajnja situacija. Te ako to posvjedoči da sa njega spada obaveza ocjenivanja dobra dobrim, ili lošega lošim. Tako da ih je to dovelo do rušenja institucije naredbe i zabrane, obećanja i prijetnje. Oni nisu napravili razliku između Njegove volje koja obuhvata sva stvorenja, i Njegove ljubavi i zadovoljstva koja se posebno odnosi na pokornost, i Njegovih pstojanih riječi kojima se ne može suprostaviti ni pokoran ni griješnik, zbog opečnitosti moći nad svakim stvorenjem, i Njegovih vjerskih riječi kojima je posebno izdvojio slaganje sa Njegovim vjerovjesnicima i evlijama.

Rob koji svjedoči opći rububijet koji obuhvata mu'mina i kafira, pokornog i griješnika, na njemu je da svjedoči uluhijet kojim se izdvajaju Njegovi robovi mu'mini, koji Ga obožavaju, pokoravaju se Njegovoj naredbi i slijede Njegove poslanike.

Uzvišeni kaže:

"Zar ćemo postupiti s onima koji vjeruju i čine dobro kao sa onima koji prave nered na Zemlji, ili, zar ćemo postupiti s onima koji se grijeha klone isto kao i s grješnicima?" (Sura Sad, 28)

I kaže:

"Misle li oni koji čine zla djela da ćemo s njima postupiti jednako kao sa onima koji vjeruju i dobra djela čine, da ae im život i smrt biti isti? Kako loše rasuđuju!" (Sura El – Džasije, 21)

I kaže:

"Zar ćemo muslimane sa zločincima izjednačiti." (Sura El – Kalem, 35)

Onaj ko ne bude razikovao između Allahovih štićenika i neprijatelja, i onoga što je naredio i u obavezu stavio, od imana i dobrih djela, i onoga što je pokudio, zabranio i ormznuo, od kufra, griješenja i nepokornosti, sa obuhvatnošću Njegove volje nas svim

Njegovim stvorenjima, neće mu se ništa deisit osim što će pasti u vjeru mušrika koji su rekli:

"Da je Allah htio, mi ne bismo druge Njemu ravnim smatrali, a ni preci naši, niti bismo išta zabranjenim učinili." (Sura El – En'am, 148)

U kader se vjeruje, ali se ne uzima za dokaz, nego je robu naređeno da se kaderu vraća kod nedaća, te da od Allaha traži oprosta kod grijha i nedostataka, kao što Uzvišeni kaže:

"Pa ti budi strpljiv Allahovo je obećanje istina i moli da ti budu oprošteni tvoji grijesi." (Sura El – Mu'min, 55)

Zbog toga je Adem عليه السلام u raspravi nadvladao Musaa عليه السلام, kada je Musa korio Adema zbog nedaće koja je pogodila njegovu djecu radi toga što je kušao sa drveta. Pa mu je Adem odgovorio: "Ovo mi je bilo propisano prije nego što sam stvoren." Pa je Adem nadvladao Musaa."[1] Kao što Allah سبحانه وتعالى kaže:

"Nema nevolje koja zadesi Zemlju i vas, a koja nije, prije nego što je damo, zapisana u Knjizi – to je Allahu, uistinu, lahko - ." (Sura El – Hadid, 22)

I kaže:

"Nikakva nevolja ne pogađa osim sa Allahovom dozvolom! A ko u Allaha vjeruje, On će uputiti njegovo srce..." (Sura Et – Tegabun, 11)

Neki od selefa kažu to je čovjek kojeg pogodi nedaća ali on zna da je od Allaha tako da bude zadovoljan i preda se.

Ovo je strana koju je Adem koristio kao dokaz kaderom. Ali daleko od toga, utječem se Allahu, da je Adem to uzeo kao dokaz, ili neko ko je mimo njeg od mu'mina za grijehe zbog kadera. Jer da je to moguće onda bi Iblis i oni koji ga slijede od džina i ljudi isto to koristili kao dokaz. Isto bi to iskoristili narodi, Nuhov, Adov, Semud, i svi ostali kafiri, griješnici i prijestupnici. Allah ne bi nikoga kaznio a nepravilnost ove teorije je očita putem šerijata i razuma.

[1] Dio iz hadisa mutefekun alejhi.

Ovo mišljenje neće niko zastupati od razumom obdarenih ljudi, ako ga ispostavi onda bi to značilo da se niko ne može kuditi za svoje postupke, niti da bude kažnjen za bilo šta.

Onaj koji koristi kader za dokaz kada bi mu neko učinio nekunepravdu on bi zahtijevao da mu se dadne njegovo pravo, a ako je kader dokaz onda je dokaz protiv onoga kome je nepravda učinjena, jer u protivnom kader nije dokaz koji bi išao bilo kome u prilog od njih dvojice.

Kada bi dokazivanje kaderom bilo prihvatljivo ljudima ne bi bilo omogućeno da žive, jer svako ko bi ih napao mogao bi kader uzeti za dokaz. A oni bi prihvatili njegovo opravdanje i ne bi ga kaznili. A dvojici, koji zastupaju ovu teroiju, ne bi bilo omogućeno da žive, jer svaki od njih dvojice bi imao pravo da ubije onog drugog, i svaki od njih bi mogao da uništi stvari onog drugoga, koristeći pri tome kader.

Zatim oni novotari koji su u tevhid uveli negiranje svojstava i oni koji su od njeg uzeli slijeđenje stvari, ako provjere obadva stava to će ih dovesti u situaciju da neće razlikovati između Stvoritelja i stvorenja. Nego bi zastupali teoriju vihdetul – vudžuda.[1] Kao što su to rekli ateisti, koji zastupaju teorijariju hulula i itihada, i koji veličaju kipove i kumire, i one koji ih obožavaju, kao i Faraona, Haman i njihove narode. A postojanje Stvoritelja nebesa i Zemlje smatraju postojanjem svega postojećeg, a pri tome se pozivaju na tevhid, provjeru i spoznaju. Ali u stvari su najveći mušrici, zavodnici i grijenici.

Jedan od njihovih **arifa** (onih koji se pozivaju da im je podarena spoznaja) kaže da pobožnjak na početku razlikuje između pokornosti i griješenja – tj. promatranjem stvari – zatim vidi pokornost bez griješenja – tj. osvrtom na kader – zatim ne vidi niti pokornost niti grijeh – gledajući da je postojanje jedno. Ne pravi razliku između jednog kao samog po sebi i jednog kao vrste. Sve što postoji je zajedničko po svom nazivu postojanja.

[1] Teorija vihdetul vudžuda ili panteiyma (utjelovljenja Stvoritelja sa stvorenjima) koju zastupaju pojedine sufijske sekte je precizno pojašnjena u Knjizi Veličanstveno pravilo od istog autora i koja je prevedena na naš jezik. (o.p.)

Postojanje se dijeli na samo po sebi i postojanje po nekom drugom. Kao i na obavezni i moguće samo po sebi. Isto kao što živa bića imaju zajednički naziv živih bića. Ljudi imaju zajednički naziv – čovjek. Pored nužnog znanja da taj čovjek kao takav nije isto što je i postojanje konja. Nego ovo živo biće samo po sebi sa svojim svojostvima živog bića i ljedskosti nije isto kao i ovo biće po svojim svojstvima živog bića i ljudskosti. Iako među njima postoji neko određeno svojstvo zajedničkog karaktera, koji može biti nazvan općenitim i neograničenim ili zajedničkim karakterom i slično tome. Ovo nije van dohvata razuma cjelovito, općenito i neograničeno. Nego nepostoji osim određeno i posebno kao ličnost za sebe. Sve što postoji ima svoje karakteristike u svojoj biti, u čemu mu se niko drugi ne pridružuje, ili čak ne postoji između dvije postojeće stvai u vanjštini nešto zajedničko. Nego postoji slično. Jer u ovom ima sličnog što je u onom drugom. A svaki od njih se ističe sam po sebi sa svojim bićem i svojstvimau odnosu na ono što je mimo njega, pa kakav je onda slučaj sa Uzvišenim Stvoriteljem?

Sve ovo je pojašnjeno na drugom mjestu. I to onako kako dolikuje Njemu, jer je ovo pitanje kod kojeg su mnoge noge pokliznule, i mnogi snovi zabludjeli. Allah upućuje onoga koga hoće na pravi put.

Ko savlada prethodne dvije osnove o svojstvima, stvorenjima, naredbi, i ko bude razlikovao između onoga što je naređeno i što Allah voli i sa čime je zadovoljan, i onoga drugoga sa obuhvatanjem kadera obdviju stvari, i potvrdi Stvoritelju ﷻ svojstva koja nalažu Njegovu odvojenost od stvorenja, i da u stvorenjima nema ništa od Njegovog Bića, niti je nešto u Njegovom Biću od stvorenja, potvrdit će tevhid kojeg je Allah poslao sa Svojim poslanicima, i sa kojim je objavio Knjige, na što je skrenuo pažnju u dvjema surama El – Ihlas i Kafirun:

″Reci: O nevjernici.″ (Sura El – Kafirun, 1)

i

″Reci: ″On, Allah je Jedan.″ (Sura El – Ihlas, 1)

Jer **″Reci: ″On, Allah je Jedan.″** Vrijedi za trećinu Kur'ana, jer Kur'an sam po značenju se dijeli na tri dijela, trećina o tevhidu, trećina o pričama i trećina naredbii zabrana. Jer je Kur'an Allahov govor. Govor može biti forma (inša') ili vijest (ihbar). Vijest može biti o Stvoritelju ili o stvorenju. Dok je forma o naredbi, zabrani ili dozvoljenosti. Tako da je u **″Reci: ″On, Allah je Jedan.″** Trećina tevhida, koja predstavlja vijest o Stvoritelju. Allahov Poslanik ﷺ je rekao da **″Reci: ″On, Allah je Jedan.″** vrijedi tećinu Kur'ana.[1] Riječ 'adlu' sa fethom znači nešto slično nečemu što nije od njegove vrste. Kao što Uzvišeni kaže:

″Ravno tome postiti″ (Sura El – Maide, 95)

To znači da je ima nagradu za ono što je ravno trećini te vrijednosti. Ali nije isto kao ono po pitanju njegovih svojstava poput osobe koja ima hiljadu zlatnika a kod drugog je isto toliko srebrenjaka i bakrenih kovanica u istoj vrijednosti ili nešto drugo. Kao to onaj koji ima nešto kod sebe novca ima potrebu za svim drugim vrstama. Isto tako rob ima potrebu za naredbom, zabranom i pričama.

Sura **″Reci: ″On, Allah je Jedan.″** sadrži u sebi djelatni i govorni tevhihd na kojeg ukazuju imena i svojstva. Zato je Uzvišeni rekao:

″Reci: ″On Allah je Jedan. Allah je utočute svakom. Nije rodio niti je rođen, i niko Mu nije ravan.″ (Sura El – Ihlas)

A govor o ovoj suri smo pojasnili na nekom drugom mjestu.

Sura **″Reci: O nevjernici.″** sadrži u sebi tevhid namjere i djelatnosti. Kao što Uzvišeni kaže **″Reci: O nevjernici. Ja ne obožavam on što vi obožavate.″** Ovim se razlikuje onaj ko obožava Allaha od onoga ko obožava nekoga drugoga. Iako svaki od njih tvrdi da obožava Allaha Gospodara i Vladar svega postojećeg. Allahovi iskreni robovi, koji ne obožavaju nikoga osim Njega, se razlikuju od onih koji obožavaju druge mimo Njega i koji Mu pripisuju ortake. Ili su se osvrnuli na kader koji obuhvata sve

[1] Bilježi ga Buharija u Sahihu br. 5013, od Ebu Seida El – Hudrija i drugih.

postojeće. Tako da su poistovjetili mu'mine i kafire, kao što su to činili arapski mušrici. Zbog čega je Poslanik ﷺ rekao: ″Ona je odricanje od širka.″[1]

Sura **″Reci: ″On, Allah je Jedan.″** Sadrži potvrdu Bića i ono što posjeduje od imena i svojstava, po čemu se razlikuju oni koji potvrđuju Gospodara, Stvoritelja svega Jedinog kod Kojeg sve traži utočišta u odnosu na one koji negiraju Njegovu bit. Negatori imena i svojstava, koji se porede sa Faraonom i njemu sličnima koji su obznnili negaciju, negiranje obožavanog Boga. Iako su u svojim dušama to priznavali kao što Uzvišeni kaže:

″I, oni ih, nepravedni i oholi porekoše, ali u sebi su vjerovali da su istinita.″ (Sura En –Neml, 14)

Musa kaže:

″Ti znaš da ovo nije dao niko drugi nego Gospodar nebesa i Zemlje, kao očigledna znamenja i ja mislim da ćeš ti, o Faraone, nastradati.″ (Sura El – Isra, 102)

Allah ﷻ je poslano vjerovjesnike sa pojašnjenom potvrdom i općenitim negiranjem. Pa su potvdili svojsvtva i imena, ali su negirali sličnost stvorenja Njemu. A onaj ko im se suprostav od negatora i onih koji se umišljaju filozofima i drugi izokreću slučaj. Pa su došli sa pojašnjenim negiranjem i općenitom potvrdom. Oni kažu da nije ovakav, nije ovakav, nije ovakav. Ako žele da Ga potvrde kažu da je On općenito postojanje sa uslovom negacije, ili sa uslovom neograničenosti. Oni i svojoj grčkoj logici tvrde da neograničeni pojam sa neograničenošću ne biva u vanjštini. Jer u vanjštini ne postoji neograničeno biće sa neograničenošću. Niti neograničeni čovjek sa neograničenošću. Niti neogrnaičeno postojanje sa uslovom neograničenosti, za razliku od neograničenog bez uslova, koji se primjenju nad ovim i ovim. Ili se dijeli na ovog i ovog. Jer ovaj kaže da u vanjštini ne biva osim poseban i osoban. Ili kažu da je to postojanje uslovljeno negacijom svake potvrde u Njemu od Njega. Tako da ima zajedničko sa ostalim postojećim naziv postojanja ali sa razlikom u odnosu na

[1] Bilježi ga Ebu Davud br. 5055, Tirmizi 3403, Ahmed 5. dio, str. 474, a hadis je sahih.

njih nepostojanjem. Sve što postoji se razlikuje sa potvrdnom stvari, a postojanje je bolje od nepostojanja. Tako da najmanje vrijedno biće biva bolje od nepostojanja. Što je nemoguće. Jer razlika između dvije stvari ne može biti pukim nepostojanjem. Nego ne biva osim postojanjem.

Oni koji tvrde da su najbolji među kasnijim generacijama od putujućih filozofa govore o postojanju obaveznog postojanja da se ne može spoznati sa direktnim zarumom koji odgovara njihovim logičkim zakonima. Što opet ukazuje na prepreku obaveznog postojanja, te da je to spoj između dvije kontradiktorne stvari što predstavlja vrhunac neznanja i zablude.

Što se tiče poslanika – alejhimu sselam – njihov put je put Kur'ana. Uzvišeni kaže:

″Slavljen i čist je Gospodar tvoj, Gospodar dostojanstva, i visoko je iznad onoga što Mu pripisuju oni. I selam neka je na poslanike a hvala Allahu, Gospodaru svjetova.″ (Sura Es Saffat, 180 – 182)

Allah ﷻ u Svojoj Knjizi obavještava da je Živi, Postojeći, Sveznajući, prašta, milostiv je, čuje i vidi, visoko je uzdignut, svaraoc je nebesa i Zemlje i onoga što je među njima u šest dana. Zatim se uzvisio nad Aršom. Sa Musam je razgovarao, brdu se otkrio pa ga je učinio u pračićima, zadovoljan je mu'minima, srdi se nad kafirima. I slične stvari od njegovih imena i svojstava.

U negaciji kaže:

″Niko nije kao On.″ (Sura Eš – Šura, 11)

″Njemu niko nije ravan.″ (Sura El – Ihlas, 4)

″Znaš li da ima neko Njemu sličan?″ (Sura Merjem, 65)

″Zato ne činite druge Allahu ravnim.″ (Sura El – Beqare, 22)

Time je negirao da su Njegova svojstva kao svojstva stvorenja, te da ništa nije kao On, ne po Njegovom svetom Biću po Njegovim imenima i svojstvima, niti u nečemi od Njegovih svojstava i djela.

″Čist je On i visoko uzdignut iznad onoga što govore. Njega veličaju sedmera nebesa, i Zemlja, i oni na njima. I nepostoji ništa što Ga ne veliča, hvaleći Ga. Ali vi ne razumijete njihovo veličanje. On je doista blag i mnogo prašta.″ (Sura El – Isra, 43 – 44)

Mu'min vjeruje u Allaha i ono što ima od lijepih imena. Njima Ga priziva, i čuva se nevjerovanja u pogledu Njegovih imena i ajeta. Kao što Uzvišeni kaže:

″Allah ima najljepaša imena i vi Ga zovite njima, a klonite se onih koji iskreću Njegova imena.″ (Sura El – A'raf, 180)

Uzvišeni kaže:

″Zbilja, oni koji izvrću Naše ajete neće se od nas sačuvati.″ (Sura El – Fussilet, 40)

Mu'min priziva i obožava samo Allaha, i u tom ibadetu ne pripisuje svom Gospodaru ortake. A kloni se puta muprika o kojima je Allah rekao:

″Reci: ″Molite se onima koje pored Njega, smatrate bogovima, pa, oni vas neće moći nevolje osloboditi ni preusmjeriti. Oni kojima se oni mole sami traže načina kako će se što više Gospodaru svome približiti, i nadaju se milosti Njegovoj i plaše se kazne Njegove. A kazne Gospodara tvoga treba svako da se čuva.″ (Sura El – Isra, 56 – 57)

Uzvišeni kaže:

″Reci: ″Zovite one koje, pored Allaha, bogovima smatrate. Oni ništa ne posjeduju, ni koliko trun jedan, ni na nebesima ni na Zemlji; oni u njima nemaju nikakva udjela, i On od njih nema nikakve pomoći. Kod Njega će se moći zauzimati za nekoga samo onaj kome On dopusti. I kad iz srca njihovih nestane straha, oni će upitati: ″Šta je to rekao Gospodar vaš?″ ″Istinu!″,odgovorit će, On je Uzvišen i Velik.″ (Sura Saba', 22 -23)

Ove rečenice imaju svoje pojašnjenje, a pojedine tačke ukazuju na jadsnoću obraćanja.

Mu'min se mora truditi u realizaciji znanja i imana, kako bi Allaha uzeo za onoga koji će ga uputiti i koji će mu pomoći, sudiju i zaštitnika. Jer je On najbolji Zaštitnik i najbolji pomagač. A tvoj Gospodar je najbolji onaj koji upućuje i najbolji pomagač.

Najbolja dova je ona dova koju bilježi Muslim, Ebu Davud i drugi od Aiše – radijjallahu anha – da je Vjerovjesnik ﷺ kada bi ustao da klanja u noći rekao bi: "Allahu, Gospodaru Džibrila, Mikaila i Israfila, Stvaraoče nebesa i Zemlje, Ti Koji znaš nevidljivo i vidljivo, Ti sudiš među Svojim robovima u onome u čemu su se razilazili. Uputi me na ono u čemu se neću razići u istini Tvojom dozvolom. Ti upućuješ koga hoćeš na Pravi put."

Zato jer Allah kaže:

"Ljudi su bili jedna zajednica..." (Sura El – Beqare, 213)

Kao što je u suri Junus: **Ljudi nisu bili ništa osim jedna zajednica pa su se razišli.** (Sura Junus, 19).

Pa su se razišli kako stoji u suri Junus, a rečeno je da je tako prenešeno u učenju od Abdullaha b. Mes'uda ﷺ:⇨

"Pa je Allah slao vjerovjesnike da donose radosne vijesti i opomenu, i po njima je slao Knjigu sa Islamom, da po njoj sudi ljudima u onome u čemu se oni razilaziše. A povod je neslaganju bila međusobna zavist, baš od onih kojima je data, i to kada su im već bili došli Jasni dokazi; i onda bi Allah, voljom Svojom, uputio vjernike da shvate istinu o onome u čemu se razilaziše. A Allah upućuje na Pravi put onoga koga On hoće." (Sura El - Bekare, 213)

I neka je hvala Allahu Gospodaru svjetova, i neka je salavat i selam na uglednika među poslanicima u svako vrijeme i doba. Amin.